

ΑΧΙΛΛΕΩΣ ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

a

ΛΑΤΙΝΙΚΗ
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

GRAMMATICA
LATINA

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Β
750

y

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΕΚΔΟΣΕΩΣ
ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ
ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1964

ΣΤ'

89

ΣΧΒ

Γρατζάνος (Αντζούσα)

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΛΑΤΙΝΙΚΗ /α

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
ΤΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
ΤΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΣΤ'

89

ΕΧΒ

ΑΝΙΛΛΕΩΣ Α. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

Γραμματική Λατινικής

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΤΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

418

67

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1964

002
WAZ
IT2B
750

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Η ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

ΜΕΡΟΣ Α'

ΦΘΟΓΓΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

1. Γράμματα καὶ ὀνόματα αὐτῶν. — Τὰ γράμματα (litterae) τοῦ Λατινικοῦ ἀλφαβήτου εἶναι, ὅπως καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ, 24, τὰ ἐξῆς :

Γράμματα *	Ὀνόματα	Γράμματα	Ὀνόματα
Aa	ἄ	Nn	έν
Bb	μπέ	Oo	ὀ
Cc	κά (ῥ τσέ)	Pp	πέ
Dd	ντέ	Qq	κού
Ee	έ	Rr	έρ
Ff	έφ	Ss	ές
Gg	γκέ	Tt	τέ
Hh	χά	Uu	οῦ
Ii	ί	Vv	βέ
(Jj)	γιώτ)	Xx	ίξ
Ll	έλ	Yy	ὕ γραΐκουμ **
Mm	έμ	Zz	ζήτα

Ἐκ τούτων α') ἐξ εἶναι φωνήεντα (vocales) : a, e, i, o, u, γ' β') δέκα ἐπτά εἶναι σύμφωνα (consonantes) : b, c, d, f, g, (j), l, m, n, p, q, r, s, t, v, x, z, καὶ γ') έν, τὸ h, εἶναι κυρίως πνεῦμα δασύ (spiritus asper), προφέρεται δὲ ὡς έν λεπτὸν χ : historia (πρόφ. χιστόρια).

* Τὰ κεφαλαῖα γράμματα λατινιστὶ λέγονται litterae maiusculae, τὰ δὲ μικρὰ litterae minusculae.

** Λέγεται γ graecum, ἦτοι ὁ Ἑλληνισμός, διότι παριστάνει τὸ γ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου καὶ χρησιμοποιεῖται εἰς λέξεις εἰλημμένες ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ὡς pyramis, syllaba, κλπ.

Σημείωσις. Εἰς λέξεις εἰλημμένας ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς εἰς τὴν Λατινικὴν τὸ θ ἀποδίδεται διὰ τοῦ th, τὸ φ διὰ τοῦ ph καὶ τὸ χ διὰ τοῦ ch : Athēnae Ἀθῆναι, philoſophus φιλόσοφος, Chios Χίος.

2. Προφορά. — 1) Τὰ φωνήεντα a, e, i, o καὶ y προφέρονται ὡς τὰ Ἑλληνικὰ α, ε, ι, ο, υ, τὸ δὲ u προφέρεται ὅπως ἡ Ἑλληνικὴ δίφθογγος ου: aliēnus (προφ. ἀλιένους) ἀλλότριος, opertio (προφ. ὀπέριο) καλύπτω, syllāba (προφ. σύλλαμπα) συλλαβή.

Σημείωσις. Τὰ γράμματα i καὶ u χρησιμοποιοῦνται κατὰ τὴν ἀρχικὴν λατινικὴν γραφὴν καὶ πρὸς παράστασιν συμφωνικῶν φθόγγων, ἥτοι τὸ μὲν i καὶ πρὸς παράστασιν τοῦ φθόγγου γι (j), τὸ δὲ u καὶ πρὸς παράστασιν τοῦ φθόγγου β (v). Τὸ γράμμα j (γιώτ), ἐν ἀρχηστίᾳ νῦν, εἶναι νεωτερικὸν ἐπιπρόσθημα πρὸς εὐκολίαν τῆς ἀναγνώσεως. Προφέρονται δὲ τὸ i ὡς γι καὶ τὸ u ὡς β, ὅταν συνεχίζονται με ἀκολουθοῦν εὐθὺς κατόπιν αὐτῶν φωνήεν, ὡς ianua (γιάνουα, πρβλ. γιατρός) θύρα, iecur (γιέκουρ) ἥπαρ, aio (ἄγιο) λέγω, ius (γιούς) δίκαιον, uos (= vos, βός) σεῖς, uiuo (= vivo, βίβο) ζῶ ἄλλὰ: iens (προφ. ἔενς) πορευόμενος, pario (προφ. πάρι-ο) γεννῶ, suos (προφ. σούος) ἰδικούς σου, minuo (προφ. μίνου-ο) ἐλαττώ.

2) Ἐκ τῶν συμφώνων:

τὸ b προφέρεται ὅπως τὸ μπ εἰς τὴν λέξιν π.χ. μπαμπᾶς, : barba (μπάρμπα) πώγων.

τὸ d προφέρεται ὅπως τὸ ντ εἰς τὴν λέξιν π.χ. ντάμα: domīnus (ντόμινους) κύριος.

τὸ g προφέρεται ὅπως τὸ γκ εἰς τὴν λέξιν π.χ. γκάφα: genu (γκένου) γόνυ.

τὸ q παρakoλουθεῖται πάντοτε ὑπὸ τοῦ u, μετὰ τούτου δὲ προφέρεται περίπου ὡς κβ: quies (κβίες) ἡσυχία, aqua (ἄκβα) ὕδωρ.

Σημείωσις. Καὶ τὸ g καὶ τὸ u, ἥτοι τὸ σύμπλεγμα gu, ὅταν μετὰ ἐπομένου φωνήεντος ἀποτελῇ μίαν συλλαβήν, προφέρεται ὡς γκβ: lingua (λίνγκβα) γλῶσσα, sanguis (σάνγκβις) αἷμα. Ἀλλὰ ar-gū-o (ἄρ-γκου-ο) ἐλέγχω.

τὸ v προφέρεται ὅπως τὸ β: vas (βᾶς) σκεῦος.

τὸ z προφέρεται ὅπως τὸ τζ εἰς τὴν λέξιν π.χ. Τζώρτζης: maza (μάτζα) μᾶζα.

τὰ λοιπὰ σύμφωνα c, f, l, m, n, p, r, s, t, x προφέρονται ὅπως τὰ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης κ, φ, λ, μ, ν, π, ρ, σ, τ, ξ.

Σημείωσις. Συνήθως κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν λατινικοῦ κειμένου προφέρομεν (οὐχὶ ἀρθῶς):

α') τὸ σύμφωνον *e* πρὸ τοῦ *e* καὶ τοῦ *i* ἢ τοῦ *y*, καθὼς καὶ πρὸ τῶν διφθόγγων *ae*, *oe* καὶ *eu* ὡς τὸ *τσ* εἰς τὴν λέξιν π.χ. *τσαπί*: *cecidī* (τσέτσιντι, ἀντὶ *κέκι-ντι*) ἔπεσον, *cynīcus* (τσύνικους, ἀντὶ *κύνικους*) κυνικός, *caedo* (τσάιντο, ἀντὶ *καίντο*) κόπτω, *coepeī* (τσέπι, ἀντὶ *κέπι*) ἤρχισα, *ceu* (τσέου, ἀντὶ *κέου*) ἡ

β') τὸ *s* ἐντὸς λέξεως μεταξὺ δύο φωνηέντων ὡς τὸ *ζ*: *rosa* (ρόζα, ἀντὶ *ρόσα*) *rōdon*, *asīnus* (ἄζινους, ἀντὶ *ἄσινους*) ὄνος.

γ') τὴν συλλαβὴν *ti* ἐντὸς λέξεως πρὸ φωνήεντος (ἂν δὲν προηγῇται αὐτῆς *s* ἢ *x* ὡς *τσι*: *consecutio* (κονσεκούτσιο, ἀντὶ *κονσεκούτιο*) ἀκολουθία, *tertius* (τέρτσιους, ἀντὶ *τέρτιους*) τρίτος.

3. Δίφθογγοι (diphthongi).— Διφθόγγους ἡ Λατινικὴ γλῶσσα ἔχει 4, τὰς ἐξῆς: *ae*, *au*, *eu*, *oe*. Ἐκ τούτων:

ἡ *ae* ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν δίφθογγον τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης *αι* καὶ προφέρεται ὁμοίως: *Aenēas* (Αἰνέας) *Aineias*, *caecus* (καί-κους) τυφλός.

ἡ *au* ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν *αυ*, προφέρεται δὲ ὡς τὸ *αου* (μονο-συλλάβως): *nauta* (νάου-τ) ναύτης, *laudo* (λάου-ντο) ἐπαίνω.

ἡ *eu* ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν *ευ*, προφέρεται δὲ ὡς τὸ *εου* (μονο-συλλάβως): *Eurōpa* (Ἑου-ρώπα) Εὐρώπη, *Leucas* (Λέου-κας) Λευκάς.

ἡ *oe* ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὰς διφθόγγους τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης *οι* καὶ *ω*, προφέρεται δὲ ὡς ἡ γαλλικὴ δίφθογγος *eu* (ἦτοι ὡς τι μεταξὺ τοῦ *ο* καὶ τοῦ *ε*): *Boeotia* (Μπευότια) Βοιωτία, *comoedia* (κο-μειντία) κωμῳδία.

Σημείωσις. Τὸ *ae*, *au*, *eu* καὶ *oe* δὲν εἶναι πάντοτε δίφθογγοι. Τὰ ἀποτελοῦντα τὰ συμπλέγματα ταῦτα φωνήεντα εἰς ὀρισμένας λέξεις προφέρονται χωριστά: π.χ. *aer* (ἄερ) ἀήρ, *aenēus* (ἄένεους) χαλκῆς, *Laudicēa* (Λα-ου-ντι-κέα) Λαοδίκεια, *eunt* (έουντ) πορεύονται, *eōreco* (έόρεκεο) συνείργω, συνέχω.

4. Διαίρεσις τῶν συμφώνων.— 1) Τὰ σύμφωνα διακρίνονται εἰς:

α') ἐπτά ἄφωνα (*mutae*): *b*, *c*, *d*, *g*, *p*, *q*, *t*.

β') δύο ὑγρά (*liquidae*): *l*, *r*.

γ') δύο ἑρρινὰ (*nasales*): *m*, *n*.

δ') τέσσαρα συριστικὰ (*sibilantes* ἢ *spirantes*): *j*, *f*, *s*, *v*.

ε') δύο διπλᾶ (*duplīces*): *x* καὶ *z* (ἐκ τῶν ὁποίων τὸ μὲν *x* προέρχεται συνήθως ἐξ ἐνώσεως τοῦ *c* ἢ τοῦ *g* μετὰ τοῦ *s*, τὸ δὲ *z*, χρησιμοποιοῦμενον εἰς λέξεις εἰλημμένους ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς ἢ ἐξ ἄλλων γλωσσῶν, περιέχει τοὺς φθόγγους *ds* (πρβλ. τὰ διπλᾶ *ζ* καὶ *ξ* τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης).

2) Τὰ ἄφωνα ὑποδιαιροῦνται εἰς :

α') τρία οὖρανικά (gutturāles) : c, g, q'

β') δύο χειλικὰ (labiales) : b, p'

γ') δύο ὀδοντικά (dentāles) : d, t.

Σημείωσις. Ἐκ τῶν συμφώνων τῆς Λατινικῆς γλώσσης λεχτικά λέξεων εἶναι α') ἐκ τῶν ἀφώνων τὸ c καὶ τὸ t : lac γάλα, caput κεφαλή· β') τὰ ὑγρά καὶ τὰ ἐνρινα l, r, m, n : consul ὑπάτος, cor καρδία, bellum πόλεμος, nomen ὄνομα· καὶ γ') τὸ σφιστικὸν s καὶ τὸ διπλοῦν x, καθὼς καὶ τὰ συμφωνικά συμπλέγματα bs, ns, ms, ps, rs, rbs, rps, lx (=lcs) καὶ rx (=res) : mos ἥθος, dux ἡγεμὼν, trabs δοκός, dens ὀδούς, hiems χειμὼν, princeps ἀρχὼν, πρῶτος, ars τέχνη, urbs πόλις, stirps ρίζα, falx δρέπανον, arx ἀκρόπολις.

Ἄν εἰς τὸ τέλος λέξεως εὑρεθῇ ἄλλο τι ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω λεχτικῶν συμφώνων, ἀποβάλλεται, ὅπως ἀποβάλλεται καὶ τὸ ἔτερον ἐκ δύο συμφώνων, τῶν αὐτῶν, ὅταν ταῦτα εὑρεθοῦν εἰς τὸ τέλος τῆς λέξεως. Οὕτω lac (ἐκ τοῦ lact—), cor (ἐκ τοῦ cors—), mel (ἐκ τοῦ mell—), os (ἐκ τοῦ oss—).

Ἄν δέ εἰς τὸ τέλος λέξεως εὑρεθῇ τὸ συμφωνικὸν σύμπλεγμα ds ἢ ts ἢ nts, τότε τὸ ὀδοντικὸν (d ἢ t) πρὸ τοῦ s ἀποβάλλεται : (laud—s) laus ἔπαινος, (salut—s) salus σωτηρία, (dent—s) dens ὀδούς, (noct—s) nox νύξ. (Περὶ τὰ Ἑλληνικά ἐλπίς ἐκ τοῦ ἐλπίδ-ς, τάτης ἐκ τοῦ τάπητ-ς, ἐλέφας ἐκ τοῦ ἐλέφαντ-ς, νύξ ἐκ τοῦ νύκτ-ς).

5. Ὁ συλλαβισμὸς τῶν λατινικῶν λέξεων, ἦτοι ὁ χωρισμὸς αὐτῶν εἰς συλλαβάς, γίνεται, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν : a-gĩ-te, Ae-nē-as, si-sto, ve-strum, li-ber-tas, ex-ter-nus, val-lum, ad-sto, κλπ.

6. Ποσότης φωνηέντων καὶ συλλαβῶν— 1) Τὰ φωνήεντα τῆς Λατινικῆς γλώσσης εἶναι πάντα δίχρονα, ἦτοι ταῦτα εἶναι ἄλλοτε μὲν μακρά (longae) ā, ē, ī, ō, ū, ŷ, ἄλλοτε δὲ βραχεῖα (breves) ä, ĕ, ĭ, ŏ, ŭ, ŷ.

Αἱ δίφθογγοι εἶναι πάντοτε μακράι.

Σημείωσις. Κανονικῶς ἐν τῇ Λατινικῇ φωνῇεν πρὸ φωνήεντος βραχύνεται (vocalis ante vocalem corripitur).

2) Συλλαβὴ τις λατινικῆς λέξεως εἶναι, ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν :

α') φύσει βραχεῖα (syllāba natūrā brevis), ἂν ἔχῃ βραχὺ φωνῇεν πρὸ ἄλλου φωνήεντος ἢ πρὸ ἀπλοῦ συμφώνου, ἢ ἂν ἡ συλλαβὴ αὕτη, ἢ ἔχουσα τὸ βραχὺ φωνῇεν, εὑρίσκεται ἐντελὲς εἰς τὸ τέλος τῆς λέξεως : äeris (τοῦ ἀέρος), lēgĩtē (ἀναγνώσατε).

β') **φύσει μακρά** (syllaba natūra longa), ἂν ἔχη μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον: amate (ἀγαπᾶτε), aulae (αὐλαί).

γ') **θέσει μακρά** (syllaba positīōne longa), ἂν ἔχη μὲν βραχὺ φωνῆεν, ἀλλὰ πρὸ δύο ἢ τριῶν συμφώνων ἢ πρὸ ἑνὸς διπλοῦ: ter-gum, (νότων), si-sto (ἵστημι), val-lum (χαράκωμα), a-xis (ἄξων).

Σημείωσις. Συλλαβὴ ἔχουσα βραχὺ φωνῆεν πρὸ δύο συμφώνων, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ πρῶτον ἄφωνον καὶ τὸ δεύτερον ὕγρον, λέγεται **κοινὴ ἢ ἀδιάφορος** (syllaba anceps) καὶ δύνανται αὕτη εἰς τοὺς ποιητὰς νὰ λαμβάνηται, κατὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ μέτρου, καὶ ὡς μακρά: volūceres (volūceres), tenebrae (tenebrae).

7. Τονισμός. — Σημεῖα τόνων δὲν ἔχει ἡ λατινικὴ γραφή, ὁ δὲ τονισμὸς τῶν λατινικῶν λέξεων γίνεται κατὰ τοὺς ἐξῆς κανόνας:

1) Πᾶσα δισύλλαβος λέξις τονίζεται εἰς τὴν παραλήγουσαν (penultīma): māter (μήτηρ), laurus (λάου-ρους) δάφνη, lēgo (λέ-γω) ἀναγιγνώσκω.

2) Πολυσύλλαβός τις λέξις τονίζεται ἀναλόγως τῆς **ποσότητος** τῆς παραλήγουσας αὐτῆς:

α') εἰς τὴν **παραλήγουσαν**, ἂν αὕτη εἶναι φύσει ἢ θέσει μακρά: Eurōpa ('Εου-ρώπα) Εὐρώπη, puella (πουέλλα) κόρη, libertas (λιμπέρτας) ἐλευθερία.

β') εἰς τὴν **προπαραλήγουσαν** (antepenultīma), ἂν ἡ παραλήγουσα αὐτῆς εἶναι βραχεῖα: anīma (ἄνιμα) ψυχὴ, popūlus (πόπουλος) λάρος.

8. Ἑγκλισις τόνου. — Συνήθεις ἐγκλιτικαὶ λέξεις τῆς Λατινικῆς γλώσσης εἶναι τρεῖς, τὸ que (τε, καί), τὸ ve (ἢ) καὶ τὸ ἐρωτηματικὸν nē (ἤ, ἄρά γε). Αὗται προσκρτῶνται εἰς τὸ τέλος τῆς ἐκάστοτε προηγουμένης λέξεως, ὁ δὲ **τόνος** αὐτῶν:

1) ἂν ἡ προηγούμενη λέξις τονίζεται εἰς τὴν παραλήγουσαν (§ 7, 1 καὶ 2, α') καὶ ἔχη τὴν λήγουσαν αὐτῆς βραχεῖαν, **ἀποβάλλεται**: mensāque (μένσασκε) καὶ ἡ τράπεζα, meliōrāve (μελιόραβε) ἢ τὰ κρείττω.

2) ἂν ἡ προηγούμενη λέξις τονίζεται εἰς τὴν προπαραλήγουσαν (§ 7, 2, β') ἢ τονίζεται μὲν εἰς τὴν παραλήγουσαν, ἔχη ὅμως τὴν λήγουσαν αὐτῆς μακράν, **ἀναβιβάζεται** εἰς τὴν λήγουσαν τῆς προηγούμενης λέξεως, ἥτις οὕτως ἔχει δύο τόνους: filiūque (φί-λιούσκαβε)

καὶ ὁ υἱός, multōsque (μούλτόσκιβε) καὶ πολλούς, aliāve (ἀλιάβε)
ἢ ἄλλα, amicosne (ἀμίκόσνε) ἄρά γε τοὺς φίλους ;

9. Σημεῖα στίξεως.— Ἐκ τῶν σημείων τῆς στίξεως εἰς τὴν Λατινικὴν γραφὴν τὸ κόμμα (, virgūla), ἡ τελεία (. punctum) καὶ τὸ ἐπιφωνηματικὸν (! signum exclamationis) εἶναι τὰ αὐτὰ μὲ τὰ τῆς Ἑλληνικῆς γραφῆς.

Διάφορα σημεῖα στίξεως εἶναι τρία, ἥτοι :

α') τὸ κῶλον (: colon)·

β') τὸ ἡμίκολον (; semicolon ἢ punctum et comma), τὰ ὁποῖα ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὴν μέσην ἢ ἄνω στιγμὴν τῆς Ἑλληνικῆς γραφῆς (·), καὶ

γ') τὸ ἐρωτηματικὸν (? signum interrogationis).

ΤΥΠΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΓΕΝΙΚΟΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΙ ΟΡΟΙ

10. Τὰ μέρη τοῦ λόγου (partes orationis) εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν εἶναι ἑννέα :

1) **πέντε κλιτὰ** (declinabilia), ἥτοι α') ὄνομα οὐσιαστικὸν (nomen substantivum), β') ὄνομα ἐπίθετον (nomen adiectivum), γ') ἀντωνυμία (pronomen), δ') μετοχή (participium), ε') ῥῆμα (verbum)· καὶ

2) **τέσσαρα ἀκλιτα** (indeclinabilia ἢ particulae = μόρια), ἥτοι α') ἐπίρρημα (adverbium), β') πρόθεσις (praepositio), γ') σύνδεσμος (coniunctio), δ') ἐπιφώνημα (interiectio).

"Ἀρθρον ἡ Λατινικὴ γλῶσσα δὲν ἔχει, ἐκ τῆς κοινῆς δὲ τῶν διαλεγόμενων ἀντιλήψεως ἢ ἐκ τῆς συνήθους χρήσεως καὶ τῆς ἐννοίας τῶν συμπαρομένων κατανοεῖται, ἂν ὄνομά τι λαμβάνεται εἰς τὸν λόγον ὡς γνωστὸν καὶ ὀρισμένον ἢ ὡς ἄγνωστον καὶ ἀόριστον : miles venit (= ὁ στρατιώτης ἔρχεται - ἢ - εἷς στρατιώτης ἔρχεται).

11. Τὰ οὐσιαστικά διακρίνονται καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν εἰς συγκεκριμένα (concreta) καὶ εἰς ἀφηρημένα (abstracta), τὰ δὲ συγκεκριμένα πάλιν διακρίνονται εἰς κύρια (propria) καὶ εἰς προσηγορικά (appellativa).

12. Τὰ **παρεπόμενα** τῶν ὀνομάτων καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν εἶναι τέσσαρα, ἥτοι γένος (genus), ἀριθμὸς (numerus), πτῶσις (casus) καὶ κλίσις (declinatio).

1) **Γένη** καὶ ἡ Λατινικὴ ἔχει τρία, ἀρσενικὸν (masculinum), θηλυκὸν (femininum) καὶ οὐδέτερον (neutrum) : vir ἀνὴρ, femina γυνή, malum μῆλον.

Σημείωσις. Διὰ τὴν ἔλλειψιν ἄρθρου εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν, τὸ γένος ὀνόματός τινος δύναται νὰ τὸ ἀναγνωρίζῃ τις μόνον ἐκ τῆς καταλήξεως, ἢ, ἂν τὸ ὄνομα δηλοῖ **πρόσωπον**, ἐκ τοῦ σημαινομένου ὑπ' αὐτοῦ. Οὕτως ἐκ τῶν ὀνομάτων τῶν δηλούντων **πρόσωπα**, ὅπως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν, ἀρσενικοῦ μὲν γένους εἶναι τὰ δηλούντα ἄρρενα πρόσωπα (ὡς vir ἀνὴρ, miles, στρατιώτης), θηλυκοῦ δὲ γένους εἶναι τὰ δηλούντα θηλυκά πρόσωπα (ὡς mulier γυνή, virgo παρθένος). Ἐκ τῶν ἄλλων ὀνομάτων, τῶν δηλούντων δηλαδὴ **πράγματα, ἐνεργείας, ἀφηρημένην τινὰ ἔννοιαν** κλπ., πολλὰ μὲν εἶναι τοῦ αὐτοῦ γένους μὲ τὰ ἀντιστοιχοῦντα τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης (ὡς collis ἄρσ., λόφος ἄρσ. - mensa θηλ., τράπεζα θηλ. - donum οὐδ., δῶρον οὐδ.), πολλὰ ὅμως εἶναι διαφόρου γένους (ὡς vinum οὐδ., ὁ οἶνος ἄρσ. - mare οὐδ., ἡ θάλασσα θηλ. - ara θηλ., ὁ βωμὸς ἄρσ. - silva θηλ., τὸ δάσος οὐδ.).

Ἄξιον ἰδιαιτέρας σημειώσεως εἶναι, ὅτι εἰς τὴν Λατινικὴν τὰ ὀνόματα τῶν **μετάλλων** γενικῶς εἶναι γένους οὐδετέρου : aurum ὁ χρυσός, argentum ὁ ἄργυρος, ferrum ὁ σίδηρος, aes ὁ χαλκός.

2) **Ἀριθμούς** ἡ Λατινικὴ ἔχει δύο (ὅπως καὶ ἡ νέα Ἑλληνικὴ), ἥτοι ἐνικὸν (singularis) καὶ πληθυντικὸν (pluralis).

3) **Πτώσεις** ἡ Λατινικὴ ἔχει ἕξ : τὴν ὀνομαστικὴν (nominativus), τὴν γενικὴν (genetivus), τὴν δοτικὴν (dativus), τὴν αἰτιατικὴν (accusativus), τὴν κλητικὴν (vocativus) καὶ προσέτι τὴν **ἀφαιρετικὴν** (ablativus), περὶ τῆς ὁποίας ἰδὲ εἰς τὸ Συντακτικόν.

4) **Κλίσεις** ἡ Λατινικὴ ἔχει πέντε.

13. Εἰς πᾶσαν κλίσιν :

1) ἡ κλητικὴ τοῦ τε ἐνικοῦ καὶ τοῦ πληθυντικοῦ εἶναι ὁμοία μὲ τὴν ὀνομαστικὴν αὐτοῦ, πλὴν τῆς ἐνικῆς κλητικῆς τῶν εἰς - us δευτεροκλίτων ὀνομάτων (ληγουσῆς εἰς - e)· βλ. καὶ § 19, 1.

2) ἡ ἀφαιρετικὴ τοῦ πληθυντικοῦ εἶναι πάντοτε ὁμοία μὲ τὴν δοτικὴν αὐτοῦ.

3) τὰ οὐδέτερα εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, τὴν αἰτιατικὴν καὶ τὴν κλητικὴν ἔχουν τὰς αὐτὰς καταλήξεις (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν).

4) τὸ θέμα τοῦ ὀνόματος εὐρίσκεται ἐκ τῆς πληθυντικῆς γενικῆς, ἀφαιρουμένης τῆς (ἀρχικῆς) καταλήξεως αὐτῆς - rum ἢ - um.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΚΛΙΣΕΙΣ ΤΩΝ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ

1. Πρώτη κλίσις (Declinatio prima)

14. Ἡ πρώτη κλίσις περιέχει ὀνόματα ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ μόνον (ὅπως ἡ πρώτη κλίσις τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς).

Τὰ ὀνόματα ταῦτα λήγουν εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν εἰς - ᾶ (γεν. - ae)· χαρακτηρ τοῦ ἀρχικοῦ θέματος a (§ 13, 4).

Π α ρ ᾶ δ ε ι γ μ α

(mensa τράπεζα, θ. mensa-)

Singularis

Pluralis

Nominativus	mens - ᾶ	τράπεζα	mens - ae	τράπεζαι
Genetivus	mens - ae	τραπέζης	mens - ārum	τραπέζων
Dativus	mens - ae	τραπέζει	mens - īs	τραπέζαις
Accusativus	mens - ām	τράπεζαν	mens - ās	τραπέζας
Vocativus	mens - ᾶ	τράπεζα	mens - ae	τράπεζαι
Ablativus	mens - ā	(§ 12, 3)	mens - īs	(§ 13, 2)

Ὅμοιως κλίνονται καὶ τὰ ὀνόματα terra γῆ- χώρα, insula νῆσος, statua ἀνδριάνς, pugna μάχη, κλπ., καθὼς καὶ τὰ ἀρσενικά ὀνόματα nauta ναύτης, agricola γεωργός, pōeta ποιητής, Sequēna Σηκουάνας, κλπ. (βλ. § 12, 1, σημ.).

15. Ἀνωμαλῖαι πρωτοκλίτων ὀνομάτων.— 1) Τὰ θηλυκὰ ὀνόματα dea (θεά) καὶ filia (θυγάτηρ) τὴν δοτικὴν καὶ τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ πληθυντικοῦ (deis, filiis) τὴν σχηματίζουν κανονικῶς εἰς - abus, ὅταν εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ διακρίσις ἀπὸ τὰς ὁμοίας ἀντιστοίχους πτώσεις τῶν ἀρσενικῶν δευτεροκλίτων ὀνομάτων deus θεός καὶ filius υἱός. Οὕτω λέγεται deis et deabus ἢ dis deabusque (τοῖς θεοῖς καὶ ταῖς θεαῖς), filiis et filiabus ἢ filiis filiabusque (τοῖς υἱοῖς καὶ ταῖς θυγατράσιν).

2) Τὸ ὄνομα familia (οἰκογένεια) εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ ἔχει κατ'ἀληξιν κανονικῶς - ae, ἀλλὰ καὶ - as (ἀρχαϊκῶς ὁμοίως μὲ τὴν

Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) εἰς τὰς φράσεις pater familias (οἰκοδεσπότης), mater familias (οἰκοδέσποινα), κ.τ.τ.

Ἄλλη ἀρχαῖα κατὰλξις, μὲ τὴν ὁποῖαν σχηματίζουν πρωτόκλιτα ὀνόματα τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ (ἰδίως εἰς τοὺς παλαιότερους ποιητάς), εἶναι - āi (κατὰ τὴν β' κλίσιν) : aulāi (= aulæ, τῆς αὐλῆς), terrāi (= terræ, τῆς γῆς).

Τῆς γενικῆς τοῦ πληθυντικοῦ ἡ κατὰλξις - arum εἰς τινὰ ὀνόματα συγκρίπτεται εἰς - um : drachmum = drachmarum. (Οὕτω καὶ ἐπὶ δευτεροκλίτων talentum = talentorum, Argivum = Argivorum).

16. Ἑλληνικὰ πρωτόκλιτα ὀνόματα, ἰδίως κύρια, μετενηνεγμένα εἰς τὴν Λατινικὴν, σχηματίζουν συνήθως ἐν αὐτῇ πτώσεις τινὰς τοῦ ἐνικοῦ παρομοίως, ὅπως ἐν τῇ Ἑλληνικῇ : (Αἰνεΐας) nom. Aeneas, acc. Aenean' (Ἀγχίσσης) nom. Anchises, acc. Anchisen, voc. Anchise' (Πηνελόπη) nom. (Penelōpa καὶ) Penelope, gen. Penelopæ καὶ Penelopes, acc. Penelopen, voc. Penelope.

Πολλὰ δὲ εἰς -ης (ὡς Ἀλκιβιάδης, Ἀριστείδης κ.τ.τ.) σχηματίζονται ἐν τῇ Λατινικῇ ὡς τριτόκλιτα Alcibiādes, gen. Alcebiadis κλπ., κλητικὴ Alcibiadē κατὰ τὴν πρώτῃν Ἑλληνικὴν κλίσιν.

2. Δευτέρα κλίσις (Declinatio secunda)

17. Ἡ δευτέρα κλίσις περιέχει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν, ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ λήγοντα εἰς - us ἢ εἰς - er (γεν. - i) καὶ οὐδέτερα εἰς - um (γεν. - i)· χαρακτηρ τοῦ θέματος ο (§ 13, 4).

Π α ρ α δ ε ί γ μ α τ α

(domīnus κύριος, θ. domino -, puer παῖς, θ. puero-,
ager ἀγρός, θ. agro -, donum δῶρον, θ. dono-).

Singularis

Nom.	domin-ūs	puer	ager	dōn-ūm
Gen.	domin-ī	puēr-ī	agr-ī	dōn-ī
Dat.	domin-ō	puer-ō	agr-o	dōn-ō
Acc.	domin-ūm	puēr-um	agr-um	dōn-ūm
Voc.	domin-ē	puer	ager	dōn-ūm
Abl.	domin-ō	puer-ō	agr-o	dōn-ō

Pluralis

Nom.	domin-ī	puer-i	agr-ī	don-ā
Gen.	domin-ōrūm	puer-orum	agr-ōrum	don-ōrūm
Dat.	domin-īs	puer-is	agr-īs	don-īs
Acc.	domin-ōs	puer-os	agr-ōs	don-ā
Voc.	domin-ī	puer-ī	agr-ī	don-ā
Abl.	domin-īs	puer-is	agr-īs	don-īs

Κατὰ τὸ **dominus** κλίνονται καὶ τὰ pōpulus λαός, numerus ἀριθμός, nuntius ἄγγελος, κ.ῶ. Ἐπίσης τὰ **θηλυκὰ** δευτερόκλιτα εἰς -us· τοιαῦτα δὲ εἶναι τὰ ὀνόματα τῶν **δένδρων**, ὡς malus μήλες, ficus συκῆ, pirus ἀπιδέα, pōpulus λεύκη, κλπ., τὰ ὀνόματα alvus κοιλία, humus γῆ, vannus λακμὸς σίτου, καὶ τὰ ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς εἰλημμένα θηλυκὰ ὀνόματα, ὡς methodus μέθοδος, Aegyptus Αἴγυπτος, κ.ῶ.τ.

Κατὰ τὸ **puer** κλίνονται τὸ gener γαμβρός, socer πενθερός, vesper ἑσπέρα, libēri τὰ τέκνα (πληθυντικῷ μόνον) καὶ τὸ μοναδικὸν εἰς -ir ὄνομα vir ἀνὴρ.

Κατὰ τὸ **ager** κλίνονται τὰ liber βιβλίον, caper τράχος, culter μάχαιρα, faber σιδηρουργός, κ.ῶ.τ.

Κατὰ τὸ **donum** κλίνονται τὰ bellum πόλεμος, proelium μάχη, scutum ἀσπίς, pericūlum κίνδυνος, oppidum πόλις, templum ναός, κ.ῶ.τ., προσέτι δὲ τρία οὐδέτερα ὀνόματα λήγοντα εἰς -us, ἦτοι τὸ vulgus ἢ volgus ὄχλος (τὸ ὅποιον σπανιώτατα ἔχει καὶ ἀρσενικοῦ γένους αἰτιατικὴν volgum), τὸ virus δηλητήριον καὶ τὸ pelāgus πέλαγος. Ἐκ τούτων τὰ μὲν volgus καὶ virus ἀπαντῶσι μόνον εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν, τοῦ δὲ pelagus ὁ πληθυντικὸς εἶναι pelagē (πρβλ. πελάγη). (Βλ. καὶ § 13, 3).

18. Ἀρκετὰ εἶναι τὰ ἀρσενικὰ ὀνόματα τῆς δευτέρας κλίσεως τὰ λήγοντα εἰς -er, ὡς puer, ager, κλπ. Ἀρχῆθεν εἶχον καὶ ταῦτα τὴν κατάληξιν -us (puer-us, ὅπως numer-us, agr-us, κλπ.), ἀλλ' ἀπέβαλον αὐτὴν, καθὼς καὶ τὴν κατάληξιν -e τῆς ἐνικῆς κλητικῆς.

Ἐκ τῶν ὀνομάτων τούτων ὅσα ἔχουν πρὸ τοῦ r τοῦ θέματος σύμφωνον (ὡς agr-, libr-, κλπ.), ταῦτα μετὰ τὴν ἀποβολὴν τῶν καταλήξεων -us καὶ -e ἀνέπτυξαν πρὸ τοῦ r ἐν e βραχύ. (Οὕτω προῆλθεν

ἐκ τοῦ agr - τὸ ager, ἐκ τοῦ libr - τὸ liber, κ.λπ.) Εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις τὰ εἰς -er κλίνονται ὅπως ἀκριβῶς καὶ τὰ εἰς -us.

Σημείωσις. Ὅμοιαν μεταβολὴν πάσχουν κανονικῶς εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ κλητικὴν μεταφερόμενα εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν, καὶ τὰ ὑπερδισύλλαβα Ἑλληνικὰ δευτερόκλιτα κύρια ὀνόματα, ὅσα λήγουν εἰς -ρος, π.χ. Alexander Ἀλέξανδρος (ἀντὶ Alexandr - us), Antipater Ἀντίπατρος (ἀντὶ Antipatr - us). Ἀλλὰ Codrus Κόδρος. Μερικὰ ἐκ τούτων διαφοροῦνται, ὡς Cassandrus καὶ Cassander Κάσσανδρος, Euandrus καὶ Euander Εὐάνδρος.

19. Ἀνωμαλίας δευτεροκλίτων τινῶν ὀνομάτων. 1) — Τὸ ὄνομα deus θεός : α') δὲν ἔχει εὐχρηστον τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ (dee)· ὡς τοιαύτην οἱ ποιηταὶ χρησιμοποιοῦν τὴν κλητικὴν τοῦ ὀνόματος divus (= θεός) -dive, οἱ μεταγενέστεροι Λατῖνοι αὐτὴν τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν deus (= ὦ θεέ)· β') εἰς ἐκάστην πτῶσιν τοῦ πληθυντικοῦ, πλὴν τῆς αἰτιατικῆς, ἔχει διπλοῦς ἢ καὶ τριπλοῦς τύπους καὶ σχηματίζεται οὕτω : dei (dii), di -deorum (deum) -deis (diis), dis -deos -dei (dii), di -deis (diis), dis.

2) Τὰ εἰς -ius καὶ -ium ὑπερδισύλλαβα ὀνόματα εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ πολλάκις συναίρουσι τὸ τελικὸν ἢ εἰς i, τονίζονται δὲ τότε, μετὰ τὴν συναίρεσιν, εἰς τὴν παραλήγουσαν, ἔστω καὶ ἂν αὕτη εἴηαι βραχεῖα (παρὰ τὸν κανόνα, § 7, 2, β') : Vergilius Βεργίλιος, gen. Vergilii καὶ Vergili, officium ὑπηρεσία - καθήκον, gen. officii καὶ officii, κλπ.

3) Τὰ εἰς -ius κύρια ὀνόματα, τὰ γνησίως Λατινικά, ὡς Vergilius, Manius, Tullius κ.τ.τ., καὶ τὸ προσηγορικὸν ὄνομα filius (υἱός) τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ τὴν σχηματίζουν εἰς i ἀντὶ εἰς ie (κατὰ συναίρεσιν τοῦ ie εἰς i) : Tulli = Τύλλιος, fili = υἱέ, mi fili = υἱέ μου.

Σημείωσις. Βλ. ἀνωτέρω εἰς § 15, 2.

3. Τρίτη κλίσις (Declinatio tertia)

20. Ἡ τρίτη κλίσις περιέχει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν, ὅπως καὶ ἡ δευτέρα κλίσις. Ταῦτα :

1) εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν λήγουν εἰς ἓν τῶν φωνηέντων (a), e, o ἢ εἰς ἓν τῶν ληκτικῶν συμφώνων (ἢ τῶν ληκτικῶν συμφωνικῶν συμπλεγμάτων, § 4, 2, σημ.)·

2) εἰς τὴν ἐνικὴν γενικὴν ἔχουν πάντα κατάληξιν -is : urbs πόλις, gen. urbis· mare (οὐδ.) θάλασσα, gen. maris.

21. Τὰ τριτόκλητα ὀνόματα

1) κατὰ τὸν χαρακτῆρα τοῦ θέματος αὐτῶν (§ 13, 4) εἶναι (ὅπως καὶ τῆς Ἑλληνικῆς τὰ τριτόκλητα) :

α') **φωνηεντόληκτα**· ταῦτα πάντα ἔχουν χαρακτῆρα i, ἐκτὸς δύο ὀνομάτων, τοῦ grus (γέρανος) καὶ τοῦ sus (ὄς), τὰ ὅποια ἔχουν χαρακτῆρα u (gen. gru-is, su-is)·

β') **συμφωνόληκτα** με χαρακτῆρα ἄφωνον (b, p -c, g -d, t), ὕγρον ἢ ἔρρινον (l, r -m, n) ἢ συριστικόν (s ἢ v) : trabs δοκός (gen. trab - is), bos βοῦς (gen. bov-is), nix χιών (gen. nivis) κλπ. (Βλ. § 4, 2, σημ.)·

2) τὰ μὲν **φωνηεντόληκτα** (ἐκτὸς τοῦ grus καὶ τοῦ sus) εἶναι πάντα **ισοσύλλαβα** : civis πολίτης (gen. civis), sedes ἔδρα (gen. sedis), τὰ δὲ **συμφωνόληκτα** εἶναι πάντα **περιττοσύλλαβα** : rex βασιλεὺς (gen. reg-is), lapis λίθος (gen. lapid-is).

Σημείωσις. Κυρίως καὶ τὰ φωνηεντόληκτα τριτόκλητα ἀρχῇθεν εἶναι περιττοσύλλαβα, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ χαρακτήρ τοῦ θέματος αὐτῶν i συνεχωνεῦθη μετὰ τὸ ἐπόμενον i καὶ e τῶν καταλήξεων, παρουσιάζονται ὡς ἰσοσύλλαβα.

22. Ἐκ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων.

1) τὰ **ἀρσενικά** καὶ τὰ **θηλυκά** ἔχουν εἰς πάσας τὰς πτώσεις τὰς αὐτὰς καταλήξεις· καὶ ἄλλα μὲν ἐξ αὐτῶν εἶναι **καταληκτικά**, ἥτοι εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν ἔχουν τὴν κατάληξιν s, ἄλλα δὲ εἶναι **ἀκατάληκτα**, ἥτοι δὲν ἔχουν καμμίαν κατάληξιν εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν : dux ἡγεμὼν (ἐκ τοῦ duc-s), gen. duc-is, puppi-s πρύμνα gen. puppis, consul ὕπατος, gen. consül-is, orātor ῥήτωρ, gen. oratōr-is, κλπ.

2) τὰ **οὐδέτερα** ἔχουν τὰς αὐτὰς μετὰ τὰ ἀρσενικά καὶ τὰ θηλυκά καταλήξεις μόνον εἰς τὴν γενικὴν, τὴν δοτικὴν καὶ τὴν ἀφαιρετικὴν (ἐνικοῦ καὶ πληθυντικοῦ), εἶναι δὲ πάντα **ἀκατάληκτα**, ἥτοι δὲν ἔχουν καμμίαν κατάληξιν εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν : animal ζῷον, gen. animāl-is, mare θάλασσα, gen. mar-is, κλπ. (Βλ. § 13, 3).

23. Ἐκ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων.

1) ἄλλα μὲν εἶναι **μονόθεμα**, ἥτοι σχηματίζονται εἰς πάσας τὰς πτώσεις ἐξ ἐνὸς θέματος : dux (ἐκ τοῦ duc-s), gen. duc-is κλπ., lapis (ἐκ τοῦ lapid-s), gen. lapid-is κλπ., orator ῥήτωρ, gen. oratōr-is κλπ.

2) ἄλλα δὲ εἶναι **διπλόθεμα**, ἥτοι σχηματίζονται ἐκ δύο θεμάτων, ἐξ ἑνὸς εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ κλητικὴν καὶ ἐξ ἑτέρου εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις : miles στρατιώτης (ἐκ τοῦ milēt-s), gen. milīt-is κλπ., homo ἄνθρωπος, gen. homīn-is κλπ., corpus σῶμα, gen. corpōr-is, κλπ.

Σημείωσις. Ἐκ τῶν λεγόντων εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν εἰς -s, εἰς δὲ τὴν γενικὴν εἰς -ris, πολλὰ φαινομενικῶς μόνον εἶναι διπλόθεμα, κυρίως δὲ ταῦτα εἶναι μονόθεμα σιγμώληκτα. Εἰς ταῦτα δηλαδή ὁ χαρακτήρ s μεταξὺ φωνηέντων ἐτράπη παλαιότεν εἰς r. Τοιαῦτα εἶναι π.χ. τὸ mus μῦς, gen. mur-is (ἀρχῆθεν mus - is* πρβλ. μῦς, μυ-ός, ἐκ τοῦ μυσ-ός)· corpus σῶμα, gen. corpōr-is (ἀρχῆθεν corpus-is), κ.λ.

24. Παραδείγματα τρίτης κλίσεως

A' . Ἀρσενικά καὶ θηλυκά

Συμφωνόληκτα ἢ περιττοσύλλαβα

(Κατακλητικά ἢ ἀκατάληκτα, μονόθεμα ἢ διπλόθεμα, §§ 21 - 23)

(dux ἡγεμών, θ. duc-, pastor βοσκός, θ. pastor-, homo ἄνθρωπος, θ. homo- καὶ homin-, urbs πόλις, θ. urb-)

Singularis

Nom.	dux (duc-s)	pastor	homo	urbs
Gen.	duc-īs	pastōr-is	homīn-is	urb-is
Dat.	duc-ī	pastōr-i	homīn-i	urb-i
Acc.	duc-ēm	pastōr-em	homīn-em	urb-em
Voc*	dux	pastor	homo	urbs
Abl.	duc-ē	pastōr-e	homīn-e	urb-e

Pluralis

Nom.	duc-ēs	pastōr-es	homīn-es	urb-es
Gen.	duc-um	pastōr-um	homīn-um	urb-ium
Dat.	duc-ibus	pastor-ibus	homin-ibus	urb-ibus
Acc.	duc-ēs	pastōr-es	homīn-es	urb-es
Voc.*	duc-ēs	pastōr-es	homīn-es	urb-es
Abl.*	duc-ibus	pastor-ibus	homin-ibus	urb-ibus

* Βλ. § 13, 1 - 2

‘Ομοίως κλίνονται τά: lux (luc-is, θηλ.) φῶς, rex (reg-is) βασι-
λεύς, lex (leg-is, θηλ.) νόμος, iudex (iudic-is) δικαστής, lapis (la-
pīd-is) λίθος, pes (ped-is) πόδις, civitas (civit-ātis) πόλις, vir-
tus (virtūt-is) ἀρετή, miles (milit-is) στρατιώτης, princeps (prin-
cip-is) ἄρχων, orator (oratōr-is) ῥήτωρ, uxor (uxōr-is) ἡ
σύζυγος, arbor (arbōr-is, θηλ.) δένδρον, mos (mor-is, ἄρσ.) ῥῆθος, flos
(flor-is, ἄρσ.) ἄνθος, tellus (tellūr-is) γῆ, lepus (lepōr-is) λα-
γώς, mulier (muliēr-is) γυνή, pulvis (pulvēr-is) κόκκος, sermo
(sermōn-is) λόγος, praedo (praedōn-is) ληστής, virgo (virgīn-is)
παρθένος, ordo (ordīn-is ἄρσ.) τάξις, flamen (flamīn-is) ἱερεύς,
tībīcen (tībīcīn-is) αὐλητής — (κατὰ τὸ urbs), stirps (stirp-is)
ρίζα, arx (arc-is) ἀκρόπολις, gens (gent-is, θηλ.) ἔθνος, mors
(mort-is, θηλ.) θάνατος, pons (pont-is, ἄρσ.) γέφυρα κ.ἄ. (ἐν οἷς
καὶ τὸ nix, niv-is, χιών, plur. gen. niv-ium ἀρχικὸν θέμα ningu-
[πρβλ. ningu-it χιονίζει]).

Σημείωσις. Μερικὰ ἀκατάληκτα συμφωνήματα εἰς -er εἰς τὰς ἄλ-
λας πλὴν τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς καὶ (κλητικῆς) πτώσεις **συγκόπτουν** τὸ e, τὸ
πρὸ τοῦ χαρακτηριστοῦ r. Τοιαῦτα εἶναι : α') τὰ συγγενικά ὀνόματα pater (patr-is)
πατήρ, mater (matr-is) μήτηρ καὶ frater (frat-is) ἀδελφός, β') τὰ ὀνόματα
imber (imbr-is) ὀμβρός, uter (utr-is) ἄσκος, venter (ventr-is, ἄρσ.) γαστήρ
καὶ τὰ ὀνόματα τῶν τεσσάρων μηνῶν September (Septembr-is), October, No-
vember καὶ December (πρβλ. τὰ ἑλληνικά συγκοπτόμενα τριτόκλιτα, π.χ. πατήρ,
πατρ-ός, πατέρ α.).

2. Φωνηεντόληκτα ἢ ἰσοσύλλαβα

(Μονόθεμα ἢ διπλόθεμα, §§ 21 - 23)

(civis πολίτης, θ. civi -, nubes νεφέλη, θ. nube - καὶ nubi -)

Nom.	civīs	nūbēs	civēs	nūbēs
Gen.	civīs	nubīs	civī-ūm	nubī-ūm
Dat.	civī	nubī	civībus	nubībus
Acc.	civēm	nubēm	civēs (ἢ civ-is)	nubēs (ἢ nub-is)
Voc.	civīs	nubēs	civēs	nubēs
Abl.	civē	nubē	civībus	nubībus

Ὁμοίως κλίνονται :

α') κατὰ τὸ **civis** τὰ: avis (θηλ.) πτηνόν, navis ναῦς, collis λόφος, fascis (ἄρσ.) δέσμη, hostis πολέμιος, orbis κύκλος, mensis μῆν, unguis ὄνυξ, piscis ἰχθύς, vallis κοιλάς, κ.ῃ.

β') κατὰ τὸ **nubes** τὰ: aedes (aed-is, θηλ.) ναός, sēdes (sed-is) ἔδρα (βλ. § 26, 4, Α', σήμ.), fames (fam-is) πείνα, rupes (rup-is, θηλ.) βράχος (ἀπόκρημνος), κ. ῥ. (βλ. καὶ § 16).

Β'. Οὐδέτερα, συμφωνόληκτα ἢ φωνηεντόληκτα

(Μονόθεμα ἢ διπλόθεμα, §§ 21 - 23)

(aequor πέλαγος, θ. aequor-, nomen ὄνομα, θ. nomen- καὶ nomin-opus, θ. opus- καὶ oper-, mare θάλασσα, θ. mare- καὶ mari -)

Singularis

Nom.	aequor	nomen	opus	mārē
Gen.	aequōr-īs	nomīn-is	opēr-is	mar-īs
Dat.	aequōr-ī	nomīn-i	opēr-i	mar-ī
Acc.	aequor	nomen	opus	mare
Voc.	aequor	nomen	opus	mare
Abl.	aequōr-ē	nomīn-e	opēr-e	mar-ī

Pluralis

Nom.	aequōr-ǎ	nomīn-a	opēr-a	mar-ǎ
Gen.	aequor-um	nomīn-um	opēr-um	mar-īum
Dat.	aequor-ibus	nomin-ibus	oper-ibus	mar-ibus
Acc.	aequōr-ǎ	nomīn-a	opēr-a	mar-ǎ
Voc.	aequōr-ǎ	nomīn-a	opēr-a	mar-ǎ
Abl.	aequor-ibus	nomīn-ibus	oper-ibus	mar-ibus

Ὁμοίως κλίνονται :

α') κατὰ τὸ **aequor** τὰ: marmor (marmōr-is) μάρμαρον, fulgur (fulgūr-is) ἀστραπή, uber (ubēr-is) μαστός, ōs (or - is) στόμα, aes (aer-is) χαλκός, ius (iur-is) τὸ δίκαιον, κ. ῥ.

β') κατὰ τὸ **nomen** τὰ: flumen (flumīn-is) ποταμός, certāmen (certamīn-is) ἀγών, caput (capīt-is) κεφαλή, κ.ῥ.

γ') κατὰ τὸ **opus** τὰ: onus (onēr-is) φορτίον, corpus (corpōr-is) σῶμα, robur (robōr-is) ξύλον δρύινον, κ.ῥ.

δ') κατὰ τὸ mare τὰ : animal (animāl-is) ζῷον, exemplar (exemplār-is) παράδειγμα, par (par-is) ζευγος, κ. ἄ.

Καταλήξεις τῆς τρίτης κλίσεως

Singularis				Pluralis			
	Ἄρσ. καὶ θηλ.			Οὐδ.			Οὐδ.
Nom.	-s	ῆ —	—	-es	-a	(ῆ -ia)	
Gen.	-is		-is	-um (ῆ -ium)	-um	(ῆ -ium)	
Dat.	-i		-i	-ibus	-ibus		
Acc.	-em	(ῆ -im)	—	-es (ῆ -is)	-a	(ῆ -ia)	
Voc.	-s	ῆ —	—	-es	-a	(ῆ -ia)	
Abl.	-e	(ῆ -i)	-e ῆ -i	-ibus	-ibus		

26. Διάφορος σχηματισμὸς πτώσεών τινων τῶν τριτοκλίτων. — Ἐκ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων :

1) Ἔχουν τὴν αἰτιατικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἰς -im (ἀντὶ εἰς -em)

α') τὰ ἐξῆς ἰσοσύλλαβα προσηγορικὰ ὀνόματα, ἥτοι τὸ febris πυρετός, puppis πρύμνα, sitis δίψα, turris πύργος, tussis βήξ καὶ securis πέλεκυς, πάντα γένους θηλυκοῦ (sing. acc. febrim, puppim, sitim, turrim, tussim, securim)

β') τὰ εἰς -is ἰσοσύλλαβα ποταμῶν καὶ πόλεων, ὡς Albis Ἀλβις, Tiberis Τίβερις, Neapolis Νεάπολις (sing. acc. Albim, Tiberim, Neapolim).

2) Ἔχουν τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἰς -i (ἀντὶ εἰς -e) :

α') ὅσα ὀνόματα εἰς τὴν αἰτιατικὴν τοῦ ἐνικοῦ λήγουν εἰς -im (βλ. ἀνωτέρω 1 α' καὶ β') : febris - febri, puppis - puppi, Albis - Albi, κλπ.

Σημείωσις. Κατάληξιν -i ἀντὶ -e εἰς τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ ἔχουν πολλάκις καὶ τὰ ὀνόματα civis πολίτης, ignis (ἄρσ.) πῦρ, navis ναὺς καὶ imber ὄμβρος, (civi, igni, navi, imbi). Τοῦ ignis ὁ τύπος τῆς ἐνικῆς ἀφαιρετικῆς igni εἶναι ὁ κανονικὸς εἰς τὰς φράσεις ferro et igni (διὰ σιδήρου καὶ πυρός), aqua et igni interdicere (ἀπαγορεύειν τὴν παροχὴν ὕδατος καὶ πυρός).

β') τὰ εἰς -is ἢ -er ὀνόματα μηνῶν, ὡς Aprīlis, November κλπ., καὶ τὰ -is προσηγορικὰ ὀνόματα, τὰ ἀρχῆθεν ἐπίθετα, ὡς aequalis ὁμῆλιξ, annālis (ἐνν. liber) τὸ χρονικόν, natālis (ἐνν. dies) ἡ γενέ-

ὄλιος, Atheniensis Ἀθηναῖος, κλπ. (sing. abl. Aprili, Novembri aequali, annali, natali, Atheniensi).

Σημείωσις. Ἀντιθέτως τὰ κύρια ὀνόματα, τὰ ἀρχῆθεν ἐπίθετα, σχηματίζουν τὴν ἐνικήν ἀφαιρετικήν κανονικῶς εἰς -e : Juvenalis, Celer, Felix, sing. abl. Juvenale, Celere, Felice.

γ') τὰ οὐδέτερα τὰ λήγοντα εἰς -e, -al (-al, -is) καὶ -ar (-ar, -is), ὡς mare, animal, calcar (περνιστήριον) (sing. abl. mari, animāli, calcāri).

3) Ἔχουν τὴν ὀνομαστικήν (αἰτιατικήν καὶ κλητικήν) τοῦ πληθυντικοῦ εἰς-ia τὰ ἐκ τῶν οὐδετέρων τριτοκλίτων λήγοντα εἰς -e, -al καὶ -ar (βλ. ἀνωτέρω 2, γ'): mare, mar-ia — animal, animal-ia — cal-car, calcar-ia.

Σημείωσις. Ὁ εἰς -ia σχηματισμὸς τῆς πληθυντικῆς ὀνομαστικῆς (αἰτιατικῆς καὶ κλητικῆς) τῶν οὐδετέρων τούτων εἶναι κανονικός, διότι τὸ ἀρχαῖον θέμα αὐτῶν ἔχει τὸν χαρακτήρα -i (βλ. § 21, 2, σημ.).

4) Ἔχουν τὴν γενικήν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς -ium (ἀντὶ εἰς -um):

Α') τὰ ἰσοσύλλαβα (ἢ φωνηεντόληκτα μὲ χαρακτήρα i, § 21, 1 α'), ὡς civis - civium, collis-collium, navis-navium, aedes-aedium, nubes-nubium, κλπ. (βλ. § 24, Α' 2).

Σημείωσις. Ἐξαιροῦνται τὸ canis κύων, iuvenis νεανίας καὶ sedes ἔδρα (plur. gen. canum, iuvenum, sedum).

Β') ἐκ τῶν περιττοσυλλάβων (ἢ συμφωνολήκτων, § 21, 1 β' καὶ 2):

α') τὰ ἔχοντα θέμα λήγον εἰς δύο ἢ περισσότερα σύμφωνα, ὡς urbs (θ. urb-), strips (θ. strip-), arx (θ. arc-), pons (θ. pont-), nox (θ. noct-), os (oss-is ὀστούν, θ. oss-), imber (θ. imbr-): plur. gen. urb-ium, stirp-ium, arc-ium, pont-ium, noct-ium, oss-ium, imbr-ium (βλ. § 24 Α' 1).

Σημείωσις. Ἐξαιροῦνται τὰ τρία συγγενικά ὀνόματα pater, mater καὶ frater (θ. patr-, matr-, frat-): plur. gen. patr-um, matr-um, fra-trum (βλ. § 24, Α', 1 σημ. καὶ ἀνωτέρω Α', σημ.).

β') τὰ ὀνόματα dos (dot-is) προίξ, fauces (πληθ. μόνον) ὁ λάρυξ, fraus (fraud-is) ἀπάτη, lis (lit-is) ἔρις, mus (mur-is) μῦς, nix (niv-is) χιών, vires (πληθ.) δύναις, τὰ ἐθνικά τὰ λήγοντα εἰς -as (-ātis) ἢ -is (-ītis), ὡς Arpinas-Arpinates οἱ κάτοικοι τοῦ Ἀρπίνου, Samnis-Samnītes οἱ Σαμνῖται, καθὼς καὶ τὰ ὀνόματα nostras

ἡμεδαπός, vestras ἡμεδαπός, optimātes (πληθ.) οἱ ἀριστεῖς καὶ penātes (πληθ.) οἱ ἔρκασι θεοί : plur. gen. doti-um, fauc-ium, fraud-ium, lit-ium, mur-ium, niv-ium, vir-ium, Arpinat-ium, Samnit-ium, nostrat-ium, vestrat-ium, optimat-ium.

Γ') τὰ οὐδέτερα εἰς -e, -al, καὶ -ar: mare-marium, animal-animalium, calcar-calcarium' (βλ. § 24, Β' καὶ ἀνωτέρω 2, γ' καὶ 3).

Σημείωσις. Τὰ ἰσοσύλλαβα ἢ φωνηεντόληκτα τριτόκλιτα κανονικῶς σχηματίζουν τὴν πληθυντικὴν γενικὴν εἰς -ium, διότι τὸ ἀρχικὸν θέμα τῶν ἔχει τὸν χαρακτῆρα i (§ 24, 4. α') civis (0. civi-) civi-um, aedes (0. aedi-) aedi-um, κλπ. Ἐκ τῶν περιττοσύλλαβων ἢ φωνηεντόληκτων τινὰ μὲν κανονικῶς σχηματίζουν καὶ ταῦτα τὴν πληθυντικὴν γενικὴν εἰς -ium, διότι καὶ ταῦτα ἦσαν ἀρχῇ φωνηεντόληκτα (μὲ χαρακτῆρα i), π.χ. τὸ ars τέχνη, pars μέρος, mors θάνατος, gens ἔθνος κ.λ. (ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ ἐνικοῦ ἦτο ἀρχῇ art-i-s part-i-s mort-i-s gent-i-s). Τὰ ἄλλα συμφωνόληκτα, τὰ σχηματίζοντα τὴν πτώσιν ταύτην εἰς -ium, τὴν σχηματίζουν οὕτω κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ προηγούμενα: arx—arc-ium, urbs—urb-ium, pons—pont-ium, imber—imbr-ium, fraus—fraud-ium, κλπ. (ὅπως aedi-um, arti-um κλπ.) (βλ. ἀνωτέρω 4, Β', α' καὶ β').

5) Ὅσα ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ σχηματίζουν τὴν πληθυντικὴν γενικὴν εἰς -ium, σχηματίζουν συνήθως καὶ τὴν πληθυντικὴν αἰτιατικὴν εἰς -is (ἀντὶ εἰς -es) : civis-civis (= πολίτας), hostis-hostis (= πολεμίους), pars-partis (= μερίδας).

27. Ἀνώμαλα ὀνόματα τῆς τρίτης κλίσεως

1) Bos βοῦς, bov-is, bov-i, bov-em, bos, bov-e. Plur. bov-es, bo-um, bubus (ἢ bobus) κλπ. (0. bo- καὶ bov-).

2) caro (θηλ.) κρέας, carn-is κλπ. Plur. carnes, - carn-ium, κλπ. (0. caro- καὶ carn-).

3) iter (οὐδ.) πορεία, itinēr-is, itiner-i, iter, itiner-e. Plur. itiner-a, itiner-um, κλπ. (0. iter- καὶ itiner-).

4) Juppīter Ζεύς, Jov-is, Jov-is, Jov-em, Juppiter, Jov-e.

5) senex γέρων, sen-is, sen-i, κλπ. Plur. sen-es, sen-um, sen-ibus, κλπ. (0. senec- καὶ sen-).

6) vis δύναμις (γεν. καὶ δοτ. ἐλλείπουν) acc. vim, abl. vi. Plur. vir-es, vir-ium, vir-ibus. κλπ. (26, 4, Β', β').

28. Τριτόκλιτα τῆς Λατινικῆς γλώσσης ἐκ τριτοκλίτων τῆς Ἑλληνικῆς. — Ἐκ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων (κυρίων ἢ προσηγορι-

κῶν), τῶν προερχομένων ἐξ Ἑλληνικῶν τριτοκλίτων, τινὰ μὲν κλίνονται εἰς πάσας τὰς πτώσεις κατὰ τὴν τρίτην κλίσιν τῆς Λατινικῆς γλώσσης· π.χ. Plato Πλάτων, Platōn-is, Platōn-i, Platon-em κλπ. (ὡς sermo, sermōn-is, κλπ., § 24, Α' 1).

Ἀρκετὰ ὅμως τοιαῦτα ὀνόματα εἰς τινὰς πτώσεις σχηματίζουν τύπους παρομοίους μὲ τοὺς ἀντιστοίχους τύπους τῆς Ἑλληνικῆς. Οὕτως π.χ. aer ἀήρ, aether αἰθήρ, Marāthōn Μαραθὼν — acc. aer-a, aethēr-a, Marathon-a, κλπ. Cyclops Κύκλωψ, acc. Cyclopā Κύκλωπα, Cyclopēs Κύκλωπες, acc. Cyclop-as.

4. Τετάρτη κλίσις (Declinatio quarta)

29. Ἡ τετάρτη κλίσις περιέχει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν, ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ εἰς -us (γεν. -us) καὶ οὐδέτερα εἰς -u (γεν. -us). Χαρακτήρ τοῦ ἀρχικοῦ θέματος -u (§ 13, 4).

Π α ρ α δ ε ι γ μ α τ α

(fructus καρπός, θ. fructu-, cornu κέρας, θ. cornu-)

	Singularis		Pluralis	
Nom.	fruct-ūs	corn-ū	fruct-ūs	corn- ũă
Gen.	fruct-ūs	corn-ūs	fruct-ũum	corn-ũum
Dat.	fruct-ũī	corn-ū	fruct-ĩbus	corn-ĩbus
Acc.	fruct-ũm	corn-ū	fruct-ūs	corn-ũă
Voc.	fruct-ūs	corn-ū	fruct-ūs	corn-ũă
Abl.	fruct-ū	corn-ū	fruct-ĩbus	corn-ĩbus

Ὅμοιως κλίνονται :

α') κατὰ τὸ fructus τά : sensus αἴσθησις, senātus γερουσία, exercitus στρατός, equitātus ἵππικόν, peditātus πεζικόν, impētus ἔφοδος, κλπ., (τὰ θηλυκὰ) acus βελόνη, manus χεὶρ, κλπ.

β') κατὰ τὸ cornu τά : genu γόνυ, veru ὀβελός, κλπ.

30. Διάφορος σχηματισμὸς πτώσεων τινων. — Ἐκ τῶν ὀνομάτων τῆς τετάρτης κλίσεως :

1) τὴν **δοτικήν** τοῦ **ἐνικοῦ** τὴν σχηματίζουν ἐνίοτε καὶ τὰ εἰς -us (διὰ συναϊρέσεως τοῦ -ui εἰς -u), ὅπως τὰ οὐδέτερα, senatu (senatui)·

2) τὴν **δοτικὴν** (καὶ ἀφαιρετικὴν) τοῦ **πληθυντικοῦ** τὴν σχηματίζουν εἰς-ubus (ἀντὶ εἰς-ibus) τὰ ὀνόματα artus ἄρθρον (πληθ. artus, τὰ μέλη τοῦ σώματος) καὶ tribus τριτῦς: artūbus, tribūbus· τὰ δὲ ὀνόματα lacus λίμνη καὶ portus λιμὴν εἰς τὴν πτώσιν ταύτην διαφοροῦνται: lacibus καὶ lacubus, portibus καὶ portubus·

3) τὸ ὄνομα domus (οἶκος) ἔχει καὶ τινες τύπους κατὰ τὴν δευτέραν κλίσιν (κανονικῶς τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ τὴν αἰτιατικὴν τοῦ πληθυντικοῦ): Sing. domus-domus, domui, domum, domus. Plur. domus, domuum (καὶ **domorum**), domibus, **domos**, domus, domibus.

Σημείωσις. Ὑπάρχει καὶ τύπος (τῆς γενικῆς τοῦ ἐνικοῦ ὡς τοπικῆς) domi, πάντοτε ὡς ἐπίρρημα (=οἴκοι).

31. Ἐκ τῶν εἰς -us ληγόντων ὀνομάτων τῆς τετάρτης κλίσεως **θηλυκὰ** εἶναι **μόνον** τὰ acus βελόνη, domus οἶκος, idus (-uum, πληθυντικοῦ **μόνον**) καὶ εἰδοί, manus χεῖρ, porticus στοά καὶ tribus τριτῦς.

5. Πέμπτη κλίσις (Declinatio quinta)

32. Ἡ πέμπτη κλίσις περιέχει ὀνόματα ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ **μόνον**, λήγοντα εἰς -es (γεν. eī ἢ ēī)· χαρακτηριστ. τοῦ ἀρχικοῦ θέματος **e-** (§ 13, 4).

Παραδείγματα

(dies ἡμέρα, θ. die-, res πρᾶγμα, θ. re-, species ὄψις, θ. specie-)

	Singularis			Pluralis		
Nom.	dīēs	rēs	speciēs	dīēs	rēs	speciēs
Gen.	dīēī	rēī	speciēī	dīērum	rērum	—
Dat.	dīēī	rēī	speciēī	dīēbus	rēbus	—
Acc.	dīēm	rēm	speciēm	dīēs	rēs	speciēs
Voc.	dīēs	rēs	speciēs	dīēs	rēs	speciēs
Abl.	dīē	rē	speciē	dīēbus	rēbus	—

Σημείωσις. Τὸ e τῆς παραληγοῦσης εἰς τὴν γενικὴν καὶ τὴν δοτικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἶναι μακρόν μὲν, ἂν προηγῇται αὐτοῦ φωνῆν (dīēī, speciēī)· παρὰ τὸν κανόνα (§ 6, 1, Σημ.), βραχὺ δέ, ἂν προηγῇται αὐτοῦ σύμφωνον (rēī, fidēī).

33. Ἐκ τῶν ὀνομάτων τῆς πέμπτης κλίσεως

1) τὸν **πληθυντικὸν ἀριθμὸν** πλήρη τὸν σχηματίζουν **μόνον**

τὸ dies ἡμέρα καὶ τὸ res πρᾶγμα. Τὰ ἄλλα ἐκ τοῦ πληθυντικοῦ ἔχουν μόνον ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν ἢ δὲν ἔχουν καθόλου πληθυντικὸν ἀριθμὸν.

2) ἄρσενικοῦ γένους εἶναι μόνον τὸ dies ἡμέρα (συνήθως) καὶ τὸ merities μεσημβρία (πάντοτε). Τὸ dies εἶναι θηλυκοῦ γένους, ἰδίως ὅταν σημαίνει χρόνον ἢ προθεσμίαν: longa dies μακρὸς χρόνος, certa dies ὀρισμένη προθεσμία.

6. Ἀνώμαλα ὀνόματα

34. Καὶ τῆς Λατινικῆς γλώσσης, ὅπως τῆς Ἑλληνικῆς, πολλὰ ὀνόματα εἶναι ἀνώμαλα, ἥτοι :

1) ἑτερογενῆ (heterogenēa)· τοιαῦτα εἶναι
 frenum-i χαλινὸς Plur. frena καὶ freni (ἄρσ.)
 iocus-i παιδιὰ (παιχνίδι) » ioci καὶ ioca (οὐδ.)
 locus-i τόπος » loci καὶ loca (οὐδ.)
 (πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. ὁ δεσμὸς - οἱ δεσμοὶ καὶ τὰ δεσμά, κλπ.)

2) ἑτερόκλητα (heteroclita)· τοιαῦτα εἶναι :
 iugerum-i πλέθρον, Plur. iuger-a, -um, -ibus, κατὰ τὴν γ' κλίσιν
 vas, vas-is ἀγγεῖον, Plur. vas-a, -orum, -is, κατὰ τὴν β' κλίσιν
 requies, -ētis ἡσυχία, Sing. acc. καὶ requiem, abl. requie, κατὰ τὴν ε' κλίσιν

Σημείωσις. Τὰ ficus, -i συκὴ καὶ laurus, -i δάφνη (τῆς β' κλίσεως, § 17) ἔχουν ἐκ τῆς δ' κλίσεως τὰς πτώσεις τὰς λεγούσας εἰς -us καὶ -u.

3) ἀφθονοῦντα (abundantia), ἥτοι ὀνόματα κλινομένα

α') κατὰ δύο διάφορα γένη, ὥς

baculum -i	καὶ baculus -i	βακτηρία
callum -i	καὶ callus -i	τύλος (ὁ κάλος)
clipeus -i	καὶ clipeum -i	ἀσπίς
pileus -i	καὶ pileum -i	πῖλος

(πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. ὁ ζυγὸς καὶ τὸ ζυγόν, κλπ.)

β') κατὰ δύο διαφόρους κλίσεις, ὥς

materia, -ae	καὶ materies, -ei	ὕλη
elēphans, -antis	καὶ elephāntus, -i	ἐλέφας
plēbs, plēbis	καὶ plēbes, -bēi	ὁ λαὸς (οἱ πληβεῖς)

γ') κατὰ διάφορον γένος ἅμα καὶ κλίσειν, ὡς
 alimonia -ae καὶ alimonium -i τροφή
 tapētum -i καὶ tapes -ētis τάπητες
 conātum -i καὶ conātus -us ἀπόπειρα
 penum -i καὶ penus -ōris (οὐδ.) καὶ penus -us
 (θῆλ.) τροφή

4) ἑλλειπτικά (defectiva)· ταῦτα εἶναι :

α') ἑλλειπτικά κατ' ἀριθμὸν (singularia tantum)· τοιαῦτα εἶναι, κανονικῶς, τὰ κύρια ὀνόματα προσώπων ἢ πραγμάτων, οἷον πόλεων, ποταμῶν, ὁρέων κ.τ.τ., ὡς Sulla Σύλλας, Roma Ῥώμη, Carthāgo Καρχηδών, Tiberis Τίβερης, Aetna Αἷτνα κλπ., τὰ ὀνόματα ἀφηρημένων ἐννοιῶν, ὡς iustitia δικαιοσύνη, pietas εὐσέβεια κλπ., τὰ ὀνόματα τῶν φυσικῶν σωμάτων ἢ φαινομένων, ὡς sol ἥλιος, luna σελήνη, hiems χειμὼν, ver ἔαρ κλπ., τὰ ὀνόματα τῶν μετάλλων, ὡς aurum χρυσός, argentum ἄργυρος, aes χαλκός, κλπ.

β') μόνον πληθυντικῶς ἀριθμοῦ (pluralia tantum)· τοιαῦτα κανονικῶς εἶναι τὰ ὀνόματα τῶν λαῶν ἢ ἐθνῶν, ὡς Sabīni οἱ Σαβῖνοι, Aedui οἱ Αἰδουοί, Galli οἱ Γαλάται κλπ., συγκροτημάτων νήσων ἢ ὁρέων, ὡς Baleāres αἱ Βαlearίδες (νῆσοι), Alpes αἱ Ἀλπεις κλπ., πόλεων τινων, ὡς Athēnae Ἀθῆναι, Puteoli οἱ Ποσίλοιοι (πόλις) κλπ., ἑορτῶν, ὡς Bacchanalia τὰ Διονύσια, Saturnalia τὰ Κρόνια, κλπ.

Pluralia tantum, ἤτοι εὐχρηστα μόνον εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν, εἶναι, ἐκτὸς ἄλλων, τὰ ἐξῆς συνηθέστατα ὀνόματα :

arma -orum ὅπλα	supēri -orum οἱ ἄνω θεοὶ
moenia -ium τείχη	infēri -orum οἱ κάτω θεοὶ
insidiae -arum ἐνέδρα	manes -ium αἱ ψυχαὶ (τῶν νεκρῶν)
spolia -orum λάφυρα	divitiae -arum ὁ πλοῦτος
indutiae -arum ἀνταχχῆ	tenēbrae -arum τὸ σκότος
idus -uum αἱ εἰδοί (§31)	fauces -ium ὁ λάρυγξ (26,4,B',β')
libēri -orum τὰ τέκνα (§17)	viscēra -um τὰ σπλάγχχνα
postēri -orum οἱ ἀπόγονοι	nuptiae -arum ὁ γάμος
maiōres -um οἱ πρόγονοι	exsequiae -arum ἡ ἐκφορὰ.

Σημείωσις. Ὀνόματά τινα εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν μεταβάλλουν σημασίαν, ὡς

aedes, -is ναὸς
 aqua, -ae ὕδωρ
 auxilium, -i βοήθεια
 castrum, -i (ἢ μάλλον castellum, -i)
 φρούριον
 copia, -ae ἀφθονία
 impedimentum, -i κώλυμα
 littera, -ae (γράμμα τοῦ ἀλφαβήτου)
 opera, -ae κόπος
 rostrum, -i ῥάμφος ἢ ἔμβολον

aedes, -ium οἶκος
 aquae, -arum ἱαματικὰ ὕδατα.
 auxilia, -orum ἐπιστορικὸν στράτευμα
 castra, -orum στρατόπεδον
 copiae, -arum στρατεύματα
 impedimenta, -orum ἀποσκευαὶ
 litterae, -arum ἐπιστολή, συγγράμμα-
 τα κλπ.
 operae, -orum ἐργαταί
 rostra, -arum τὸ δημόσιον βήμα (ἐν
 τῇ Ῥωμαϊκῇ ἀγορᾷ).

Β') ἑλλειπτικὰ κατὰ πτώσιν (defectiva casibus)· τοιαῦτα συνήθῃ εἶναι τὰ ἐξῆς :

dicis (γεν. ἐνικ.), εὐχρηστον εἰς τὰς φράσεις dicis causā καὶ dicis gratia νόμου χάριν (= γιὰ τὸν τύπο).

fas ὅσιον καὶ **nefas** ἀνόσιον, εὐχρηστον μόνον εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ.

fors τύχη, εὐχρηστον προσέτι εἰς τὴν ἐνικὴν ἀφαιρετικὴν forte κατὰ τύχην.

infitias (αἰτ. πληθ.), εὐχρηστον εἰς τὴν φράσιν infitias ire ἀρνεῖσθαι.

pondo (ἀφαιρετ. ἐνικ.) τὸ βάρος, εὐχρηστον εἰς φράσεις οἷαι αἱ ἐξῆς : uncia pondo μία οὐγγία (τὸ βάρος), corōna aurea pondo ducentum (librarum, § 15, 2) στέφανος χρυσοῦς (τὸ βάρος) διακοσίων λιτρῶν.

sponde (ἀφαιρ. ἐνικ. τοῦ ἀχρήστου ὀνόματος spons, θηλ.), εὐχρηστον ἰδίᾳ εἰς τὰς φράσεις meā, (tuā, suā) sponte τῇ ἐμῇ (τῇ σῇ, τῇ αὐτοῦ) βουλήσει.

vicis (γεν. ἐνικοῦ τοῦ ἀχρήστου vix ἢ vicis ἐναλλαγή), εὐχρηστοι προσέτι ἡ αἰτιατικὴ vicem, ἡ ἀφαιρετικὴ vice καὶ τοῦ πληθυντικοῦ ἡ ὀνομαστικὴ καὶ ἡ αἰτιατικὴ vices καὶ ἡ ἀφαιρετικὴ vicibus (βλ. καὶ § 27, 6 [vis]).

5) **Ἀκλιτα** (indeclinabilia)· τοιαῦτα εἶναι τὸ instar (οὐδ. ὄνομ. καὶ αἰτ. ἐνικ.) εἶδος—μορφή, mane (οὐδ. ὄνομ. αἰτ. καὶ ἀφαιρ. ἐνικ.) πρωία καὶ secus (οὐδ. ὄνομ. καὶ αἰτ.) γένος—φυλόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Τ Α Ε Π Ι Θ Ε Τ Α

35. Τὰ ἐπίθετα (adiectīva) καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν εἶναι :

1) **τρικατάληκτα**, ὡς alt-us, alt-a, alt-um ὑψηλός, -ή, -όν
celer, celēr-is, celēr-e ταχύς, -εῖα, -όν

2) **δικατάληκτα**, ὡς fort-is, fort-is, fort-e δυνατός, -ή, -όν

3) **μονοκατάληκτα**, ὡς felix εὐτυχής, -ής, -ές.

36. Ἐκ τῶν ἐπιθέτων

1) Τὰ **τρικατάληκτα** εἶναι :

α') **δευτερόκλιτα**, ἥτοι ἐπίθετα, τὰ ὅποια κλίνονται εἰς μὲν τὸ ἀρσενικὸν καὶ οὐδέτερον κατὰ τὴν β' κλίσιν, εἰς δὲ τὸ θηλυκὸν κατὰ τὴν α', ὡς long-us, long-a, long-um μακρός, -ά, -όν liber, libēra, libēr-um ἐλεύθερος, -ά, -ον

β') **τριτόκλιτα**, ἥτοι ἐπίθετα, τὰ ὅποια κλίνονται καὶ εἰς τὰ τρία γένη κατὰ τὴν γ' κλίσιν, ὡς celer, celēr-is, celēr-e ταχύς, -εῖα, -όν, acer, acr-is, acr-e ὀξύς, -εῖα, -όν.

2) Τὰ **δικατάληκτα** καὶ τὰ **μονοκατάληκτα** ἐπίθετα εἶναι παντα τριτόκλιτα, ὡς facil-is (ἄρσ. καὶ θηλ.), facil-e (οὐδ.) εὐκόλος, -ον, felix (ἄρσ. θηλ. καὶ οὐδ.) εὐτυχής, -ές.

Δικατάληκτα εἶναι πάντα τὰ ἐπίθετα συγκριτικοῦ βαθμοῦ, ὡς altī-or (ἄρσ. καὶ θηλ.), alt-ius (οὐδ.) ὑψηλότερος.

1. Δευτερόκλιτα ἐπίθετα

37. Τὰ δευτερόκλιτα ἐπίθετα λήγουν :

1) εἰς - us, -a -um : bon-us, bon-a, bon-um ἀγαθός, -ή, -όν

2) εἰς -er, -(er)a, -(er)um : liber, libēr-a, libēr-um, ἐλεύθερος, -α, -ον, niger, nigr-a, nigr-um μέλας, -αινα, -αν.

Σημείωσις. Μοναδικόν, λήγον εἰς -ur, -ura, -urum, εἶναι τὸ satur satūra satūrum, πλήρης, -ές.

38. Παραδείγματα δευτεροκλίτων ἐπιθέτων

α') bonus ἀγαθός

	Singularis			Pluralis		
Nom.	bōn-ūs	bon-ā	bōn-ūm	bōn-ī	bon-ae	bon-a
Gen.	bon-ī	bon-ae	bon-ī	bon-ōrum	bon-ārum	bon-ōrum
Dat.	bon-ō	bon-ae	bon-ō		bon-īs	
Acc.	bon-ūm	bon-ām	bon-ūm	bon-ōs	bon-ās	bon-ā
Voc.	bon-ě	bon-ā	bon-ūm	bon-ī	bon-ae	bon-ā
Abl.	bon-ō	bon-ā	bon-ō		bon-īs	

β') liber ἐλεύθερος

	Singularis			Pluralis		
Nom.	liber	libēr-ā	libēr-ūm	libēr-ī	libēr-ae	libēr-ā
Gen.	liber-ī	liber-ae	liber-ī	liber-ōrum	liber-ārum	liber-ōrum
Dat.	liber-ō	liber-ae	liber-ō		liber-īs	
Acc.	liber-ūm	liber-ām	liber-ūm	liber-ōs	liber-ās	libēr-ā
Voc.	liber	liber-ā	liber-ūm	liber-ī	liber-ae	liber-ā
Abl.	liber-ō	liber-ā	liber-ō		liber-īs	

γ') niger μέλας

	Singularis			Pluralis		
Nom.	nigēr	nigr-ā	nigr-ūm	nigr-ī	nigr-ae	nigr-ā
Gen.	nigr-ī	nigr-ae	nigr-ī	nigr-ōrum	nigr-ārum	nigr-ōrum
Dat.	nigr-ō	nigr-ae	nigr-ō		nigr-īs	
Acc.	nigr-ūm	nigr-ām	nigr-ūm	nigr-ōs	nigr-ās	nigr-ā
Voc.	niger	nigr-ā	nigr-ūm	nigr-ī	nigr-ae	nigr-ā
Abl.	nigr-ō	nigr-ā	nigr-ō		nigr-īs	

Κατὰ τὸ bonus, -a -um, κλίνονται καὶ τὰ malus, -a, -um κα-
τός, magnus, -a, -um μέγας, parvus, -a -um μικρός κ. ὅ.

Κατὰ τὸ liber κλίνονται τὰ ἐπίθετα asper (-ēra, -ērūm) τρα-
χύς, miser ἄθλιος, tener τρυφερός, τὰ σύνθετα τὰ λήγοντα εἰς -fer ἢ
-ger, ὡς frugifer (-fēra, -fērūm) καρποφόρος, pomifer ὀπωροφόρος,
armiger ὀπλοφόρος κλπ. καὶ τὸ μοναδικὸν satur, satūra, satūrum
πλήρης. Ταῦτα εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἄρσενικοῦ
ἔχουν ἀποβάλλει τὴν κατάληξιν (-us καὶ -e). Οὕτως ἐκ τοῦ liber-us προ-
ῆλθε τὸ liber, ἐκ τοῦ miser-us τὸ miser κλπ. (βλ. § 17 puer καὶ § 18).

Κατὰ τὸ *niger* κλίνονται τὰ ἐπίθετα *aeger* (-gra, -grum) ἄρ-
ρωστος, *creber* (-bra, -brum) πυκνός, *pulcher* (-ehra, -chrum)
ώραϊος, *ruber* (-bra, -brum) ἐλεύθερος, *sacer* (-era, -erum) ἱερός κ.ἄ.
Καὶ ταῦτα εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ
ἔχουν ἀποβάλλει τὴν κατὰληξιν (-us, -e), μετὰ δὲ τὴν ἀποβολὴν τῆς
κατὰληξως εἰς τὰς πτώσεις ταύτας ἀνέπτυξαν ἐν *e* βραχὺ πρὸ τοῦ
χαρακτῆρος τοῦ θέματος *r*. Οὕτως ἐκ τοῦ *niger-us* προῆλθε τὸ *nigr-*
καὶ εἶτα *nig-e-r*, ἐκ τοῦ *sacer-us* τὸ *sacr-* καὶ εἶτα *sac-e-r* κλπ. (βλ.

2. Τριτόκλιτα ἐπίθετα

39. Τὰ τριτόκλιτα ἐπίθετα λήγουν :

1) τὰ τρικατάληκτα εἰς -er, -(e)ris, -(e)re

2) τὰ δικατάληκτα εἰς -is, -e, τὰ δὲ συγκριτικὰ εἰς -ior, ius

3) τὰ μονοκατάληκτα, πολλὰ μὲν εἰς *x*, ὡς *audax* πολυμήρως, *rapax*
ἀρπακτικὸς, *felix* εὐτυχής κλπ., ἄλλα δὲ εἰς -l, -r, -es, -us, -ns, κλπ.,
ὡς *vigil* (-gīlis) ἄγρυπνος, *pauper* (-pēris) πέννης, *dives* (-vītis)
πλούσιος, *vetus* (-tēris) παλαιός, *prudens* (-entis) συνετός κλπ.

Σημείωσις. Τὰ τριτόκλιτα ἐπίθετα εἶναι κορίως ἢ δικατάληκτα ἢ μονο-
κατάληκτα, ὅσα δὲ ἐξ αὐτῶν ἐμφανίζονται ὡς τρικατάληκτα (ἴτοι τὰ εἰς *er*),
ἦσαν καὶ ταῦτα δικατάληκτα (*celer-is* ἄρσ. καὶ θηλ., *celer-e* οὐδ., *acer-is* ἄρσ. καὶ θηλ.,
acer-e οὐδ.), ἀλλ' ἀπέβαλον κατόπιν τὴν κατὰληξιν τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς καὶ
κλητικῆς (-is), καὶ ὅσα πρὸ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ θέματος *r* εἶχον ἄλλο σύμφωνον,
ἀνέπτυξαν πρὸ τοῦ *r* ἐν *e* βραχὺ. Οὕτως ἐκ τοῦ *acer-is* προῆλθε τὸ *acer-* καὶ εἶτα
ac-e-r. (Πρβλ. § 38, *liber* καὶ *niger*).

40. Παραδείγματα τριτοκλίτων ἐπιθέτων

Α'. Τρικατάληκτα

Singularis

Nom.	celer	celēris	celēre	acer	acris	aere
Gen.		celeris			acris	
Dat.		celeri			acri	
Acc.	celerem	celerem	celere	acrem	acrem	aere
Voc.	celer	celeris	celere	acer	acris	aere
Abl.		celeri			acri	

P l u r a l i s

Nom.	celēres	celēres	celeria	acres	acres	acria
Gen.		celerium			acrium	
Dat.		celeribus			acribus	
Acc.	celeres	celeres	celeria	acres	acres	acria
Voc.	celeres	celeres	celeria	acres	acres	acria
Abl.		celeribus			acribus	

Κατὰ τὸ **acer** κλίνονται τὸ celēber (-bris, -bre) ὀνομαστός, salūber ὑγιεινός, equēster (-stris, -stre) ἵππιος, pedester πεζικός κ. ᾱ. Τὸ celer εἶναι μοναδικόν (§ 39, 3, Σημ.).

Β' . Δ ι κ α τ ά λ η κ τ α

(facilis εὐκολός, altior ὑψηλότερος)

S i n g u l a r i s

	Ἄρσ. καὶ θηλ.	Οὐδ.	Ἄρσ. καὶ θηλ.	Οὐδ.
Nom.	facilis	facile	altior	altius
Gen.	facilis		altiōris	
Dat.	facili		altiōri	
Acc.	facilem	facile	altiōrem	altius
Voc.	facilis	facile	altior	altius
Abl.	facili		altiōr-e	

P l u r a l i s

Nom.	faciles	facilia	altiōres	altiōr-a
Gen.	facilium		altiōr-um	
Dat.	facilibus		altior-ibus	
Acc.	faciles	facilia	altiōres	altiōr-a
Voc.	faciles	facilia	altiōres	altiōra
Abl.	facilibus		altior-ibus	

Κατὰ τὸ **facilis** κλίνονται τὰ : difficilis δύσκολος, similis ὅμοιος, dissimilis ἀνόμοιος, fertilis εὐφορος, fortis ισχυρός, gravis βαρὺς κ. ᾱ.

Κατὰ τὸ **altior**, -us κλίνονται πάντα τὰ συγκριτικὰ (περὶ τῶν ὁμοίων βλ. κατωτέρω).

(felix εὐτυχής, prudens συνετός)

Singularis

	Ἀρσ. θηλ.	καὶ οὐδ.	Ἀρσ. θηλ.	καὶ οὐδ.
Nom.	fēlix		prūdēns	
Gen.	felīcīs		prudentis	
Dat.	felīci		prudentī	
Acc.	felīcēm	felix	prudentēm	prudens
Voc.	felix	felix	prudens	prudens
Abl.	felīci		prudentī	

Pluralis

Nom.	felīcēs	felīcīa	prudentēs	prudentīa
Gen.	felīciūm		prudentiūm	
Dat.	felīcibus		prudentibus	
Acc.	felīcēs	felīcīa	prudentēs	prudentīa
Voc.	felīcēs	felīcīa	prudentēs	prudentīa
Abl.	felīcibus		prudentibus	

Κατὰ τὸ **felix** κλίνονται τὰ: atrox (atrōeis) σκληρός, ferox ἄγριος, audaux (audācis) τολμηρός, rapax ἄρπακτικὸς κ.ἄ.

Κατὰ δὲ τὸ **prudens** κλίνονται τὰ: ingens ὑπερμεγέθης, vehēmens σφοδρός, sapiens σοφός, elēgans κομψός κ. ἄ.

41. Παρατηρήσεις εἰς τὰ τριτόκλιτα ἐπίθετα. — Τὰ τριτόκλιτα ἐπίθετα ἔχουν τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἰς **-i**, τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς **-ium** καὶ τὴν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τοῦ πληθυντικοῦ τοῦ οὐδετέρου εἰς **-ia**: celer-celeri-celesterium-celeria, gravis-gravi-gravium-gravia, felix-felici-felicium-felicia (βλ. § 26, 2, β' καὶ γ' καὶ Σημ.).

Ἐξαιροῦνται καὶ

1) ἔχουν κανονικῶς τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἰς **-e**, τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς **-um** καὶ τὴν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τοῦ πληθυντικοῦ τοῦ οὐδετέρου εἰς **-a**:

α) τὰ συγκριτικὰ ἐπίθετα, οἷον altior, altius-altiore, altiorum, altiora·

Σημειώσεις. Τὰ ἀνώμαλα παραθετικά plūres (πλείονες) καὶ complūres (πάμπόλλοι) ἔχουν τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς -ium : (plures, plura) plurium, (complures, complura) complurium.

β) τὰ μονοκατάληκτα ἐπιθέτα compos (-ōtis) ἐγκρατής, dives (-vītis) πλούσιος, particeps (-cīpis) μέτοχος, pauper (-pēris) πένης, princeps (-cīpis) πρωτός, superstes (-stīlis) ἐπιζών καὶ vetus (-teris) παλαιός : divitē-divitum, -veterē-veterum-vetera. (Ἐκ τῶν προηγουμένων ἐπὶ τὰ μονοκατάληκτων ἐπιθέτων μόνον τὸ vetus σχηματίζει πληθυντικὸν τοῦ οὐδετέρου vetera, καὶ τὸ dives, κατὰ ἀπλολογίαν, ditia ἀντὶ divitia).

2) ἔχουν τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς -um (καίτοι ἔχουν τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἰς -i) τὰ ἐπιθέτα inops (-ōpis) ἐνδεής καὶ memor (-ōris) μνήμων : (inōpi) inōpum, (memori) memōrum

3. Ἀνώμαλα ἐπίθετα

42. Ἐκ τῶν ἀνωμάτων ἐπιθέτων ἄξια σημειώσεως εἶναι :

1) μερικὰ ἑλλειπτικά ἢ ἄκλιτα (πρβλ. § 34, 4 καὶ 5) καὶ τοιαῦτα συνήθῃ εἶναι :

(ceterus), cetēra, cetērum ὁ ἕτερος, ὁ λοιπός. Τὴν ἄχρηστον ἐνικὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ ἀναπληροῦ ἢ ὀνομαστικὴν τοῦ reliquus, ὁ λοιπός :

frugi συνετός, ἄκλιτον. (Κυρίως ἐνικὴ δοτικὴ τοῦ ὀνόματος frux καρπός) :

nequam οὐτιδανός, ἄκλιτον

potis ἢ pote δυνατός (ὡς ὀνομαστικὴ καὶ αἰτιατικὴ παντός γένους) :

(sons), sontis ἔνοχος. Ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ ἄχρηστος

2) μερικὰ abundantia (§ 34, 3, β'), ὡς

inanīmus, -a, -um καὶ inanīmis, -e ἄψυχος

inērmus, -a, -um καὶ inērmis, -e ἄοπλος

opulentus, -a, -um καὶ opūlens, (-ntis) πλούσιος

4. Αἱ μετοχαὶ

43. Αἱ μετοχαὶ (participia) λήγουν :

1) εἰς -us, -a, -um αἱ τοῦ ἐνεργητικοῦ μέλλοντος καὶ αἱ τοῦ παθητικοῦ παρὰκειμένου (ἢ ἀορίστου) : amatūr-us, amatūr-a, amatūr-

-um ἀγαπήσων, -ουσα, -ον amāt-us, amāt-a, amāt-um ἡγαπημέ-
νος, -η, -ον, (ἡ ἀγαπηθείς, -εῖσα, -έν)·

αὐται κλίνονται ὅπως τὰ δευτερόκλιτα ἐπίθετα (§ 38, bonus).

2) εἰς -ans (-antis) ἡ -ens (-entis) αἱ τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνε-
στώτος : amans (amant-is) ἀγαπῶν, -ῶσα, -ῶν, delens (delent-is)
καταστρέφων, -ουσα, -ον κλπ.

Αὐται κλίνονται κατὰ τὴν γ' κλίσιν, ὡς τὰ μονοκατάκλιτα ἐπίθε-
τα εἰς -ns (§ 40 γ', prudens), ἀλλ' εἰς τὴν ἐνικὴν ἀφαιρετικὴν λή-
γουν (ὅχι εἰς -i ἀλλὰ) εἰς -e : Tarquinio regnante τοῦ Ταρκυνίου
βασιλεύοντος, praesente medico παρόντος τοῦ ἱατροῦ.

Λήγουν ὅμως καὶ αἱ μετοχαὶ αὐται εἰς τὴν ἐνικὴν ἀφαιρετικὴν
εἰς -i, ὅταν λαμβάνωνται ὡς ἐπίθετα : in praesenti tempore ἐν τῷ
παρόντι χρόνῳ.

5. Τὰ παραθετικά

44. Τῶν ἐπιθέτων τῆς Λατινικῆς γλώσσης (ὅπως καὶ τῶν τῆς
Ἑλληνικῆς) διακρίνονται τρεῖς βαθμοὶ (gradus), ἦτοι

1) ὁ θετικὸς (gradus positivus) : altus, -a, -um ὑψηλός, -ή, -όν·

2) ὁ συγκριτικὸς (gradus comparativus) : altior, altius (§ 40,
β') ὑψηλότερος, -α, -ον.

3) ὁ ὑπερθετικὸς (gradus superlativus) : altissimus, altissi-
ma, altissimum ὑψηλότετος, -η, -ον.

45. Αἱ καταλήξεις τῶν παραθετικῶν εἶναι :

1) τοῦ συγκριτικοῦ -ior (ἄρσ. καὶ θηλ.), -ius (οὐδ.) καὶ

2) τοῦ ὑπερθετικοῦ -issimus, -issima, -issimum.

Αἱ καταλήξεις αὐται προστίθενται εἰς τὸ θέμα τοῦ θετικοῦ ἐπι-
θέτου (ἡ τῆς ἐπιθετικῆς μετοχῆς), τὸ ὁποῖον εὐρίσκουμεν ἀφαιρούντες
ἀπὸ τὴν ἐνικὴν γενικὴν τοῦ ἄρσενικοῦ τὴν κατάληξιν -i ἢ -is· π. χ.
altus (γεν. alt-i) ὑψηλός —alt-ior, alt - ius, alt - issimus,
-a, -um (§ 40 β')·

longus (γεν. long-i) μακρὸς —long-ior, long-ius, long-issimus,
-a, -um·

brevis (γεν. brev-is) βραχύς —brev-ior, brev-ius, brev-issimus,
-a, -um· (§ 40, β')·

felix (γεν. felic-is) εὐτυχής —felic-ior, felic-ius, felic-issimus,
-a, -um (§ 40, γ')·

prudens (γεν. prudent-is) συνετός — prudent - ior, prudent-
ius, prudent-issimus, -a, -um.

46. Ἐκ τῶν παραθετικῶν :

1) τὰ συγκριτικὰ ἐπίθετα εἶναι διακάληκτα τριτόκλιτα (βλ. § 40, β').

2) τὰ ὑπερθετικὰ ἐπίθετα εἶναι τρικατάληκτα δευτερόκλιτα (βλ. § 38, bonus).

47. Διάφορος σχηματισμός παραθετικῶν. — 1) Ἐξ ἐπίθετα εἰς -ilis, ἤτοι τὰ facilis εὐκόλος, difficilis δύσκολος, similis ὅμοιος, dissimilis ἀνόμοιος, humilis ταπεινός καὶ gracilis ραδινός, σχηματίζουν τὸ ὑπερθετικὸν διὰ τῆς προσθήκης εἰς τὸ θέμα αὐτῶν (ὅχι τῆς καταλήξεως -issimus, ἀλλὰ) τῆς καταλήξεως -ilimus, ὥς

facilis (γεν. facil-is) —facil-ior, facil-ius, facil-limus,
-a, -um.

similis (γεν. simil-is) —simil-ior, simil-ius, simil-limus,
-a, -um.

humilis (γεν. humil-is) —humil-ior, humil-ius humil-limus,
-a, -um.

gracilis (γεν. gracil-is) —gracil-ior, gracil-ius, gracil-limus,
-a, -um.

(ἀλλὰ nobilis εὐγενής —nobilior, nobilissimus κλπ.).

2) Τὰ εἰς -er (εἴτε δευτερόκλιτα εἴτε τριτόκλιτα) ἐπίθετα σχηματίζουν τὸν ὑπερθετικὸν αὐτῶν διὰ τῆς προσθήκης τῆς καταλήξεως -rimus εἰς αὐτὴν τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ :

pulcher (γεν. pulchr-i) ὡραῖος —pulchr-ior, pulchr-ius,
pulcher-rimus, -a, -um

acer (γεν. acr-is) ὀξύς —acr-ior, acr-ius,
acer-rimus, -a, -um

pauper (γεν. pauper-is) πέννης —pauper-ior, pauper-ius,
pauper-rimus, -a, -um.

Σημείωσις. Καὶ τὸ ἐπίθετον vetus παλαιός (γεν. veter-is) σχηματίζει ὑπερθετικὸν εἰς -rimus : veter-rimus. Τοῦ δὲ ἐπιθέτου maturus ὥριμος, ὑπερθετικὸν εἶναι maturissimus καὶ maturrimus.

48. Τὰ ἐπίθετα τὰ λήγοντα εἰς -dicus, -volus, -ficius (ἤτοι τὰ σύνθετα τὰ ἔχοντα δεύτερον συνθετικὸν ἐν τῶν ῥημάτων dico λέγω,

facio ποιῶ, volo θέλω) σχηματίζουν τὰ παραθετικά τῶν εἰς -entior, -entissimus, ὥς

maledīcus (γεν. maledic-i) κακολόγος,

maledic - entior, -entius, maledic - entissimus, -a, -um

magnificus (γεν. magnific-i) μεγαλοπρεπής,

magnific - entior, -entius, magnific - entissimus, -a, -um

benevōlus (γεν. benevol-i) εὐμενής,

benevol - entior, -entius, benevol - entissimus, -a, -um.

Σημείωσις. Ὅμοιως σχηματίζονται τὰ παραθετικά καὶ τοῦ ἐπιθέτου provīdus (γεν. provid-i) προορατικός (provid - entior, provid - entissimus). Ὁ δὲ τοιοῦτος σχηματισμὸς τῶν ἀνωτέρω παραθετικῶν εἶναι κανονικὸς διότι θετικά αὐτῶν ἀρχῇθεν ἦσαν maledīcens, magnificens, benevōlens, provīdens. Τοῦ δὲ ἐπιθέτου dives πλούσιος (τοῦ ὁποῦν ἡ γενική εἶναι divīt - is, ἀλλὰ καὶ dit - is, κατὰ συγκοπὴν) παραθετικά εἶναι divīt - ior καὶ dit - ior, divīt - issimus καὶ dit - issimus.

49. Ἀνώμαλα παραθετικά

bonus ἀγαθός — mēliōr, - ius ἀμείνων — optīm - us, - a, - um
ἄριστος

malus κακός — peior, peius χείρων — pessim - us, - a, - um
χειρίστος.

magnus μέγας — maior, maius μείζων — maxim - us, - a, - um
μέγιστος

parvus μικρός — minor, minus ἐλάσσων — minim - us, - a, - um
ἐλάχιστος

multi, - ae, - a, πολλοί — plures, plura πλείονες — plurim - i, - ae, - a πλεῖστοι (§ 41, 1, α', Σημ.)

multum πολὺ — plus πλεῖον — plurimum πλεῖστον.

Σημείωσις. Τῶν ἀκλίτων ἐπιθέτων frugī συνετὸς καὶ nequam οὐτιδανός (§ 42, 1) παραθετικά εἶναι τοῦ μὲν frugī : frugal - ior, frugal - ius, frugal - issimus, - a, - um, τοῦ δὲ nequam, nequior, nequius, nequissimus, - a, - um.

50. Ἐπίθετα ἑλλειπτικά ὡς πρὸς τοὺς βαθμοὺς παραθέσεως (defectiva gradibus). — Στεροῦνται ὅλως παραθετικῶν (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) τὰ ἐπίθετα τὰ δηλοῦντα ποιότητα ἢ ιδιότητα, ἡ ὅποια δὲν δύναται νὰ παρουσιάσῃ διαφόρους βαθμοὺς.

θμούς, ὅπως εἶναι τὰ δηλοῦντα ὕλην, ὡς aureus χρυσοῦς, ferrēus σιδηροῦς, τόπον ἢ χρόνον, ὡς marinus θαλάσσιος, nocturnus νυκτερινός, μέτρον, ὡς bipes δίπους, triennis τριετής, συγγένειαν ἢ καταγωγὴν, ὡς paternus πατρικός, fraternus ἀδελφικός, romānus ῥωμαϊκός, τὰ δηλοῦντα ἀπόλυτόν τι ἢ ἄρνησιν, ὡς mortālis θνητός, omnipōtens παντοδύναμος, immortalis ἀθάνατος, insōmnis ἄυπνος κλπ.

2) **Στεροῦνται θετικοῦ** προπάντων παραθετικῶν ἐπίθετα γινόμενα ἐκ προθέσεων ἢ ἐπιρρημάτων (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) :

(citra ἐντεῦθεν, ἐντός)	—citerior ἐγγύτερος, citīmus ἐγγύτατος
—	—deterior χείρων, deterrīmus χείριστος
(intra ἐνδόν)	—interior ἐνδότερος intīmus ἐνδότατος
(προβλ. Ἑλλ. ὥς)	—ocior ταχύτερος, ocissīmus ταχύτατος
(prae πρό, ἐμπρός)	—prior πρότερος, prīmus πρῶτος
(prope ἐγγύς)	—propior ἐγγύτερος, proximūs ἐγγύτατος
(προβλ. potis, § 42)	—potior κρείσσων, potissīmus κράτιστος
(ultra πέραν)	—ulterior ὁ πέραν, ultīmus ἔσχατος

3) **Στεροῦνται** τοῦ ἐτέρου τῶν παραθετικῶν, ἤτοι

α') τοῦ **συγκριτικοῦ**, τὰ ἐπίθετα

falsus ψευδής		falsissimus ψευδέστατος
novus νέος	(recentior ἐκ τοῦ recens, πρόσφατος)	novissimus ἔσχατος
sacer ἱερός	(sanctior ἐκ τοῦ sanctus)	sacerrimus ἱερώτατος
vetus παλαιός	(vetustior ἐκ τοῦ vetustus)	veterrimus παλαιότατος

καὶ ἄλλα τινά·

β') τοῦ **ὑπερθετικοῦ**, τὰ ἐπίθετα

alācer εὐθυμός—alacrior εὐθυμότερος
iuvēnis νέος —iunior νεώτερος
senex γέρον —senior πρεσβύτερος

καὶ ἄλλα τινά·

51. Τέσσαρα ἐπίθετα, ἤτοι τὸ extērus ὁ ἔξω, intērus ὁ ἐντός, supērus ὁ ἄνω καὶ postērus ὁ ἐπίμενος, ἔχουν δύο τύπους ὑπερθετικοῦ, ἤτοι αὐτὰ εἶναι abundantia ὡς πρὸς τὸν ὑπερθετικὸν (προβλ. § 42, 2) :

exterus	exterior	ἐξώτερος,	extrēmus	καὶ	extīmus	ἐξώτατος
inferus	inferior	κατώτερος,	infīmus	καὶ	-īmus	κατώτατος
superus	superior	ὑπέρτερος,	suprēmus	καὶ	summus	ὑπάτος, ὑψίστος
posterus	posterior	μεταγενέστερος,	postrēmus	καὶ	postūmus	τελευταῖος.

52. Παραθετικά περιφραστικά.—Τὰ εἰς -us λήγοντα ἐπίθετα, ὅσα ἔχουν φωνῆν πρὸ τοῦ -us, σχηματίζουν κανονικῶς τὰ παραθετικά των περιφραστικῶς, ἥτοι τὸν μὲν συγκριτικὸν διὰ τοῦ magis (μᾶλλον) καὶ τοῦ θετικοῦ, τὸν δὲ ὑπερθετικὸν διὰ τοῦ maxime (μάλιστα) καὶ τοῦ θετικοῦ, ὡς

idone-us ἐπιτήδειος, —magis idoneus, maxime idoneus

dubi -us ἀμφίβολος, —magis dubius, maxime dubius

vacu -us κενός, —magis vacuus, maxime vacuus

(Πρβλ. τὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικά : φίλος, μᾶλλον φίλος, μάλιστα φίλος κλπ.).

Σημείωσις. Τὰ λήγοντα εἰς -quus σχηματίζουν τὰ παραθετικά των κανονικῶς, ὡς antiquus ἀρχαῖος, antiquior, antiquissimus.

53. Παραθετικά ἐπιρρημάτων.—Καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν) ἐπιρρήματα σχηματίζοντα παραθετικά εἶναι προπάντων τὰ ἐξ ἐπιθέτων παραγόμενα, καθὼς καὶ τινὰ ἔχοντα τοπικὴν ἢ χρονικὴν σημασίαν.

Τῶν ἐξ ἐπιθέτων γινομένων ἐπιρρημάτων κανονικῶς συγκριτικὸν εἶναι ἡ ἐνικὴ αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου τοῦ συγκριτικοῦ τοῦ ἐπιθέτου, τὸ δὲ ὑπερθετικὸν των σχηματίζεται ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ὑπερθετικοῦ τοῦ ἐπιθέτου μὲ τὴν κατὰ λέξιν -e, ὡς

(rectus) rectē ὀρθῶς —rectius ὀρθότερον, rectissim-ē ὀρθότατα

(miser) miserē ἀθλιῶς —miserius ἀθλιώτερον, miserrim-ē ἀθλιότατα

(celer) celeriter ταχέως —celerius θᾶσσον, celerrim-ē τάχιστα

(acer) acriter ὀξέως —acrius ὀξύτερον, acerrim-ē ὀξύτατα

(gravis)	graviter	βαρέως	—gravius βαρύτερον, gravissim-ē
(facilis)	facilē	εύκολως	—facilius εύκολώτερον, facillim-ē εύκολώτατα
(prudens)	prudenter	συνετῶς	—prudenter συνετώτερον, prudentissim-ē συνετώτατα (§ 48)
(bonus)	bene	εὖ	—melius ἄμεινον, optim-ē ἄριστα
(malus)	male	κακῶς	—peius χείρον, pessim-ē χείριστα
non multum ἢ paulum			
(§ 50 ὀλίγον)			—minus ἥσσον, minim-ē ἥκιστα
(prope ἐγγύς)			—propius ἐγγύτερον, proximē ἐγγύτατα
diu ἐπὶ πολὺν χρόνον			—diutius πλείονα χρόνον, diutissime πλεῖστον χρόνον
saepe πολλάκις			—saepius πλεονάκις, saepissime πλειστάκις

54. Ἀνώμαλα παραθετικά ἐπιρρημάτων

multum πολύ,	plus πλεόν,	plurimum	πλεῖστον
magnopere (ἢ μεγάλως,	magno opere)		
—	magis μᾶλλον,	maxime	μάλιστα
—	deterius χείρον,	deterime	χείριστα
—	ocius θᾶσσον,	ocissime	τάχιστα
—	potius μᾶλλον,	potissimum	μάλιστα
(πρβλ. § 50, 2)	prius πρότερον,	primum ἢ primō	πρῶτον
merito ἀξίως,		meritissimo	μάλιστα ἀξίως
nuper νεωστί,	(πρβλ. § 50, 3 α')	nuperrime	μόλις πρὸ ὀλίγου
satis ἀρκούντως,	satius κρεῖσσον,		
secus ἄλλως, (nihilō)	secius ἢ setius οὐδὲν ἥττον		(πρβλ. § 50, 3, β').

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΗΕΜΗΤΟΝ

ΑΙ ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΙ (PRONOMINA)

55. Ἀντωνυμίας ἡ Λατινικὴ γλῶσσα ἔχει :

- 1) προσωπικᾶς (pronomina personalia),
- 2) κτητικᾶς (pronomina possessiva),
- 3) δεικτικᾶς (pronomina demonstrativa),
- 4) ὀριστικᾶς (pronomina determinativa),
- 5) ἀναφορικᾶς (pronomina relativa),
- 6) ἐρωτηματικᾶς (pronomina interrogativa),
- 7) ἀορίστους (pronomina indefinita).

Σημείωσις. Αὐτοπαθεῖς καὶ ἀλληλοπαθεῖς ἀντωνυμίας δὲν ἔχει ἡ Λατινικὴ γλῶσσα. Τίνων δὲ ἀντωνυμιῶν καὶ ἄλλων λεκτικῶν μέσων γίνεται χρῆσις ἐν αὐτῇ πρὸς ἔκφρασιν αὐτοπαθείας ἢ ἀλληλοπαθείας, θὰ ἴδωμεν ἐν τῷ Σύντακτικῷ.

56. Προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι (§ 55, 1) εἶναι ἡ ego ἐγώ, tu σύ, sui (γενικῆς) οὗ, ἐαυτοῦ. Κλίνονται δὲ ὡς ἑξῆς :

Singularis

(persona prima) (persona secunda) (persona tertia).

Nom.	egō	ἐγώ	tū	σύ		
Gen.	mēi	ἐμοῦ, μοῦ	tui	σοῦ, σου	sui	οὗ, ἐαυτοῦ
Dat.	mihī	ἐμοί, μοι	tibi	σοί, σοι	sibi	οἱ, ἐαυτοῦ
Acc.	mē	ἐμέ, με	tē	σέ, σε	sē	ἐ, ἐαυτὸν
Abl.	a mē =	ὑπ' ἐμοῦ	a tē =	ὑπὸ σοῦ	a sē =	ὑφ' ἐαυτοῦ

Pluralis

Nom.	nōs	ἡμεῖς	vōs	ὑμεῖς		
Gen.	nōstri		vēstri,			
	nōstrum	ἡμῶν	vēstrum	ὑμῶν	sui σφῶν,	ἐαυτῶν
Dat.	nōbis	ἡμῖν	vōbis	ὑμῖν	sibi σφίσι,	ἐαυτοῖς
Acc.	nōs	ἡμᾶς	vōs	ὑμᾶς	sē σφᾶς,	ἐαυτοῦς
Abl.	a nōbis =	ὑφ' ἡμῶν	a vōbis =	ὑφ' ὑμῶν	a sē =	ὑφ' ἐαυτῶν

1) 'Η ἐλλείπουσα ὀνομαστική τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου (ὅπως εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν) ἀναπληροῦται διὰ τῆς ὀνομαστικῆς μιᾶς, τῆς καταλλήλου ἐκάστοτε, τῶν δεικτικῶν ἢ ὀριστικῶν ἀντωνυμιῶν hic, ille, is, κλπ.

2) Ἐκ τῶν δύο τύπων τῆς πληθυντικῆς γενικῆς τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου (nostri, nostrum — vestri, vestrum) τοῦ μὲν λήγοντος εἰς -i τύπου χρῆσις γίνεται, ὅταν ἡ γενικὴ αὕτη εἶναι ἀντικειμενικὴ ἢ κτητικὴ, τοῦ δὲ λήγοντος εἰς -um, ὅταν ἡ γενικὴ αὕτη εἶναι διαιρετικὴ: amici memores **nostri** (vestri) sunt οἱ φίλοι μνήμονες ἡμῶν (ὑμῶν) εἰσιν· melior pars **nostri** immortalis est τὸ κρεῖττον ἡμῶν μέρος ἀθάνατόν ἐστι· ἄλλὰ: multi **nostrum** πολλοὶ (ἐξ) ἡμῶν, quis **vestrum**, τίς (ἐξ) ὑμῶν.

Σημείωσις. Οἱ τύποι τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν, πλὴν τοῦ τύπου tu καὶ τῶν τῆς πληθυντικῆς γενικῆς τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου, ἐνισχύονται, ὅταν ὑπάρχῃ ἔμφασις ἢ ἀντιδιαστολή, διὰ τοῦ προσφύματος met: egō - met ἔγωγε, nōsmet ἡμεῖς γε-ἡμεῖς γε. tēmet σέ γε, semet ἑαυτόν γε. Ὁ δὲ τύπος tu ἐνισχύεται διὰ τοῦ προσφύματος te: tūte σύγε. Τέλος οἱ τύποι me, te, se ἐνισχύονται διὰ διπλασιασμοῦ: mēmē ἐμέγε, tētē σέγε, sēsē ἑαυτόν γε.

57. Κτητικαὶ ἀντωνυμίαι (§ 55, 2) εἶναι αἱ ἐξῆς :

mēs,	mēa	mē-um	ἐμός, ἐμή, ἐμόν
nostr,	nostrā	nostrum	ἡμέτερος, -α, -ον
tū-us,	tū-a,	tū-um	σός, σή, σόν
vestr,	vestrā,	vestrum	ὑμέτερος, -α, -ον
sū-us,	sū-a,	sū-um	ὁ, ἡ, τό, ἑαυτοῦ, -ῆς, -οῦ, (ὁ ἰδικός του κλπ.)
			ὁ, ἡ, τό, ἑαυτῶν, (ὁ ἰδικός των κλπ.).

Κλίνονται δὲ ὡς τριχτάληκτα δευτερόκλιτα ἐπίθετα (βλ. § 38, α' bonus καὶ γ' niger). Τοῦ ἀρσενικοῦ ὅμως meus κλητικὴ τοῦ ἐνικοῦ εἶναι mi (ἢ meus), ἥτοι ὁμοία μὲ τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ, ὅποτε καὶ τὸ συνοδεῦον τὴν ἀντωνυμίαν ταύτην ὄνομα λαμβάνεται κατ' ὀνομαστικὴν: mi fili υἱέ μου (§ 19, 3), meus oculus ὀφθαλμὸς μου.

Σημείωσις. 1. Καὶ τῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν οἱ τύποι ἐνισχύονται διὰ τοῦ προσφύματος -met ἢ τοῦ -pte: meāmet facta τὰ ἐμάγε κατορθώματα, suāpte manu διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ χειρός.

Σημείωσις. 2. Ἐκ τῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν noster καὶ vester παράγονται τὰ μονοκτάληκτα ἐπίθετα nostras (-atis) ἡμεδαπός, vestras (-atis) ὑμεδαπός (βλ. § 26, 4, Β', β').

58. Δεικτικὰ ἀντωνυμῖαι (§ 55, 3) εἶναι αἱ ἑξῆς :

1) hic, haec, hōc (σχετικὴ μὲ τὸ α' πρόσωπον) ὁδε, ἥδε, τόδε, οὗτος, αὗτη τοῦτο·

2) istĕ, istā, istūd (σχετικὴ μὲ τὸ β' πρόσωπον) οὗτος, αὗτη, τοῦτο (αὐτός, αὐτή, αὐτό)·

3) ille, illa, illūd (σχετικὴ μὲ τὸ γ' πρόσωπον) ἐκεῖνος, ἐκεῖνη, ἐκεῖνο·

4) tālis, tale τοιοῦτος, τοιαύτη, τοιοῦτον (τριτόκλιτος δικατάκλιτος, § 40 β')·

5) tantus, tanta, tantum τοσοῦτος, τοσαύτη, τοσοῦτο—τηλικούτος, τηλικαύτη, τηλικοῦτο· (δευτερόκλιτος τρικατάκλιτος, § 38, α')·

6) tōt (ἄκλιτος, πληθυντικοῦ μόνον) τοσοῦτοι, τοσαῦται, τοσαῦτα·

7) tōt-īdem (ἐκ τοῦ toti = tot καὶ τοῦ dem· ἄκλιτος, πληθυντικοῦ μόνον), ἑτεροὶ τοσοῦτοι κλπ. (ἄλλοι τόσοι κλπ.).

Αἱ τρεῖς πρῶται κλίνονται ὡς ἑξῆς :

Singularis

Nom.	hic	haec	hōc	istĕ	istā	istūd
Gen.		hūiūs	(προσφ. hujus)		istīus	
Dat.		hūic		—	istī	
Acc.	hunc	hanc	hōc	istum	istam	istūd
Abl.	hōc	hāc	hōc	istō	istā	istō

Pluralis

Nom.	hī	hae	haec	istī	istae	istā
Gen.	hōrum	hārum	hōrum	istōrum	istārum	istōrum
Dat.		hīs			istīs	
Acc.	hōs	hās	haec	istōs	istās	istā
Abl.		hīs			istīs	

Singularis

Pluralis

Nom.	illĕ	illā	illūd	illī	illae	illā
Gen.		illīus		illōrum	illārum	illōrum
Dat.		illī			illis	
Acc.	illum	illam	illūd	illōs	illās	illā
Abl.	illō	illā	illō		illis	

Σημείωσις. Οἱ τύποι οἱ λήγοντες εἰς s ἐνισχύονται προστιθεμένου εἰς αὐτοὺς τοῦ προσφύματος ce : huiusce, hisce, hosce κλπ. (πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. οὐτόσι, τουτοὺ κλπ.).

59. Ὅριστικαὶ ἀντωνυμίαι (§ 55, 4) εἶναι αἱ ἑξῆς :

1) *is, ěā, id* οὗτος, αὐτή, τοῦτο—αὐτός, αὐτή, αὐτό (σχετικῇ μὲ τὸ τρίτον πρόσωπον· βλ. καὶ § 56, 1)

2) *ipsĕ, ipsā, ipsum* αὐτός, αὐτή, αὐτό
(ὁ ἴδιος, ἡ ἴδια, τὸ ἴδιον)

3) *īdem, ěādem, ĭdem* ὁ αὐτός, ἡ αὐτή, τὸ αὐτό
(ὁ ἴδιος, ἡ ἴδια, τὸ ἴδιον)

4) *alter, altĕra, altĕrum* ὁ ἕτερος, ἡ ἑτέρα, τὸ ἕτερον
(ὁ ἄλλος, ἡ ἄλλη, τὸ ἄλλο).

Κλίνονται δὲ ὡς ἑξῆς :

Singularis

Nom.	<i>is</i>	<i>ěā</i>	<i>id</i>	<i>ipsĕ</i>	<i>ipsā</i>	<i>ipsum</i>
Gen.		<i>ĕius</i> (πρφ. <i>eius</i>)			<i>ipsius</i>	
Dat.		<i>ĕi</i>			<i>ipsī</i>	
Acc.	<i>eum</i>	<i>eam</i>	<i>id</i>	<i>ipsum</i>	<i>ipsam</i>	<i>ipsum</i>
Abl.	<i>eō</i>	<i>eā</i>	<i>eō</i>	<i>ipsō</i>	<i>ipsā</i>	<i>ipsō</i>

Pluralis

Nom.	(<i>ĕī</i>) <i>īī</i>	<i>eae</i>	<i>ěā</i>	<i>ipsī</i>	<i>ipsae</i>	<i>ipsā</i>
Gen.	<i>eōrum</i>	<i>eārum</i>	<i>eōrum</i>	<i>ipsōrum</i>	<i>ipsārum</i>	<i>ipsōrum</i>
Dat.		(<i>ĕīs</i>) <i>īīs</i>			<i>ipsīs</i>	
Acc.	<i>ĕōs</i>	<i>ěās</i>	<i>ěā</i>	<i>ipsōs</i>	<i>ipsās</i>	<i>ipsā</i>
Abl.		(<i>ĕīs</i>) <i>īīs</i>			<i>ipsīs</i>	

Singularis

Pluralis

Nom.	<i>īdem</i>	<i>ěādem</i>	<i>īdem</i>	<i>ĕīdem</i>	<i>ěaedem</i>	<i>ěādem</i>
				<i>īīdem</i>		
Gen.		<i>ĕiīsdem</i>		<i>eōrundem</i>	<i>eārundem</i>	<i>eōrundem</i>
Dat.		<i>eīdem</i>		<i>eīsdem</i>	(<i>īīsdem</i>)	<i>īsdem</i>
Acc.	<i>eundem</i>	<i>eandem</i>	<i>īdem</i>	<i>eōsdem</i>	<i>eāsdem</i>	<i>eādem</i>
Abl.	<i>eōdem</i>	<i>eādem</i>	<i>eōdem</i>	<i>eīsdem</i>	(<i>īīsdem</i>)	<i>īsdem</i>

Singularis			Pluralis			
Nom.	alter	altĕra	altĕrum	alterī	alterae	alteră
Gen.		alterīus		alterōrum	alterārum	alterōrum
Dat.		alterī			alterīs	
Acc.	alterum	alteram	alterum	alterōs	alterās	alteră
Abl.	alterō	alterā	alterō		alterīs	

Σημείωσις. Ἡ ἀντωνυμία idem, eadem, idem προῆλθεν ἐκ τῆς is, ea, id μετὰ τοῦ προσφύματος -dem, τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν κλίσιν μένει ἀμετάβλητον (πρβλ. ἀρχ. Ἑλλεν. ὅ-δε, ἡ-δε, τό-δε).

Κατὰ τὴν κλίσιν τὸ τελικὸν m πρὸ τοῦ dem τρέπεται εἰς n : eundem, eorundem κλπ. (ἀντὶ eundem, eorundem κλπ.).

60. Ἀναφορικὰ ἀντωνυμίαι (§ 55, 5) εἶναι αἱ ἑξῆς :

1) quī, quae, quōd ὅς, ἥ, ὅ (ὁ ὁποῖός, ἡ ὁποία, τὸ ὁποῖον)·

2) quālis, quāle οἷος, οἷα, οἷον (ὁποῖός, ὁποία, ὁποῖον), τριτόκλιτος δικατάκλιτος (§ 40, β', facilis)·

3) quāntus, quanta, quantum ὅσος, ὅση, ὅσων, (ἡλίκος, ἡλίκη, ἡλίκων)· δευτερόκλιτος τρικατάκλιτος (§ 38, α', bonus)·

4) quōt (ἄκλιτος, πληθυντικῷ μόνον) ὅσοι, ὅσαι, ὅσα (πρβλ. § 58, 6, tot)·

5) ūter, utra, utrum ὁπότερος, ὁποτέρα, ὁπότερον.

Ἡ πρώτη καὶ ἡ τελευταία κλίνονται ὡς ἑξῆς :

	Singularis			Pluralis		
Nom.	quī	quae	quōd	quī	quae	quae
Gen.		eūius (πρόφ. ejus)		quōrum	quārum	quōrum
Dat.		euī (πρόφ. μονοσυλλαβῶς)		quībus		
Acc.	quēm	quām	quōd	quōs	quās	quae
Abl.	quō	quā	quō	quībus		
	Singularis			Pluralis		
Nom.	utĕr	ŭtra	utrūm	utrī	utrae	utră
Gen.		utrīus		utrōrum	utrārum	utrōrum
Dat.		utrī		utrīs		
Acc.	utrum	utram	utrum	utrōs	utrās	utră
Abl.	utrō	utrā	utrō	utrīs (§ 38, γ)		

Σ η μ ε ι ω σ ι ς 1. Τῆς ἐνικῆς ἀφαιρετικῆς τῆς ἀντωνυμίας qui, quae, quod ὑπάρχει καὶ τύπος qui (= quo), εὐχρηστος ἰδίᾳ εἰς τὴν φράσιν quicum (= μεθ' οὗ, μεθ' ἧς, μεθ' οὗ).

Σ η μ ε ι ω σ ι ς 2. Ἡ (ἄκλιτος) ἀναφορικὴ ἀντωνυμία quot διπλασιαζομένη καθίσταται ἀοριστολογικὴ (quotquot = ἰσοιδήποτε). Ἀοριστολογικαὶ δὲ ἀντωνυμίαι (pronomina relativa indefinita) καθίστανται πᾶσαι αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι προστιθεμένου εἰς αὐτάς τοῦ μορίου — cumque (τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν κλίσιν μένει ἀμετάβλητον) :

1) quicumque, quaecumque, quodcumque ὁστισδήποτε (gen. cuiuscumque, dat. cuicumque κλπ.)

2) qualiscumque, quaecumque ὁμοσδήποτε, ὁποιοσδήποτε

3) quantuscumque, quantacumque, quantumcumque ὁσοσδήποτε

4) quocumque ὁσοσδήποτε

5) utrumcumque, utracumque, utrumcumque ὁποτεροσδήποτε (gen. utriuscumque, dat. utricumque κλπ.).

61. Ἑρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι (§ 55, 6) εἶναι αἱ ἑξῆς :

1) quis, quid? (ὀψιαστικὴ) τίς, τί;

2) qui, quae, quod? (ἐπιθετικὴ) ποῖος, ποία, ποῖον; (πρβλ. § 60, 1)

3) ūter, ūtra, ūtrum? πότερος, -α, -ον, ποῖος ἐκ τῶν δύο; (πρβλ. § 60, 5)

4) quālis, quāle? ποῖός τις; τί λογῆς; (πρβλ. § 60, 2)

5) quantus, quanta, quantum? πόσος, -η, -ον; πηλίκος; (πρβλ. § 60, 3)

6) quōt? (ἄκλιτος, πληθυντικῷ μόνον) πόσοι; (πρβλ. § 58, 6, tot).

Ἐκτὸς τῆς quis, quid, αἱ λοιπαὶ (κλιταὶ) ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι κλίνονται ὅπως καὶ αἱ ἀντίστοιχοι ἀναφορικαὶ (§ 60).

Ἡ quis, quid κλίνεται ὡς ἑξῆς :

Singularis

	Ἀρσενικὸν καὶ θηλυκὸν	Οὐδέτερον
Nom.	quis τίς;	quid τί;
Gen.	cuius τίνος;	
Dat.	cui τίνι;	
Acc.	quem τίνα;	quid τί;
Abl.	quō	

Pluralis

Nom.	quī	τίνες ;	quae	τίνες ;	quae τίνα ;
Gen.	quōrum	τίνων ;	quārum	τίνων ;	quōrum τίνων ;
Dat.			quībus	τίσι ;	
Acc.	quōs	τίνας ;	quās	τίνας ;	quae τίνα ;
Abl.			quībus		(πρβλ. § 60, 1).

Σημείωσις 1. Τῆς ἐνικῆς ἀφαιρετικῆς τῆς ἀντωνυμίας quis, quid, ὑπάρχει καὶ τύπος qui (=quo), (πρβλ. § 60, Σημ. 1).

Σημείωσις 2. Εἰς τὰς δύο πρώτας ἐρωτηματικὰς ἀντωνυμίας προστίθεται πολλάκις τὸ ἀπορρηματικὸν μόριον nam (δῆ, λοιπόν), τὸ ὅποιον κατὰ τὴν κλίσιν αὐτῶν μένει ἀμετάβλητον : quisnam ? quidnam ? κλπ. τίς λοιπόν : τί λοιπόν ; quinam ? quoenam ? quodnam ? ποῖος λοιπόν ; κλπ. gen. cuiusnam, dat. cuinam κλπ. (πρβλ. § 60, Σημ. 2).

Σημείωσις 3. Ἐκ τῆς ἐνικῆς γενικῆς cūius (τίνος ;) παράγεται καὶ μία ἄλλη (τρικατάληκτος δευτερόκλιτος) ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία, ἡ cūiūs, cūiā, cūiūm, ἔχουσα σημασίαν κτητικὴν : cuiā vox ? τίνος φωνή ; Ἐκ δὲ τῆς ἀντωνυμίας ταύτης παράγεται τὸ ἐρωτηματικὸν μονοκατάληκτον ἐπίθετον cuias (γεν. cuiātis κλπ. = ποδαπός ;), εἰς τὸ ὅποιον ἀποδίδονται ὡς ἀπάντησις τὸ nostras ἡμεδαπὸς καὶ vestras ὑμεδαπὸς (§ 26 4, Β', β').

62. Ἀόριστοι ἀντωνυμίαι (§ 55, 7) εἶναι αἱ ἑξῆς :

Οὐσιαστικαὶ

Ἐπιθετικά

- 1) quis, (quae ἢ qua), quid τίς ; τί ; 1) qui, quae ἢ qua, quod τίς, τί
Gen. cūius, Dat. cui κλπ. (§ 60 καὶ § 61)

Τοῦ οὐδετέρου πληθυντικοῦ ὀνομαστικῆ καὶ αἰτιατικῆ συνήθως qua καὶ σπανιώτερον quae (τινά)

- 2) aliquis, (alīqua ἢ alīquae), 2) aliqui, aliquā, aliquod τίς, τί
aliquid τίς, τί

Gen. alieūius, Dat. alieni κλπ. (§ 60 καὶ § 61).

- Τοῦ οὐδετέρου πληθυντικῆς ὀνομ. καὶ αἰτ. συνήθως alīquā (τινά)
3) quispiam, (quaeipiam) ἢ quid- 3) quispiam, quaeipiam, quod-
piam τίς, τί
piam τίς, τί

Gen. cuiuspiam, Dat. cuiipiam κλπ.

- 4) quisquam, quidquam ἢ quic- 4) ullus, ulla, ullu τίς, τί
quam τίς, τί

Gen. cuiusquam, Dat. cuiquam Gen. ullius, Dat. ulli, Acc.
 xλπ. ullum, ullam, ullum xλπ.

‘Ο πληθυντικός κοινός ἀμφοτέρων
 ulli, ullae, ulla xλπ. (§ 38, α')

5) quīdam, quaedam, quiddam 5) quīdam, quaedam, quod-
 τίς, τί· dam τίς, τί·

Gen. cuiusdam, Dat. cuidam, Acc. quendam, quandam
 Plur. Gen. quorundam, quarundam (πρβλ. § 59, Σημ. idem).
 6) 6) aliquot (ἄκλιτος) τινές (§ 60, 4).

7) quilibet, quaelibet, quidlibet 7) quilibet, quaelibet, quodlibet
 ὅστισδήποτε ὅστισδήποτε

Gen. cuiuslibet, Dat. cuilibet xλπ.
 8) quivis, quavis, quidvis ὅς- 8) quivis, quaevis, quodvis
 τισδήποτε (ὅποιος θέλεις) ὅστισδήποτε (ὅποιος θέλεις)

Gen. cuiusvis, Dat. cuivis xλπ.
 9) quisque, (quaeque), quidque 9) quisque, quaeque, quodque
 τίς, ἕκαστος, ἕκαστη, ἕκαστον ἕκαστος, -η, -ον

Gen. cuiusque, Dat. cuique xλπ.
 10) unusquisque, unumquidque 10) unusquique, unaquaeque,
 εἷς, ἕκαστος, πᾶς unumquodque εἷς, ἕκαστος, πᾶς

Gen. uniuscuique, Dat. unicuique, Acc. unumquemque,
 xλπ. (ἦτοι τὸ unus καὶ τὸ quis ἢ qui κλίνονται χωριστά)
 11) nemo (ἐκ τοῦ ne + hemo, ἦτοι 11) nullus, nulla, nullum οὐδεὶς.
 homo) οὐδεὶς — Gen. nullius, Gen. nullius, Dat. nulli,
 Dat. nemini, Acc. neminem. Acc. nullum, nullam, nul-
 ‘Η ἀφαιρετική καὶ ὅλος ὁ πλη- lum xλπ. (βλ. ἀνωτέρω, 4,
 θυντικός ἐλλείπον καὶ ἀναπλη- ullus).
 ροῦνται ἐκ τῆς nullus, -a, -um

12) nihil (οὐδέτερον οὐσιαστικόν, ἐνικοῦ ὀνόμ. καὶ αἰτιατ. μόνον)
 οὐδὲν πρᾶγμα (τίποτε). Τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦνται ἐκ τοῦ
 nulla res (Gen. nullius rei, Dat. nulli rei, Abl. nulla re, § 32).

13) alter, altera, alterum ἕτερος (βλ. § 59)

14) neuter, neutra, neutrum οὐδέτερος, οὐδέτερα, οὐδέτερον — Gen.

neutrīus, Dat. neutri, Acc. neutrum, neutram, neutrum, κλπ. (§ 60, uter)·

15) ambo, ambae, ambo, ἄμφω, ἀμφοτέροι, -αι, -α (κλίνονται ὁπως τὸ ἀριθμητικὸν duo, duae, duo)·

16) alīus, alīa, alīud, ἄλλος, ἄλλη, ἄλλο—Gen. alīus, Dat. alīi, Acc. alium, aliam, aliud κλπ. (ὡς τρικατάληκτον δευτερόκλητον ἐπιθέτον)·

17) aliquantus, -a, -um, πόσος, -η, -όν (κάμποσος).

Σημείωσις. Σχηματίζουν τὴν ἐνικήν γενικήν καὶ τῶν τριῶν γενῶν εἰς -ius καὶ τὴν δοτικήν εἰς -ī, ἐκτὸς τῶν ἀντωνυμιῶν iste, ille (§ 58), ipse, alter (§ 59), ullus, nullus, uter καὶ neuter, τὸ ἀριθμητικὸν unus, -a, -um, (εἷς) καὶ τὰ ἐπίθετα solus, -a, -um (μόνος) καὶ totus, -a, -um, (ὅλος, ὁλόκληρος), τὰ ὅποια εἰς τὰς λοιπὰς πτώσεις κλίνονται ὡς τρικατάληκτα δευτερόκλητα ἐπίθετα (§ 38, α'), unus, -a, -um, Gen. unīus, Dat. unī, Acc. unum, unam, unum κλπ.—solus, -a, -um Gen. solīus, Dat. solī, Acc. solum, solam, solum, κλπ.—totus, -a, -um, Gen. totīus, Dat. totī Acc. totum, totam, totum κλπ.

Τοῦ -ius τῆς ἐνικῆς γενικῆς τῶν ἀνωτέρω ἀντωνυμιῶν καὶ ἐπιθέτων τὸ i, τὸ ὅποιον παρὰ τὸν κανόνα (§ 6 Σημ.) εἶναι συνήθως μακρόν, λαμβάνεται καὶ ὡς βραχύ, ἰδίως εἰς τοὺς ποιητάς· alterīus καὶ alterīus κλπ., ἀλλὰ πάντοτε (alīus) γεν. alīus.

63. Συσχετικαὶ ἀντωνυμίαι (pronomina correlātīva)

Ἑρωτηματικαὶ (§ 61).	Δεικτικαὶ καὶ ὀρι- στικαὶ (§ 58-59).	Ἀναφορικαὶ (§ 60)	Ἀόριστοι (§ 62)
quis ?	hic, iste ille, is κλπ.	qui quicumque	aliquis κλπ.
qualis ?	talis	qualis qualiscumque	—
quantus ?	tantus	quantus quantuscum- que	aliquantus
quot ?	tot	quot quoteumque	aliquot

64. Συσχετικά ἀντωνυμικά ἐπιρρήματα
(adverbia pronominalia correlativa)

α') Τοπικά

Ἑρωτηματικά	Δεικτικά	Ἀναφορικά	Ἀόριστα
ubi ? ποῦ;	hic ἐνθάδε istic αὐτοῦ illuc ἐκεῖ — ibi ἐνταῦθα ibidem ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ	ubi οὗ, ὅπου ubicumque ὅπουδῆποτε	alīcūbi ποῦ (κάπου) usquam ποῦ ubīque πανταχοῦ nusquam οὐδαμοῦ — alībi ἄλλοθι
quo ? ποῦ; (εἰς ποῖον μέ- ρος ;)	huc δεῦρο (ἐδῶ) ista, istuc αὐτόσε illo, illuc ἐκεῖσε — eo αὐτόσε, εἰς τοῦτον τὸν τόπον eodem εἰς τὸν αὐτὸν τόπον	quo οἷ, ὅποι, ἐνθα quoeumque ὅποιδῆποτε	aliquo ποῖ, εἰς τινα τόπον — alio ἄλλοσε, εἰς ἄλλον τόπον
unde? πόθεν;	hinc ἐνθένδε istine αὐτόθεν illinc ἐκεῖθεν — inde ἐντεῦθεν indidem ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου utrimque ἀμφο- τέρωθεν	unde ὅθεν undecumque ὅθενδῆποτε	alicunde ποθεν undique πανταχόθεν — aliunde ἄλλοθεν
quā? πῇ; (διὰ τίνος τό- που ;)	hāc τῇδε (διὰ τοῦδε τοῦ τόπου) eā ταύτῃ (διὰ τούτου τοῦ τόπου)	quā ᾗ (δι' οὗ τόπου)	—

Ταῦτα εἶναι κυρίως ἀφαιρετικά τῶν ἀντιστοίχων ἀντωνυμιῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἐννοεῖται ἡ ἀφαιρετική via (τοῦ ὀνόματος via ὁδός).

β') Χρονικά

quando ? πότε; tum τότε—quondam ποτέ, olim ποτέ, πάλαι, umquam ποτέ, πώποτε—aliquando ἐνίοτε—numquam οὐδέποτε—alias ἄλλοτε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

ΤΑ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ (NUMERALIA)

65. Ἀριθμητικά ἡ Λατινική γλῶσσα ἔχει μόνον ἐπίθετα (numeralia adiectiva) καὶ ἐπιρρήματα (numeralia adverbia), οὐσιαστικά δὲ οὐχί.

Εἶναι δὲ τὰ ἀριθμητικά ἐπίθετα τῆς Λατινικῆς :

1) ἀπόλυτα (numeralia cardinalia)·

2) τακτικά (numeralia ordinalia)·

3) πολλαπλασιαστικά (numeralia multiplicatīva)·

4) ἀναλογικά (numeralia proportionalia), ὥπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν· ἀλλ' ἐκτὸς τούτων καὶ

5) διανεμητικά (numeralia distributīva),

ἥτοι ἀριθμητικά ἐπίθετα, διὰ τῶν ὁποίων δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν (quoteni?) ἀνά πόσους; κατὰ πόσους; π.χ. bīnī ἀνὰ δύο, terni ἀνὰ τρεῖς κλπ.

Σημείωσις. Χρονικά ἀριθμητικά (ἀντίστοιχα πρὸς τὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικά δευτεραῖος, τριταῖος κλπ.) δὲν ἔχει ἡ Λατινική γλῶσσα.

→

66. α') Πίναξ τῶν ἀριθμητικῶν

Ἀριθμὸς ψηφία	Ῥωμαϊκὰ σημεῖα	Ἀπόλυτα quot ? πῶσοι ;	Ταπεινὰ quot ? πῶσοι ;	Δυνεμητικὰ quoteni ? ἀνὰ πῶσους ;	Ἐπιφύρα quotiens ? πόσας ;
1	I	ūnus, -a, -um εἷς, μία, ἓν	primus, -a, -um πρῶτος, πρῶτη, πρῶτον	singuli, -ae, -a ἀνὰ ἕνα	sēm̃l̃ ἄπαξ
2	II	duō, duae, duo δύο	secundus, -a, -um ἡ alter, -a, -um δεύτερος, -α, -ον	bīnī, -ae, -a ἀνὰ δύο	bis δις
3	III	tres, tria τρεῖς, τρία	tertius, -a, -um τρίτος, -η, -ον	terni (trini), -ae, -a ἀνὰ τρεῖς	tēr τρίς
4	IV	quattuor quattuor	quartus, -a, -um quintus sex septim octō nōvem dēcem	quaterni quīnī sēni septēni octōni novēni dēni	quatēr quinq̃uēs sexiēs septiēs octiēs noviēs deciēs
5	V				
6	VI				
7	VII				
8	VIII				
9	IX				
10	X				
11	XI	undecim	undecim	undeni	undecies

12	XII	duodecim	duodecim	duodeni	duodecies
13	XIII	tredecim	tertius decimus	terni deni	ter decies
14	XIV	quattuordecim	quartus decimus	quaterni deni	quater decies
15	XV	quindecim	quintus decimus	quini deni	quinquies decies
16	XVI	sedecim	sextus decimus	seni deni	sexies decies
17	XVII	septendecim	septimus decimus	septeni deni	septies decies
18	XVIII	duodeviginti	duodevicesimus	octoni deni $\tilde{\eta}$	octies decies $\tilde{\eta}$
19	XIX	undeviginti	undevicesimus	duodevicensi	duodevicies
20	XX	viginti	vicesimus	noveni deni	novies decies $\tilde{\eta}$
				$\tilde{\eta}$ undevicensi	undevicies
				vicensi	vicies
21	XXI	unus et viginti $\tilde{\eta}$ viginti unus	unus (primus) et vi- cesimus $\tilde{\eta}$ vicesimus primus	vicensi singuli	semel et vices ($\tilde{\eta}$ vices et semel)
22	XXII	viginti duo	vicesimus secundus $\tilde{\eta}$ vicesimus alter	vicensi bini	vicies et bis($\tilde{\eta}$ bis et vices)
28	XXVIII	duodetriginta	duodetricesimus $\tilde{\eta}$ vi- cesimus octavus	duodetricensi	duodetrices
29	XXIX	undetriginta	undetricesimus	undetricensi	undetrices
30	XXX	triginta	tricesimus	tricensi	trices

Αριθμοὶ ψηφία	Ῥωμαϊκὰ σημεῖα	Ἄλλα quot ? πόσοι ;	Τετρακτὰ quotus ? πόσος ;	Διατετρακτὰ quoteni ? ἀνὰ πόσους ;	Ἑξατετρακτὰ quotiens ? πόσους ;
40	XXXX ἢ XL	quadraginta	quadragessimus	quadragēni	quadragies
50	L	quinquaginta	quinquagesimus	quinquagēni	quinquagies
60	LX	sexaginta	sexagesimus	sexageni	sexagies
70	LXX	septuaginta	septuagesimus	septuageni	septuagies
80	LXXX	octoginta	octogesimus	octogeni	octogies
90	LXXXX ἢ XC	nonaginta	nonagesimus	nonageni	nonagies
100	C	centum	centesimus	centeni	centies
101	CI	centum et unus	centesimus pri- mus	centeni singuli	centies semel
110	CX	centum decem	centesimus deci- mus	centeni deni	centies decies
120	CXX	centum viginti	centesimus vice- simus	centeni viceni	centies vices
200	CC	ducenti, -ae, -a	ducentesimus	ducenti	ducenties
300	CCC	trecenti	trecentesimus	trecenti	trecenties
400	CCCC	quadringenti	quadringentesimus	quadringeni	quadringenties
500	DC ἢ D	quingenti	quingentesimus	quingeni	quingenties

600	ICC ῥ DC	sescenti	sescentismus	sescenti	sescenties
700	ICCC ῥ DCC	septingenti	septingentesimus	septingeni	septingenties
800	DCCC	octingenti	octingentesimus	octingeni	octingenties
900	DCCCC	nongenti	nongentesimus	nongeni	nongenties
1000	M ῥ CIO	mille	millesimus	singula milia	millies
2000	MM	duo milia	bis millesimus	bina milia	bis millies
3000	MMM	tria milia	ter millesimus	terna milia	ter millies
5000	ICD	quinque milia	quinquies millesimus	quina milia	quinquies millies
10000	CCICD	decem milia	decies millesimus	dena milia	decies millies
50000	ICDD	quinquaginta milia	quinquagies millesimus	quinquangena milia	quinquagies millies
100000	CCCCICD	centum milia	centies millesimus	centena milia	centies millies
1000000	CCCCICDD	decies centum milia	decies centies millesimus	decies centena milia	decies centies millies

67. β') Πίναξ τῶν πολλαπλασιαστικῶν καὶ ἀναλογικῶν

Πολλαπλασιαστικὰ καὶ ἀναλογικὰ εὐχρηστοὶ εἶναι ὀλίγα, τὰ ἐξῆς :

1	unus	simplex, -plēcis	ἀπλοῦς, -ῆ, -οῦν	simplicus, -a, -um	ἀπλοῦς
2	duo	duplex, -plicis	διπλοῦς, -ῆ, -οῦν	duplus, -a, -um	διπλάσιος
3	tres	triplex	τριπλοῦς	triplus	τριπλάσιος
4	quattuor	quadrūplex	τετραπλοῦς	quadrūplus,	τετραπλάσιος
5	quinque	quincuplex	πενταπλοῦς	—	—
7	septem	septemplex	ἐπταπλοῦς	—	—
8	octo	—	—	octūplus	ὀκταπλάσιος
10	decem	decemplex	δεκαπλοῦς	—	—
100	centum	centūplex	ἐκχτονταπλοῦς	—	—

Ἐκ τούτων, τὰ μὲν πολλαπλασιαστικὰ (εἰς -plex, γεν.-plēcis) εἶναι μονοκατάληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα (§ 40 γ'), τὰ δὲ ἀναλογικὰ εἶναι τρικατάληκτα δευτερόκλιτα (§ 38, α', bonus).

Σημείωσις. Τὰ σημεῖα τὰ χρησιμοποιούμενα διὰ τὴν παράστασιν τῶν ἀριθμῶν κατὰ τὴν Λατινικὴν γραφὴν εἶναι ἑπτὰ, ἦτοι : I = 1, V = 5, X = 10, L = 50, C = 100, D = 500 καὶ M = 1000.

Ἐκαστον τῶν σημείων τούτων γραφομένων δεξιὰ ἐτέρου παριστάνοντος τὸν αὐτὸν ἢ ἄλλον μεγαλύτερον ἀριθμὸν σημαίνει πρόσθεσιν, ὡς II (= 1 + 1) duo 2, CC (= 100 + 100) ducenti 200, VI (= 5 + 1) sex ἑξ, XV (= 10 + 5) quindecim 15, LXX (= 50 + 10 + 10) septuaginta 70, DC (= 500 + 100) sescenti 600 κλπ. Γεγραμμένον δὲ ἀριστερὰ ἐτέρου σημείου παριστάνοντος ἄλλον μεγαλύτερον ἀριθμὸν σημαίνει ἀφαίρεσιν, ὡς IV (= 5 - 1) quattuor 4, IX (= 10 - 1) novem 9, XL (= 50 - 10) quadraginta 40, XXIX (= 20 + 9) undetriginta 29, LXXX (= 50 + 10 + 10 + 10) ἢ XC (= 100 - 10) nonaginta 90 κλπ.

Τὸ σημεῖον C γραφομένον ἀνεστραμμένον ἦτοι C εὐθὺς μετὰ τὸ D (= 500), ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ 0 (μηδὲν) τῶν ἀραβικῶν ψηφίων, ἦτοι σημαίνει πολλαπλασιασμὸν τοῦ προηγουμένου ἀριθμοῦ ἐπὶ 10, ὡς DC (= 500 X 10 =) quinque milia 5000, DCC (= 500 X 100 =) quinquaginta milia 50.000 κλπ.

Τὸ διπλάσιον τοῦ 500 (ἦτοι τὸ 1000) ἢ τοῦ 5000 (ἦτοι τὸ 10000) κ.τ.τ. παρίσταται καὶ γραφομένων ἀριστερὰ, ἦτοι πρὸς τῆς καθέτου γραμμῆς τοῦ D (ἢ τοῦ

D }, τοσούτων C, ὅσα εἶναι τὰ μετὰ τὴν κάθετον γραμμὴν ἀνестραμμένα C ὡς CIO (bis IO =) mille 1000, CCIOO (bis IOO =) decem milia 10000, CCCIOOO (bis IOOO =) centum milia 100000, MDCCCXXI = 1821 κλπ.

Π α ρ α τ η ρ ή σ ε ι ς

68. Ἐκ τῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν :

1) Τὰ ἀπὸ τοῦ quattuor (4) μέχρι καὶ τοῦ centum (100), καθὼς καὶ τὸ mille (1000) εἶναι ἄκλιτα.

Κλιτὰ εἶναι τὰ τρεῖς πρῶτα, ἥτοι τὸ unus (σχηματίζον μάλιστα καὶ πληθυντικὸν ἀριθμὸν), τὸ duo καὶ τὸ tres καὶ τὰ δηλοῦντα ἑκατοντάδας, τὰ ὅποια κλίνονται ὡς ἐπίθετα τρικατάκλιτα δευτερόκλιτα (εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν)· ὡς

ducentī	ducentae	ducentā
ducentōrum	ducentārum	ducentōrum
	ducentis	

κλπ. (§ 38, α').

Κλιτὸν τέλος εἶναι καὶ τὸ milia (ἡ millia), τὸ ὅποσον εἶναι κυρίως οὐσιαστικὸν (= χιλιάδες, πληθυντικὸς τοῦ ἀκλίτου mille) καὶ κλίνεται ὅπως τὸ tria.

2) Τὰ τρεῖς πρῶτα ἀπόλυτα ἀριθμητικὰ κλίνονται ὡς ἐξῆς :

Singularis

Pluralis

Nom.	unus	una	unum	unī	unae	unā
Gen.		unīus	(§ 62)	unorum	unārum	unōrum
Dat.		unī			unīs	
Acc.	unum	unam	unum	unōs	unās	unā
Abl.	unō	unā	unō		unīs	

Ἄρσ. Θηλ. Οὐδ. Ἄρσ. καὶ Θηλ. Οὐδ.

Nom.	duo	duae	duo	tres		trīa
Gen.	duōrum	duārum	duōrum		trium	
Dat.	duōbus	duābus	duōbus		tribus	
Acc.	duōs (duo)	duās	duo	tres		tria
Abl.	duōbus	duābus	duōbus		tribus	

Σ η μ ε ί ω σ ε ι ς. Τὸ unus, -a, -um, χρησιμοποιεῖται εἰς τὸν πληθυντικόν, α' ὅταν συνάπτεται μετὰ ὀνομάτων, τὰ ὅποια εἶναι πληθυντικοῦ μόνον (pluralia tantum), ὡς una castra ἐν στρατόπεδον, unae litterae μία ἐπιστολή,

(unum castrum = ἓν φρούριον, una littera = ἓν γράμμα τοῦ ἀλφαβήτου, § 34, 4, Α', Β', Σημ).

β') ὅταν λαμβάνεται μὲ τὴν σημασίαν τοῦ **μόνος** ἢ τοῦ **ὁ αὐτός** (ὁ ἴδιος) ὡς **uni** Suebi = **μόνοι** οἱ Σουηβοί, Lacedaemonii septingentos annos **unis** moribus vivunt = οἱ Λακεδαιμόνιοι (ἐπὶ) ἑπτακίσσια ἔτη **μὲ** τὰ αὐτὰ ἥθη ζῶσι.

69. Τὰ τακτικά καὶ τὰ διανεμητικά ἐπίθετα κλίνονται ὡς τριαντάληκτα δευτερόκλιτα ἐπίθετα, τὰ διανεμητικά κανονικῶς εἰς τὸν πληθυντικὸν μόνον, τοῦ ὁποῦο ὅμως τὴν γενικὴν τὴν σχηματίζουν συνήθως εἰς -um ἀντὶ εἰς -orum -arum (πλὴν τοῦ singuli,-ae,-a, τοῦ ὁποῦο ἡ γενικὴ σχηματίζεται κανονικῶς) : bini, binae, bina (ἀνὰ δύο), Gen. binum (= binorum, binarum)—seni, senae, sena (ἀνὰ ἑξ), Gen. senum (= senorum, senarum) (πρβλ. § 15, 2).

70. Τὰ διανεμητικά (πλὴν τοῦ singuli,-ae,-a) χρησιμοποιοῦνται καὶ ἀντὶ τῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν :

1) Ὅταν συνάπτωνται μετὰ ὀνομάτων, τὰ ὁποῖα εἶναι πληθυντικοῦ μόνον, ὡς **bina** castra (= duo castra) δύο στρατόπεδα, **binae** litterae (= duae litterae) δύο ἐπιστολαὶ (πρβλ. § 68, 2, Σημ. α').

2) ἐπὶ πολλαπλάσιασμοῦ, ὡς quater **septeni** sunt duodetriginta ($7 \times 4 = 28$), decies **centena** milia δεκάκις ἑκατὸν χιλιάδες ($100.000 \times 10 = 1.000.000$).

71. Εἰς τὴν ἐκφορὰν τῶν συνθετῶν ἀριθμῶν ἐν γένει παρατηροῦνται τὰ ἑξῆς :

1) Ἀριθμοὶ σύνθετοι ἐκ δεκάδων καὶ μονάδων, τῶν ὁποίων αἱ μονάδες εἶναι 8 ἢ 9 (ὡς 18, 19, 28, 29, κ. τ. τ.), ἐκφέρονται συνήθως δι' ἀφαιρέσεως τῶν μονάδων ἀπὸ τῆς ἐπομένης δεκάδος, (ὡς 18 =) duodeviginti, (19 =) undeviginti, (28 =) duodetriginta, (29 =) undetriginta κλπ. (πρβλ. τὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικά : δυοῖν δέοντα εἴκοσι = 18, ἐνὸς δέοντα εἴκοσι = 19, καὶ τὰ νέα Ἑλλην. εἴκοσι **παρὰ** δύο, σαράντα **παρὰ** ἓνα κλπ.).

2) Οἱ ἄλλοι σύνθετοι ἀριθμοὶ

α') **οἱ μικρότεροι τοῦ ἑκατὸν** ἐκφράζονται κατὰ δύο τρόπους, ἥτοι ἢ προτάσσεται ὁ μικρότερος καὶ ἐπιτάσσεται ὁ μεγαλύτερος μετὰ τὸν σύνδεσμον et εἰς τὸ μεταξὺ (duo et triginta = 32) ἢ προτάσσεται ὁ μεγαλύτερος καὶ ἐπιτάσσεται ὁ μικρότερος μετὰ τοῦ et εἰς τὸ μεταξὺ ἢ ἄνευ αὐτοῦ : triginta et duo — triginta duo.

β') οἱ μεγαλύτεροι τοῦ ἑκατὸν ἐκφέρονται κανονικῶς προτασσομένου τοῦ ἐλάχιστου μεγαλυτέρου καὶ ἐπιτασσομένου τοῦ ἐλάχιστου μικροτέρου, συνήθως μὲ τὸν et εἰς τὸ μεταξὺ, ἂν οἱ ἀποτελοῦντες τὸν σύνθετον ἀριθμὸν ἀπλοῦ ἀριθμοὶ εἶναι μόνον δύο (ὡς centum et viginti, 120 — mille et ducenti, 1200), ἄνευ δὲ τοῦ et, ἂν εἶναι περισσότεροι, ὡς ducenti triginta quinque, 235 — anno millesimo non-gentesimo tricesimo sexto, ἔτσι χιλιοστῷ ἑνακοσιοστῷ τριακοστῷ ἑκτῷ.

72. Οἱ κλασματικοὶ ἀριθμοὶ ἐκφέρονται κατὰ τὸν νεοελληνικὸν μᾶλλον τρόπον, ἥτοι ὁ μὲν ἀριθμητὴς ἐκφέρεται δι' ἀπολύτου ἀριθμητικοῦ, ὁ δὲ παρονομαστὴς διὰ τακτικοῦ, παρακολουθεῖ ὅμως κανονικῶς ἡ λέξις partes (= μέρος) ὡς quinque octavae partes) ($\frac{\text{quinque}}{\text{octavae}} \text{ partes} = \frac{5}{8}$), tres decimae partes = $\frac{3}{10}$ κλπ., septem et duo nonae partes = $7 \frac{2}{9}$.

Ἐὰν ὁ παρονομαστὴς εἶναι μόνον κατὰ μίαν μονάδα μεγαλύτερος τοῦ ἀριθμητοῦ, συνήθως παραλείπεται, ὡς duo partes (= duo tertiae partes) $\frac{2}{3}$, tres partes (= tres quatae partes) $\frac{3}{4}$ (πρβλ. τὰ ἀρχ. Ἑλλ. τὰ πέντε μέρος = $\frac{5}{6}$ τὰ ἑννέα μέρος = $\frac{9}{10}$).

Ἐὰν δὲ ἀριθμητὴς εἶναι ἡ μονάς, παραλείπεται οὗτος καὶ ἐκφέρεται μόνον ὁ παρονομαστὴς μετὰ τῆς λέξεως pars (= μέρος), ὡς tertia pars (= una tertia pars) $\frac{1}{3}$, quarta pars (= una quarta pars) $\frac{1}{4}$, decima pars (= una decima pars) $\frac{1}{10}$ (πρβλ. τὸ δέκατον ἢ τὸ ἐν δέκατον).

Τὸ $\frac{1}{2}$ (ἐν δεῦτερον) λέγεται dimidia pars (= τὸ ἡμισυ μέρος).

73. Τὰ ἀριθμητικὰ ἐπιρρήματα (ἐκτὸς τῶν τεσσάρων πρώτων semel, bis, ter, quater) σχηματίζονται μὲ τὴν κατάληξιν -ies (ἢ ἀρχαϊκώτερον -iens), ὡς quinqu-ies ἢ quinqu-iens πεντάκις, dec-ies ἢ dec-iens δεκάκις.

ΤΟ ΡΗΜΑ (VERBUM)

74. Τὰ παρεπόμενα τοῦ ῥήματος τῆς Λατινικῆς γλώσσης εἶναι διά-
 θεσις, φωνή, συζυγία, ἔγκλισις, χρόνος, ἀριθμός, πρόσωπον,
 ὅπως καὶ τοῦ τῆς Ἑλληνικῆς.

1. Αἱ διαθέσεις (genera verbi) εἶναι τέσσαρες :

α') ἡ ἐνεργητικὴ (genus actīvum) : laudo ἐπαινῶ.

β') ἡ μέση (genus mediū) : lāvor (= lavo me λούω ἐμαυ-
 τόν), λούομαι.

γ') ἡ παθητικὴ (genus passiūm) : laudor ἐπαινοῦμαι.

δ') ἡ οὐδετέρα (genus neutrum) : dormio καθεύδω.

2) Αἱ φωναὶ (formae verbi) εἶναι δύο, ἥτοι

α') ἡ ἐνεργητικὴ φωνή (forma actīva), περιλαμβάνουσα τὸ σύν-
 λον τῶν ῥηματικῶν τύπων, τὸ ὁποῖον ἀρχίζει μὲ τὴν κατάληξιν -o,
 ὡς delē-o (καταστρέφω), dele-s, dele-t κλπ.

β') ἡ μέση ἢ παθητικὴ φωνή (forma passiua), περιλαμβάνουσα
 τὸ σύνολον τῶν ρηματικῶν τύπων, τὸ ὁποῖον ἀρχίζει μὲ τὴν κατάληξιν
 -or, ὡς delē-or (καταστρέφομαι), delē-ris, delē-tur κλπ.

3) Αἱ συζυγίαι (coniugatiōnes) εἶναι τέσσαρες, ἥτοι

α') ἡ πρώτη συζυγία (coniugatio prima), περιλαμβάνουσα τὰ
 ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν χαρακτηῖρα **a** καὶ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεργ.
 ἐνεστώτος εἰς -āre, ὡς amo (ἐκ τοῦ amao), ἀπρμφ. amāre ἀγαπᾶν.

β') ἡ δευτέρα συζυγία (coniugatio secunda), περιλαμβάνουσα
 τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν χαρακτηῖρα **e** καὶ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεργ.
 ἐνεστώτος εἰς -ēre, ὡς dele-o, ἀπρμφ. delēre καταστρέφειν.

γ') ἡ τρίτη συζυγία (coniugatio tertia), περιλαμβάνουσα τὰ
 ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν χαρακτηῖρα σύμφωνον ἢ τὸ φωνῆεν **u** καὶ ἀπα-
 ρέμφατον τοῦ ἐνεργ. ἐνεστώτος εἰς -ēre, ὡς leg-o, ἀπρμφ. legēre ἀνα-
 γινώσκειν, tribu-o, ἀπρμφ. tribuēre ἀπονέμειν.

δ') ἡ τετάρτη συζυγία (coniugatio quarta), περιλαμβάνουσα τὰ

ρήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν χαρακτηῖρα i καὶ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεστώτος εἰς -ire, ὡς audī-o, ἀπαρεμφ. audire ἀκούειν.

4) Αἱ ἐγκλίσεις (modi) εἶναι τρεῖς, ἦτοι

α') ἡ ὀριστική (modus indicatīvus).

β') ἡ ὑποτακτική (modus coniunctivus), ἡ ὁποία πολλάκις ἀντιστοιχεῖ καὶ πρὸς τὴν εὐκτικήν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς (καὶ τότε λέγεται modus optatīvus) (βλ. καὶ § 168).

γ') ἡ προστακτική (modus imperatīvus), διακρινομένη εἰς προστακτικήν τοῦ ἐνεστώτος καὶ εἰς προστακτικήν τοῦ μέλλοντος.

5) Οἱ χρόνοι (tempora) εἶναι ἔξ, ἦτοι

α') ὁ ἐνεστώς (tempus praesens ἢ ἀπλῶς praesens).

β') ὁ παρατατικός (imperfectum).

γ') ὁ μέλλων (futurum).

δ') ὁ παρακείμενος (perfectum), διακρινόμενος εἰς κυρίως παρακείμενον (perfectum praesens ἢ logicum) καὶ εἰς ἱστορικὸν παρακείμενον ἢ ὀριστον (perfectum historicum).

ε') ὁ ὑπερσυντέλικος (plusquamperfectum).

ς') ὁ τελεσεσμένος μέλλων (futurum exactum).

6) Οἱ ἀριθμοὶ (numeri) εἶναι δύο, ἐνικός (singularis) καὶ πληθυντικός (pluralis) (πρβλ. § 12, 2).

7) Τὰ πρόσωπα (personae) εἶναι τρία: πρῶτον (persona prima), δεῦτερον (persona secunda) καὶ τρίτον (persona tertia) (§56).

75. Ὀνομαστικοὶ τύποι τοῦ ῥήματος ἐν τῇ Λατινικῇ εἶναι οὐχὶ μόνον δύο, ὅπως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, ἀλλὰ πέντε, ἦτοι:

1) **τὸ ἀπαρέμφατον** (infinitivus), τὸ ὁποῖον καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἀρχῇθεν εἶναι ὄνομα οὐσιαστικὸν ἀφηρημένον οὐδετέρου γένους (πρβλ. errare humanum est = τὸ πλανᾶσθαι ἀνθρώπινόν ἐστι), καὶ

2) **ἡ μετοχή** (participium), ἡ ὁποία ἐν τῇ Λατινικῇ εἶναι ἐν μὲν τῇ ἐνεργητικῇ φωνῇ μόνον ἐνεστώτος καὶ μέλλοντος, ἐν δὲ τῇ μέσῃ μόνον παρακείμενου (ἢ ὀρίστου).

Ἐκτὸς δὲ τοῦ ἀπαρεμφάτου καὶ τῆς μετοχῆς, ὀνομαστικοὶ τύποι τοῦ Λατινικοῦ ῥήματος εἶναι προσέτι:

3) **τὸ σουπίνον ἢ ὕπτιον** (supinum). Τοῦτο εἶναι ῥηματικὸν οὐσιαστικὸν (δ' κλίσεως, § 29) ἔχον δύο μόνον πτώσεις τοῦ ἐνικοῦ, ἦτοι τὴν αἰτιατικήν (εἰς -um) καὶ τὴν ἀφαιρετικήν (εἰς -ū). Καὶ

α') ὁ μὲν εἰς -um τύπος χρησιμοποιεῖται μὲ τὰ ῥήματα κινήσεως σημαντικά, εἰς δὴλωσιν σκοποῦ: (postulo ζητῶ), veniērunt auxilium postulātum (ἦλθον ἐπικουρίαν αἰτήσοντες), ἦλθον ἵνα ζητήσωσι βοήθειαν, (aqua ὕδρευμαι) eo aquātum (εἶμι ὕδρυσόμενος), ὑπάγω πρὸς ὕδρυσιν.

β') ὁ δὲ εἰς -ū τύπος χρησιμοποιεῖται εἰς δὴλωσιν ἀναφορᾶς μετὰ τινων ἐπιθέτων (ὡς facilis, difficilis, iucundus, mirabilis κ.τ.τ.), ἐνίοτε δὲ καὶ μετὰ τῆς φράσεως fas (ἢ nefas) est ὅσιον (ἢ ἀνόσιον) ἐστὶ: iucundus auditu εὐάρεστος εἰς τὸ ἀκούειν (εἰς τὸ νὰ τὸν ἀκούῃ τις), hoc nefas est dictu τοῦτο οὐχ ὅσιον λέγειν.

4) τὸ γερούνδιον (gerundium). Τοῦτο εἶναι ῥηματικὸν οὐσιαστικὸν οὐδέτερον δευτερόκλιτον, ἔχον τὰς τέσσαρας μόνον πλῆγας πτώσεις τοῦ ἐνικοῦ, ληγούσας εἰς -ndi, -ndo, -ndum, -ndo. Ἐκαστος δὲ τῶν τύπων αὐτοῦ ἀντιστοιχεῖ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ πρὸς τινὰ πλῆγαν πτώσιν συνάρθρου ἀπαρεμφάτου (ἐνεργητικοῦ) ἐνεστώτος (ἢ σπανίως ἀορίστου). Οὕτω π.χ. Ὀν. scribere = γράφειν ἢ τὸ γράφειν, γεν. scribendi = τοῦ γράφειν, δοτ. scribendo = τῷ γράφειν (εἰς τὸ γράφειν), αἰτ. (scribere ἢ ad) scribendum = (πρὸς) τὸ γράφειν, ἀφαιρ. scribendo = διὰ τοῦ γράφειν κλπ.: dicendi peritus ἔμπειρος τοῦ λέγειν, arma pugnando (δοτ.) ἢ ad pugnandum (αἰτ.) ὅπλα εἰς τὸ μάχεσθαι χρήσιμα, hominis mens discendo (ἀφαιρ.) αἰθρὰ τοῦ ἀνθρώπου ὁ νοῦς τῷ μαθάνειν (ἢ μαθήμασι) τρέφεται.

5) τὸ γερουνδιακὸν (gerundivum). Τοῦτο κανονικῶς εἶναι ῥηματικὸν ἐπίθετον παθητικῆς διαθέσεως, λῆγον εἰς -ndus, -nda, -ndum (§ 38, α'). Καὶ συνήθως μὲν σημαίνει τὸ γερουνδιακὸν ὅτι καὶ τὰ εἰς -τέος, -τέα, -τέον ῥηματικά ἐπίθετα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, πολλάκις ὅμως σημαίνει καὶ τὸ δυνατόν ἢ ἄξιον νὰ γίνῃ: de-lenta est Carthāgo καταστρεπτέα ἐστὶν ἡ Καρχηδών, legendae sunt litterae ἀναγνωστέα ἐστὶν ἡ ἐπιστολή (§ 35, 4, Α', β', Σημ.), facinus laudandum ἔργον ἐπαινετέον, ἀξιέπαινον.

76. Ἀρκετοὶ τύποι τοῦ ῥήματος τῆς Λατινικῆς γλώσσης σχηματίζονται περιφραστικῶς, ἦτοι μὲ τὸ ῥῆμα sum (= εἶμι, εἶμαι) ὡς βοηθητικὸν (verbum auxiliare), ὅπως καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν μὲ τὸ ῥῆμα εἶμι καὶ εἰς τὴν νέαν μὲ τὸ ῥῆμα ἔχω καὶ τὸ εἶμαι.

Οὕτω περιφραστικῶς σχηματίζονται κανονικῶς ἐκ μὲν τῆς ἐνε-

γητικῆς φωνῆς ὁ μέλλων τῆς ὑποτακτικῆς καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου, ἐκ δὲ τῆς μέσης φωνῆς ὁ παρακείμενος, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλων, εἰς τὴν ὀριστικὴν, τὴν ὑποτακτικὴν καὶ τὸ ἀπαρέμφατον.

77. Τὸ ῥῆμα *sūm* (ἀνώμαλον, ὅπως τὸ *εἶμι* τῆς ἀρχαίας καὶ τὸ *εἶμαι* τῆς νέας Ἑλληνικῆς) κλίνεται ὡς ἑξῆς :

1. Indicativus		2. Coniunctivus	
Praesens		(Ἀρχαιότεροι τύποι)	
sūm	εἶμι	sīm	ὡς εἶμι siem ᾧ fuam
ēs	εἶσσι	sīs	ὡς εἶσσι sies ᾧ fuas
ēst	εἶναι (πρβλ. ἐσ-τι)	sīt	ὡς εἶναι siet ᾧ fuat
sūmus	εἶμεθα	sīmus	ὡς εἶμεθα —
ēstis	εἶσθε (πρβλ. ἐσ-τε)	sītis	ὡς εἶσθε —
sunt	εἶναι	sint	ὡς εἶναι sient ᾧ fuant
Imperfectum		(Ἀρχαιότεροι τύποι)	
ērām	ἦμην	essēm	ὡς ἦμην forem
ērās	ἦσο	essēs	ὡς ἦσο fores
ērāt	ἦτο	essēt	ὡς ἦτο foret
ērāmus	ἦμεθα	essēmus	ὡς ἦμεθα —
ērātis	ἦσθε	essētis	ὡς ἦσθε —
erant	ἦσαν	essent	ὡς ἦσαν forent
Futurum			
ērō	ὡς εἶμι	futūrus, -a, -um	sim
erīs	ὡς εἶσσι		sis
erīt	ὡς εἶναι		sit
erīmus	ὡς εἶμεθα	futūrī, -ae, -a	simus
erītis	ὡς εἶσθε		sitis
erunt	ὡς εἶναι		sint

1. Indicatīvus		2. Coniunctīvus	
Perfectum			
fūī	ὑπῆρξα ἢ ἔγινα	fuērīm	
fuistī	ὑπῆρξας	fuerīs	
fuīt	ὑπῆρξε	fuerīt	
fuīmus	ὑπῆρξαμεν	fuerīmus	
fuistīs	ὑπῆρξατε	fuerītis	
fuērunt ἢ fuēre	ὑπῆρξαν	fuerint	
Plusquamperfectum			
fūērām	εἶχον ὑπάρξει	fuiſſēm	
fuērās	εἶχες ὑπάρξει	fuiſſēs	
fuērāt	εἶχεν ὑπάρξει	fuiſſēt	
fuērāmus	εἶχομεν ὑπάρξει	fuiſſēmus	
fuērātis	εἶχετε ὑπάρξει	fuiſſētis	
fuērant	εἶχον ὑπάρξει	fuiſſent	
Futurum exactum			
fūērō	θὰ ἔχω ὑπάρξει	ἐλλείπει	
fuērīs	θὰ ἔχης ὑπάρξει		
fuērīt	θὰ ἔχη ὑπάρξει		
fuērīmus	θὰ ἔχωμεν ὑπάρξει		
fuerītis	θὰ ἔχητε ὑπάρξει		
fuērint	θὰ ἔχουν ὑπάρξει		
3. Imperatīvus			
Praesens		Futurum	
Sing. 2. ἔσ	ἔσο	Sing. 2. estō	ἔσο
Plur. 2. este	ἔστε	3. estō	ἔστω
		Plur. 2. estōte	3. suntō
		ἔστε	ἔστωσαν

4. Infinitivus		
Praesens esse εἶναι	Perfectum fuisse γεγονέναι ἤ γενέσθαι	Futurum εἶναι. futūrum, - am, um esse ἤ ἀπλῶς fore πλῆθ. futūros, - as, - a esse ἤ ἀπλῶς fore ἔσεσθαι
5. Participium		
Praesens : (sens)		Futurum : futūrus, - a, - um

Σημείωσις. Τοῦ ἐνεστώτος ἡ μεταγή (sens): ἄχρηστος καὶ ἐαυτὴν εἶναι εὐχρηστος εἰς τὰ δύο μόνον σύνθετα: praesens παρὼν καὶ absens ἀπὼν (§ 43, 2).

Γερώνδιον καὶ σουπῆνον δὲν ἔχει τὸ sum.

78. Παραδείγματα ὁμαλῶς κλινομένων ῥημάτων

(amo ἀγαπῶ, deleo καταστρέφω, lego ἀναγινώσκω, audio ἀκούω)

α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
-------------	-------------	-------------	-------------

1. Indicativus

Praesens	amō (ἐκ τοῦ a-	dēlē - ō κατα-	lēg-ō ἀνα-	audī-ō
	ma-o) ἀγαπῶ	στρέφω	γινώσκω	ἀκούω
	ama-s	delē-s	leg-ī-s	audī-s
	amā-t	dele-t	leg-ī-t	audī-t
	amā-mūs	delē-mus	leg-ī-mus	audī-mus
	amā-tīs	delē-tis	leg-ī-tis	audī-tis
	ama-nt	dele-nt	leg-u-nt	audi-u-nt

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Imperfectum	āmā-bā-m ἡγά- πων	dēlē-bām κατέ- στροφον	lēg-ē-bām ἀνεγίνωσκον	audi-ē-bām ἤκουον
	amā-bā-s	delē-bās	leg-e-bās	audi-e-bās
	amā-bā-t	delē-bāt	leg-e-bāt	audi-e-bāt
	amā-bā-mus	delē-bāmus	leg-e-bāmus	audi-e-bāmus
	amā-bā-tis	delē-bātis	leg-e-bātis	audi-e-bātis
	amā-ba-nt	delē-bant	leg-e-bant	audi-e-bant
Futurum	āmā-bō θὰ ἀγα- πήσω	dēlē-bō θὰ κα- ταστρέψω	lēg-ām θὰ ἀναγνώσω	audi-ām θὰ ἀκούσω
	amā-bīs	delē-bīs	leg-ēs	audi-ēs
	amā-bīt	delē-bīt	leg-ēt	audi-ēt
	amā-bīmus	delē-bīmus	leg-ēmus	audi-ēmus
	amā-bītis	delē-bītis	leg-ētis	audi-ētis
	amā-bunt	delē-bunt	leg-ent	audi-ent
Perfectum	āmā-v-ī ἔχω ἀγα- πήσει ἡ ἡγάπησεν	dēlē-v-ī ἔχω κα- ταστρέψει ἡ κατέ- στροφεν	lēg-ī ἔχω ἀνα- γνώσει ἡ ἀνε- γνώσκει ἡ ἡκου- σεν	audi-v-ī ἔχω ἀ- κούσει ἡ ἡκου- σεν
	amav-istī	delev-istī	leg-istī	audiv-istī
	amav-īt	delev-īt	leg-īt	audiv-īt
	amav-īmus	delev-īmus	leg-īmus	audiv-īmus
	amav-īstis	delev-īstis	leg-īstis	audiv-īstis
	amav-ērunt ἡ	delev-ērunt ἡ	leg-ērunt ἡ	audiv-ērunt ἡ
Plusquamperfectum	āmāv-ērām εἶ- χον ἀγαπήσει	dēlēv-ērām εἶ- χον καταστρέψει	lēg-ērām εἶ- χον ἀναγνώσει	audi-v-ērām εἶ- χον ἀκούσει
	amav-erās	delev-erās	leg-erās	audiv-erās
	amav-erāt	delev-erāt	leg-erāt	audiv-erāt
	amav-erāmus	delev-erāmus	leg-erāmus	audiv-erāmus
	amav-erātis	delev-erātis	leg-erātis	audiv-erātis
	amav-ērant	delev-ērant	leg-ērant	audiv-ērant

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Futurum exactum	āmāv-ērō θὰ ἔ- χω ἀγαπήσει	dēlev-ērō θὰ ἔ- χω καταστρέψει	lēg-ērō θὰ ἔ- χω ἀναγνώσει	audīv-ērō θὰ ἔ- χω ἀκούσει
	amav-erīs	delev-erīs	leg-erīs	audiv-erīs
	amav-erīt	delev-erīt	leg-erīt	audiv-erīt
	amav-erīmus	delev-erīmus	leg-erīmus	audiv-erīmus
	amav-erītis	delev-erītis	leg-erītis	audiv-erītis
	amav-ērint	delev-ērint	leg-ērint	audiv-ērint

2. Coniunctīvus

Praesens	ām-ēm (ἐκ τοῦ a- ma-em) νὰ ἀγαπῶ	dēle-ām νὰ κα- ταστρέφω	lēg-ām νὰ ἀ- ναγνώσκω	audi-ām νὰ ἀκούω
	am-ēs	dele-ās	leg-ās	audi-ās
	am-ēt	dele-āt	leg-āt	audi-āt
	am-ēmus	dele-āmus	leg-āmus	audi-āmus
	am-ētis	dele-ātis	leg-ātis	audi-ātis
	am-ent	dele-ant	leg-ant	audi-ant
Imperfectum	āmā-rēm νὰ ἤ- γάπων	dēlē-rēm νὰ κα- τέστρεφον	lēg-ē-rēm νὰ ἀνεγίγνωσκον	audī-rēm νὰ ἤκουον
	ama-rēs	dele-rēs	leg-e-rēs	audi-rēs
	ama-rēt	dele-rēt	leg-e-rēt	audi-rēt
	ama-rēmus	dele-rēmus	leg-e-rēmus	audi-rēmus
	ama-rētis	dele-rētis	leg-e-rētis	audi-rētis
	ama-rent	dele-rent	leg-ē-rent	audī-rent
Futurum	āmātūrus, -a, -um sim	dēletūrus, -a, -um sim	lectūrus, -a, -um sim	auditūrus, -a, -um sim
	sis	sis	sis	sis
	sit	sit	sit	sit
	amatūri, -ae, -a simus	deletūri, -ae, -a simus	lectūri, ae, -a simus	auditūri, -ae, -a simus
	sitis	sitis	sitis	sitis
	sint	sint	sint	sint

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
P e r f e c t u m	āmav-ērīm (ἐάν) ἀγαπήσω	dēlev-ērīm (ἐάν) καταστρέψω	lēg-ērīm (ἐάν) ἀναγνώσω (ἐάν) ἀκούσω	audīv-ērīm
	amav-erīs	delev-erīs	leg-erīs	audiv-erīs
	amav-erīt	delev-erīt	leg-erīt	audiv-erīt
	amav-erīmus	delev-erīmus	leg-erīmus	audiv-erīmus
	amav-erītis	delev-erītis	leg-erītis	audiv-erītis
	amav-ērīnt	delev-ērīnt	leg-ērīnt	audiv-ērīnt

P l u s q u a m p e r f e c t u m	āmav-issēm (ἐάν) εἶχον ἀγαπήσει	dēlev-issēm (ἐάν) εἶχον καταστρέψει	lēg-issēm (ἐάν) εἶχον ἀναγνώσει (ἐάν) εἶχον ἀκούσει	audīv-issēm
	amav-issēs	delev-issēs	leg-issēs	audiv-issēs
	amav-issēt	delev-issēt	leg-issēt	audiv-issēt
	amav-issēmūs	delev-issēmūs	leg-issēmūs	audiv-issēmūs
	amav-issētis	delev-issētis	leg-issētis	audiv-issētis
	amav-issent	delev-issent	leg-issent	audiv-issent

F u t u r u m e x a c t u m	Ἐ λ λ ε ῖ π ε ι
--------------------------------	-----------------

3. I m p e r a t i v u s

P r a e s e n s	Sing. 2. āmā ἀγάπα	dēlē κατάστρεψε	lēg-e ἀναγίνωσκε	audī ἄκουε
	Plur. 2. amā-te	delē-te	leg-ī-te	audī-te
F u t u r u m	Sing. 2. āmā-tō ἀγάπησον	dēlē-tō κατὰ-στρέψον	lēg-ī-tō ἀνάγνωσον	audī-tō ἄκουσον
	3. amā-tō	delē-tō	leg-ī-tō	audi-tō
	Plur. 2. amā-tōte	delē-tōte	leg-ī-tōte	audi-tōte
	3. amā-ntō	dele-ntō	leg-u-ntō	audi-u-ntō

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
4. Infinitivus				
Praesens	āmā-re	dēlē-re	lēg-ē-re	audī-re
	ἀγαπᾶν	καταστρέφειν	ἀναγινώσκειν	ἀκούειν
Futurum	āmātūrum, -am, -um esse	dēletūrum, -am, -um esse	lectūrum, -am, um esse	audītūrum, -am, -um esse
	amatūros, -as, -a esse	deletūros, -as, -a esse	lectūros, -as, -a esse	audītūros, -as, -a esse
	ἀγαπήσειν	καταστρέψειν	ἀναγνώσειν	ἀκούσειν
Perfectum	āmav-isse	dēlev-isse	lēg-isse	audiv-isse
	ἀγαπήσας	καταστρέψας	ἀναγνώσας	ἀκούσας
5. Gerundium				
Gen. āman-ndi τοῦ ἀγαπᾶν	dēle-ndī τοῦ καταστρέφειν	lēg-e-ndī τοῦ ἀναγινώσκειν	audi-e-ndī τοῦ ἀκούειν	
Dat. ama-ndō	dele-ndō	leg-e-ndō	audi-e-ndō	
Acc. ama-ndum	dele-ndum	leg-e-ndum	audi-e-ndum	
Abl. ama-ndō	dele-ndō	leg-e-ndō	audi-e-ndō	
6. Supinum				
Acc. āmāt-um	dēlēt-um	lect-um	audīt-um	
Abl. amāt-ū	delēt-ū	lēt-ū	audīt-ū	
7. Participium				
Praesens	amā-ns	delē-ns	leg-ē-ns	audi-ē-ns
	ama-ntis	dele-ntis	leg-e-ntis	audi-e-ntis
	ἀγαπῶν, -ῶσα, -ῶν	καταστρέφων, -ουσα, -ον	ἀναγινώ- σκων, -ουσα, -ον	ἀκούων, -ουσα, -ον

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Futurum	amat-ūrus, -ūra, -ūrum ἀγαπήσων, -ουσα, -ον	delet-ūrus, -ūra, -ūrum καταστρέψων, -ουσα, -ον	lectū-rus, -ūra, -ūrum ἀναγνώσόμενος, -μένη, -μενον	audit-ūrus, -ūra, -ūrum ἀκουσόμενος, -μένη, -μενον

2. Μέση (ἡ παθητική) φωνή

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
1. Indicativus				
Praesens	āmōr (ἐκ τοῦ ama- or) ἀγαπῶμαι	dēle-ōr κατα- στρέφωμαι	lēg-ōr ἀνα- γινώσκωμαι	audī-ōr ἀκού- ωμαι
	amā-ris (ἡ-re)	delē-ris (ἡ-re)	leg-ē-ris (ἡ-re)	audī-ris (ἡ-re)
	amā-tur	delē-tur	leg-ī-tur	audī-tur
	amā-mur	delē-mur	leg-ī-mur	audī-mur
	amā-mīnī	delē-mīnī	leg-ī-mīnī	audī-mīnī
	ama-ntur	dele-ntur	leg-u-ntur	audi-u-ntur
Imperfectum	āmā-bār ἡγαπώ- μην	dēlē-bār κατα- στρεφόμην	lēg-ē-bār ἀ- ναγινώσκωμην	audī-ē-bār ἀ- κούωμην
	ama-bā-ris (ἡ-re)	dele-bā-ris (ἡ-re)	leg-e-bā-ris (ἡ-re)	audi-e-bāris (ἡ-re)
	ama-bātur	dele-bātur	leg-e-bātur	audi-e-bātur
	ama-bāmur	dele-bāmur	leg-e-bāmur	audi-e-bāmur
	ama-bāmīnī	dele-bāmīnī	leg-e-bāmīnī	audi-e-bāmīnī
	ama-bantur	dele-bantur	leg-e-bantur	audi-e-bantur
Futurum	āmā-bōr θὰ ἀγαπήθῃ	dēlē-bōr θὰ κα- ταστραφῃ	lēg-ār θὰ ἀνα- γνώσθῃ	audī-ār θὰ ἀ- κουσθῃ
	ama-bē-ris (ἡ-re)	dele-bē-ris (ἡ-re)	leg-ē-ris (ἡ-re)	audi-ē-ris (ἡ-re)
	ama-bītur	dele-bītur	leg-ētur	audi-ētur
	ama-bīmur	dele-bīmur	leg-ēmur	audi-ēmur
	ama-bimīnī	dele-bimīnī	leg-ēmīnī	audi-ēmīnī
	ama-buntur	dele-buntur	leg-entur	audi-entur

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
P e r f e c t u m	amātus, -a, -um sum, es, est ἐχὼ ἀγαπῶθῃ ἢ ἡγαπῆθῃν	delētus, -a, -um sum, es, est ἐχὼ καταστραφῇ ἢ κατεστράφην	lēctus, -a, -um sum, es, est ἐχὼ ἀναγνώσθῃ ἢ ἀνεγνώσθῃν	audītus, -a, -um sum, es, est ἐχὼ ἀκουσθῇ ἢ ἡκούσθῃν
	amatī, -ae, -a sumus, estis, sunt	delētī, -ae, -a sumus, estis, sunt	lectī, -ae, -a sumus, estis, sunt	audītī, -ae, -a sumus, estis, sunt
P l u s q u a m p e r f e c t u m	amatus, -a, -um eram, eras erat εἶχον ἀγα- πῶθῃ	deletus, -a, -um eram, eras, erat εἶχον καταστραφῇ	lectus, -a, -um eram, eras erat εἶχον ἀναγνώσθῃ	audītus, -a, -um, eram, eras erat εἶχον ἀκουσθῇ
	amatī, -ae, -a eram, eratis erant	deletī, -ae, -a eram, eratis erant	lectī, -ae, -a eram, era- tis, erant	audītī, -ae, -a eram, era- tis, erant
F u t u r u m e x a c t u m	amatus, -a, -um ero, eris, erit θὰ ἐχὼ ἀγαπῶθῃ	deletus, -a, -um ero, eris, erit θὰ ἐχὼ κα- ταστραφῇ	lectus, -a, -um ero, eris, erit θὰ ἐχὼ ἀνα- γνώσθῃ	audītus, -a, -um ero, eris, erit θὰ ἐχὼ ἀκου- σθῃ
	amati, -ae, -a erimus, eritis, erunt	deleti, -ae, -a erimus, eritis, erunt	lecti, -ae, -a erimus, eri- tis, erunt	auditi, -ae, -a erimus, eritis, erunt

2. C o n i u n c t i v u s

P r a e s e n s	āmēr- (ἐκ τοῦ a-ma-er) νὰ ἀ- γαπῶμαι	dēlē-ār νὰ κα- ταστρέφωμαι	lēg-ār νὰ ἀνα- γνώσκωμαι	audī-ār νὰ ἀ- κούωμαι
	amē-ris (ῥ-re)	dele-ā-ris (ῥ-re)	leg-aris (ῥ-re)	audi-āris (ῥ-re)
	amē-tur	dele-ātur	leg-ātur	audi-ātur
	amē-mur	dele-āmur	leg-āmur	audi-āmur
	amē-mīnī	dele-amīnī	leg-āmīnī	audi-āmīnī
	ame-ntur	dele-antur	leg-antur	audi-antur

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Imperfectum	āmā-rēr νχ ἄμαπώμεν	dēlē-rer νχ ζχ- τεσπερόμεν	lēg-ē-rēr νχ ἀνεγινώσκόμεν	audī-rēr νχ ἤκουόμεν
	ama-rēris (ῥ-re)	dele-rēris (ῥ-re)	leg-e-rēris (ῥ-re)	audi-rēris (ῥ-re)
	ama-rētur	dele-rētur	leg-e-rētur	audi-rētur
	ama-rēmur	dele-rēmur	leg-e-rēmur	audi-rēmur
	ama-remīnī	dele-remīnī	leg-e-remīnī	audi-remīnī
	ama-rentur	dele-rentur	leg-e-rentur	audi-rentur
Perfectum	amatus, -a, -um sim, sis, sit (ἐάν) ἔχω ἀγαπηθῆ ῥ ἀγαπηθῶ	deletus, -a, -um sim, sis, sit (ἐάν) ἔχω ζχζχ- σπραφῆ ῥ ζχζχ- σπραφῶ	lectus, -a, -um sim, sis, sit (ἐάν) ἔχω ἀνχ- γνωσθῆ ῥ ἀνχ- γνωσθῶ	auditus, -a, -um sim, sis, sit (ἐάν) ἔχω ἀ- κουσθῆ ῥ ἀ- κουσθῶ
	amatī, -ae, -a	deletī, -ae, -a	lectī, -ae, -a	auditī, -ae, -a
	simus, sitis, sint	simus, sitis, sint	simus, sitis, sint	simus, sitis, sint
Plusquamperfectum	amatus, -a, -um, essem, esses, esset (ἐάν) εἶχον ἀγαπηθῆ ζχζχσπραφῆ	deletus, -a, -um essem, esses, esset (ἐάν) εἶχον ζχζχσπραφῆ	lectus, -a, -um essem, esses, esset (ἐάν) εἶχον ἀνχ- γνωσθῆ	auditus, -a, -um essem, esses, esset (ἐάν) εἶ- χον ἀκουσθῆ
	amatī, -ae, -a essemus, esse- tis, essent	deletī, -ae, -a essemus, esse- tis, essent	lectī, -ae, -a essemus, es- setis, essent	auditī, -ae, -a essemus, es- setis, essent
Futurum exactum			Ἐλ λ ε ι π ε ι	

3. Imperativus

Praesens	sing. 2. āmā-re νχ ἀγαπάσαι	dēlē-re νχ ζχ- τασπέφσαι	lēg-ē-re νχ ἀναγινώσκεισαι	audī-re νχ ἀκούεσαι
	Plur. 2. āmā-mīnī	dēlē-mīnī	lēg-ī-mīnī	audi-mīnī

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Futurum	Sing.2. amā-tor νὰ ἀγαπᾷσαι	delē-tor νὰ ζα- ταστρέφῃσαι	leg-ŷ-tor νὰ ἀναγινῶσκεισαι	audī-tor νὰ ἀ- κούῃσαι
	3. ama-tōr dele-tor	dele-tor	leg-itor	audi-tor
	Plur.3.ama-ntor dele-ntor	dele-ntor	leg-u-ntor	audi-u-ntor

4. Infinitivus

	amā-ri ἀγαπᾷσθαι	delē-rī καταστρέφεισθαι	leg-ī ἀναγι- νῶσκεισθαι	audī-rī ἀκούεισθαι
--	---------------------	----------------------------	----------------------------	-----------------------

Futurum	amātum īrī ἀγαπηθήσεσθαι	deletum īrī καταστραφήσε- σθαι	lectum īrī ἀναγνώσθη- σεσθαι	auditum īrī ἀκουσθήσε- σθαι
---------	-----------------------------	--------------------------------------	------------------------------------	-----------------------------------

P e r f e c t u m	amatum, -am, -um esse ὅτι ἦ νὰ ἔχῃ ἀγαπηθῇ	deletum, -am, -um esse ὅτι ἦ νὰ ἔχῃ καταστραφῇ	lectum, -am, -um esse ὅτι ἦ νὰ ἔχῃ ἀναγνώσθῃ	auditum, -am, -um esse ὅτι ἦ νὰ ἔχῃ ἀκουσθῇ
	amatos, -as, -a esse	deletos, -as, -a esse	lectos, -as, -a esse	auditos, as, -a esse

Futurum exactum	amatum, -am, -um fore ὅτι θὰ ἔχῃ ἀγαπηθῇ	deletum, -am, -um fore ὅτι θὰ ἔχῃ καταστραφῇ	lectum, -am, -um fore ὅτι θὰ ἔχῃ ἀναγνώσθῃ	auditum, -am, -um fore ὅτι θὰ ἔχῃ ἀκουσθῇ
	amatos, -as, -a fore	deletos, -as, -a fore	lectos, -as, -a fore	auditos, -as, -a fore

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
5. Participium				
Perfectum	amātus, amāta, amātum	delētus, delēta, delētum	lētus, lēta, lētum	audītus, audīta, audītum
	ἡγαπημένος, ἡ ἀγαπηθείς	κατεστραμμένος, ἡ καταστραφείς	ἀνεγνωσμένος, ἡ ἀγνωσθείς	ἡκουσμένος, ἡ ἀκουσθείς

6. Gerundivum				
	ama-ndus	dele-ndus	leg-e-ndus	audi-e-ndus
	ama-nda	dele-nda	leg-e-nda	audi-e-nda
	ama-ndum	dele-ndum	leg-e-ndum	audi-e-ndum
	ἀγαπητέος, -τέα, -τέον	καταστρεπτέος, -τέα, -τέον	ἀναγνωστέος, -τέα, -τέον	ἀκουστέος, -τέα, -τέον

79. Αἱ κυρίως προσωπικαὶ καταλήξεις τῶν ῥημάτων

	Ἑνεργητικῆς φωνῆς	Μέσης φωνῆς		
	Ὅριστικὴ καὶ ὑποτακτ.	Προστακτ.	Ὅριστικὴ καὶ ὑποτακτ.	Προστακτικῇ
Ἑνικός	1. -m ἡ —		-r	
	2. -s (ὀριστικῇ πρκμ. -sti)	— ἡ -to	-ris (ἡ-re)	-re ἡ -tor
	3. -t	-to	-tur	-tor
Πληθυντικός	1. -mus		-mur	
	2. -tis (ὀριστικῇ πρκμ. -stris)	-t ἡ -tote	-mini	-mini
	3. -nt (ὀριστικῇ πρκμ. -runt ἡ-re)	-nto	-ntur	-ntor

Σημείωσις 1. Τὸ α' ἐνικὸν πρόσωπον τῶν μονολεκτικῶς σχηματιζομένων χρόνων τῆς μέσης φωνῆς εὐρίσκεται ἐκ τοῦ α' προσώπου τοῦ ἀντιστοίχου χρόνου τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς, ἂν μὲν τοῦτο λήγῃ εἰς ο προστιθεμένου ἑνὸς r, ἂν δὲ λήγῃ εἰς m τρεπομένου τοῦ m εἰς r, ὡς amo-amor, amabam-amabar, amabo-amabor, amem-amer, amarem-amarer κλπ.

Σημείωσις 2. Τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ μέλλοντος τῆς μέσης φωνῆς (amatum iri, deletum iri κλπ.) ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ σουπίνου (§ 75, 3) καὶ τοῦ irī, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀπαρέμφατον τοῦ παθητικοῦ ἐνεστώτος τοῦ ῥήματος eo = πορεύομαι.

Ἀρχαιώτεροι τύποι εἶναι: α') τοῦ παρατατικοῦ τῆς δ' συζυγίας audībam, audības, κλπ. καὶ τοῦ μέλλοντος audībo, audībis, κλπ. β') τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ παθητικοῦ ἐνεστώτος amarīer, legīer, κλπ. (= amari, legi) γ') τοῦ γερονδιακοῦ τῆς γ' καὶ τῆς δ' συζυγίας εἰς - undus, ὡς legundus, audiundus, (= legendus, audiendus).

Ἀποθετικά ῥήματα (verba deponentia)

80. Καὶ ἡ Λατινικὴ ἔχει ἀποθετικά ῥήματα ἐνεργητικῆς (ἢ οὐδέτερας) διαθέσεως, ἥτοι ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν, μόνον τὴν μέσην φωνήν (διὸ λέγονται καὶ media tantum § 74, 2, β') ὡς hortor (προτρέπω) - hortātus sum - hortātum - hortāri, vereor (εὐλαβοῦμαι) - verītus sum - verītum - verēri, loquor (ὁμιλῶ) - locūtus sum - locūtum - loqui, blandior (κολακεύω) - blandītus sum - blandītum - blandīri.

Ταῦτα κλίνονται ὅπως ἀρκιβῶς τὰ ἀντίστοιχα ῥήματα μέσης φωνῆς (μέσης ἢ παθητικῆς διαθέσεως, § 78, 2), μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι δὲν ἔχουν ἐκ τῆς μέσης φωνῆς μέλλοντα τοῦ ἀπαρεμφάτου, ἐνῶ ἔχουν ἐκ τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς τὸν μέλλοντα τῆς ὑποτακτικῆς καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου, τὸ σουπῖνον, τὸν ἐνεστώτα καὶ τὸν μέλλοντα τῆς μετοχῆς καὶ τὸ γερούνδιον.

F u t u r u m

	hortor πρβλ. amor	vereor πρβλ. deleor	loquor πρβλ. legor	blandior πρβλ. audior
C o n j u n c t i v u s	hortatūrus, -a, -um	veritūrus, -a, -um	locutūrus, -a, -um	blanditūrus, -a, -um
	sim, sis, sit	sim, sis, sit	sim, sis, sit	sim, sis, sit
	hortatūri,	veritūri,	locutūri,	blanditūri,
	-ae, -a	-ae, -a	-ae, -a	-ae, -a
	simus, sitis, sint	simus, sitis, sint	simus, sitis, sint	simus, sitis, sint

Infinitivus	hortatūrum, -am,-um esse	veritūrum, -am, -um esse	locutūrum -am, um esse	blanditūrum, -am, um esse
	hortaturos, -as, -a esse	verituros, -as, -a esse	locuturos, -as, -a esse	blandituros, -as, -a esse
Supinum	hortātum, -tū	veritum,-tū	locūtum,-tū	blanditum,-tū
Participium				
Praesens	hortans (gen. hortantis)	verens (gen. verentis)	loquens (gen. loquentis)	blandiens (gen. blandientis)
Futurum	hortatūrus, -a, -um	veritūrus, -a, -um	locutūrus, -a, -um	blanditūrus, -a, -um
Gerundium	Gen. hortandi	verendi	loquendi	blandiendi
	Dat. hortando	verendo	loquendo	blandiundo
	Acc. hortandum	verendum	loquendum	blandiendum
	Abl. hortando	verendo	loquendo	blandiundo

81. Ἐκτὸς τῶν ἀποθετικῶν ῥημάτων ἡ Λατινικὴ ἔχει καὶ τινὰ ἡμιαποθετικὰ ῥήματα (verba semideponentia), ἧτοι ῥήματα, τὰ ὅποια ἔχουν

1) ἐνεστώτα μὲν καὶ ἀπαρέμφατον ἐνεργητικοῦ τύπου, παρακείμενον δὲ μέσου τύπου. Τοιαῦτα ῥήματα εἶναι

audeo	τολμῶ	ausus sum ἐτόλμησα	ausum audēre
gaudeo	χαίρω	gavisus sum ἐχάρην	gavisum gaudēre
soleo	συνήθιζω	solitus sum συνήθισα	solitum solēre
fido	πέποιθα	fisus sum ἔσχον πεποιθήσιν	fisum fidēre

οὕτω καὶ τὰ σύνθετα confido πέποιθα, diffido δυσπιστῶ κλπ.

2) ἐνεστῶτα μὲν καὶ ἀπαρέμφατον μέσου τύπου, παρακείμενον δὲ ἐνεργητικοῦ. Τοιαῦτα ῥήματα εἶναι

devertor καταλύω - **deverti** κατέλυσα - **deversum**, **deverti**.

revertor ἐπιστρέφω - **reverti** (καὶ **reversus sum**) ἐπέστρεψα - **reversum**, **reverti**.

adsentior συναινῶ - **adsensi** συνήνεσα - **adsensum**, **adsentiri** (πρβλ. ἴσταμαι - ἔστηκα, ἔστην -- φύομαι - πέφυκα, ἔφυν κ.τ.τ.).

Σημείωσις. Ὅπως τῶν ἀποθετικῶν ῥημάτων ἐν γένει ἡ μετοχή τοῦ (μέσου) παρακειμένου ἀντιστοιχεῖ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ πρὸς τὴν μετοχὴν τοῦ ἐνεργητικοῦ παρακειμένου ἢ ἀορίστου (ὡς **loquor** - **locūtus** = εἰρηκῶς ἢ εἰπὼν, **hortor** - **hortātus** = παρακινῶν, **audeo** - **ausus** = τετολμηκῶς ἢ τολμήσας), οὕτω καὶ ἄλλων ῥημάτων ἡ μετοχή τοῦ μέσου παρακειμένου λαμβάνεται μὲ σημασίαν ἐνεργητικοῦ παρακειμένου ἢ ἀορίστου, ὡς (**ceno** δεῖνῶ) **cenātus** = δεδεῖπνηκῶς ἢ δεῖπνήσας, (**prandeo** ἀριστῶ) **pransus** = ἡριστηκῶς ἢ ἀριστήσας, (**iuro** ὀμνῶμι) **iurātus** = ὀμύσας. Τῶν δὲ ῥημάτων **potāre** (πίνειν) καὶ **tacēre** (σιγᾶν) ἡ μετοχή τοῦ μέσου παρακειμένου λαμβάνεται καὶ μὲ ἐνεργητικὴν καὶ μὲ παθητικὴν σημασίαν, ὡς **potus** (= **potatus**) = πεπωκῶς ἢ πῶν καὶ ποθεῖς, **tacītus** = σιγήσας (σιγῇλῶς) καὶ σιγηθεῖς. (Πρβλ. **δειπνῶ** - **δειπνημένος** = ὁ δεῖπνήσας, πῖνω -- **πιωμένος** = ὁ πεπωκῶς). Καὶ μὲ παθητικὸν δὲ ἐνεστῶτος σημασίαν λαμβάνεται πολλάκις ἡ μετοχή τοῦ μέσου παρακειμένου, ὡς **tutior est certa pax quam sperāta victoria** = ἀσφαλεστέρα εἶναι βεβαία εἰρήνη παρὰ ἐλπιζομένη νίκη.

Αἱ χρήσεις αὗται τῆς μετοχῆς τοῦ μέσου παρακειμένου εἰς -tus, -ta, -tum ἐξηγοῦνται ἐκ τοῦ ὅτι αὕτη ἀρχῇθεν οὐδὲν ἄλλο ἢ το παρὰ ἐπίθετον ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὰ ῥηματικά ἐπίθετα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς εἰς -τος, -τη, -τον, τὰ ὅποια, ὡς γνωστόν, ἐσθμαῖνον ἀρχῇθεν τὸν ὑποκείμενον εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαινόμενον (ὡς **θνητός** = ὁ ὑποκείμενος εἰς τὸ **θνήσκειν**), ἔπειτα δὲ τὸ **δυνατὸν γενέσθαι** (ὡς **βατός**=εἰς ὃν δύναται τις **να βαδίσῃ**, κατὰ τὸ ἀντίθετον **ἄβατος**), τέλος δὲ ὅ,τι καὶ ἡ μετοχή τοῦ ἐνεργητικοῦ ἢ μέσου ἐνεστῶτος ἢ ἀορίστου ἢ παρακειμένου (ὡς **δυνατός** = ὁ δυνάμενος, νεολλ. **καυτός** = ὁ καίων, **ἀστράτευτος** = ὁ μὴ στρατευσάμενος, **ἄπρακτος** = ὁ μὴ πράξας, **θαυμαστός** = ὁ θαυμαζόμενος, ὁ τεθαυμασμένος, κλπ.). Οὕτω λοιπὸν καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ, π. γ. **ignōtus** = ὁ ἄγνωστος καὶ ὁ ἀγνοῶν, **occultus** = ὁ κεκρυμμένος καὶ ὁ (κρύπτων) ἀσφαλίζων, κ.τ.τ.

82. Περιφραστική συζυγία (Coniugatio periphrastica), — Ἐκτός τῶν συνήθων περιφραστικῶν τύπων τῶν ῥημάτων τῶν τεσσάρων συζυγιῶν (§ 76), περιφραστικοὶ ῥηματικοὶ τύποι σχηματίζονται προσέτι κατὰ πάντας τοὺς χρόνους καὶ τὰς ἐγκλίσεις διὰ τῶν διαφόρων μετοχῶν τῶν ῥημάτων, ἰδίᾳ δὲ τῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ μέλλοντος (εἰς-ūrus),

και διὰ τοῦ γερουνδιακοῦ (εἰς -ndus, -nda, -ndum, § 75, 5) μετὰ τοῦ βοηθητικοῦ ῥήματος esse· π.χ.

1) scripturus sum μέλλω γράφειν, scriptūrus eram ἔμελλον γράφειν, scriptūrus ero, scriptūrus fui, κλπ.

2) docendus sum (διδασκτέος εἰμι) πρέπει νὰ διδασθῶ, docendus eram ἔπρεπε νὰ διδασθῶ, docendus ero, κλπ.

Μεταβολαὶ τινες εἰς ῥηματικούς τύπους τῶν τεσσάρων συζυγιῶν

83. Οἱ ῥηματικοὶ τύποι οἱ σχηματιζόμενοι ἐκ χρονικοῦ θέματος παρακειμένου μετὰ χαρρακτῆρα ν πολλὰκις ἀποβάλλουν τὸ ν τοῦτο, ὅταν μετὰ τὴν συλλαβὴν ve ἢ vi ἀκολουθῇ εἰς τὴν κατάληξιν r ἢ s. Μετὰ δὲ τὴν ἔκπτωσιν τοῦ ν τὰ συναντώμενα φωνήεντα, πλὴν τῶν i - e, συναίρουσιν, ἦτοι (εἰς τὴν α' συζυγίαν) τὸ a + i εἰς a, (εἰς τὴν β', συζυγίαν) τὸ e + i εἰς e καὶ (εἰς τὴν δ' συζυγίαν) τὸ i + i εἰς i. Δύνανται ὅμως τὰ δύο i νὰ μένουν καὶ ἀσυναίρετα, π.χ.

amo, ama-v-i, amāverunt καὶ amarunt, amavistis καὶ amastis, amavero καὶ amāro, amavisse καὶ amasse, κλπ.

deleo, dele-v-i, deleveram καὶ delēram, delevistis καὶ delēstis, κλπ.

audio, audi-v-i, audivisti καὶ audisti ἤ audiisti, audiverunt καὶ audierunt, audiveram καὶ audiēram, κλπ.

Σημείωσις. Τῶν εἰς -ivi παρακειμένων δύνανται νὰ ἐκπίπτῃ τὸ ν καὶ εἰς τὸ α' καὶ γ' ἐνικὸν πρόσωπον τῆς ὀριστικῆς, ἀλλὰ τότε δὲν συναίρουσιν τὰ δύο i. Οὕτω σχηματίζονται κανονικῶς οἱ τύποι οὗτοι εἰς τὸν παρακειμένον τῶν συνθέτων τοῦ ῥήματος eo πορεύομαι, ὡς redeo ἐπανέρχομαι : (redīvi καὶ) redī - (redīvit καὶ) redīt, καθὼς καὶ τοῦ ῥήματος peto ζητῶ - petīvi καὶ petī - (petīvit καὶ) petīt (6, 4, Σημ.).

84. Δεκαπέντε ῥήματα τῆς γ' συζυγίας (ἐξ ὧν τὰ τρία ἀποθετικά) λήγουν εἰς -io (ὅπως τὰ τῆς δ' συζυγίας). Ταῦτα εἶναι τὰ ἑξῆς :

capio λαμβάνω	cēpi	captum	capere
cupio ἐπιθυμῶ	cupīvi	cupītum	cupere
facio ποιῶ	fēci	factum	facere
fodio ὀρύσσω	fōdi	fossū	fodere
fugio φεύγω	fūgi	(fugītum)	fugere
iacio βίπτω	iēcī	iactum	iacere

lacio	ἐλκω			lacēre (ἀρχαῖκόν εὐχρηστον ἐν συνθέσει, π.χ. elicio ἐξέλκω, eliciui, elicītum, elicēre)
pario	γεννώ	pepēri	partum	parēre
quatio	σεῖω	(quassi)	quassum	quatēre
rapio	ῥπαῖζω	rapui	raptum	rapēre
sapio	ἐλω γεῖσιν, σωφρονῶ	(sapīvi ἤ sapīi)		
specio	θεῶμι	spexi	spectum	specere
gradior	βλίνω	gressus sum	gressum	gradi
morior	ἀποθνήσκω	mortuus sum	(mortuum)	mōri
patior	πάσχω	passus sum	passum	pati

Τῶν ῥημάτων τούτων ὁ χαρακτηρ τοῦ ἐνεστωτικοῦ θέματος ἰ ἀποβάλλεται, ὅπου ἀκολουθεῖ ἄλλο ἢ τῆς καταλήξεως ἢ er ἢ τελικόν e. Κατὰ τὰ ἄλλα κλίνονται ὅπως τὸ lego - legor (§ 78).

Ἑνεργητικὴ φωνή

Μέση φωνή

1. Indicativus

Praesens

capi-ō		capi-or	
cap-īs (ἐκ τοῦ capi-is)		cap-ēris (ἐκ τοῦ capi-eris)	
cap-īt (ἐκ τοῦ capi-it)		cap-ītur (ἐκ τοῦ capi-itur)	
cap-īmus (ἐκ τοῦ capi-imus)		cap-īmur (ἐκ τοῦ capi-imur)	
cap-ītis (ἐκ τοῦ capi-itis)		capi-mīni (ἐκ τοῦ capi-imini)	
capi-unt		capi-untur	

Imperfectum :	capi-ēbām,	capi-ebās,	capie-bāt	κλπ.
Futurum :	capi-am,	capi-es,	capi-et	κλπ.

2. Coniunctivus

Praesens :	capi-ām,	capi-ās,	capi-āt	κλπ.
	capi-ār,	capi-āris,	capi-ātur	κλπ.

Imperfectum

cap-ērēm (ἐκ τοῦ capi-erem)	cap-ērēr (ἐκ τοῦ capi-erer)
cap-erēs (ἐκ τοῦ capi-eres)	cap-erēris (ἐκ τοῦ capi-ereris)

cap-erēt	cap-erētur
cap-erēmus	cap-erēmur
cap-erētis	cap-eremini
cap-erent	cap-erentur

3. Imperatīvus

cap-e	(ἐκ τοῦ capi-e)	cap-ěre	(ἐκ τοῦ capi-ere)
cap-īto	(ἐκ τοῦ capi-ito)	cap-ītor	(ἐκ τοῦ capi-itor)
cap-ito		cap-itor	
cap-ite		cap-imini	
cap-itōte			
capi-unto		capi-untor	

4. Infinitīvus

cap-ěre (ἐκ τοῦ capi-ere)	capi (ἐκ τοῦ capi-i)
-----------------------------	------------------------

Σημείωσις. Τοῦ ῥήματος facio τὸ β' ἐνικόν τῆς προστακτικῆς τοῦ ἐνεργ. ἐνεστώτος σχηματίζεται ἄνευ τῆς καταλήξεως e, ἐκ μόνου τοῦ θέματος: fac (ποίει). Ὁμοίως σχηματίζεται τὸ αὐτὸ πρόσωπον καὶ τῶν ῥημάτων dico (λέγω), duco (ἄγω), dero (φέρω) : dic, duc, fer.

Τὰ μετὰ προθέσεως ὅμως σύνθετα τοῦ facio (εἰς τὰ ὅποια τὸ a τοῦ θέματος τρέπεται εἰς i), σχηματίζουν τὸ πρόσωπον τοῦτο κανονικῶς μετὰ τὴν κατάληξιν e: conficio (κατασκευάζω) -confice, per-ficio (διαπράττω) -per-fice, κλπ.

85. Χρονικὰ θέματα.—Οἱ διάφοροι τύποι παντὸς ῥήματος τῆς Λατινικῆς γλώσσης σχηματίζονται ἐκ τριῶν κυρίων θεμάτων, ἧτοι ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος, ἐκ τοῦ θέματος τοῦ (ἐνεργητικοῦ) παρακειμένου καὶ ἐκ τοῦ θέματος τοῦ σουπίνου.

Διὰ τοῦτο ὁ ἐνεστώς, ὁ (ἐνεργητικὸς) παρακείμενος καὶ τὸ σουπίνον (μετὰ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ ἐνεστώτος) λέγονται **ἀρχικοὶ χρόνοι** τοῦ ῥήματος (tempora primitiva), ὥς

amo	amāvi	amātum	amāre
deleo	delēvi	delētum	delēre
lĕgo	lĕgi	lectum	legĕre κλπ.

1) Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος σχηματίζονται ὁ ἐνεστώς καὶ ὁ παρτατικὸς ὀριστικῆς καὶ ὑποτακτικῆς, ὁ (ἄπλοῦς) μέλλων τῆς ὀριστικῆς, ἡ προστακτικῆς, τὸ ἀπαρέμφοτον τοῦ ἐνεστώτος, ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος καὶ τὸ γερουνδιον.

(θ. ama-) amō, amor (ἐκ τοῦ ama-o, ama-or)—amem, amer (ἐκ τοῦ ama-em, ama - er)—ama-bam, ama - bar, ama - rem, amarer—ama - bo, ama - bor — ama, ama - to κλπ. — ama - re, ama - ri — ama - ns, ama - ndi, κλπ.

2) Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ (ἐνεργ.) παρκειμένου σχηματίζονται οἱ συντελικοὶ χρόνοι τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς, ἥτοι ὁ ἐνεργ. παρκειμένος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς πάσας τὰς ἐγκλίσεις καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλων τῆς ὀριστικῆς :

(θ. amav-) amāv-i, amav - ċrim, amav - ċram, amav - issem, amav - isse, amav - ċro, κλπ.

3) Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ σουπίνου σχηματίζονται τὸ σουπῖνον, ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεργ. μέλλοντος καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ παθητικοῦ παρκειμένου (καθὼς καὶ πάντες οἱ περιφραστικοὶ τύποι οἱ σχηματιζόμενοι μετὰ μετοχὰς ταύτας ἢ μετὰ τοῦ σουπῖνον) :

(θ. amat -) amāt - um, amāt - u — amat - ūrus, - a, - um — amāt - us, - a, - um — amatūrus sim, sis κλπ. — amatus -, a, - um sum, es κλπ., amatum īrī, κλπ.

Παρατηρήσεις εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν χρονικῶν θεμάτων

86. α') Χρονικὸν θέμα τοῦ ἐνεστώτος. — Θέμα τοῦ ἐνεστώ-
 ττος πολλῶν ἀπλῶν ῥημάτων εἶναι αὐτὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα αὐτῶν, ὡς
 (ῥ. θ. para -) paro (ἐκ τοῦ para - o) παρασκευάζω, parāvī,
 parātum, parāre·

(ῥ. θ. dele -) dele - o καταστρέφω, delēvī, delētum, delēre·

(ῥ. θ. lēg -) lēg - o ἀναγιγνώσκω, lēg - ī, lectum, legēre·

(ῥ. θ. parti -) parti - o μερίζω, partīvī, partitum, partīre.

Πλείστων ὁμῶς ῥημάτων τὸ θέμα τοῦ ἐνεστώτος σχηματίζεται ἐκ
 τοῦ ῥηματικοῦ θέματος ἐπηρεζήμενον διὰ προσθήκης προσφυμάτων ἢ
 δι' ἀναδιπλασιασμοῦ. Οὕτω

1) διὰ προσφύματος φωνήεντος a ἢ e ἢ i, ὡς

α') (ῥ. 0. nec-) neco (ἐκ τοῦ nec-a-o) φονεύω, necāvi, necātum, necāre·

β') (ῥ. 0. aug-) aug-e-o αὐξάνω, auxi, auctum, augēre (πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. δοκῶ ἐκ τοῦ δοκ-έ-ω).

γ') (ῥ. 0. rap -) rap-i-o ἀρπάζω, rapui, raptum, rapēre (§ 84)·
(ῥ. 0. mor -) mor-i-or ἀποθνήσκω, mortuus sum, mortuum, (ἄλλὰ ἢ μετοχή τοῦ ἐνεργητικοῦ μέλλοντος moritūrus), mōri (§ 80)·

2) διὰ προσφύμχτος συμφώνου n ἢ t ἢ se, ὥς

α') (ῥ. 0. cer -) cer - n-o κρίνω, crevi, cretum, cernēre, (πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. κάμ-ν-ω, ἀόρ. ἔ-καμ-ον).

Εἰς τινὰ ῥήματα τὸ πρόσφυμα n παρεντίθεται μεταξὺ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος καὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ῥηματικοῦ θέματος, ὥς

(ῥ. 0. tag-) ta-n-go ἅπτομαι, tetīgi, tactum, tangēre·

(ῥ. 0. fud-) fu-n-do χέω, fūdi, fūsum, fundēre (πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. μν-ν-θ-άνω, ἀόρ. ἔ-μνθ-ον)·

β') (ῥ. 0. plect -) plect - o πλέκω, plexi (καὶ - xui), plexum, plectēre·

γ') (ῥ. 0. pa -) pa-sc-o ποιμαίνω, pāvi, pāstum, pascēre.

Οὕτω σχηματίζεται κανονικῶς τὸ θέμα τοῦ ἐνεστώτος τῶν ἐναρκτικῶν ῥημάτων (verba inchoatīva ἢ inchoatīva), ὥς

(ῥ. 0. sene-) sene-sc-o γηρά-σκ-ω, senui, senescēre·

(ῥ. 0. cale-) cale-sc-o γίνονται θερμός, calui, calescēre·

3) δι' ἐνεστωτικοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ, ὥς

(ῥ. 0. gen-) gi-gn-o (ἐκ τοῦ gi-gen-o) γεννῶ, genui, genitum, gignēre (πρβλ. γί-γν-ομαι, ἐκ τοῦ γι-γέν-ομαι).

87. β') Χρονικὸν θέμα τοῦ παρακειμένου. — 1) Τὸ θέμα τοῦ παρακειμένου τῶν ὁμαλῶν ῥημάτων τῆς α', τῆς β' καὶ τῆς δ' συζυγίας σχηματίζεται ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος διὰ τῆς προσθήκης τοῦ χαρακτῆρος v, ὥς amo (ἐκ τοῦ ama-o) amāv-i—dele-o, delēv-i—audi-o, audiv-i, κλπ.

Πλείστον ὅμως ῥημάτων τῆς β' συζυγίας ὁ παρακειμένος (ἀντὶ νὰ λήγῃ εἰς -evi) λήγει εἰς -ui, ὥς habe-o ἔχω, hab - ui — mone-o παραινῶ, mon-ui, κλπ.

2) Τὸ θέμα τοῦ παρακειμένου τῶν ῥημάτων τῆς γ' συζυγίας σχηματίζεται συνήθως κατὰ τρεῖς τρόπους, ἥτοι

α') ἐξ αὐτοῦ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος μὲ ἑκτασιν τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος, ἦτοι τοῦ *ǎ ἢ ě* εἰς *ē*, τοῦ *ĩ* εἰς *ī*, τοῦ *ũ* εἰς *ū* καὶ τοῦ *ũ* εἰς *ū*, ὥς

(ῥ. θ. *ǎg-*) *ag-o* ἄγω, *ēg-i*, actum, *agĕre*·

(ῥ. θ. *lĕg-*) *leg-o* ἀναγινώσκω, *lĕg-i*, lectum, *legĕre*·

(ῥ. θ. *lĩqu-*) *linqu-o* καταλείπω, *lĩqu-i*, (*lictum*), *linquĕre*·

(ῥ. θ. *fōd-*) *fodio* ὀρύσσω, *fōd-i*, *fossūm*, *fodĕre* (§ 84)·

(ῥ. θ. *lũg-*) *fugio* φεύγω, *fũg-i*, *fugitum*, *fugĕre* (§ 84)·

β') δι' ἀναδιπλασιασμοῦ καὶ μὲ τροπήν συνήθως τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος, ἦτοι τοῦ *ǎ* εἰς *ē ἢ ě* τοῦ δὲ *ae* εἰς *ī*, ὥς

(ῥ. θ. *tend-*) *tendo* τείνω, *te-tend-i*, *tentum* (ἢ *tensum*), *tendĕre*· (πρβλ. *τείνω*, *τέ-τα-κα*, κλπ.)·

(ῥ. θ. *pār-*) *pario* γεννῶ, *pe-pĕr-i* (ἐκ τοῦ *pe-pār-i*), *partum*, *parĕre*· (μετοχή ἐνεργ. μέλλοντος *paritūrus*)·

(ῥ. θ. *cān-*) *cano* ᾄδω, *ce-cīn-i*, *canĕre* (*σουπῖνον*, *cantatum*)·

(ῥ. θ. *cād-*) *cado* πίπτω, *ce-cīd-i*, (*cāsum*), *cadĕre*·

(ῥ. θ. *caed-*) *caedo* κόπτω, πλήττω, *ce-cīd-i*, *caesum*, *caedere*·

(ῥ. θ. *pose-*) *posco* ζητῶ μετὰ παρακλήσεων, *po - pose - i* (ἐκ τοῦ *pe-pose-i*), *poscĕre*·

(ῥ. θ. *curre-*) *curro* τρέχω, *cu-curr-i*, (ἐκ τοῦ *ce-curr-i*), *cursum*, *curreĕre*·

Σημείωσις. Ὁ ἀναδιπλασιασμός συνήθως παραλείπεται, ὅταν τὸ ῥῆμα εἴναι σύνθετον, ὥς (*tendo*, *te - tendi*), ἀλλὰ *ex - tendo* ἐκτείνω, *extendi*, *extentum* (ἢ *extensum*), *ex - tendĕre*.

γ') διὰ προσθήκης εἰς τὸ ῥηματικὸν θέμα τοῦ χαρακτηῖρος *s*, ὥς

(ῥ. θ. *carp-*) *carpo* δρέπω, *carp-s-i*, *carptum*, *carpĕre* (πρβλ. *δρέπ-ω—ἔδρεψα*, ἐκ τοῦ *ἔδρεπ-σ-α*)·

(ῥ. θ. *dic-*) *dico* λέγω, *dixi* (ἐκ τοῦ *dic-s-i*), *dictum*, *dicĕre* (§ 84, Σημ.)· (πρβλ. *πλέκω—ἔπλεξα*, ἐκ τοῦ *ἔπλεκ-σ-α*)·

(ῥ. θ. *lud-*) *ludo* παίζω, *lūsi* (ἐκ τοῦ *lud-si*), *lūsum*, *ludĕre*· (πρβλ. *κομίζω—ἐκόμισα*, ἐκ τοῦ *ἐκόμιδ-σ-α*).

88. γ') Χρονικὸν θέμα τοῦ σουπίνου. — 1) Τὸ θέμα τοῦ σουπίνου κανονικῶς σχηματίζεται διὰ τῆς προσθήκης εἰς τὸ ῥηματικὸν θέμα τοῦ χαρακτηῖρος *t*, σπανιότερον δέ, ἰδίᾳ ἐπὶ ῥηματίων τῆς γ' συζυγίας, διὰ τῆς προσθήκης τοῦ χαρακτηῖρος *s*.

α') (ῥ. θ. ama-) amo, amāt-um, (ῥ. θ. dele -) deleo, delē-tum, (ῥ. θ. leg-) lego, lect-um (ἐκ τοῦ leg-tum* πρβλ. λέγ-ω, λεκτ-ός, ἐκ τοῦ λεγ-τός), (ῥ. θ. audi -) audio, audīt-um κλπ.

β') (ῥ. θ. scand -) scando βάνω, scandi, scan-s-um (ἐκ τοῦ scand-s-um), scandēre.

2) Ἐκ τῶν ῥήματων, τῆς β' συζυγίας, ὅσα ἔχουν παρακείμενον εἰς -ui (§ 87, 1), ταῦτα σχηματίζουν τὸ σουπῖνον εἰς -ītum, ὡς habeo ἔχω, habui, hab-ītum habēre· moneo παραινῶ, monui, monītum, monēre.

89. 1) Μερικὰ ῥήματα σχηματίζουν τὸ θέμα τοῦ παρακειμένου καὶ τοῦ σουπίνου ἢ τὸ θέμα τοῦ ἐτέρου μόνον ἐκ τούτων ὅχι ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος, ἀλλὰ ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος τοῦ ἐπηρξημένου διὰ προσφύματος (§ 86, 1-2), ὡς

α') (ῥ. θ. iug-) iung-o ζευγνύω, iunx-i (ἐκ τοῦ iung-s-i, § 87, 2 γ'), iunctum (ἐκ τοῦ iung-t-um), iungēre.

β') (ῥ. θ. pig-) ping-o ζωγραφῶ, pinx-i (ἐκ τοῦ ping-s-i), pictum (ἐκ τοῦ pig-t-um), pingēre.

(ῥ. θ. pug-) pung-o κεντῶ, pūpūgi (ἐκ τοῦ pe-pug-i, § 88, 2, β'), punct-um (ἐκ τοῦ pung-t-um), pungēre.

2) Ἀριστὰ ῥήματα στεροῦνται σουπίνου, τινὰ δὲ καὶ παρακειμένου καὶ σουπίνου, ὡς

α') mico σφαδάζω, λάμπω, micūi, —, micāre·

horreo φρίττω, horruī, — horrēre·

posco ζητῶ, poposci, —, poscēre (§ 87, 2, β')·

disco μαρθάνω, διδάσκομαι, didīci, —, discēre·

β') ferio πλήττω, —, —, ferīre·

furo μίνωμαι, —, —, furēre·

4) Πολλὰ ῥήματα σχηματίζουν παρακείμενον καὶ σουπῖνον, ἢ τὸ ἕτερον μόνον ἐκ τούτων, κατὰ συζυγίαν διάφορον ἐκείνης, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει ὁ ἐνεστώς καὶ τὸ ἀπαρέμρατον αὐτῶν, ὡς

domo (δαμάζω), domāre (α' συζυγίας), domui, domītum (β' συζυγίας) (πρβλ. habui, habitum τοῦ ῥ. habeo, habēre)·

seco (τέμνω), secāre (α' συζυγίας), secui (β' συζυγίας), sectum (γ' συζυγίας)· (πρβλ. lectum τοῦ ῥήματος lego, legēre).

augeo (αὐξάνω), augēre (β' συζυγ.), auxi, auctum (γ' συζ.)·
 προβλ. flixi, flictum, τοῦ ρ. fligo κτυπῶ, fligēre·
 rideo (γελῶ), ridēre (β' συζυγ.), risi, risum (γ' συζυγ.)· προβλ.
 lusi, lusum τοῦ ῥήματος ludo παίζω, ludēre·
 strepo (ψοφῶ), strepēre (γ' συζ.), strepui, strepitum (β'
 συζ.)· προβλ. habui, habitum τοῦ ρ. habeo, habēre·
 rudo (μωχῶμαι), rudēre (γ' συζ.)· rudīvi, (rudītum) (δ'
 συζ.)· προβλ. audīvi, audītum τοῦ ρ. audio, audīre·
 venio (ἔρχομαι), venīre (δ' συζ.)· vēni, ventum (γ' συζυγ.)·
 προβλ. legi, lectum τοῦ ρ. lego, legēre.

4) Ἀρκετὰ ῥήματα σχηματίζουν τὸν παρακείμενον καὶ τὸ σου-
 πίνον ἢ τὸ ἕτερον μόνον ἐκ τούτων ἐκ δύο (ἢ καὶ περισσοτέρων)
 θεμάτων, ὥς,

α') implico ἐμπλέκω, implicui ἢ implicāvi, implicītum ἢ im-
 plicātum, implicāre (βλ. καὶ neco, § 86, 1)·

β') lino ἀλείφω, lēvi, lītum, linēre·
 iuvo ὠφελεῶ, βοηθῶ, iuvi, iutum (ἢ iuvātum), iuvāre, (μετοχὴ
 τοῦ μέλλοντος iuvatūrus)·

γ') pango πηγνύω, (pepīgi ἢ) pēgi ἢ panxi, panetum ἢ
 pactum, pangēre·

pinso κοπκνίζω, pinsi ἢ pinsui, pinsum ἢ pinsītum ἢ pistum
 ἢ pīsum, pinsēre.

Σημείωσις 1. Τὰ σουπῖνα, τὰ ὅποια λήγουν εἰς -atum ἢ -etum ἢ -utum
 ἔχουν τὸ φωνῆεν τῆς παραληγοῦσης (a, e, u) κανονικῶς μακρόν, ὥς

amo (amāre), amātum·

deleo (delēre), delētum·

tribuo (tribuēre), tribūtum. Ἀλλὰ :

do (δίδω), dēdi, dātum, dāre·

sero (σπεύρω), sēvi, sātum, serēre·

ruo (καταρρίπτω, καταφέρωμαι, ἀνασκαλεύω), rui (rūtum), ruēre.

Ὅσα δὲ σουπῖνα λήγουν εἰς -itum, ἔχουν τὸ i τῆς παραληγοῦσης μακρόν
 μὲν, ἂν ὁ παρακείμενος τοῦ ῥήματος λήγῃ εἰς -ivi, βραχὺ δὲ, ἂν ὁ παρακείμενος
 λήγῃ εἰς -ui ἢ -i, ὥς

audio (ἀκούω), audire, audīvi, audītum·

quaero (ζητῶ), quaerēre, quaesīvi, quaesītum. Ἀλλὰ :

veto (ἀπαγορεύω), vetāre, vetui, vetītum·

habeo (ἔχω), habēre, habui, habītum·

lambo (λείχω), lambēre, lambi, lambītum·

fugio (φεύγω), fugere, fūgi, (fugitum).

Περὶ δὲ τούτοις :

cieo (πορεύομαι), cīvi cītum, ciēre.

eo (πορεύομαι), īvi (ἡ ii, § 83 Σημ.) itum, ire.

lino (ἀλείφω), līvi ἢ lēvi, lītum, linēre.

sīno (ἐὼ, ἀφώνω), sīvi, sītum, sinēre.

Σημείωσις 2. Τὸ ῥῆμα do ἔχει τὸν χαρακτηριστὴρα τοῦ θέματος (da, ἔτοι τὸ) a βραχύ, εἰς πάντας τοὺς ἄλλους τύπους, πλὴν μόνον τῶν τύπων das (= δίδεις) καὶ da (= δὸς) καὶ dāns (γεν. dantis).

Ὅθεν π.χ. τοῦ circumdo (περιβάλλω) οἱ τύποι circumdāmus, circumdātis, circumdāre, circumdābam, circumdārem, circumdātur κλπ. τονιστέοι εἰς τὴν προπαρὰλήγουσαν (§ 7, 2, β').

Τοῦ do (= δίδωμι) εἶναι διάφορον τὸ ἐν συνθέσει μόνον μετὰ μονοσυλλάβων προθέσεων εὔχρηστον - do (βλ. Κατάλογον ἀνωμάτων ῥημάτων).

Τὰ κυρίως ἀνώμαλα ῥήματα

90. Ῥήματά τινα παρουσιάζουν ἀνωμαλίαν ὅχι μόνον εἰς τὰ διάφορα χρονικά θέματα, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς διαφόρους τύπους αὐτῶν.

(Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. εἰμί, εἶμι, οἶδα, φημί, κλπ.). Τοιαῦτα ῥήματα εἶναι 1) sum (περὶ τοῦ ὁποίου βλ. § 77), 2) possum, 3) edo, 4) eo, 5) queo καὶ nequeo, 6) volo, nolo καὶ malo, 7) fero καὶ 8) fio.

Ταῦτα σχηματίζονται ὡς ἐξῆς :

91. Possum (δύναμαι), potui, posse, (§ 89, 2). Εἶναι σύνθετον ἐκ τοῦ pot (pote ἢ potis = δυνατός, § 42, 1) καὶ τοῦ sum, κατὰ τὸ ὅποῖον καὶ σχηματίζονται οἱ περισσότεροι τύποι αὐτοῦ.

	Indicativus	Coniunctivus		Indicativus	Coniunctivus
Praesens	pos-sum	pos-sim	Imperfectum	pot-eram	possem
	pot-es	pos-sis		pot-eras	posses
	pot-est	pos-sit		pot-erat	posset
	pos-sumus	pos-sīmus		pot-erāmus	possemus
	pot-estis	pos-sitis		pot-erātis	possetis
	pos-sunt	pos-sint		pot-erant	possent
Futurum	pot-ero, pot-eris, pot-erit,				
	pot-erimus, pot-eritis, pot-erunt				

	Indicativus	Coniunctivus		Indicativus	Coniunctivus
Perfectum	pot-ui	pot-uërim	Plusquamperfectum	pot-uëram	pot-uissem
	pot-uisti	pot-ueris		pot-ueras	pot-uisses
	pot-uît	pot-uerit		pot-uerat	pot-uisset
	pot-uimus	pot-uerîmus		pot-uerâmus	pot-uissēmus
	pot-uistis	pot-ueritis		pot-ueratis	pot-uissētis
	pot-uērunt	pot-uērint		pot-uerant	pot-uissent

Futurum Exactum	pot-uëro, pot-ueris, pot-uerit,
	pot-uerîmus, pot-uerîtis, pot-uērint

Infinitivus	Praesens	Perfectum
	posse	pot - uisse

Imperativus ἐλλείπει. Participium : potens (gen. potent-is)
εὐχρηστος μόνον ὡς ἐπίθετον (= δυνατός, § 40, γ' καὶ § 43, 2).

92. *ēdo* (ἐσθίω), *ēdi*, *ēsum*, *ēdēre*. Τοῦτο κατὰ τὰ ἄλλα κλίνεται ὁμαλῶς (κατὰ τὴν γ' συζυγίαν, § 78, *lego*), ἀλλὰ εἰς τὸν ἐνεστώτα τῆς ὀριστικῆς, εἰς τὸν παρατατικὸν τῆς ὑποτακτικῆς, εἰς τὴν προστακτικὴν καὶ τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεστώτος ἔχει, ἕκτος τῶν κανονικῶν τοῦ τύπων, καὶ ἄλλους βραχυτέρους τύπους, οἱ ὅποιοι εἶναι ὅμοιοι μέ τοῦς ἀντιστοίχους-τύπους τοῦ *ῥ. sum* (§ 77), μὲ τὴν διαφορὰν μόνον ὅτι τὸ *e* εἰς τοὺς τύπους τοῦ *ῥ. edo* εἶναι κανονικῶς μακρόν.

Indicativus, Praesens	Coniunctivus, Imperfectum
<i>edo</i> , <i>ēdis</i> ἢ <i>ēs</i> , <i>ēdit</i> ἢ <i>ēst</i>	<i>edērem</i> ἢ <i>ēssem</i> , <i>ederes</i> ἢ <i>ēsSES</i> , <i>ederet</i> ἢ <i>esset</i>
<i>edîmus</i> , <i>edîtis</i> ἢ <i>ēstis</i> , <i>edunt</i>	<i>ederemus</i> ἢ <i>ēssemus</i> , <i>ederetis</i> ἢ <i>ēssetis</i> , <i>ederent</i> ἢ <i>ēsSENT</i>

Imperativus

ede ἤ ἐς, edite ἤ ἐστε — edito ἤ ἐστο, editōte ἤ ἐστότε
Infinitivus, Praesens : edere ἤ esse

Ἐκ τοῦ παθητικοῦ (edor, esus sum, edi) ἔχουν καὶ δεύτερον τύπον μόνον τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον τοῦ ἐνεστώτος τῆς ὀριστικῆς καὶ τοῦ παρατατικοῦ τῆς ὑποτακτικῆς : editur καὶ estur, ederetur καὶ essetur.

Ὀμοίως σχηματίζονται καὶ τὰ σύνθετα com-ēdo κατεσθίω, ex-ēdo καταβιβρώσκω, per-ēdo διαβιβρώσκω.

93. ēō (εἶμι, πορεύομαι), (īvi καὶ) īi, itum, ire, (βλ. § 83, Σημ. καὶ § 89, 4, Σημ. 1). Τοῦτο ἔχει δύο ῥηματικὰ θέματα, ἥτοι πρὸ τῶν φωνηέντων a, o, u ἔχει θέμα e, πρὸ συμφώνου δὲ ἡ i ἔχει θέμα i. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. εἶμι, ἵμεν, κλπ.). Κλίνεται κατὰ τὴν τετάρτην συζυγίαν (§ 78, audio), ἀλλὰ ὁ παρατατικὸς τῆς ὀριστικῆς εἶναι ibam καὶ ὁ μέλλων ibo (Βλ. § 79, Σημ. 2).

	Indicativus	Coniunctivus
Praesens	ēō, īs, it īmus, itis, eunt	eam, eās, eat eāmus, eātis, eant
Imperfectum	ibam, ibās, ibat ibāmus, ibātis, ibant	īrem, irēs, iret irēmus, irētis, irent
Futurum	ibō, ibis, ibit ibīmus, ibītis, ibunt	ītūrus, -a, -um sim, sis, sit ītūrī, -ae, -a simus, sitis, sint
Perfectum	(īvi) īī, īstī, īit īīmus, īstis, ierunt ἢ iēre	ierim, ieris, ierit ierimus, ieritis, ierint

Plusquam- perfectum	īeram, īerās κλπ.	īssēm, īssēs κλπ.
Futurum exactum	īero, īeris, ierit κλπ.	
Imperativus : ī, īte — īto, īto — ītōte, euntō		
Infinitivus	Praesens :	īre.
	Perfectum :	isse
	Futurum :	itūrum, ituram, iturum esse κλπ.
Partici- pium	Praesens :	īēns, gen. ēuntis, dat. eunti κλπ.
	Futurum :	ītūrus, ītūra, iturum
Supinum : itum, itu (§ 89, 4, Σημ. 1)		
Gerundium : eundi, eundo, eundum, eundo.		

Τοῦ ῥήματος eo (ἀπλοῦ) εἶναι εὐχρηστον καὶ ἐκ τῆς παθητικῆς φωνῆς τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον παντὸς χρόνου ἀπροσώπως : itur (= πορεῖα γίνεται, πορεύονται), ibātur, ibitur, itum est κλπ., καὶ ἀπαρέμφατον īrī, (Βλ. § 79, Σημ. 2).

Σημειώσεις. Ὁμοίως κλίνονται καὶ τὰ σύνθετα τοῦ eo, ὡς ab - eo ἀπέρχομαι, ad - eo προσέρχομαι, ex - eo ἐξέρχομαι κλπ., ἀλλ' ἐκ τούτων, ὅσα λαμβάνονται με ἐνεργητικὴν μεταβατικὴν σημασίαν, σχηματίζουν πληρεσ τὸ παθητικόν, ὡς adeo προσβάλλω - adeor (προσβάλλομαι), adīris, aditur, adimur, adimini, adeuntur. Perf. adībar, adibāris κλπ. Fut. adībōr, adibēris, adibitur κλπ.

Ἐν ὅμοις ἐκ τῶν συνθέτων τοῦ eo, ἔσται τὸ ambio (ἐκ τοῦ ambi - eo περιέρχομαι, κυκλῶ), ambīvi, ambītum, ambīre, κλίνεται κατὰ πάντας τοὺς τύπους αὐτοῦ κανονικῶς κατὰ τὴν δ' συζυγίαν (ἀκριβῶς ὅπως τὸ audio, § 79).

94. quēo (δύνامي) (quīvi καὶ quīi, quītum), quīre — nequeo (οὐ δύνامي), nequīvi, nequīre (§ 89, 2). Ταῦτα σχηματίζονται ὅπως

τὸ eo (§ 93), ἀλλὰ μόνον ὀλίγοι τύποι αὐτῶν εἶναι εὐχρηστοί, ὡς queo, queunt—nequeunt, queam, queant κλπ.—nequibant, nequirem κλπ. Καὶ κεχωρισμένως non queo, non queunt, non quivit κλπ.

95. volo (βούλομαι, θέλω), volui, velle — nolo, ἐκ τοῦ ne — volo, non volo (οὐ βούλομαι), nolui, nolle — mālo (ἐκ τοῦ magis volo μάλλον βούλομαι, προτιμῶ), malui, malle (§ 89, 2).

Ταῦτα κλίνονται ὡς ἐξῆς :

Indicativus			Coniunctivus		
P r a e s e n s					
vōlō	nōlō	malō	vēlim	nōlim	mālim
vīs	nōn vis	māvis	velīs	nōlīs	malīs
vult	nōn vult	māvult	velit	nōlit	malit
volūmus	nolūmus	mālūmus	velīmus	nōlīmus	malīmus
vultis	nōn vultis	māvultis	velītis	nōlītis	malītis
volunt	nōlunt	mālunt	velint	nōlint	malint
I m p e r f e c t u m					
vōlēbam	nōlēbam	mālēbam	vēllem	nōllem	māllem
vōlēbās	nōlēbās	mālēbas	velles	nolles	malles
vōlēbat	nōlēbat	mālēbat	vellet	nollet	mallet
κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.
F u t u r u m					
vōlām	nōlām	malam			
vōlēś	nōlēś	males		Ἑλλείπει	
vōlēť	nōlēť	malet			
κλπ.	κλπ.	κλπ.			
P e r f e c t u m					
vōlūi	nōlūi	mālūi	vōluerim	noluerim	māluerim
voluisti	noluisti	maluisti	volueris	nolueris	malueris
κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.

Plusquamperfectum

vōlučram nōlučram mālučram vōluissem nōluissem māluissem
χλπ. χλπ.

Futūrum exactum

vōlučrō	nōlučrō	mālučrō χλπ.	ἐλλείπει
---------	---------	--------------	----------

Imperatīvus τοῦ nolo : nōlī, nōlīte - nōlītō, nōlītō, nōlītōte,
nōlunto (τοῦ volo καὶ malo δὲν ὑπάρχει).

Infinitivus, Praesens : vĕlle, nōlle, mälle.

Perfectum : voluisse, noluisse, maluisse.

Participium, Praesens : (volens), (nolens), (τοῦ malo ἐλλείπει)

Ἄλλ' ἀντὶ τοῦ volens λέγεται συνήθως cupiens (§ 84) καὶ ἀντὶ τοῦ nolens λέγεται invītus (= ἄκων).

Ἄλλοι τύποι τῶν ῥημάτων αὐτῶν δὲν εἶναι εὐχρηστοί.

Σημείωσις. Ἀντὶ τοῦ visne ? (= ἤ βούλει ;) θέλεις ; λέγεται vin ?
Καὶ παρρησιαστικῶς ἀντὶ τοῦ si vis (= εἰ βούλει) λέγεται sis καὶ ἀντὶ τοῦ si
vultis (= εἰ βούλεσθε) λέγεται sultis.

96. fĕro (φέρω), tŭl- i, lāt - um, ferre. Τοῦ ῥήματος τούτου

1) ὁ παρακείμενος καὶ τὸ σουπῆνον σχηματίζονται ἐκ θέματος διαφόρου ἀπὸ τὸ θέμα τοῦ ἐνεστώτος.

2) οἱ ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος (fer -) σχηματιζόμενοι τύποι πᾶσχουν συγχοπῇ : α') τοῦ συνδετικοῦ φωνήεντος i πρὸ τοῦ s καὶ τοῦ t τῶν καταλήξεων, καὶ β') τοῦ συνδετικοῦ φωνήεντος ĕ, ὅταν μετ' αὐτὸ ἀκολουθῇ r.

Activum

Passivum

Indicativus

Praesens

fĕrō, fers, fert

feror, ferris, fertur

fĕrīmus, fĕrtis, fĕrunt

ferīmur χλπ.

Coniunctivus

Praesens	fērām, ferās κλπ.	ferar, ferārīs, κλπ.
Imperfectum	ferrem, ferrēs, ferret ferremus κλπ.	ferrer, ferrēris, ferretur ferrēmur κλπ.
Imperativus		
	fēr, ferte (§ 84 Σημ.) fertō, fertō - fertōte, feruntō	ferre, ferimini fector, fector - feruntor
Infinitivus		
	ferre	ferri

Πάντες οί ἄλλοι τύποι σχηματίζονται ὁμαλῶς κατὰ τὴν γ' συζυγίαν (fērēbam, fērēbar, fēram, feres, κλπ., ferar, ferēris, κλπ.).

97. fīo (γίνομαι), factus sum, fiēri. Ἡ μετοχή του factus, μετὰ τὴν ὁποίαν σχηματίζονται οί συντελικοὶ χρόνοι τοῦ ῥήματος τούτου ὁμαλῶς (factus sum, factus eram, factus ero, § 85, 3), εἶναι τοῦ ῥήματος facior (ποιοῦμαι), ἀντὶ τοῦ ὁποίου λαμβάνεται καὶ τὸ fio ὡς παθητικὸν τοῦ facio (§ 84).

Οἱ ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος (fi -) γινόμενοι τύποι σχηματίζονται ἐν γένει κατὰ τὴν δ' συζυγίαν, πλὴν τῆς ὑποτακτικῆς τοῦ παρτατικοῦ καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ ἐνεστώτος, τὰ ὅποια σχηματίζονται κατὰ τὴν γ' συζυγίαν.

	Indicativus	Coniunctivus
Praesens	fīō, fīs, fīt (fīmus, fītis), fīunt	fiām, fiās, fiat fiāmus κλπ., ὁμαλῶς

Imperfectum	fiēbam, fiēbas κλπ., ὀμνῶς	fiērem, fiēres, fieret fieremus, fieretis, fierent
Futurum	fiam, fiēs, fiet	Ἐλλείπει
	fiemus κλπ., ὀμνῶς	

Imperativus : fī, fīte.

Infinitivus, Praesens : fiēri, Futurum : factum iri.

Gerundivum : faciendus, faciēda, faciēdum.

Σημείωσις. Τὸ i τοῦ θέματος fi - εἰς πάντας τοὺς ἄλλους τύπους εἶναι μακρόν, ἐκτὸς τοῦ τύπου fit, τοῦ ἀπαρεμφάτου fiēri καὶ τῶν τύπων τοῦ παρατατικού τῆς ὑποτακτικῆς fiērem, fiēres, κλπ.

Ἑλλειπτικά ῥήματα.

98. Ἑλλειπτικά ῥήματα (verba defectīva) εἶναι :

1) τὰ ῥήματα memīni (μέμνημαι, ἐνθυμοῦμαι), odi (μισῶ) καὶ coepi (ἡρξάμην, ἤρχισα), παρακείμενοι ἄνευ ἐνεστώτος. Ἐκ τούτων οἱ δύο πρῶτοι ἔχουν σημασίαν ἐνεστώτος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος αὐτῶν ἔχει σημασίαν παρατατικού (meminēram ἐνεθυμούμην, odēram ἐμίσουν), ὁ δὲ τετελεσμένος μέλλον σημασίαν ἀπλοῦ μέλλοντος (meminēro θὰ ἐνθυμοῦμαι ἢ θὰ ἐνθυμηθῶ, odēro θὰ μισῶ ἢ θὰ μισήσω).

Κλίνονται ὁμαλῶς κατὰ τὴν γ' συζυγίαν (§ 78, γ', legi) εἰς πάντας τοὺς τύπους τοῦ παρακειμένου, τοῦ ὑπερσυντελικού καὶ τοῦ τετελεσμένου μέλλοντος, ἀλλὰ τὸ μὲν memīni ἔχει καὶ δύο τύπους προστακτικῆς, τὸ δὲ odi καὶ coepi καὶ ἀπαρέμφατον καὶ μετοχὴν ἐνεργ. μέλλοντος, ἐκτὸς δὲ τούτων τὸ coepi καὶ μετοχὴν παθ. παρακειμένου.

Imperativus : mementō (μέμνησο)
mementōte (μέμνησθε)

Infinitivus

Perf. meminisse, odisse coepisse

Fut. — osūrum,-am,-um esse coeptūrum,-am,-um esse

Participium

Fut.	—	osurus, -a, -um	coepturus, -a, -um
Perf. Pass.	—	—	coeptus, -a, -um

Σημείωσις. Τοῦ ῥ. coepi οἱ ἐλλείποντες χρόνοι ἀναπληροῦνται διὰ τῶν ἀντιστοιχούντων χρόνων τοῦ ῥ. incipio ἄρχομαι (incipi, inceptum), incipere.

Τῆς μετοχῆς coeptus, -a, -um (μετὰ τοῦ sum, eram, ero, κλπ.) χρῆσις γίνεται ἀντὶ τοῦ coepi, coeperam, coepero, κλπ., ὅταν ἀκολουθῇ ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας τοῦ ῥήματος τούτου παθητικὸν ἀπαρέμφρατον παθητικῆς διαθέσεως, ὡς aedes aedificāri coepta est (ὁ ναὸς ἤρξατο οἰκοδομοῦμενος)· ἀλλά: mons movēri coepit.

Μετοχή παθητ. παρακειμένη, ἀλλὰ μὲ ἐνεργητικὴν συνήθως σημασίαν, ἔχει καὶ τὸ ῥ. odi (osus), εὐχρηστον ἰδίᾳ εἰς τὰ σύνθετα exōsus, perōsus (= σφόδρα μισῶν, § 81, 2, Σημ.).

2) τὰ ῥήματα, āio, inquam, quaeso, (for) fāri.

α) Τὸ āio (λέγω, ἀρχ. Ἑλλην. ἡμί) εἶναι εὐχρηστον εἰς τοὺς ἐξῆς τύπους:

Praesens	Indicativus			Coniunctivus		
	āio	āis	ait	—	aias	aiat
	—	—	aiunt	—	—	aiant

Imperfectum: aiēbam, aiēbas, κλπ. ὁμαλῶς καὶ ἀρχ. aiābam, aiābas, κλπ.

Perfectum: (γ' ἐν. μόνον) ait.

Imperativus: (ἄι).

Participium: aiens.

Σημείωσις. Συνήθως λέγεται ain? ἀντὶ ais - ne? (λέγεις; νομίζεις;). Πρβλ. § 95, Σημ.

β) τὸ inquam (φημί, λέγω) εἶναι εὐχρηστον εἰς τοὺς ἐξῆς τύπους:

Indicativus, Praesens: inquam, inquīs, inquīt, (inquīmus inquītis), inquiunt. Imperfectum: inquiēbat. Futurum: inquiēs, inquiet. Perfectum: (inqui), inquisti, inquit, (inquimus).

Imperativus: (inque, inquīto). Participium: inquiens.

Σημείωσις. Πάντων τῶν ἀνωτέρω τύπων χρῆσις γίνεται μόνον παρενθετικῶς ἐντὸς εὐθέως λόγου, ὡς Tum ille « Pater, **inquit**, precor ut... »· Τότε ἐκεῖνος « Πάτερ, λέγει, παρακαλῶ νά... » (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. φημὶ καὶ ἡμί).

γ') Τοῦ quaeſo (παρακαλῶ) εὐχρηστος εἶναι προσέτι ὁ τύπος quaeſumus (παρακαλοῦμεν), Χρήσις τούτων συνήθως γίνεται παρενθετικῶς, μετὰ προστακτικῇν, πρὸς μετριασμόν τῆς ἐννοίας τῆς προσταγῆς : die mihi, **quaeſo**, εἰπέ μοι, παρακαλῶ (πρβλ. Κάθισε, παρακαλῶ, ἐδῶ).

δ') for (φημί, λέγω), fātus sum, fāri (ἀποθετικόν, § 80). Τοῦ ῥήματος τούτου εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς εἶναι εὐχρηστος μόνον ὁ τύπος fando ἐκ τοῦ γερουνδίου (εἰς τὴν φράσιν fando audire = ἀκούω λεγόμενον, γνωρίζω ἐξ ἀκοῆς) καὶ ὁ τύπος fanda ἐκ τοῦ γερουνδιακοῦ (εἰς τὴν φράσιν fanda atque nefanda = ῥήτὰ καὶ ἀπόρητα, § 75, 4 καὶ 5). Εἰς τοὺς ποιητὰς ὅμως εἶναι εὐχρηστοὶ καὶ ἄλλοι τύποι τοῦ ῥήματος τούτου, ἰδίᾳ τῶν συνθέτων αὐτοῦ (ὡς adfari προσαγορεύειν, praefari προλέγειν, κλπ.), ἥτοι πάντες οἱ τύποι τοῦ μέλλοντος τῆς ὀριστικῆς (labor, fabēris, fabitur, κλπ.), τοῦ παρκακειμένου καὶ τοῦ ὑπερσυντελικού ὀριστικῆς καὶ ὑποτακτικῆς (fatus sum, fatus sim, fatus eram, fatus essem), καὶ ἐκτὸς τούτων οἱ ἐξῆς τύποι :

Indic., Praes. fatur, fantur. Indic., Imperf. fabar, fabantur. Coniunct., Imperf. (prae) fārer, farēris, κλπ. Imperativus : fare. Infinitivus : fari (καὶ farier, § 79, Σημ. 2). Supinum : fatu. Participium : fans. Gerundium : fando. Gerundivum : fandus, -a, -um.

3) μερικοὶ τύποι προστακτικῆς ἐγκλίσεως καὶ ἀπαρεμφάτου

āvē (ἢ have) χαῖρε, avēto - avēte, ἀπρφ. avēre

salve χαῖρε, ὑγίαινε, salvēto - salvēte, ἀπρφ. salvēre

cēdo δός, εἰπέ, πλῆθ. cētte (πρβλ. νά - νάτε).

Σημείωσις. Εἰς τὰ ἐλλειπτικὰ ῥήματα ἀνήκουν καὶ οἱ τύποι forem, fores, foret - forent, ἀπρφ. fore, λαμβανόμενοι ἀντὶ ὀρισμένων τύπων τοῦ ē. esse (§ 77).

Ἀπρόσωπα ῥήματα (Verba impersonalia)

99. Ἀπρόσωπα ῥήματα, ἥτοι ῥήματα εὐχρηστα μόνον εἰς τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον (καὶ τὸ ἀπαρέμφατον) παντὸς χρόνου, χωρὶς ὑποκείμενον, εἶναι

1) ὅπως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ῥήματα σημαίνοντα φυσικόν τι φαινόμενον, ὡς dilucēscit, illucēscit ὑποφαίνει, ὑποφώσκει ἡ ἡμέρα (φέγγει), fulget καὶ fulgūrat ἀστράπτει, rorat πίπτει δρόσος, tonat βροντᾷ κλπ.

Σημείωσις. Ῥήματα οἷα τὰ ἀνωτέρω, ὅταν ἐπικρατῇ εἰς τὸν νοῦν τοῦ λέγοντος ἢ θρησκευτικῇ ἀντίληψι, ἐκφέρονται μὲ ὑποκείμενον τὸ ὄνομα θεοῦ τινὸς προσώπου, ὡς Juppiter tonat ὁ Ζεὺς βροντᾷ. Χρησιμοποιοῦνται δὲ οὕτω τότε καὶ εἰς τὴν μετοχὴν : Jove fulgurante τοῦ Διὸς ἀστράπτοντος.

2) ἀρκετὰ ῥήματα τῆς β' συζυγίας (κυρίως ἀπρόσωπα), ὡς
 decet πρέπει, decuit - decēre
 libet ἀρέσκει, libuit καὶ libitum est, libēre
 licet ἔξεστι (ἐπιτρέπεται), licuit καὶ licitum est, licēre
 oportet δεῖ, γρή, oportuit, oportēre
 pudet (me) αἰδοῦμαι, pudit καὶ puditum est, pudēre.

Τὰ ῥήματα ταῦτα στεροῦνται προστακτικῆς, σουπίνου καὶ μετοχῆς. Ἡ προστακτικὴ των ἀναπληροῦται διὰ τῆς ὑποτακτικῆς των, ὡς pudeat te αἰδέσθῃτι (ἐντρέπου), μόνον δὲ τοῦ ῥήματος licere ὑπάρχει εἰς νόμους ὁ τύπος τῆς προστακτικῆς licēto (ἔξέστω).

Ὑπάρχει ἐπίσης ἡ μετοχὴ τινῶν ἐκ τῶν ἀπροσώπων τούτων ῥημάτων, ἀλλ' αὕτη λαμβάνεται ὡς ἐπίθετον, ὡς licens ἐλεύθερος, ἀκώλυτος, pudens αἰδήμων, κλπ. (§ 40, γ').

100. Ἀπροσώπως λαμβάνεται εἰς τὴν λατινικὴν γλῶσσαν προσέτι

1) τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον τῆς παθητικῆς φωνῆς (καθὼς καὶ τὸ ἀπαρέμφατον) ῥημάτων οὐδετέρων (§ 74, 1, δ') ἢ ἐνεργητικῶν μὲν, ἀλλ' ἀμεταβάτων, ὡς

(vivo ζῶ), vivitur ζῇ τις, ζῶσι, ἀπρμφ. vivi

(curro τρέχω), curritur δρόμος γίγνεται, τρέχουσι, ἀπρμφ. curri (βλ. καὶ eo, itur, itum est, iri, § 93)

(canto ᾄδω), cantatur ᾄσμα ᾄδεται, ᾄδουσι

2) ὅπως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον διαφύρων προσωπικῶν ῥημάτων, ὅταν ταῦτα λαμβάνωνται μὲ ἰδιαιτέραν τινὰ σημασίαν, ὡς

(ac - cido προσπίπτω, - cidi, - cidere), accidit συμβαίνει

(con - sto συνίσταμαι, - stiti, - āre), constat ὁμολογεῖται

(exped - io ἀπολύω, ἀπαλλάττω, - iui, - itum, - ire), expedit ὠφελεῖ, συμφέρει

(inter - sum μεταξὺ κεῖμαι, - fui, - esse), interest (ἐν)διαφέρει.

ΑΚΛΙΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ (PARTICULAE, § 10, 2)

1. Ἐπιρρήματα (Adverbia)

101. Τὰ ἐπιρρήματα τῆς Λατινικῆς γλώσσης εἶναι (ὅπως καὶ τῆς Ἑλληνικῆς)

1) **τοπικά**, ὡς hīc, istīc, illīc, ibī (βλ. § 64, α')·

2) **χρονικά**, ὡς nunc νῦν, tum τότε, nuper νεωστί, mox μετ' ὀλίγον, cras αὔριον, diu πολὺν χρόνον, saepe πολλάκις κλπ., (βλ. καὶ § 64, β')·

3) **τροπικά**, ὡς sic, ita οὕτω, bene καλῶς, male κακῶς, libenter ἀσμένως, celeriter ταχέως, κλπ.·

4) **ποσοτικά**, ὡς sat ἢ satis ἱκανῶς, nimis ἄγαν, λίαν, tam τόσον, semel ἅπαξ, bis δις κλπ. (βλ. § 66)·

5) **βεβαιωτικά ἢ ἀρνητικά**, ὡς nae ναί, haud ἢ haut (ἢ hau) οὐ, ergo οὖν, κλπ.

Σημείωσις. Ὡς ἐπιρρήματα λαμβάνονται πολλάκις

α') τύποι ὀνομάτων ἢ ῥημάτων (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν), ὡς partim κατὰ μέρος, ἐν μέρει (βλ. § 26, 1), gratis δωρεάν (ἐκ τοῦ gratiis, ἀφαιρ. πληθ. τοῦ gratia), multum πολὺ, paulum ὀλίγον, facile εὐκόλως, subito αἰφνης (ἀφαιρ. τοῦ επιθ. subitus), raro σπανίως (ἀφαιρ. τοῦ επιθ. rarus) κλπ. — age ἄγε, ἔθι (ἐμπρός)·

β') συνεκφοραὶ λέξεων, ὡς

antea πρότερον (ἐκ τοῦ ante ea), extemplo (ἢ ex templo) εὐθὺς, incassum (ἢ in cassum) μάτην, imprimis, (ἢ in primis) ἐν πρώτοις, κατ' ἐξοχὴν, magnopere (ἢ magno opere) μεγάλως, dumtaxat (ἢ dum taxat) μόνον, forsitan (ἢ for sit an) ἴσως, κλπ.

Οὕτω καὶ denūo (ἐκ τοῦ de novo ἐκ νέου) πάλιν, hodiē (ἐκ τοῦ hoc die) σήμερον, scilicet (ἐκ τοῦ scire licet) δηλονότι, δηλαδὴ, κλπ. (Βλ. καὶ § 53 - 54).

2. Προθέσεις (Praepositionēs)

102. Προθέσεις ἡ Λατινικὴ γλῶσσα ἔχει πολὺ περισσοτέρας τῆς Ἑλληνικῆς, συντάσσονται δὲ αἱ μὲν πλεῖστοι ἐξ αὐτῶν μετὰ αἰτιατι-

κῆς, ὀλίγαι δὲ μετ' ἀφαιρετικῆς καὶ τρεῖς μόνον ἄλλοτε μὲν μετ' αἰτιατικῆς, ἄλλοτε δὲ μετ' ἀφαιρετικῆς.

Μετὰ γενικῆς ἢ δοτικῆς οὐδεμία (κυρία) πρόθεσις τῆς Λατινικῆς γλῶσσης συντάσσεται.

1) Προθέσεις συντασσόμεναι μετ' αἰτιατικῆς εἶναι αἱ ἑξῆς :

ad πρὸς, adversus κατὰ, ante πρό, apud παρὰ — circa, circum περί, eis, citra ἐπὶ τὰδε, ἐντός, contrā κατὰ (ἐναντίον) — erga πρὸς, extrā ἔξω, ἐκτός — infra ὑπό, inter μεταξύ, intra ἔσω, ἐντός — ob πρὸς, πρὸ, διὰ — penes παρὰ, ἐπί, per διὰ, ἀνά, post μετά, praeter παρὰ, ὑπέρ, πλὴν, prope παρὰ, ἐγγύς, propter παρὰ, ἕνεκα — secundum κατὰ, supra ὑπὲρ — trans πέραν — ultra ὑπὲρ — versus πρὸς.

2) Προθέσεις συντασσόμεναι μετ' ἀφαιρετικῆς εἶναι αἱ ἑξῆς :

ab, abs, ἀ ἀπό, ὑπό — coram ἐνώπιον, cum σύν, μετά, πρὸς — de ἐκ, ἀπό, περί — ex, e ἐκ — prae πρό, ἐνώπιον, pro πρό, ὑπέρ, κατὰ — sine ἄνευ — tenuis μέτρι.

Σ η μ ε ι ω σ ι ς. Ἡ **ab** τίθεται κανονικῶς πρὸ τῶν λέξεων, αἱ ὁποῖαι ἀρχίζουσι ἀπὸ φωνῆν ἢ ἀπὸ d, i (= j), l, n, r, s, ἡ **abs** πρὸ τῆς ἀντωνυμίας te (§ 56), καὶ ἐν συνθέσει πρὸ τοῦ c ἢ τοῦ t (ὡς abs - condo ἀποκαρύπτω, abs - tineo ἀπέχω), ἡ δὲ **a** πρὸ συμφώνου ἐκτός τοῦ h (ὡς a Sicilia ἀπὸ τῆς Σικελίας· ἀλλὰ : ab hoste ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ).

Ἡ **ex** τίθεται καὶ πρὸ φωνήεντος καὶ πρὸ συμφώνου (ex auro ἐκ χρυσοῦ, ex consuetudine κατὰ τὸ ἔθος), ἡ **e** μόνον πρὸ συμφώνου (e caelo ἐκ τοῦ οὐρανοῦ).

3) Προθέσεις συντασσόμεναι ἄλλοτε μετ' αἰτιατικῆς (εἰς δῆλωσιν κινήσεως) καὶ ἄλλοτε μετ' ἀφαιρετικῆς (εἰς δῆλωσιν στάσεως) εἶναι αἱ ἑξῆς :

in (μετ' αἰτιατ.) εἰς, πρὸς — in (μετ' ἀφαιρ.) ἐν, ἐπὶ
sub (μετ' αἰτιατ.) ὑπό, πρὸ — sub (μετ' ἀφαιρ.) ὑπὸ
(ἐν συνθέσει καὶ sus, ἐκ τοῦ subs - sups)

super (μετ' αἰτιατ.) ὑπὲρ — super (μετ' ἀφαιρ.) ὑπέρ, περί.

103. Ὡς προθέσεις (καταχρηστικαί) λαμβάνονται καὶ τινες πτώσεις ὀνομάτων, ὡς causā, gratiā, ergō (ἀφαιρετικά), καθὼς καὶ ἡ ἄκλιτος λέξις instar. Αὗται συντάσσονται μετὰ γενικῆς π.χ.

honōris causa τιμῆς ἕνεκεν

Ciceronis gratia χάριν τοῦ Κικέρωνος

virtūtis ergo
instar castrorum

δι' ἀρετήν.
δίκεῖν στρατοπέδου, ὡς στρατόπεδον.

104. Θέσις τῆς προθέσεως.—Κανονικῶς αἱ προθέσεις (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) τίθενται πρὸ τῶν λέξεων, μετὰ τῶν ὁποίων συντάσσονται, ὡς *ad populum* πρὸς τὸν λαόν, *trans Tiberim* πέραν τοῦ Τιβέρεως, *in urbe* ἐν τῇ πόλει, κλπ. Ἀλλὰ

1) αἱ προθέσεις *causa, gratia, ergo* καὶ μάλιστα ἡ *tenuis*, τίθενται σχεδὸν πάντοτε μετὰ τὴν λέξιν, μετὰ τῆς ὁποίας συντάσσονται (βλ. § 103).

2) ἡ πρόθεσις *cum* συναπτομένη μετ' ἀφαιρετικῆς τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν ἐπιτάσσεται πάντοτε (ἐγκλινομένη, § 8), ὡς *meum, tecum, secum, nobiscum, vobiscum* (ἀντὶ *cum me, cum te*, κλπ. § 56). οὕτω δὲ πολλάκις καὶ μετ' ἀφαιρετικῆς τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας, ὡς *quodcum, quaecum, quibuscum* (= *cum quo*, κλπ., βλ. καὶ § 60, Σημ. 1).

3) ὅταν τὸ οὐσιαστικόν, μετὰ τοῦ ὁποίου συνάπτεται ἡ πρόθεσις, συνοδεύεται ὑπὸ ἐπιθετικοῦ προσδιορισμοῦ, συνηθέστατα ἡ πρόθεσις παρεμβάλλεται μεταξὺ τοῦ ἐπιθέτου (προτασσομένου) καὶ τοῦ οὐσιαστικοῦ, ὡς *paucos post annos* μετ' ὀλίγα ἔτη, *magno cum metu* μετὰ μεγάλου φόβου, κλπ.

οὕτω καὶ μετὰ ἀντωνυμιῶν, ὡς *quam ob rem* δι' ὃ (πᾶν), *qua de causa* δι' ἣν αἰτίαν, κλπ.

Σημείωσις. Καὶ μετ' ἀναφορικῆς (ἢ σπανιώτερον δεικτικῆς) ἀντωνυμίας συναπτόμεναι ἐπιτάσσονται συνήθως αἱ προθέσεις *contra, inter, propter* καὶ σπανιώτερον αἱ προθέσεις *adversus, ante, circa, penes, sine, ultra*, καθὼς καὶ ἡ πρόθεσις *de* εἰς τὴν τυπικὴν φράσιν *illud quo de agitur* (τὸ περὶ οὗ πρόκειται, τὸ συζητούμενον).

3. Σύνδεσμοι (Coniunctiones)

105. α') Σύνδεσμοι κατὰ παράταξιν εἶναι

1) **συμπλεκτικοὶ** (*coni. copulativae*) : *et, que, atque* (ἢ *ac*), *etiam, quoque* καὶ — *neque* (ἢ *nec*) οὔτε — *et non* καὶ οὐ.

Σημείωσις. Ὅπως ὁ *que* (§ 8), οὕτω καὶ ὁ *quoque* πάντοτε ἐπιτάσσεται : *philosophi quoque* καὶ οἱ φιλόσοφοι. Ὁ δὲ σύνδεσμος *ac* οὐδέποτε τίθεται πρὸ λέξεως ἀρχομένης ἀπὸ φωνήεντος ἢ ἀπὸ *c* ἢ *g* ἢ *h* ἢ *q*.

2) **διαζευτικοί** (coni. disiunctivae) : aut, vel, ve (§ 8) ἢ —sive (ἢ seu) εἴτε·

3) **ἀντιθετικοί** (coni. adversativae) : sed, verum, (ceterum), at ἀλλὰ — vero, autem δὲ — tamen μήν, ὅμως — attamen, verumtamen, at qui ἀλλ' ὅμως—non solum (ἢ non modo ἢ non tantum)... sed etiam οὐ μόνον... ἀλλὰ καί·

Σημείωσις. Οἱ σύνδεσμοι autem καὶ vero τίθενται μετὰ μίαν ἢ περισσοτέρας λέξεις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς προτάσεως.

4) **αἰτιολογικοί** (coni. causales) : nam, enim γάρ, (διότι) — namque, εἰδὲν καὶ γάρ, (διότι)·

Σημείωσις. Ὁ σύνδεσμος enim τίθεται πάντοτε μετὰ μίαν ἢ περισσοτέρας λέξεις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς προτάσεως (πρβλ. γάρ,).

5) **συλλογιστικοί** (coni. conclusivae) : itaque ὅθεν — igitur οὖν (λοιπὸν) — ergo ἄρα — proinde διὸ — quare, quoniam, quapropter, quocirca οὗ ἕνεκα, διό.

Σημείωσις. Ὁ σύνδεσμος igitur συνήθως τίθεται μετὰ μίαν ἢ περισσοτέρας λέξεις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς προτάσεως.

106. β') Σύνδεσμοι συνδέοντες καθ' ὑπόταξιν εἶναι

1) **εἰδικοί** (coni. declarativae) : quod, quin ὅτι — quasi ὅτι τάχα·

2) **αἰτιολογικοί** (πρβλ. § 105, 4) : quod ὅτι, διότι — quia διότι, ἐπειδὴ — cum (ἢ quum ἢ quom), quoniam, quando, (quandoquidem) ἐπειδὴ, ἀφοῦ — non quo ἢ non quod ὅχι διότι·

3) **τελικοί** (coni. finales) : ut ἵνα — quo (= ut eo) ἵνα οὕτω, ὅπως — ut non, ne, quominus ἵνα μή, μὴ — neve (= et ne) καὶ μή, μηδέ·

Σημείωσις. Τοῦ τελικοῦ συνδέσμου quo χρῆσις γίνεται πρὸ ἐπιθέτου συγκριτικοῦ βαθμοῦ : Legem brevem esse oportet, quo facilius ab imperitis teneatur ὁ νόμος πρέπει νὰ εἶναι σύντομος, ἵνα (οὕτως) εὐκολώτερον ὑπὸ τῶν ἀμαθῶν ἐν τῇ μνήμῃ διατηρῆται.

4) **συμπερασματικοί ἢ ἀποτελεσματικοί** (coni. consecutivae) : ut ὥστε — ut non, quin ὥστε (νὰ) μή·

Σημείωσις. Τοῦ quin χρῆσις γίνεται μετὰ πρότασιν ἀρνητικὴν : nunquam tam male est Siculis, quin (= ut non) aliquid facite et commodè dicant οὐδέποτε εἰς τόσον κακὴν διάθεσιν εὐρίσκονται οἱ Σικελοί, ὥστε νὰ μὴ λέγωσι τι ἀστεῖος καὶ πρεπόντως.

5) **βουλευτικοὶ** (coni. voluntatīvae) : ut νά (μή δέν, § 189, 2) — ut non νά μή — ne νά μή, μή, (νά) — ne non μή δέν — quin (§ 194, 3), quomīnus νά μή, (νά).

Σημείωσις. Τοιούτοι σύνδεσμοι δέν ὑπάρχουν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ (βλ. ἐν τῷ Συντακτικῷ περὶ **βουλευτικῶν προτάσεων**).

6) **ὑποθετικοὶ** (coni. conditionāles) : si, εἰ, ἐάν — sin εἰ δέ, ἐάν ὅμως — sinon εἰ μή, ἂν μή, ἂν δέν — nisi (ni) εἰ μή, ἂν μή, ἂν δέν, ἐκτός ἐάν — si modo, dum, dummodo, modo ἐάν μόνον — dum ne, dum modo ne ἐάν μόνον μή.

Σημείωσις. Διὰ τοῦ **nisi** συνήθως ἀντιτίθεται ὁλόκληρος πρότασις πρὸς ἄλλην πρότασιν : parvi sunt foris arma, **nisi** est consilium domi ὁλίγων ἀξιζούν (τὰ ὕπλα =) αἱ στρατιαὶ ἔξω (τῆς πόλεως), ἂν μή ὑπάρχῃ εὐβουλία ἐντὸς τῆς πόλεως. Διὰ δὲ τοῦ **si non** ἀντιτίθεται μὲν καὶ πρότασις πρὸς ἄλλην πρότασιν, συνηθέστερον ὅμως ἀντιτίθεται μέλος προτάσεως πρὸς ἕτερον μέλος αὐτῆς : cum spe **sinon bona, at aliqua tamen vivimus** μετ' ἐλπίδος ἂν μή ἀγαθῆς, ἀλλ' ὅμως μετ' ἐλπίδος τινὸς ζῶμεν.

7) **ἐναντιωματικοὶ ἢ παραχωρητικοὶ** (coni. concessīvae) : etsi, tametsi, quamquam εἰ καί, καίτοι, μολονότι — etiam si εἰ καὶ καὶ εἰ, ἂν καὶ — καὶ ἂν — licet, quamvis, ut, cum εἰ καί, καὶ ἂν, καίτοι, μολονότι.

Σημείωσις. Ὁ σύνδεσμος **licet** δίδνται καὶ νὰ ἐπιτάσσεται : fremant omnes **licet**, dicam quod sentio καὶ ἂν πάντες γογγύζωσιν, ἐγὼ θὰ εἶπω ὅτι αἰσθάνομαι.

8) **παραβολικοὶ ἢ συγκριτικοὶ** (coni. comparatīvae) : ut, uti, uti si ὡς, ὥσει — sicūt, sicūtī, velūt, velūtī, velūtīsi, quasi, tamquam, tamquam si (aeque ἢ perinde ἢ proinde ἢ non secus), ac si ὥσπερ, ὥσπερεί, ὥσει, ὥσπερ ανεί — quomōdo, quemadmodum ὡς, ὥσπερ, ὅν τρόπον — quam ὅσον, ἤ.

9) **χρονικοὶ** (coni. temporāles) : cum ὅτε, ὅποτε, ὁσάκις — ἐπεί, ἀφοῦ, ἀφότου — dum ἐνῶ, καθ' ὃν χρόνον, μέχρις οὔ, ἐφ' ὅσον — ἕως, ἕως ὅτου — donec, quoad, quadiu, quatenus ἕως, μέχρι οὔ, ἕως ὅτου — quando, (quandoquidem), ubi, postquam, ut ὅτε, ἐπεί, ἀφοῦ — cum primum, ubi primum, simulac, simulatque (ἐπεὶ τάχιςτα), εὐθὺς ὡς — ex quo (ἐξ οὔ), ἀφ' ὅτου — quotiens (quotiescumque) ὁσάκις — antequam, priusquam πρίν, πρίν ἤ.

Σημείωσις. Ὁ cum λαμβάνεται εἰς δῆλωσιν καὶ τοῦ συγχρόνου καὶ τοῦ προτεροχρόνου, οἱ δὲ σύνδεσμοι dum καὶ quoad εἰς δῆλωσιν καὶ τοῦ συγχρόνου καὶ τοῦ ὑστεροχρόνου. (Βλ. παραδείγματα ἐν τῷ Συντακτικῷ.)

10) ἐρωτηματικοὶ (coni. interrogatīvae) : ne ? (§ 8) ἤ ; ἄρξ ; — nonne ? ἤ οὐ ; ἄρ' οὐ ; — num ? ἤ μή ; ἄρα μή ; μή ; — utrum — an ? πότερον — ἤ ; — si, an εἰ, ἂν — quin ὅτι δέν, νὰ μή, νά.

Σημείωσις. Ἐκ τῶν τριῶν πρώτων ἐρωτηματικῶν μορίων (ne, nonne καὶ num) χρησιμοποιοιμένων καὶ εἰς ἐξηρηγμένας καὶ εἰς ἀνεξαρτήτους ἐρωτήσεις, τοῦ μὲν ne χρήσις γίνεται εἰς **πραγματικὰς ἐρωτήσεις**, ἥτοι εἰς ἐρωτήσεις, διὰ τῶν ὁποίων ζητεῖ τις νὰ πληροφορηθῇ τι, τὸ ὅπουτον ἀγνοεῖ (ὡς dixistine hoc ? εἶπες τοῦτο ;), τοῦ δὲ nonne καὶ τοῦ num εἰς ῥητορικὰς ἐρωτήσεις, διὰ τῶν ὁποίων ἀπλῶς ὁ λόγος καθίσταται ζωηρὸς καὶ ἔντονος. Καὶ εἰς μὲν τὰς διὰ τοῦ nonne εἰσαγομένας ταισάτας ἐρωτήσεις ἀναμένει ὁ ἐρωτῶν καταφατικὴν ἀπάντησιν, εἰς δὲ τὰς εἰσαγομένας διὰ τοῦ num ἀρνητικὴν : **nonne dixisti hoc?** ἄρ' οὐκ εἶπες τοῦτο ; (Ἀναμένεται ἀπάντησις καταφατικὴ : etiam ἢ sane — **ναὶ**) **num dixisti hoc?** μή εἶπες τοῦτο ; (Ἀναμένεται ἀπάντησις ἀρνητικὴ : non — **ὄχι**.)

4. Ἐπιφωνήματα (Interiectiones)

107. Ἐπιφωνήματα εἰναι

- 1) χαρᾶς : io ἰώ, ἰοῦ — ha ἄ, κλπ.
- 2) λύπης : vae οὐαί, οἶμοι — heu, eheu φεῦ — pro, (proh) φεῶ, ὦ, κλπ.
- 3) ἀποστροφῆς ἢ ἀηδίας : pfui, fū ψῦ.
- 4) θαυμασμοῦ ἢ ἐκπλήξεως : o ὦ — ecce ἰδοῦ, ἦν, ἡνί — hem, hui, aha, attat, papae ἄ, ἔξ, ἄ, ὦ, ἄά, ἄτταταί, παπαί, κλπ.
- 5) ἐπευφημίας : eia, euge εἴα, εὖγες, κλπ.
- 6) κλητικὰ : o ὦ — heus, eho ἰώ, ὦτάν, κλπ.

Σημείωσις. Ὡς ἐπιφωνήματα λαμβάνονται προσέτι (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) διάφοροι λέξεις, ἰδίᾳ δὲ ὀνόματα θεῶν ἢ ἡρώων (συνήθως συντετυμμένα), ὡς pax σιωπή ! indignum αἶσχος ! — arāge ἄπαγε ! hercūles, hercule, hercle ἢ mehercules, mehercle (ὦ) Ἡράκλεις — pol (ἐκ τοῦ Pollux) ἢ edēpol μὰ τὸ Πολυδεύκην, νῆ τὸν Δία, κ.ἄ.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ*

Α'. ΠΑΡΑΓΩΓΗ (DERIVATIO)

108. Καὶ τῆς Λατινικῆς γλώσσης αἱ ἀπλᾶι λέξεις (vocabūla simplicia) εἶναι

1) **πρωτότυποι** (vocabūla primitīva), ὡς rex (ἐκ τοῦ reg - s) βασιλεύς, lux (ἐκ τοῦ luc - s) φῶς, do (ἐκ τοῦ da - o) δίδω.

2) **παράγωγοι** (vocabūla derivāta), ὡς rex (reg - is) reg - ius καὶ reg - ālis βασιλικός, (lux, luc - is) luc - e - o φέγγω καὶ luc - ūdus φωτεινός, (do, 0. da -) da - tor δότης (πρβλ. ἀρχίζω Ἑλληνικῇ).

Σημείωσις. Ὅπως εἰς τὴν Ἑλληνικῇ, οὕτω καὶ εἰς τὴν Λατινικῇ εἰς τινὰ σειρὰν συγγενῶν ἐτυμολογικῶς λέξεων ἐκάστη τῶν λέξεων τούτων, ἐκτὸς τῆς πρώτης (τῆς κυρίως πρωτοτύπου), εἶναι παράγωγος μὲν ὡς πρὸς τὴν προηγούμενην, πρωτότυπος δὲ ὡς πρὸς τὴν ἐπομένην, ὡς os (or - is) στόμα, (ἐκ ταύτης) oro (ora - re) λέγω, (ἐκ ταύτης) ora - tio λόγος καὶ ora - tor (orator - is) ῥήτωρ, (ἐκ ταύτης) orator - ius ῥητορικὸς, κλπ.

109. Καὶ εἰς τὴν Λατινικῇ γλῶσσαν αἱ διάφοροι παραγωγικαὶ καταλήξεις κανονικῶς προστίθενται εἰς τὸ θέμα τῶν πρωτοτύπων, ὡς (leg - o) lec - tor (ἐκ τοῦ leg - tor) ἀναγνώστης, salus (salut - is) salut - āris σωτήριος, (laus, laud - is) laud - o (ἐκ τοῦ laud - a - o) ἐπαινώ, κλπ.

Πολλάκις ὅμως (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικῇ γλῶσσαν) κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς παραγωγῆς λέξεως ἀποβάλλεται εἰς ἣ καὶ περισσότεροι φθόγγοι ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ θέματος τῆς πρωτοτύπου ἢ παρεντίθεται φωνῆν τι μεταξὺ τοῦ θέματος αὐτῆς καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλήξεως, ὡς

* Ἡ παραγωγή καὶ ἡ σύνθεσις λέξεων εἰς τὴν Λατινικῇ γλῶσσαν γενικῶς δὲν εἶναι τόσον ἀνεπτυγμένη ὥσον εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικῇ.

(navi - s)	nav - ālis ναυτιλός
(aestas, aestat - is)	aest - īvus θερινός, κλπ.
(pons, pont - is)	pont - i - cūlus γεφυροῖδιον
(caput, capit - is)	capit - ū - lum κεφαλαιον κλπ.

110. α') Παράγωγα ῥήματα (verba derivata). Ταῦτα σχηματίζονται :

1) 'Εξ **ὀνομάτων** (verba denominativa) κατὰ τὴν α', τὴν β' καὶ τὴν δ' συζυγίαν, ὥς

(arma, § 34, 4, Α', β'), armare ὀπλιζειν, (laus, laud - is) lau - dare ἐπαινεῖν, (levis) levare κορυφίζειν, (flos, flor - is) florēre ἀνθεῖν, (lux, luc - is) lucēre φέγγειν, (finis) finire ὀρίζειν, (lenis) lenire πραΰνειν, (sitis) sitire διψᾷν, (saevus) saevire μίνεσθαι.

Κατὰ τὴν γ' συζυγίαν μόνον ἐν α ρ κ τ ι κ ᾶ, ὥς (durus) durescere σκληροῦσθαι, (maturus) maturescere πεπαίνεσθαι (§ 86, 2, γ').

2) 'Εξ **ἄλλων ῥημάτων** (verba verbalia).

α') Ἐν α ρ κ τ ι κ ᾶ (verba inchoativa), κατὰ τὴν γ' συζυγίαν, ὥς (senēre) senescere γηράσκειν, (florēre) florescere ἐξανθεῖν, (obdormire) obdormiscere ἀποκοιμᾷσθαι. (Βλ. καὶ ἀμέσως προηγούμενα).

β') Θ α μ ι σ τ ι κ ᾶ ἢ ἐ π ι τ α κ τ ι κ ᾶ (verba frequentativa ἢ intensiva), κατὰ τὴν α' συζυγίαν, σχηματίζονται δ' ἐκ τοῦ σουπίνου τοῦ πρωτοτύπου διὰ τροπῆς τῆς καταλήξεως - um εἰς - are, ὥς (cano, cant - um) cant - are ᾄδειν, (curro, curs - um) curs - are περιτρέχειν, (dormio, dormit - um) dormit - are ὑπνώττειν, νυστάζειν, κλπ.

Ἐκ σουπίνων εἰς - atum (ἤτοι ἐκ ῥημάτων τῆς α' συζυγίας) παράγονται κανονικῶς θαμιστικὰ ῥήματα οὐχὶ εἰς - atāre, ἀλλ' εἰς - itāre, ὥς (rogo, rog - atum) rog - itare διερωτᾷν, (volo, vol - atum) volitare περιπέτεσθαι. Κατὰ ταῦτα δὲ καὶ (haereo, haesi, haes - um, haerere) haes - itāre ὀκνεῖν, (ag - o § 87, 2, α'), ag - itare ἐλάνθιν.

γ') Ἐ φ ε τ ι κ ᾶ (verba desiderativa), κατὰ τὴν δ' συζυγίαν, σχηματίζονται δ' ἐκ τοῦ σουπίνου τοῦ πρωτοτύπου διὰ τροπῆς τῆς καταλήξεως - um εἰς - urire, ὥς (edo, es - um, § 92) esurire (ἐπιθυμεῖν φαγεῖν), πεινᾷν, (pario, par - tum, § 87, 2, β') part - urire ὠδίνειν. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. τυραννῶ, τυραννήσ - ω, τυραννήσ - εἶω).

δ') Ἰ π ο κ ο ρ ι σ τ ι κ ᾶ (verba diminutiva), κατὰ τὴν α' συζυγίαν, λήγουν δὲ κανονικῶς, εἰς - illo, ὥς (canto) cant - illo ὑπάδω,

τερρετίζω, (sorbeo) sorb - illo ὑποπίνω, ῥοφῶ. (Πρβλ. νεοελλην. κουτσοπίνω, κουτσοδουλεύω, κττ.).

111. Παράγωγα οὐσιαστικὰ (substantīva derivāta.) Ταῦτα σχηματίζονται :

1) Ἐκ ῥημάτων (substantīva verbalia).

α') Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ σουπίνου (§ 88) μὲ κατάληξιν - or εἰς δῆλωσιν τοῦ ἐνεργοῦντος προσώπου, ὡς (amare, amat - um) amat - or ἐραστής, (currere, curs - um) curs - or δρομεύς, (pingere, pict - um) pict - or γραφεύς (ζωγράφος). (Πρβλ. πράττω - πράκτωρ, κλπ.).

Σημείωσις. Πολλὰ τῶν εἰς -tor σχηματίζουν θηλυκὸν εἰς -trix (γεν. trīcis), ὡς (vincēre, vict - um) victor νικητής, victrix νικήτρια. (Πρβλ. § 40, γ').

β') Ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος μὲ κατάληξιν - or, - us, - ium, - ēla εἰς δῆλωσιν ἐνεργείας ἢ καταστάσεως, ὡς (am - are) am - or ἔρω, (dolēre) dol - or λύπη, (fur - ěre) fur - or μανία, (dec - ere) dec - us καλλωπισμός, (gaud - ěre) gaud - ium χυρά, (od - i, § 98, 1) od - ium μῖσος, (quer - i, § 80) quer - ēla μέμψις, (tut - ari, § 81) tut - ēla ἐπιστασία.

γ') Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ σουπίνου μὲ κατάληξιν - io, - us (δ' κλίσεως), - ūra εἰς δῆλωσιν ἐνεργείας ἢ τοῦ ἀποτελέσματος ἐνεργείας τινός, ὡς (agere, act - um) act - io πράξις, (venare, venat - um) venat - io θήρα, (movere, mot - um) mot - us κίνησις, (currere, curs - um) curs - us δρόμος (τρέξιμος), (sepelire, sepult - um) sepult - ūra ταφή, (colere, cult - um) cul - tūra θεραπεία, περιποίησις, (accusare, accusatum) accusat - io κατηγορία, (orare, orat - um) orat - io λόγος, (frui, fruct - um, § 80) fruct - us καρπός, (scribere, script - um) script - ūra γραφή, (nasci, nat - um, § 80) nat - ūra φύσις.

δ') Ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος μὲ κατάληξιν - men, - mentum, - ūlum, - būlum, - cūlum, - crum, - trum εἰς δῆλωσιν μέσου τινός ἢ ὀργάνου ἢ τόπου ἐνεργείας τινός, ὡς (volv - ere) volu - men εἴλημα, (al - ere) ali - mentum τροφή, (vine - ire) vine - ūlum δεσμός, (pa - scere) pa - būlum χόρτος, βοσκή, (vocare) voca - būlum λέξις, (orare) ora - culum μαντεῖον, χρησμός, (sepelire) sepul - crum τάφος, (arare) arā - trum ἄροτρον.

2) Ἐξ ἄλλων οὐσιαστικῶν (substantīva denominatīva).

α') Μὲ κατάληξιν - tor, - ĩtor εἰς δῆλωσιν τοῦ προσώπου τοῦ

ἔχοντος σχέσιν μὲ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον, ὡς (via) viātor ὁδότης, ὁδοιπόρος, (ianua) ian - ĭtor θυρωρός, (funda) fund - ĭtor σφενδονήτης. (Πρβλ. § 111, 1, α').

β') Μὲ κατὰλῃξιν - arium, - ĕtum, - ĩle, εἰς δῆλωσιν τοῦ τόπου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὑπάρχουν ἢ διαμένουν πολλὰ ὁμοειδῆ ὄντα, ὡς (co - lumba) columb - arium περιστερῶν, (oliva) oliv - ĕtum ἐλαιῶν, (bos, bov - is) bov - ĩle βουστάσιον.

γ') Μὲ τὴν κατὰλῃξιν - ina (- trina), εἰς δῆλωσιν ἐπιτηδεύ - ματος ἢ τοῦ τόπου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἀσχεῖται τὸ ἐπιτήδευμα, ὡς (medicus) medic - ĩna ἱατρική, (doctor) doctr - ina διδασκαλία, (opifex, opific - is) offic - ina (ἐκ τοῦ opific - ina) ἐργαστήριον, (tonsor) tons - trina κουρεῖον.

δ') Μὲ τὴν κατὰλῃξιν - ium (- ĩtium), εἰς δῆλωσιν καταστά - σεως ἢ συνόλου τινὸς προσώπων ὁμοίας καταστάσεως, ὡς (sacerdos) sacerdot - ium ἱερατεία, (collĕga) colle - gium ἐταιρεία, (servus) serv - ĩtium δουλεία, οἱ δούλοι.

ε') Μὲ τὰς κατὰλῃξεις - lus, - la, - lum, (- ũlus, - ũla, - ũlum, - ōlus, - ōla, ōlum, - eŭlus, eŭla, - eŭlum καὶ σπανιώτερον - illus, - illa, - illum) ὑποκοριστικά. Ταῦτα διατηροῦν συνήθως τὸ γένος τοῦ πρωτοτύπου, ὡς (liber) libel - lus (ἐκ τοῦ liber - lus) βιβλίον, (lapis) lapil - lus (ἐκ τοῦ lapid - lus) λιθάριον, (puer) puer - ũlus παιδάριον, καὶ puella (ἐκ τοῦ puer - la) παιδίσκη, κοράσιον, (sac - rum) sacel - lum (ἐκ τοῦ sacer - lum) μικρὸν τέμενος, (silva) silv - ũla μικρὸς δρυμὼν, (filius) fili - ōlus υἱίσκος (ἀγοράκι), (filia) fili - ōla θυγάτριον (κοριτσάκι), (mus) mus - eŭlus μυτ - διον, (opus) opus - eulum μικρὸν ἔργον, (codex) codic - illus συγγρῆματιον, κωδικέλλος, (signum) sig - illum ἀγαλμάτιον.

Σημείωσις. Καὶ ἐξ ὑποκοριστικῶν σχηματίζονται ἄλλα ὑποκοριστικά, ὡς cista κίστη — cistula μικρὰ κίστη — cistel - la, cistell - ula κιστίδιον. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλήν. πίναξ — πίνακ - ἰς — πίνακ - ἰδιον, καὶ νεοελλην. σάκκος — σακκ - οῦλι — σακκουλ - άκι).

ς') Ἐκ κυρίων ὀνομάτων προσώπων πατρωνυμικά μὲ τὰς (ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης εἰλημμένως) κατὰλῃξεις - ides ἢ - ides, - ādes, - iades, (ἄρσενικά) καὶ - as, - is, - ĕis (θηλυκά), ὡς (Priamus) Priamĭ - des Πριαμίδης, (Atreus) Atr - ĩdes Ἀτρεΐδης, (Aeneas) Aene - ādes Αἰνεΐδης, (Telamon) Telamon - iādes Τελαμωνιάδης, (Tantalus)

Tantāl - is Τανταλῆς, (Thesti - us) Thesti - as Θεστιάζ, (Nerēus) Ner-eis Νηρηῆς. (Βλ. § 16 καὶ § 28). Οὕτως ἔπειτα καὶ ἐκ γνησίων Ῥωμυλῶν ὀνομάτων, ὡς (Romulus) Romul - īdes Ῥωμυλίδης, (Scipio) Scipi - ādes Σκιπιῶδης.

3) Ἐξ ἐπιθέτων ἀφηρημένα οὐσιαστικὰ εἰς δῆλωσιν σχετικῆς ιδιότητος. Παράγωγά κατὰ λήξεις τούτων - ia, - itia, ῖ - ties (εἰ κλίσεως), - tas, - ūtas, - tūdo, - itūdo καὶ σπανίως - monia, ὡς (gratus) grat - ia χάρις, εὖνοια, (insanus) insan-ia μανία, (malus) mal - itia κακία, (segnis) segn - itia καὶ segn - ūties νοθρότης, (liber) liber - tas ἐλευθερία, (levis) levī - tas ἐλαφρότης, (probus) probī - tas χρηστότης, (fortis) forti - tūdo ἰσχὺς, (longus) long - itūdo μακρότης, (acer) acr - i - monia δριμύτης, (castis) cast - i - monia ἀγνότης.

112. γ') Παράγωγα ἐπίθετα (adiectīva derivata). Ταῦτα σχηματίζονται :

1) Ἐκ ῥημάτων (adiectīva verbalia) ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος (πρβλ. § 111, 1, β' καὶ δ') :

α') Μὲ κατὰ λήξιν - īdus, καὶ δηλοῦν τὸν ἔχοντα σχετικὴν μὲ τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνόμενον ιδιότητα, ὡς (valēre) val-īdus εὐρωστος, (calere) cal - īdus θερμός.

β') Μὲ κατὰ λήξιν - īlis, - bīlis, καὶ δηλοῦν τὸν ἐπιτήδειον εἰς τὸ νὰ πάθῃ τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνόμενον, ὡς (docere) doc - īlis εὐδιδάκτος, (placare) placa - bīlis εὐεξίλαστος, (movere) mo - bīlis κινητός, εὐκίνητος.

γ') Μὲ κατὰ λήξιν - ax, - ūlus, καὶ δηλοῦν συνήθως τὸν ἔχοντα σχετικὸν τι μὲ τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνόμενον ἐλάττωμα ὡς (audēre) aud - ax τολμητής, (loqui) loqu - ax λόλος, (credere) cred - ūlus εὐπιστος, (queri) quer - ūlus μεμψίμοιρος.

δ') Μὲ τὴν κατὰ λήξιν - bundus, - cundus, καὶ δηλοῦν μετ' ἐπιτάσεως ὅ,τι ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεστώτος τοῦ ῥήματος, ὡς (venerari) venera - bundus λίαν σεβόμενος, εὐσεβής, (furēre) furi - bundus λίαν μαινόμενος, ἐκαμνής, (irasci) ira - cundus ὀργίλος, εὐόργητος.

2) Ἐξ οὐσιαστικῶν (adiectīva denominatīva) :

α') Μὲ κατὰ λήξιν - icus, - ius, - icius, - ālis, - īlis, - āris, - arius, - nus (- ānus, - īnus), - ensis, - īvus, καὶ δηλοῦν τὸν ἀνήκοντα εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου σημαίνόμενον ἢ ἔχοντα σχέσιν μὲ αὐτό, ὡς (bel-

lum) bell - īcus πολειμικός, (orator) orator - ius ῥητορικός, (pater) patr - ius πατριός, (tribunus) tribun - icus δημαρχικός, (navis) nav - ālis ναυτικός, (vir) vir - īlis ἀνδρικός, (populus) popul - āris δημοτικός, (legio) legion - arius τῆς λεγεῶνος, (mater) mater - nus μητρικός, (urbs) urb - ānus ἀστικός, (equus) equ - īnus ἵππειος, (forum) for - ensis ἀγοράσιος, (tempestas) tempest - īvus ἐγκαιριος, (§ 109). Οὕτω καὶ ἐξ ἐθνικῶν ὀνομάτων (μὲ τὰς καταλήξεις - īcus, - ius), ὡς (Gallus) Gall - īcus, (Thrax) Thrac - ius, ἐκ κυρίων ὀνομάτων προσώπων (μὲ τὰς καταλήξεις - nus, - ānus, - īnus, - iānus), ὡς (Sulla) Sullā - nus, (Tullius) Tulli - ānus, (Verres) Verr - īnus, (Caesar) Caesar - iānus, καὶ ἐκ τοπωνυμίων ἢ ὀνομάτων χωρῶν, νήσων, ἡπείρων, μὲ τὰς καταλήξεις - nus, - ānus, - īnus, - ensis καὶ προσέτι - as, γεν - atis, ὡς (Roma) Rom - ānus, (Africa) Afric - ānus, (Tusc - eculum) Tusc - ānus, (Ameria) Amer - īnus, (Cannae) Can - nensis, (Sicilia), Sicili - ensis, (Arpinum) Arpīn - as (26, 4, Β', β').

β') Μὲ κατάληξιν - tus (- ātus, - ītus, - ūtus), καὶ δηλοῦν τὸν ἔχοντα ἢ φέροντα τὸ ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου σημαίνον, ὡς (ala) alā - tus περρωτός, (hasta) hastā - tus λογχοφόρος, (clavis) clav - ātus ἡλωτός, (auris) aur - ītus ὠτόεις, (cornu) cornū - tus κερασφόρος. (Πρβλ. νεοελλ. σπαθῆτος, σπιρουνῆτος, κ.τ.τ.).

γ') Μὲ κατάληξιν - ōsus, - entus, - lentus, καὶ δηλοῦν πλησμονήν, ὡς (aqua) aqu - ōsus ὑδρώδης, (periculum) pericul - ōsus κινδυνώδης, (turbula) turbul - entus θορυβώδης, (fraus) fraud - u - lentus ἀπατηλός.

δ') Μὲ κατάληξιν - ēus, καὶ δηλοῦν τὴν ὕλην, ἐκ τῆς ὁποίας εἶναι τι, ὡς (lana) lan - ēus ἐρεοῦς, (argentum) argent - eus ἀργυροῦς, (ferrum) ferr - eus σιδηροῦς.

3) Ἐξ ἄλλων ἐπιθέτων. Ταῦτα εἶναι ὑποκοριστικὰ (adiectīva deminutīva) καὶ σχηματίζονται μὲ τὰς καταλήξεις - lus, - ūlus, - ōlus, - cūlus, ὡς (miser) misel - lus (ἐκ τοῦ miser - lus) τλαλίπωρος, (parvus) parv - ūlus μικκύλος (μικρούλης, μικρούτσικος), (aureus) aure - ōlus ἐπίχρυσος, (pauper) pauper - eulus πενιχρός (φτωχούλης, φτωχούτσικος). (Πρβλ. § 111, 2, ε').

4) Ἐξ ἐπιρρημάτων (adiectīva adverbialia) :

α') Τοπικῶν, μὲ κατάληξιν - īcus, ὡς (ante) ant - īcus πρόσθιος, (post) post - īcus ὀπίσθιος.

β') Χρονικῶν, με κατάληξιν, -īnus, -tīnus, (ἡ -tīnus), -ernus, -ternus, -iternus, ὡς (repente) repent-īnus αἰφνίδιος, (cras) cras-tīnus αὐριανός, (prius) pris-tīnus ἡ pris-tīnus πρότερος, (hodie) hodi-ernus σημερινός, (heri ἀρχῆθεν, hesi πρβλ. § 23, 2, Σημ.) hes - ternus χθесινός, (semper) semp - iternus αἰώνιος.

113. δ') Παράγωγα ἐπιρρήματα (adverbia derivata). Ταῦτα σχηματίζονται :

1) **τοπικά** ἐξ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων με τὴν κατάληξιν -ītus, εἰς δῆλωσιν τοῦ π ὀ θ ε ν ; ἡ τοῦ ἀπὸ π ὀ τ ε ; (caelum) cael - ītus οὐρανός, (fundus) fund - ītus θεμελιώθην, (radex, -dicis) radic-ītus ριζώθην, (divinus) divin - ītus θεόθην, (antiquus) antiqu-itus ἀρχαίωθην.

2) **τροπικά α')** ἐξ ἐπιθέτων καὶ μετοχῶν δευτεροκλίτων (§ 37 καὶ § 43, 1) με κατάληξιν -ē, ὡς (iucundus) iucund-ē ἡδέως, (pulcher) pulchr-ē εὐπρεπῶς, (doctus) doct-ē σοφῶς, (accuratus) accurat-ē ἐπιμελῶς (βλ. καὶ § 53).

Σημείωσις. Ἐκ τῶν εἰς -e τροπικῶν ἐπιρρημάτων τὸ (ἐκ τοῦ bonus, ἀρχῆθεν bonus) benē καλῶς καὶ τὸ (ἐκ τοῦ malus) malē κακῶς ἔχουν τὸ καταληκτικὸν e βραχύ.

β') ἐξ ἐπιθέτων (ἡ μετοχῶν) τριτοκλίτων, με κατάληξιν -er, -ter, -īter, ὡς (prudens, prudent -is) prudent -er συνετῶς, (audax, audacis) audac-ter τολμηρῶς, (fortis) fortī-ter ἰσχυρῶς, (felix, felic-is) felic-īter εὐτυχῶς (βλ. καὶ § 53).

Σημείωσις. Κατ' ἀναλογίαν ἐσχηματίσθησαν κατόπιν τροπικά ἐπιρρήματα εἰς -ē ἐκ τριτοκλίτων ἐπιθέτων, καὶ εἰς -īter ἐκ δευτεροκλίτων, ὡς (impun - is) impun - e ἀτιμωρητί, (largus) larg - e καὶ largiter δαψύλως, (humanus) human - e καὶ humaniter ἀνθρωπίνως.

γ') ἐκ ῥημάτων, ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ὑπτίου, με κατάληξιν -im, ὡς (nominare -nominat-um) nominātīm ὀνομασί, (rapēre, raptum) rapt-im ἄρπακτικῶς, (currere, curs-um) curs-im δρομαίως. Κατὰ ταῦτα ἔπειτα καὶ ἐξ ὀνομάτων, ὡς (gradus) grad-ātīm βαθμυδόν (grex, gregis) greg-ātīm ἀγελυδόν, (vir) virī-tim κατ' ἄνδρα, (tribus) tribū-tim κατὰ φυλάς.

114. "Οπως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν

1) ἐκάτερον τῶν συνθετικῶν μερῶν συνθέτου λέξεως εἶναι εἴτε κλιτὸν εἴτε ἄκλιτον μέρος λόγου, ὡς (pomum, fero) pomifer ὁπωροφόρος, (per, multus) per-multus πάμπολος, (de, mitto) de-mitto καταπέμπω, (per, saepe) per-saepe συχνότατα·

2) πρῶτον συνθετικὸν συνθέτου τινὸς λέξεως δύνανται νὰ εἶναι καὶ ἀχώριστον μέριον (πρβλ. Ἑλλ. ἀ- ἢ ἀν-, δυσ-, κλπ.). Ἀχώριστα δὲ μόρια (praepositiones inseparabiles) τῆς Λατινικῆς εἶναι :

α') τὸ ambi- (amb-, am-, an- = ἀμφί, περί) : ambi-farius ἀμφιλογος, amb-ēdo περιτρώγω, am-plector περιβάλλω, an-ceps ἀμφικέφαλος·

β') τὸ dis- (= διὰ ἢ ἀ-, ἀν-) : dis-iungo διαζευγνύω, dis-solvo διαλύω, dis-par ἄριστος, dis-similis ἀνόμοιος·

γ') τὸ in- (im-, ne-, ve- (= ἀ-, ἀν-) : in-utīlis ἀνωφελής, im-pius ἀσεβής, ne-fas ἀνόσιος, ne-scio ἄγνοω, ve-cors ἄφρων, ve-sānus ἄφρων·

δ') τὸ por- (= πρὸ) : por-tendo προσημίνω·

ε') τὸ red-, re- (= ὑπίσω, πάλιν, ἀνά) : red-do ἀποδίδωμι (δίδω πίσω), red-eo ἐπανερχομαι, re-mitto ἀναπέμπω (πέμπω πάλιν), refēro ἀνακομίζω·

ς') τὸ sed-, se- (= ἄνω, ἀπὸ) : sed-itio διάστασις, διχοστασία, se-cūrus (= sine cura) ἄφροντις, se-cerno διακρίνω, secēdo ἀποχωρῶ (πρβλ. ἀνωτέρω dis-)·

3) μερικὴ κλιταὶ σύνθετοι λέξεις προέρχονται ἐξ ἀπλῆς παραθέσεως δύο λέξεων, ὡς respublica πολιτεία (ἐκ τοῦ res-publica), iusiurandum ὄρκος (ἐκ τοῦ ius-iurandum), decemviri οἱ δέκαρχοι (ἐκ τοῦ decem-viri), benedīco ἐπαινῶ (ἐκ τοῦ bene-dico), benefacio εὐεργετῶ (ἐκ τοῦ bene-facio). Πρβλ. νεά-πολις, νεώ-σοικος, πασί-γνωστος, κ.τ.τ.

Σημείωσις. Τῶν λέξεων respublica καὶ iusiurandum τὰ δύο συνθετικὰ μέρη κλίνονται κατὰ πάσας τὰς πτώσεις χωριστά : respublica, reipublicae, κλπ. (§ 32 καὶ § 38) — iusiurandum, iurisiurandi, κλπ. (§ 24, 2 καὶ § 38). Πρβλ. καὶ § 95.

115. Ἐκ τῶν φθογγικῶν μεταβολῶν, αἱ ὁποῖαι συμβαίνουν μετὰ τὴν σύνθεσιν τῶν διαφόρων λέξεων, ἄξιαι σημειώσεως εἶναι αἱ ἑξῆς : 1) Ἡ πρόθεσις *cum* (§ 102, 2) ἐν συνθέσει παρυσιάζεται ὑπὸ τρεῖς μορφάς, ἥτοι *com-* (πρὸ χειλικοῦ συμφώνου καὶ πρὸ τοῦ *m* (§ 4), *con-* (πρὸ παντὸς ἄλλου συμφώνου) καὶ *co-* (πρὸς φωνήεντος ἢ τοῦ *h*), ὡς (*cum, bibo*) *com-bibo* συμπίνω, (*cum, pono*) *com-pono* συντίθηναι, (*cum, mitto*) *com-mitto* συμβάλλω, (*cum, clamo*) *con-clamo* συμβοῶ, (*cum, trāho*) *con-trāho* συσπῶ, (*cum, ēo*) *co-ēo* συνέρχομαι, (*cum, haereo*) *co-haereo* ἔχομαι (τινος). Ἀλλὰ : *com-ēdo* καττεσθίω (§ 92).

Ἐπομένως ἡ *r*, τὸ *n* τῆς *con-* ἀφομοιοῦται πρὸς αὐτά, ὡς (*con, loquor*) *col-loquor* συνδιαλέγομαι, (*con-rumpo*) *cor-rumpo* φθείρω. (Πρβλ. *συλ-λέγω, συρ-ρέω*).

2) Ἐκ τῶν προθέσεων καὶ τῶν ἀχωρίστων μορίων (§ 114, 2) ὡς πρώτων συνθετικῶν συνήθως :

α') τῆς *ad* τὸ *d* ἀφομοιοῦται μὲ τὸ ἀρκτικὸν *c, f, g* τοῦ δευτέρου συνθετικοῦ, ὡς (*ad, cedo*) *ac-cēdo* προσχωρῶ, (*ad, fero*) *affero*, προσφέρω, (*ad, gradior*) *ag-gredior* προσέρχομαι.

β') τῆς *ob* (§ 102, 1) καὶ τῆς *sub* (§ 102, 3) τὸ *b* ἀφομοιοῦται μὲ τὸ ἀρκτικὸν *c, f, p* τοῦ δευτέρου συνθετικοῦ, ὡς (*ob, capio*) *occipio* ἄρχομαι, (*sub, cedo*) *suc-cedo* ὑπέρχομαι, (*ob, facio*) *officio* βλάπτω, (*sub, facio*) *suf-ficio* ὑποτίθηναι, (*ob, premo*) *opprimō* κατὰπίεζω, (*sub, peto*) *sup-peto* ὑποπίπτω.

Ἐν συνθέσει δὲ τὸ μὲ τὸ ῥῆμα *mitto* τῆς μὲν *ob* τὸ *b* ἀποβάλλεται, τῆς δὲ *sub* ἢ μένει ἢ ἀφομοιοῦται μὲ τὸ ἐπόμενον *m*. Οὕτω *o-mitto* ἀφίνω, ἀλλὰ *sub-mitto* ἢ *sum-mitto* ὑποβάλλω.

Εἰς τινὰ δὲ σύνθετα (ἰδίως πρὸ τοῦ *ei, ti* καὶ τοῦ *pe*) ἡ *sub* παρυσιάζεται ὑπὸ τὴν μορφήν *sus-*, ὡς (*sub, capio*) *sus-cipio* ὑποδέχομαι, (*sub, teneo*) *sus-tīneo* βαστάζω, (*sub, pendo*) *sus-pendo* ἀναρτῶ. Οὕτω καὶ *surrīdeo* μειδιῶ (ἐκ τοῦ *sus-rīdeo*),

Σημείωσις. Τὸ *sus-* τοῦτο προέρχεται ἔξ ἐτέρας μορφῆς τῆς προθέσεως *sub*, ἥτοι ἐκ τοῦ *subs-* (πρβλ. *ab* καὶ *abs*, § 102, 2). Καὶ τῆς *ob* ὑπῆρχεν ἀρχήθεν ἕτερος τύπος *obs*, ὅθεν *ostendo* δεικνύω (ἐκ τοῦ *obs-tendo*).

γ') τῆς προθέσεως *in* καὶ τοῦ ἀχωρίστου μορίου *in-* τὸ *n* ἀφομοιοῦται μὲ τὸ ἀρκτικὸν *l, m, r*, τοῦ β' συνθετικοῦ, ὡς (*in, ludo*) *il-lūdo* ἐμπάζω, (*in, licitus*) *il-licitus* ἀθέμιτος, (*in, mitto*) *im-*

mitto εισδέχομαι (in, memor), im-mēmōr ἀμνήμων, (in, rideo ir-rīdeo σκώπτω, (in, revocatus) ir-revocatus ἀμετάκλητος.

Εἰς m τρέπεται τὸ n τούτων καὶ πρὸ χειλικῷ συμφώνου, ὡς (in, bibo) im-bībo ἐμπίνω, (in, bellum) im-bellis ἀπόλεμος, (in, pono) im-pōno ἐντίθημι, (in, potens) im-pōtens ἀδύνατος. (Πρβλ. ἀνωτέρω con-).

δ') τοῦ ἀχωρίστου μορίου dis- τὸ s ἀφομοιοῦται μόνον μὲ τὸ ἀρκτικὸν f τοῦ β' συνθετικῷ, ὡς (dis, fero) dif-fēro διασπῶ (dis, facilis) dif-ficilis δύσκολος· ἀποβάλλεται δὲ πρὸ τοῦ d, g, l, m, r, v, καθὼς καὶ πρὸ τοῦ s, ὅταν ἀμέσως κατόπιν τούτου ὑπάρχῃ καὶ ἕτερον σύμφωνον, ὡς (dis, duco) di-dūco διέλκω, (dis, gero) di-gēro διασπείρω, (dis, labor) di-lābor διαρρέω (dis, moveo) di-mōveo χωρίζω, (dis, rapio) di-rīpio διαρπάζω, (dis, verto) di-verto διαφέρω, (dis, spargo) di-sprego διασπείρω, (dis, sto) di-sto διέχω. Ἀλλὰ (dis, sentio) dis-sentio διαφωνῶ.

3) Τὸ ῥιζικὸν φωνῆεν τοῦ θέματος τῶν ῥημάτων συντιθεμένων μετὰ προθέσεως συνήθως μεταβάλλεται. Οὕτω :

α') τὸ ἄ καὶ τὸ ἔ τρέπονται εἰς ἱ' ἂν δὲ μετ' αὐτὰ ἀκολουθοῦν δύο σύμφωνα ἢ προηγῇται ἢ ἔπεται μετ' αὐτὰ ἔρρινον ἢ ὕγρον, τότε συνήθως τὸ μὲν ἄ τρέπεται εἰς ἔ, τὸ δὲ ἔ μένει, ὡς (facio, § 84) perficio (διαπράττω), -fēcī, -fēctum -ficere — (rapio, § 84) di-rīpio (διαρπάζω), -ripui, -reptum, -ripēre — (emo) red-īmo (ἀνταγοράζω), -ēmi, -emptum, -imēre — (statuo) in-stituo (ἰδρύω), -stitui, -stitūtum, -stituēre — (teneo) distīneo (χωρίζω), -tinui, -tentum, tinēre. Οὕτω καὶ : (frango) con- (fringo τρίζω), -frēgi, -fractum, -fringēre — (pango, § 89, 4) com-pingo (συμπήγνυμι), -pēgi, -pactum, -pingēre — (tango) con-tingo (ἅπτωμαι), -tīgi, -tactum, -tingēre — καὶ : - (premo) com-prīmo (καταπιέζω), -pressi, -pressum, -primēre.

Ἀλλὰ : (sacro) ob -sēcero (ἱετεύω) — (scando) descendo (καταβαίνω), -scendi, -scensum, -scendēre — (spargo) di-spergo (διασπείρω), -spersi, -spersum, spergēre — (crepo) dis-crēpo (διαφωνῶ), -crepui, -crepare — (mergo) sub-mergo (καταδύω), -mersi, -mersum, -mergēre.

β') τὸ ae τρέπεται εἰς ī καὶ τὸ au εἰς ū, ὡς (ob, caedo) oc-cīdo (ἀποκτείνω), oc-cīdi, oc-cīsum, oc-cidēre — (re, quēro) re-

quīro (ἀναζητῶ), re-quisivī, re-quisitum, re-quirēre, (inelaūdo)
in-clūdo (ἐγκλείω), in-clusi, in-clusum, in-cludēre.

Σημείωσις 1. Ἀρχετὰ ῥήματα καίπερ συντιθέμενα μετὰ προθέσεως διατηροῦν τὸ ῥιζικὸν βραχὺ ᾧ ἢ ἔ, ὡς τὰ ῥήματα cāveo, māneo, trāho, τὸ ἄγο ἐν συνθέσει μετὰ τῶν προθέσεων circum καὶ per καὶ τὸ cāpio ἐν συνθέσει μετὰ τῆς προθέσεως ante, ὡς prae-caveo προφυλάττομαι, re-maneo ἀναμένω, con-trāho συστήλω, circum-āgo περιάγω, per-āgo ἐπιτελῶ, (ἐνῶ ex-īgo ἐξάγω, ex-ēgi, ex-actum, ex-igere), ante-cāpio προλαμβάνω (ante-cēpi, ante-captum, ante-capere). Ἐπίσης τὰ ῥήματα ēdo (§ 92), fēro (§ 96), gēro φορῶ, mēto θερίζω, pēto ἡρμῶ, sēro συνείρω, tēgo καλύπτω, tēro τρίβω καὶ vēho κομίζω. Ἐπίσης διατηροῦν τὴν διφθογγὸν τὰ ῥήματα aequo ἰσῶ, caeco τυφλῶ, haereo ἔρχομαι τινοσ, καὶ τὸ ἀπρόσωπον taedet (pertaedet me σιχαίνομαι, pertaesum est).

Τὸ δὲ ῥῆμα lēgo εἰς ἄλλα μὲν σύνθετα τρέπει τὸ ἔ εἰς ἱ, εἰς ἄλλα δὲ τὸ φυλάττει, ὡς col-līgo συλλέγω, de-līgo ἐκλέγω· ἀλλὰ neg-lēgo ἀμελῶ, per-lēgo δια-γινώσκω.

Σημείωσις 2. Τροπαὶ τοῦ φωνήεντος τῆς ῥιζικῆς συλλαβῆς, ὅποιαί αἱ ἄνωτέρω, συμβαίνειν καὶ εἰς ὀνόματα, ὅταν ταῦτα λαμβάνονται ὡς δεύτερα συνθετικά, ὡς (fœcilis) dif-fœcilis, (arma) in-ermis ἀσπλος, (aequus) in-iquus ἄνιστος, κλπ.

116. Τὰ σύνθετα, τῶν ὁποίων τὸ ἕτερον τοῦλάχιστον τῶν συνθετικῶν μερῶν εἶναι μέρος τοῦ λόγου κλιτὸν, εἶναι ἢ ῥήματα ἢ οὐσιαστικά ἢ ἐπίθετα. Ὡς πρὸς τὸν σχηματισμὸν τούτων ἄξια σημειώσεως εἶναι τὰ ἑξῆς :

117. α') Σύνθετα ῥήματα (verba composita). 1) ῥήματα σύνθετα μὲ α' συνθετικὸν ῥῆμα σχηματίζονται μόνον μὲ τὸ ῥῆμα facio ὡς β' συνθετικόν, τὸ ὁποῖον τότε μένει ἀμετάβλητον, ὡς (adsuescere, facio), adsuefacio ἐθίζω, adsue-feci, adsue-factum, adsue-facere, (calēre, facio) cale-facio θερμαίνω, (patēre, facio) pate-facio ἀνοίγω, κλπ. (Βλ. § 114, 3 καὶ § 115, 3, α').

2) Τὸ ῥῆμα facio ὡς β' συνθετικὸν ῥημάτων ἐχόντων α' συνθετικὸν ὄνομα (οὐσιαστικὸν ἢ ἐπίθετον) μεταβάλλεται εἰς -fīco (κατὰ τὴν α' συζυγίαν), ὡς (aedes, facio) aedi-fīco οἰκοδομῶ, aedificāvi, κλπ., (amplius, facio) ampli-fīco μεγάλυνω, (testis, facio) testificor μαρτυρῶ (§ 80).

118. β') Σύνθετα οὐσιαστικά (substantīva composīta). Ταῦτα σχηματίζονται :

1) ἐξ ὀνόματος καὶ ῥήματος καὶ λήγουν συνήθως εἰς -a, -s, -r, ὡς (ager, θ. agr-, colo) agri-cōla γεωργός, (θ. par, cae-do) par-i-cīda πατροκτόνος, (ars, artis-facio) artīfex (ἐκ τοῦ arti-fees) τεχνίτης, (arma, gero) arm-ī-ger ὀπλοφόρος·

2) ἐκ δύο ὀνομάτων ἢ ἐξ ἀριθμητικοῦ καὶ ὀνόματος καὶ λήγουν συνήθως εἰς -ium, ὡς (sol, stat-us) sol-sti-tium ἡλιοστάσιον, (tres, θ. tri-, annus) tri-enn-ium τριετία·

3) ἐκ προθέσεως καὶ ὀνόματος, τὸ ὅποῖον κανονικῶς μένει ἀμετάβλητον, ὡς (cum, nomen, ἀρχ. gnomen) co-gnōmen ἐπώνυμον, (de, decus) de-dēcus ἀπρέπεια, (pro, consul) pro-consul ἀνθύπατος.

119. γ') Σύνθετα ἐπίθετα (adiectīva composīta). Ταῦτα σχηματίζονται :

1) ἐξ ἐπιθέτου (ἢ ἀριθμητικοῦ) καὶ οὐσιαστικοῦ ἢ ἐκ ῥήματος καὶ οὐσιαστικοῦ, ὡς (magnus animus) magn-anīmus μεγαλόψυχος, (tres θ. tri-, lingua) tri-linguis τρίγλωσσος, (misereo cors) misere-rīcors ἐλεήμων·

2) ἐκ προθέσεως ἢ ἀχωρίστου μορίου καὶ ὀνόματος

α) οὐσιαστικοῦ. Τοῦτο ἢ μένει ἀμετάβλητον ἢ λαμβάνει ἐπιθετικὴν κατάληξιν, ὡς (ad, finis) af-fīnis γειτονικός, (cum, cors) con-cors ὁμόφρων, (in-ars) in-ers ἄτεχνος, (se-cura) secūr-us ἄφροντις, (in-arma) in-erm-is ἄοπλος.

Στέρησιν εἰς τὰ τοιαῦτα σύνθετα δηλοῦν καὶ αἱ προθέσεις a, de, ex, ὡς a-mens, de-mens ἄφρων, (ex, pars) ex-pers ἄμοιρος.

β) ἐπιθέτου. Ὡς πρῶτον συνθετικὸν τότε λαμβάνεται συνήθως τὸ στερητικὸν in-, αἱ προθέσεις per, prae εἰς δῆλωσιν ἐπιτάσεως, καὶ ἡ πρόθεσις sub εἰς δῆλωσιν ἐλαττώσεως, ὡς in-dīgnus ἀνάξιος, per-lēvis πᾶν εὐτελής, prae-clārus πᾶν διαυγής, sub-crūdus ὠμός πῶς.

120. ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΑΝΩΜΑΛΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

ab-do ἀποκρύπτω. Βλ. do.

ab-icio (πρόφ. ab-jicio) ἀπορρίπτω, (ab + iacio, § 115, 3, α')
Βλ. iacio.

ab-oleo ἀφαινίζω, -olēvi, -olītum, -olēre. Ἐξ τούτου abolesco
ἀφαινίζομαι, -lēvi, lēscēre, § 89, 2 καὶ § 110, 2, α' (ρίζ. ol-,
πρόβλ. ἀπ-όλ-λυμι).

ac-cendo ανάπτω, -cendi, -censum, -cendēre (ρίζ. cand-, βλ.
candeo, § 115, 3, α').

ac-cerso. Βλ. ar-cesso.

ac-cīdo προσπίπτω, -cīdi, -cidēre, § 89, 2 καὶ § 100, 2 (ad + ca-
do, § 115, 3, α'). Βλ. cado.

ac-cīdo ἐπιτέμνω, (ad + caedo, § 115, 3, β'). Βλ. caedo.

ac-cio προσκαλέω, -cīre (κατὰ τὴν δ' συζυγίαν). Βλ. cicio, § 89, 4,
Σημ. 1.

ac-cumbo κατακλίνομαι, -cubui, -cubītum, -cumbēre (ad +
cumbo, ὁ ἄχρηστον ρίζ. cub-, βλ. cubo § 96, 2, α').

aceo ὀξίζω, -cui, -cēre, § 89, 2. Ἐξ τούτου aceo ὀξώδης γίνομαι,
-cui, -cescēre, § 110, 2, α'.

aeuo ὀξύνω. Ὡς τὸ tribuo.

ad-eo, § 93, Σημ.

ad-īmo ἀφαιρῶ (ad + emo, § 115, 3, α').

ad-īpīscor καταπράττω, -ēptus sum, -ipisci, § 80.

ad-oleo θυμίζω, -olui, -olēre, § 89, 2. Ἐξ τούτου adolesco ἀναφλέ-
γομαι, -lescēre, § 110, 2, α'.

ad-olesco καὶ ad-ulesco αὐξάνομαι, -olēvi, (-ultum), -olescere
(ρίζ. ol-, ἐκ τῆς al-, βλ. alo).

ad-orior προσβάλλω, -ortus sum, -orīri, § 80 (Κατὰ τὸ audior).
Βλ. καὶ orior.

ad-sentior. Βλ. assentior, § 81, 2.

a-gnosco ἀναγνωρίζω, -gnōvi, -gnītum, -gnosēre. Βλ. nosco.

ago, § 87, 2, α'. Βλ. καὶ § 115, 3, Σημ. 1.

aio, § 98, 2, α'.

- algeo** ῥίγω, alsi (ἐκ τοῦ alg-si), algere, § 89, 2. Ἐκ τοῦτου algescō ψύχομαι, alsi, algescēre, § 110, 2, α'.
- al-licio** ἐφέλω, δελεάζω, -lēxi, -lectum, -licēre (ad + lacio, § 84 καὶ § 115, 3, α').
- alo** τρέφω, αὔξάνω, alui, alitum καὶ altum, alēre. Πλθ. μτχ. altus καὶ alitus.
- ambio** (ambi + eo), § 93, Σημ.
- amb-ūro** περιφλέγω, § 114, 2, α'. Βλ. uro.
- amicio** περιβάλλω, (amicui καὶ amixi), amictum, amicīre (ἐκ τοῦ ambi + iacio, § 114, 2, α' καὶ § 115, 3, α').
- am-plector** περιβάλλω, -plēxus sum, -plexum, -plecti, § 80 (ambi + plector, § 114, 2, α').
- ango** ἄγχω, angēre, § 89, 2.
- animadverto** προσέχω, κατανόω. Βλ. verto.
- apērio** ἀνοίγω, -rui, -rtum, -rire.
- apiscor** ἐπιτυγχάνω, aptus sum, aptum, apisci, § 80. (Ἐν συνθέσει -ipiscor, -eptus sum, κλπ., § 115, 3, α').
- ap-pello** προσπελάζω, -pūli, -pulsum, -pellēre. Βλ. pello. (Διακρίτεον apel-lo, āvi, ātum, āre καὶ ᾶ).
- arceo** εἴρω, ἀρκέω, arcui, arcēre. Ἐν συνθέσει -erceo, -ercui, (-ercitum), -ercēre, § 115, 3, α'.
- ar-cesso** καὶ ac-cerso προσκαλῶ -cessivi, cessitum, -cessēre, 89, 3.
- ardeo** καίωμαι, arsi, (arsum), ardēre, § 90, 3. Μτχ. μέλλ. arsūrus. Ἐκ τοῦτου ardesco ἀνυλάμπω, arsi, ardescēre, § 110, 2, α'.
- arguo** ἐλέγχω. Ὡς τὸ tribuo. Μτχ. μελ. arguitūrus.
- aspicio** προσβλέπω. Βλ. specio.
- assentior** ὁμολογῶ, -sensus sum, -sentīri, § 80 καὶ 81, 2.
- audeo**, § 81, 1.
- audio**, § 78.
- au-fero** ἀποκομίζω, abs-tūli, ab-lātum, au-ferre, § 96 καὶ § 102, 2.
- au-fugio** ἀποφεύγω, fūgi, -fugēre, § 84 καὶ 89, 2.
- augeo**, § 86, 1 καὶ § 89, 3.
- avere**, § 98, 3.
- bibo** πίνω, bibi, bibēre, (σουπῆνον potum ἢ haustum ἐκ τοῦ hau-rire), § 89, 3, α'.

- eado** πίπτω, § 87, 2 β' και § 100, 2. Μτχ. μέλλ. *cāsūrus*.
- eaedo** κόπτω, § 87, 2, β' και § 115, 3, β'.
- caleo** θερμός είμι, -lui, -lĕre, § 89, 2. 'Εκ τούτου *calesco*, § 86, 2 γ'.
- calleo** έχω τύλους, -llĕre, § 89, 2.
- candeo** λευκός είμι, -ndui, -ndĕre, § 89, 2. 'Εκ τούτου *candescō* λευκαίνομαι, -ndui, -ndescĕre, § 110, 2, α'.
- caneo** πολιάς είμι, -nui, -nĕre, § 89, 2. 'Εκ τούτου *canescō* πολιάς γίγνομαι, -nui, -nescĕre, § 110, 2, α'.
- cano** ἄδω, § 87, 2, β'. 'Εν συνθέσει -cĭno, -cĭnui, (-centum), -cĭnĕre, ὡς *con-cĭno*, *prae-cĭno* προλέγω, § 115, 3, α'.
- capesso** δράττομαι, ἀρπάζω, -pessĭvi, -pessĭtum, -pessĕre, § 89, 3.
- capio** λαμβάνω, § 84. 'Εν συνθέσει -cipio, *cĕpi*, -ceptum, -cipĕre, § 115, 3, α' και Σημ. 1.
- careo** ὀκ έχω, *carui*, (*caritum*), *carĕre*. Μτχ. μέλλ. *caritūrus*.
- carpo** δρέπω, § 87, 2, γ'. 'Εν συνθέσει -cerpo, § 115, 3, α'.
- caveo** φυλάττομαι, *cavi*, *cautum*, *cavĕre*, § 115, 3, Σημ. 1.
- cĕdo** βιβίζω, *cessi*, *cessum*, *cedĕre*.
- censeo** τιμῶμαι, νομίζω, *censui*, *censum*, *censĕre*.
- cerno** κρίνω, § 86, 2.
- cieo** κινῶ, § 89, 4. Σημ. 1 (και *cio*, *cire*, § 89, 2). Τὸ σουπῖνον και ἡ μεταχρή τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου εἰς τὸ σύνθετον *accĭ(e)o* έχουν τὸ i μακρόν : *accĭtum*, *accĭtus*. Εἰς τὰ ἄλλα σύνθετα τὸ i τοῦτο διφορεῖται, ὡς *ex-cĭtus* και *ex-cĭtus*, *con-cĭtus* και *con-cĭtus*, *in-cĭtus*.
- cingo** ζώνωμι, *cinxi*, *cinctum*, *cingĕre*.
- cireum-do** περιβάλλω, -dĕdi, -dĕtum, -dĕre, § 89, 4, Σημ. 1 και 2.
- cireum-sisto** περικυκλῶ, -stĕti, -sistĕre. Βλ. *sisto*.
- cireum-sto** περισταμαι, -stĕti, -stare. Βλ. *sto*.
- clareo** φανερός είμι, -rui, -rĕre, § 89, 2. 'Εκ τούτου *claresco* ἀναφαίνομαι, -rui, *rescĕre*, § 110, 2, α'.
- claudio** κλείω, *clausi*, *clausum*, *claudĕre*, § 87, 2, γ'. 'Εν συνθέσει -clūdo, § 115, 3, β'.
- co-alesco** συναυξάνομαι, -alui, (-alĭtum), -alescĕre. Πθ. μτχ. *coalĭtus*. ('Εκ τοῦ ἀχρήστου *alesco*, ὃ ἐκ τοῦ *alo*).
- co-ĕmo** συναγορεύω. Βλ. *emo* και § 115, 1.

- co-eo** συνέρχομαι. Βλ. eo, § 93 και § 115, 1.
coepi ἤρξαμην, § 98, 1 και Σημ.
co-erceo περιερίγω, κολάζω, -ercui, -ercitum, -erceŕe. Βλ. arceo.
co-gnosco γινώσκω, -gnōvi, -gnitum, -gnosceŕe. Βλ. nosco και προβλ. γι-γνώσκω.
cogo συνάγω, cōgēgi, cōgectum, cōgēre (cum + ago, co + ago, § 115, 1).
co-hibeo συνέχω, (cum + habeo, § 115, 1 και 3, α').
col-lido συνθλίβω, (cum + laedo, § 115, 1 και 3, β').
col-ligo συλλέγω, -lēgi, -lectum, -ligēre, § 115, 3, Σημ. 1.
colo θεραπεύω, colui, cultum, colēre.
comb-ūro κατακαίω. (Ex τοῦ co + amburo, § 115, 1). Βλ. uro.
com-ēdo, § 92 και 115, 1. Βλ. edo.
com-miniscor ἐπινοῶ, -mentus sum (-mentum), -minisci, § 80, (ῥίζ. men-, προβλ. mēmini, § 98, 1).
como καλλωπίζω, compsi, comptum, comēre.
com-pello συνωθῶ, -pūli, -pulsum, -pellēre. Βλ. pello.
com-perio κατακαυνθάνω, -pēri, -pertum, -perire, § 89, 3, (ῥίζ. per-, προβλ. πεῖρα, ἐκ τοῦ περ-ja).
com-pingo συμπήγνυμι, -pēgi, -pictum, -pingēre, § 89, 4 γ' και § 115, 1 και 3, α'. Βλ. pango.
com-pingo καταγράφω, -pinxi, -pictum, -pingēre. Βλ. pingo και § 115, 1.
complector περιπλέκομαι, -plexus sum, -plexum, -plecti, § 80.
com-pleo πληρῶ, -plēvi, -plētum, -plēre. Προβλ. deleo.
con-cido συμπίπτω. Βλ. ac-cīdo (cado).
con-cido κατακόπτω. Βλ. ac-cīdo (caedo).
con-clūdo κατακλείω. Βλ. claudio.
con-cupiseo ὀρέγομαι, -cupīvi, -cupītum, -cupisceŕe. (Ex τοῦ cupio, § 84 και § 110, 2, α').
con-cutio διασεύω, -cussi, -cussum, -cutēre. Βλ. quatio.
con-dolesco ἀλγῶ, -dolui, dolescēre. Ex τοῦ con - doleo.
con-fiteor καθολογῶ, -fessus sum, -fessum, -fitēri, § 80 (cum + fateor, § 115, 3, α').
con-gruo συμπίπτω, συμφωνῶ, -grui, -gruēre, § 89, 2. Βλ. ruo.
con-icio (πρόφ. con-jicio) συμβάλλω (cum + iacio, § 115, 1 και 3, α').

- con-nīveo συμμύω, -nīxi καὶ nīvi, -nivēre, § 89, 2.
- con-quīro ἀνζητέω. Βλ. quaero, § 115, 3, β'.
- con-scisco κοινῇ ψηφίζομαι, -scīvi, -scītum, -sciscēre. (Ἐκ τοῦ scio, § 110, 2, α').
- con-sisto ἵσταμαι, ἔγκειμαι, -stīti, -sistēre. Βλ. sisto.
- con-spicio καθορῶ. Βλ. specio.
- con-sto συνίσταμαι, -stīti, -stāre. Μτζ. μέλλ. constatūrus, § 110, 2. Βλ. καὶ sto.
- con-sūlo βουλεύομαι, -sūlui, -sultum, -sulēre.
- con-temno καταφρονῶ, -tempsi, -temptum, -temnēre.
- con-ticesco ἢ con-ticisco κατασιωπῶ, -ticui, -ticescēre, § 89, 2. Ἐκ τοῦ taceo, § 115, 1 καὶ § 110, 2, α'.
- con-tingo ἄπτομαι. Βλ. tango, 115, 1, καὶ 3, α'.
- coquo μαγειρεύω, coxi, coctum, coquēre.
- crebresco (σύνθετον per-crebresco λαμβάνω ἐπίδοσιν), -brui, -bre-scēre. (Ἐκ τοῦ ἐπιθ. creber, § 110, 1).
- credo πιστεύω -dīdi, -dītum, -dēre. Πρβλ. do.
- crepo κροτέω, -pui, -pītum, -pāre, § 115, 3, α'.
- cresco ἀξιάνομαι, crēvi, (crētum), crescēre. (Ἐκ τοῦ creo, § 110, 2, α').
- cudo κατάκειμαι, cubui, cubītum, cubāre, § 89, 3 καὶ 4.
- cupio, § 84.
- curro, § 87, 2, β' καὶ § 100, 1.
- debeo ὀφείλω. Ὡς τὸ habeo. (Ἐκ τοῦ de + habeo, § 115, 2, α').
- decet, § 99, 2.
- de-eīdo καταπίπτω. Βλ. ac-eīdo, (cado).
- de-eīdo ἀποκρίπτω. Βλ. caedo.
- de-fendo ἀποκροῶ, -fendi, -fensum, -fendēre.
- de-fetiseor καταπονοῦμαι, -fessus sum, -fessum, -fetisci, § 80. Βλ. fatisco.
- dēgo διάγω, (dēgi), degēre, § 89, 2. (Ἐκ τοῦ de + ago· πρβλ. cogo).
- de-icio (πρόφ. de-jicio), καταρρίπτω. Βλ. conicio.
- deleo, § 78.
- de-līgo ἐκλέγω, -lēgi, -lectum, -ligēre, § 115, 3, Σημ. 1.

- de-litescō καὶ delitisco ἀποκρύπτουμι, -litui, -litescēre, § 89, 2.
 Βλ. lateo, § 110, 2, α' καὶ § 115, 2, α'.
- demo ἀφαιρῶ, dempsi, demptum, demēre. (Ἐκ τοῦ de + ēmo, πρβλ. como).
- de-scendo καταβαίνω, § 115, 3, α'. Βλ. scando.
- de-sipio μωραίνω, (-sipui), -sipēre, § 89, 2, (de + sapio, § 84 καὶ 115, 3, α').
- de-sisto καθίστημι, -stīti, -sistēre. Βλ. sisto.
- de-spicio καταφρονῶ. Βλ. specio.
- de-vertor, § 81, 2.
- dico, § 87, 2, γ' καὶ § 84, Σημ. Σύνθετα edīco προκηρύσσω, interdīco ἀπαγορεύω.
- dif-fēro διασκεδάννυμι, dis-tūli, di-lātum, dif-ferre, § 115, 2, δ'.
- di-līgo ἀγαπῶ, -lēxi, -lectum, -ligēre (dis + lego, § 115, 2, δ' καὶ 3, γ' Σημ. 1).
- di-lucescit ὑποφώσκει ἡμέρα, -lūxit, -lucescēre.
- di-ribeo διαχωρίζω. Ὡς τὸ habeo. (Ἐκ τοῦ dis + habeo, § 115, 2, δ' καὶ 3, α', πρβλ. καὶ § 23, 2, Σημ.).
- di-rīgo διευθύνω, -rēxi, rectum, -rigēre (dis + rego, 115, 3, α').
- di-rīmo χωρίζω, -rēmi, -remptum, -rimēre (dis + emo, § 115, 3, α', πρβλ. καὶ § 23, 2, Σημ.).
- disco, § 89, 2.
- dis-plīceo ἀπαρέσχω (dis + placeo, § 115, 3, α').
- distinguo διακρίνω. Βλ. stinguo.
- di-sto διέχω, ἀπέχω, -stāre, § 89, 2. Βλ. sto.
- di-vīdo διαίρῶ, -vīsi, -vīsum, -vidēre.
- do δίδωμι, § 89, 4, 1 καὶ 2 (ῥίζ. dov-, dā-, dā-).
- do, -dīdi, dītum, dēre (ῥίζ. de-). Εὐχρηστον μόνον ἐν συνθέσει μετὰ μονοσυλλάβων προθέσεων, ὡς ab-do ἀποκρύπτω, ad-do προσθέτω, con-do κτιζῶ, κλπ. Εἷς τινι τοιαῦτα σύνθετα, ὡς τὸ red-do (ἀποδίδωμι), ὑπάρχει καὶ τοῦ προηγούμενου do (= δίδωμι) ἢ ἔννοια, § 89, 4, Σημ. 2.
- doceo διδάσκω, docui, doctum, docēre.
- doleo ἀλγῶ, dolui, (dolitum), dolēre.
- domo, § 89, 3.
- duco ἄγω, duxi, ductum, ducere, § 84 Σημ. καὶ 87, 2, γ'.

edo, § 92.

edūco ἐξάγω, dūxi, κλπ. Βλ. dūco. (Διακρίτεον, edūco, -āvi, -ātum, -āre, παιδεύω, ἀντρέφω).

egēo ἐνδέομαι, egui, egēre, § 89, 2.,

ejicio (πρόφ. ejicio, e + iacio), § 115, 3, α'.

e-licio ἐξέλω, ἐξάγω, § 84 καὶ § 115, 3, α'. Βλ. iacio.

e-līdo ἐκθλίβω (e + laedo, § 115, 3, β').

e-līgo ἐκλέγω, -lēgi, -lectum, -ligēre, § 115, 3, Σημ. 1. Βλ. lego.

emineo ἐξέχω, -nui, -nēre, § 89, 2.

emo ἀγοράζω, ēmi, emptum, emēre. (Σύνθετα co-emo, ἀλλὰ red-imo ἐξαγοράζω, adīmo ἀφαιρῶ, interīmo ἀποκτείνω), § 115, 3 α'.

e-mungo ἀπομύπτω, (-munxi, -munctum), -mungēre (ριζ. mug-, § 86, 2, α' καὶ § 89, 1).

eo, § 93 καὶ 89, 4, Σημ. 1.

ex-cello ἐξέχω, προσέχω, -cellere, (παθητ. μτχ. ex-celsus), § 89, 2.

ex-clūdo ἀποκλείω, § 115, 3, β'. Βλ. claudio.

ex-cudo ἐκτρίβω, (-cūdi, -cūsum), -cudēre.

ex-cutio (ex + quatio, πρβλ. § 115, 3, β').

ex-erceo ἐξασκῶ. Βλ. arceo καὶ cōerceo.

ex-īgo ἀπαιτῶ, ἐκτελῶ, -ēgi, -actum, -igēre (ex + ago, § 115, 3, α').

ex-īmo ἐξαίρω, ἐξάγω (ex + emo, § 115, 3, α').

ex-olesco ἐκφυζάνομαι. Εὐχρηστος μόνον ἡ μετοχή exolētus, ὡς ἐπίθετον (= ἄδρως, τέλειος). Πρβλ. adolesco.

ex-olesco φθίνω, -lēvi, (-lētum), -lescēre. Πρβλ. ad-olesco.

ex-pergiscor ἐξεργίζομαι, -perrectus sum, -perrectum, -pergisci, § 80. Βλ. pergo καὶ § 110, 2, α'.

ex-prior πειρῶν λαμβάνω, -pertus sum, -pertum, -perīri, § 80. Βλ. comperio.

ex-sisto ἐξανίσταμαι. Βλ. consisto.

ex-sto ἐξέχω, ὑπάρχω, exstāre. Μετ. μέλλ. exstātūrus.

ex-timesco ἐκφοβοῦμαι, -timui, -timescēre, § 89, 2. Βλ. timeo καὶ § 110, 2, α'.

ex-uo ἀποδύω. Ὡς τὸ tribuo.

facesso πράττω, -cessīvi, -cessītum, -cessēre.

- facio**, § 84 και Σημ. Παθητικὸν τοῦ τὸ fio, § 97. Ἐν συνθέσει : -ficio, -fēci, -fectum, -ficēre, § 115, 3, α' και § 117.
- fallo** σφάλλω, fefelli, fallēre, § 87, 2, β'. (Ἐκ τοῦ fallo, § 86, 2).
Σουπῆνον deceptum ἐκ τοῦ decipēre.
- farcio** σάπτω, farsī, fartum, farcīre, § 89, 3. Ἐν συνθέσει -farcio, -fersi, -fertum, fercīre, § 115, 3, α'.
- fateor** ὁμολογῶ, (fassus sum), fatēri, § 80. Ἐν συνθέσει -fiteor, § 115, 3, α'.
- fatisco** σχίζομαι, κατὰπονοῦμαι, fatiscēre, § 89, 2 και fatiscor, fatisci, § 80.
- faveo** εὖνοῶ, favi, fautum, favēre.
- ferio**, § 89, 2.
- fero**, § 96, § 84, Σημ. και 115, 3, Σημ. 1.
- ferveo** ζέω, ferbui, fervēre, (και ποιητ. fervo, fervi, fervēre).
Πρβλ. § 89, 3.
- fido**, § 81, 1.
- figo** πηγνύω, fīxi, fīxum, figēre.
- findo** σχίζω, χωρίζω, fīdi, fissum, findēre, (ρ. fid-, § 86, 2, α').
- tingo** πλάττω, finxi, fictum, fingēre, (ρ. fig-, § 86, 2, α').
- fio**, § 97. Βλ. και facio.
- flecto** κάμπτω, flexi, flexum, flectēre (ρ. flec-, § 86, 2, β').
- fleo** κλαίω, flēvi, flētum, flēre, Πρβλ. deleo.
- fligo** κτυπῶ, flixi, flictum, fligēre, (ρ. flig-, § 87, 2, γ'). Συνήθως σύνθετον : afflīgo κατὰβλάω, conflīgo συγκρούομαι.
- floreo** ἀνθῶ, -rui, -rēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου floresco (ἐξανθῶ), -scēre, § 110, 2, α'.
- fluo** ῥέω, fluxi, fluxum, fluēre, (ρ. flu- καιflug-).
- fodio**, § 84 και § 87, 2, α'.
- for**, § 98, 2, δ'.
- fōre**, § 98, 3, Σημ.
- foveo** θάλλω, fōvi, fōtum, fovēre.
- frango** κατάρνυμι, frēgi, fractum, frangēre, (ρ. frag-, § 86, 2, α', § 87, 2, α', και § 115, 3, α').
- fremo** γογγύζω, fremui, (fremītum), fremēre (§ 89, 3).
- frendo** συντρίβω, βρύχω, fresum (και frēssum), frendēre.
- frico** ψήχω, τρίβω, fricui, frictum και fricātum, fricāre, § 89, 3.

frigeo ψυχρὸς εἶμι, frigēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου frigesco, -scēre, § 110, 2, α'.

frui καρποῦμαι, frui. Μτχ. μέλλ. fruitūrus. Οἱ ἐλλείποντες χρόνοι ἀναπληροῦνται ἐκ τοῦ ῥ. uter ἢ τῆς φράσεως fructum capere, § 80 (ρ. fru- καὶ frug-).

fūgio, § 84, § 87, 2, α' καὶ § 89, 4. Σημ. 1. Μτχ. μέλλ. fūgītūrus. **fulcio** ἐρείδω, fulsi, fultum, fuleīre, § 89, 3.

fulgeo ἀστράπτω, fulsi, fulgēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου fulgesco ἀναλάμπω, -scēre, § 110, 2, α'.

fundo, § 86, 2, α'.

fungor ἐπιτελῶ, functus sum, functum, fungi, § 80.

furo, § 89, 2.

gaudeo, § 81, 1.

gemo στενάζω, -mui, -(-mītum), -mēre.

gero φέρω, gessi, gestum, gerēre, (ῥ. ges-, προβλ. § 23, 2, Σημ.).

gestio γαυριῶ, ἀφίεμαι, gestīre, § 89, 2.

gigno, § 86, 3.

gradior βυδίζω, § 80 καὶ 84. Τὸ σονπῆνον gressum ἀντὶ grassum, κατὰ τὰ σύνθετα. Βλ. § 115, 3, α'.

habeo ἔχω, -bui, -bītum, -bēre, § 87, 1, § 88, 2 καὶ 89, 4, Σημ. Ἐν συνθέσει -hibeo, ὡς adhibeo προσφέρω, prohibeo κωλύω, § 115, 3, α'.

haereo ἔχομαι τινος, haesi. (haesum), haerēre, § 89, 3. Μτχ. μέλλ. haesurus.

haurio ἀντλῶ, hausi, haustum, haurire, § 89, 3, (ρ. haus-, προβλ. § 23, 2, Σημ.).

hisco χάσκω, hiscēre, § 89, 2. Ἐκ τοῦ hio, § 110, 2, α'.

horreo φρίτω, § 89, 2. Ἐκ τούτου horresco, horruī, horrescēre, § 110, 2, α'.

(icio ἢ) **ieo** πλήττω, īci, (itum), icēre. Μτχ. μέλλ. icturus. Παθ. θητ. μτχ. ictus.

i-gnosco συγγιγνώσκω, -gnōvi, -gnōtum, gnoscere. Πρβλ. eo-
gnosco.

il-licio δελεάζω, -lēxi, -lectum, -licere, (in + lacio, § 84 και § 115,
3, α').

im-buo ἐμβάπτω. Ὡς τὸ tribuo.

im-mīneo ἐπίκειμαι, im-minere, § 89, 2.

im-pingo (in + pango). Βλ. com-pigno.

im-plīco, § 89, 4, α'.

in-cendo ἀνάπτω. Πρβλ. ac-cendo.

in-cīdo ἐμπίπτω. Πρβλ. ac-cīdo. Βλ. cado.

in-cīdo ἐντέμνω. Πρβλ. ac-cīdo. Βλ. caedo.

in-clūdo ἐγκλείω. Βλ. con-clūdo και claudio.

in-cumbo κατακλίνομαι, -cubui, -cubitum, -cumbere. Βλ. ac-
cumbo.

in-cutio ἐνσεύω. Βλ. con-cutio και quatio.

in-dīco κηρύττω. -dīxi, κλπ. Βλ. dīco. (Διακρίτέον indīco, -āvi,
-ātum, -āre δηλῶ).

in-digeo ἐνδέομαι, -gui, -gere, § 89, 2. Βλ. egeo.

in-dulgeo χαρίζομαι, -lsi, -lgere, § 89, 3.

in-duo ἐνδύω. Βλ. ex-uo.

in-fringo κατάρνυμαι. Βλ. frango, § 115, 3, α'.

in-gemisco ἐπιστένω, -mui, -miscere, § 89, 2. Βλ. gemo.

in-gruo ἐνσκήπτω. Βλ. con-gruo.

in-icio (προφ. in-jicio) ἐμβάλλω. Βλ. conicio.

in-quam, § 98, 2, β'.

in-scuplo ἐγγλύφω. Βλ. scalpo.

in-sto ἐπίκειμαι, -stīti, -stāre. Μτχ. μέλλ. instāturus.

intel-lēgo κατανοῶ, -lexi, -lectum, -legere, § 115, 3, Σημ. 1.

in-tueor προσβλέπω, -tuēri. Πρσμ. aspēxi, ἐκ τοῦ aspicio.

irascor ὀργίζομαι, irasci, § 80. Πρσμ. suscencui, ἐκ τοῦ suscenseo.

jaceo κεῖμαι, jacui, (jacitum), jacere. Μτχ. μέλλ. jaciturus.

jacio, § 84. Ἐν συνθέσει, -jicio (ἢ -icio), -jēci, -jectum, -jicere,
ὡς abicio (πρόφ. abjicio), con-icio (προφ. conficio) κλπ.,
§ 115, 3, α'.

jubeo κελεύω, jussi, jussum, jubere.

jungo, § 89, 1.

juvo, § 86, 4.

labor ὀλισθίζινω, lapsus sum, lapsum, labi, § 80.

laccio ἐρεθίζω, -ssīvi, -ssītum, -ssēre, § 89, 3.

lacio, § 84. Ἐν ἀντιθέσει -licio, § 115, 3, α'. Βλ. al-licio, e-licio καὶ il-licio.

laedo λυμνίζομαι, laesi, laesum, laedēre, § 87, 2, γ'. Ἐν συνθέσει -līdo, § 115, 3, β'.

lambo λείγω, -bī, -bītum, -bēre.

languo ἄτονῶ, -guēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου languesco ἄτονος γίγνομαι, -gui, -guescēre, § 110, 2, α'.

lateo λανθάνω, -ui, -tēre, § 89, 2.

lavo λούω, πλύνω, lāvi, lautum καὶ lavātum, lavāre καὶ lavēre. Πρβλ. § 86, 4. Μέσον lavor, lautus sum, lavāri.

lego, § 78, § 89, § 87, 2, § 88 καὶ 115, 3, Σημ. 1.

libet, § 99, 2.

liceo πωλοῦμαι ἐν δημοπρασίᾳ, -cui, -cītum, -cēre, § 89, 2.

liceor ἀγοράζω ἐν δημοπρασίᾳ, -cītus sum, -cēri, § 80.

licet, § 99, 2. Μτχ. μέλλ. liciturus.

lingo λείγω, -nxi, -ngēre.

līno § 89, 4 καὶ Σημ. 1.

linguo, § 87, 2, α'.

liveo πελιδνός εἰμι, livēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου livesco πελιδνοῦμαι, -scēre, § 110, α'.

loquor, § 80.

luceo φέγγω, luxi, lucēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου lucesco ἐπιλάμπω, -scere, § 110, 2, α'.

ludo, § 87, 2, γ'.

lugeo πενθῶ, luxi, lugēre, § 89, 3.

luo ἀποτίνω, lui, luēre. Μτχ. μέλλ. luīturus.

luo λούω, luēre. (Πρβλ. lavo, lavēre). Εὐχρηστον εἰς τὰ σύνθετα ab-luo ἀποκλύζω, καθάίρω, (-lūi, lūtum, -luēre), diluo διαβρέχω, κλπ.

madeo ὑγρὸς εἶμι, -dui, -dēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου *madescō* βρέχομαι,
 -dui, -descēre, § 110, 2, α'.
maereo εἶμαι τεθλιμμένος, -rēre, § 89, 2.
malo, § 95.
mando μασῶμαι, -ndi, -nsum, -ndēre.
maneo μένω, -nsi, (-nsum), -nēre, § 89, 3. Μτχ. μέλλ. *mansurus*.
mansuesco τιθασέομαι. Βλ. *suesco*.
marceo μεμάραμαι, -cēre, § 89, 2.
medeor ἰῶμαι, -dēri, § 80 καὶ 89, 2. Πρξμ. *sanāvi*, ἐκ τοῦ *sanare*.
memini § 98, 1.
mereo ἄξιός τινός εἶμι, -rui, -rītum, -rēre καὶ *mereor*, -rītus sum,
 -rēri, § 80.
mergo βυθίζω, -rsi, -rsum, -rgēre.
metior μετρῶ, *mensus sum*, *mensum*, *metīri*, § 80 καὶ § 89, 3.
meto θερίζω (*messum*), *metēre*, § 89, 2.
metuo φοβοῦμαι, -tui, -tuēre.
mico, § 89, 2. Σύνθετον *e-mīco* ἐκπηδῶ. Μτχ. μέλλ. *emicaturus*.
mingo οὔρω, *minxi*, *minctum* καὶ *mictum*, *mingēre* (ῥ. *mig-*, § 89,
 1· πρβλ. ὁ -μιχ -εῖν).
minuo ἔλαττω. Ὡς τὸ *tribuo*.
miscéo μείγνυμι, *miscui*, *mixtum* καὶ *mistum*, *miscēre* (ῥ. *mig-*,
 Ἑλλ. μείγ-νυμι καὶ μίσγω.).
misereor οἰκτίρω, -rītus sum, -rēri, § 80 καὶ ἀπροσώπως *miseret*
 (*me*) οἴκτος ἔχει (*με*), *miserītum est*, *miserēre*, § 100, 2.
mitto πέμπω, *mīsi*, *missum*, *mittēre*, § 115, 2, β'.
molo μύλλω, ἀλγίθω, -lui, -lītum, -lēre.
moneo παραινῶ, -nui, -nītum, -nēre, § 87, 1 καὶ § 88, 2.
mordeo δάκνω, *momordi*, *morsum*, *mordēre*, § 87, 2, β'.
morior, § 84 καὶ § 86, 1. Μτχ. μέλλ. *moriturus*.
moveo κινῶ, *mōvi*, *motum*, *movēre*.
mulseo ψήχω, θέλωγω, -lsi, -lsum, -lēre.
mulgeo ἀμέλωγω, -lsi, *letum*, -gēre (ῥίζ. *mulg-*, πρβλ. ἀ-μέλ-γω).

nanciscor ἐπιτυγχάνω, *nactus* ἢ *nactus sum*, *nactum*, *nancisci*, § 80.
nascor γεννῶμαι, *nātus sum*, *natum*, *nasci*, § 80 (ρ. *gna-*, ὥθεν

- a-gnascor ἐκ τοῦ ad-gnascor, cognātus, κλπ. Πρβλ. κασίγνη-
-τος).
- neco, § 86, 1, α' καὶ § 89, 4. Σύνθετον e-nēco κατακτείνω, enecūi καὶ
enecāvi, enectum, enecare.
- necto συνδέω, nexi καὶ nexui, nexum, nectēre.
- neg-lēgo καὶ neg-līgo ἀμελῶ, -lexi, -lectum, -legēre. § 115, 3,
Σημ. 1.
- neo νήθω, nēvi, nētum, nēre. Πρβλ. deleo (ἀλλὰ ὀρίστ. ἐνεστώτος γ'
πληθ. neunt, ποιητικῶς κατὰ τὴν γ' συζυγίαν).
- nequeo, § 94.
- ningit καὶ ninguīt νίφει, ninxit, ningēre, § 99, 1. Πρβλ. § 24.
- niteo λάμπω, στίλβω, -tui, -tēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου nitesco στίλ-
πνός γίνομαι, -lescēre, § 110, 2, α'.
- nitor ἐρείδομαι, nīxus ἤ nīsus sum, nixum ἤ nisum, niti, § 80.
- noceo βλάπτω, -cui, (-cītum), -cēre.
- nolo, § 95.
- noseo γινώσκω, novī, notum, noscēre (ῥ. gno —, ἕθεν a-gnosco,
co-gnosco κλπ., ὧν τὸ σουπῆνον -gnītum. Πρβλ. γι-γνώ-σκω καὶ
nascor).
- nudo ὑπακνύομαι, nupsi, nuptum, nubēre, § 87, 2 γ', (ῥ. nub-,
πρβλ. νύ-μ-φη).
- nuo νέω. Εὐχρηστον μόνον ἐν συνθέσει, ὡς ab-nuo ἀνανεύω, ad-
nuo ἐπινεύω, -nūi, -nuēre.
- ob-do ἐπιτίθημι. Βλ. do.
- ob-dormiseo καταδραθάνω, -mīvi, -miscēre, § 89, 2 καὶ 110, 2, α'.
- ob-icio (πρόφ. ob-jicio) προβάλλω. Βλ. ab-icio).
- ob-liviscor ἐπιλανθάνομαι. -lītus sum, -lītum, -livisci, § 80.
- ob-oedio ὑπακούω, (ob + audio).
- ob-sideo πολιορκῶ. Βλ. sedeo.
- ob-soleseo παλαιοῦμαι, -levi, (-lētum), -lescēre. Βλ. exolesco.
- ob-sto ἀνθίσταμαι, -stīti, -stāre. Μτχ. μέλλ. obstātūrus.
- oc-cīdo καταδύομαι, -cīdi, (-cāsūm), -cidēre. Βλ. cado.
- oc-cīdo φονεύω, -cīdi, -cīsum, -cīdēre. Βλ. caedo.
- oc-cūlo ἀποκρύπτω, -cūlui, cultum, -culēre.
- odi, § 98, 1.

- of-fendo** προσκρούω. Βλ. de-fendo.
oleo ὄζω, -lui, -lère, § 89, 2.
operio καλύπτω, -perui, -pertum, -perīre. Βλ. aperio.
oportet, § 99, 2.
opporior ἀναμένω, -perītus ἢ pertus sum, -pertum, -periri, § 80.
ordior ἄρχομαι, orsus sum, orsum, ordiri, § 80.
orior ἀνατέλλω, ortus sum, ortum, (μετχ. μελλ. oritūrus), oriri, § 80 (ῥ. or-, ὄρ-νυμι). Εἰς τὴν ὀριστικὴν τοῦ ἐνεστώτος, τὴν ὑποτακτικὴν τοῦ παρατατικοῦ καὶ εἰς τὴν προστακτικὴν κανονικῶς σχηματίζεται κατὰ τὴν γ' συζυγίαν : orēris, orītur, orīmur, orimini — orērer, orērentur, κλπ.
os-tendo δείκνυμι. Ἄνευ ὑπτίου. Βλ. tendo καὶ § 87, 2, β'. Σημ. καὶ § 115, 2, β', Σημ.
- paciscor** συντίθεμαι, pactus sum, pactum, pacisci, § 80.
paenitet (me), μεταμέλει μοι, -tuit, -tère, § 99, 2.
palleo ὠχρὸς εἰμι, -llui, -llère, § 89, 2. Ἐκ τούτου pallesco ὠχρῶ, -llui, -llescere, § 110, 2, α'.
pando πετάννυμι, ἀπλώνω, pandi, passum (ἢ pansum), pandere.
pango, § 89, 4, γ' καὶ § 115, 3, α'.
parco φείδομαι, peperci ἢ parsi, parcere, § 87, 2, β'. Σουπῖνον temperatum ἐκ τοῦ temperare.
pareo φαίνομαι, ὑπακούω, -rui, -rere. Σύνθετον ap-pāreo (ἐπιφράζομαι). Μετχ. μέλλ. (ap) pariturus.
pario, § 84 καὶ § 87, 2, β'. Μετοχὴ τοῦ μέλλοντος paritūrus.
pāsko, § 86, 2, γ'.
pateo ἀναπέπταμαι, -tui, -tère, § 89, 2.
patior, § 84.
paveo, ἐπτόγημαι, pavere, § 89, 2. Ἐκ τούτου pavesco πτοῶμαι, pavescere, § 110, 2, α'.
pecto κτενίζω, pexum, pectere,
pellicio ἐφέλκομαι, -lēxi, -lēctum, -licere. Βλ. lacio.
pello ὠθῶ, pepūli, pulsum, pellere, § 87, 2, β'.
pendeo κρέμαμαι, pependi, pendere, § 89, 2, καὶ 3 καὶ § 87, 2, β'.
pendo ζυγίζω, pependi, pensum, pendere, § 87, 2, β'.
per-cello καταβάσσω, καταβάλλω, -cūli, -culsum, -cellere.

per-cutio πατάσσω. Βλ. quatio.

per-do απόλλυμι, -didi, -dītum, -dēre. Βλ. do.

pergo χωρῶ, διευθύνομαι πρὸς, per-rēxi, per-rectum, pergere (per + rego).

peto φέρομαι πρὸς, ζητῶ, -tīvi, -tītum, -tēre, § 83, Σημ., § 89, 3 καὶ § 115, 3, Σημ. 1.

piget (me) λυπεῖ (με), (piguit), pigēre, § 99, 2.

pingo, § 89, 1, β'.

pinso, § 89, 4, γ'.

placeo ἀρέσκω, placui καὶ placitus sum, placitum, placēre. (Ὡς τὸ habeo). Σύνθετα : com-placeo, per-placeo, ἀλλὰ dis-plīceo.

plango πλήττω, -nxi, -netum, -ngēre, (ῥ. plag-, § 89, 1).

plaudo κροτῶ, plausi, plausum, plaudēre.

plecto, § 86, 2, β'.

plīco πτύσσω, (plicui), plicātum, plicāre, § 89, 3. Εὔχρηστον σύνθετον : ap-plīco, ex-plīco, applicāvi καὶ applicui — explicāvi καὶ explicui, κλπ.

pluit ὕει, pluit καὶ (ἀρχαϊκῶς) pluvit, pluēre, § 89, 1.

polleo ισχύω, pollēre, § 89, 2.

polliceor ὑπισχνοῦμαι, pollicītus sum, pollicītum, pollicēri, § 80.

polluceo ἀποθύω, -lūxi, -luctum, -lucēre, § 89, 3.

polluo μαιίνω. Ὡς τὸ tribuo.

pōno ἀποτίθημι, (posīvi) καὶ posūi, posītum, ponēre (po + sino)

porricio προσφέρω εἰς τὸν βωμὸν, (-reci καὶ) -rēxi, -rectum, -ricere, (por + jicio, ἦτοι jacio, § 115, 3, α').

por-rīgo καὶ (κατὰ συγκοπήν) porgo προτείνω, -rexī, -rectum, -rigēre, (pot + rego, § 115, 3, α').

por-tendo προλέγω. Βλ. tendo καὶ § 87, 2, Σημ.

posco, § 89, 2, α' καὶ § 87, 2, β'. Σουπῆνον postulātum ἐκ τοῦ postulare.

pos-sīdeo κέκτημαι, -sēdi, -sessum, -sidēre. Βλ. sedeo καὶ § 115, 3, α'.

pos-sīdo κτῶμαι, καταλαμβάνω, -sēdi, -sessum, -sīdēre. Βλ. sido. possum, § 91.

potior κύριος γίγνομαι, -tītus sum, -tītum, -tiri, § 80.

poto πίνω, potāvi, potum, potāre, § 81, 2, Σημ.

praebeo παρέχω, 'Ως τὰ habeo (prae + habeo), § 115, 3, α'.
prae-dīco προλέγω, -dixi, κλπ. Βλ. dīco. (Διακριτέον praedīco, -cāvi, -cātum, -cāre διακκηρύττω).

prae-sto παρέχω, -stīti, -stāre. Μτζ. μέλλ. praestātūrus. Βλ. sto.
prandeo ἀριστῶ, prandi, pransum, prandēre, § 81, 2, Σημ. καὶ § 89, 3.

prehendo ἡ prendo δράττομαι, -hendi, -hensum, -hendēre.
prēmo πιέζω, pressi, pressum, premēre. 'Εν συνθέσει -prīmo, -pressi, κλπ. § 115, 3, α'.

pro-do προφέρω, προδίδω. Βλ. do.
proficiscor ἀπέρχομαι, -fectus sum, -ficisci, § 80.

prō-flīgo καταβάλλω, -gāvi, -gātum, -gāre. Βλ. καὶ fligo.

promo ἐκφέρω, prompsi, promptum, promēre, (pro + ōmo).

pudet, § 99, 2. Μτζ. μέλλ. puditurum.

pungo, § 89, 1, β'. Τὰ σύνθετα ἔχουν ἐν τῷ παραινέματι -punxi, π.χ. interpugno, interpunxi, κλπ.

quaero ζητῶ, § 89, 4, Σημ. 1. 'Εν συνθέσει -quīro, § 115, 3, β'.

quaeso, § 98, 2, γ'.

quatio, § 84. 'Εν συνθέσει -cutio, -cussi, -cussum, -cutēre, ὡς concutio διατράττω, κλπ.

queo, § 94.

queror μέμφομαι, questus sum, queri (ῥ. ques-, πρβλ. § 23,2, Σημ.)

quiesco ἡσυχάζω, quievi, (quietum), quiescēre.

rado ξέω, rāsi, rasum, radēre, § 87, 2, γ'.

rapio, § 84 καὶ § 86, 1, γ'. 'Εν συνθέσει -rīpio, § 115, 3, α'.

red-do. Βλ. do.

re-fello ἀνασχευάζω, -felli, -fellēre. Συνπῆνον refutātum, ἐκ τοῦ refutāre.

rēfert (meā) = ἐνδιαφέρει (μοι), rētuli, rēferre. Βλ. § 132. Σημ. β'.

rego εὐθύνω, rēxi, rectum, regēre. 'Εν συνθέσει -rīgo, -rēxi, κλπ. § 115, 3, α'.

re-miniscor ἀναμνησκόμαι, -sci, § 80 καὶ § 89, 1. Ὁ ἐλλείπων-
τες τύποι ἀναπληροῦνται ἐκ τοῦ recondāri.

reor λογίζομαι, rātus sum, rēri, § 80

re-pello ἀποθῶ, reppŭli, repulsum, repellere. Βλ. pello.

reperio ἀνευρίσκω, reppĕri, repertum, reperire. Πρβλ. comperio.

rĕpo ἔρπω, -psi (-ptum), -pĕre, § 87, 2, γ'.

re-poseo ἀπαιτῶ, -poscere. Βλ. posco καὶ § 89, 2.

resipisco ἀναφρονῶ, -sipui, -sipiscere. Ἐκ τοῦ sapio· πρβλ. § 110, 2, α' καὶ § 115, 3, α'.

re-spondeo ἀποκρίνομαι, -spondi, -sponsum, -spondere. Βλ. spondeo

resto ὑπολείπομαι, -stŭti, -stāre. Βλ. sto.

re-ticesco ἀποσιωπῶ, -ticui, -ticescere, § 89, 2. Ἐκ τοῦ taceo, § 110, 2, α' καὶ § 115, 3, α'.

re-vertor, § 81, 2.

re-vivisco ἀναζῶ, -vixi, -viviscere. Ἐκ τοῦ vivo, § 110, 2, α'.

rideo, § 89, 3 καὶ § 115, 2, β'.

rigeo, ῥιγῶ, -gŭi, -gĕre.

rōdo τρώγω, rōsi, rōsum, rodere, § 87, 2 γ'.

rupo, § 89, 3.

rumpo ῥήγνυμι, rūpi, ruptum, rumpere.

puo καταρρίπτω, καταφέρομαι, ἀνασκαλεύω, § 89, 4, Σημ. 1 (μετοχ. μέλλ. ruiturus). Βλ. καὶ con-gruo, in-gruo.

saepio (ἤττον ὀρθῶς sepio) περιφράττω, saepi, saeptum, saepire, § 89, 3.

salio ἄλλομαι, salui, (saltum), salire. Ἐν συνθέσει -silio, -silui, (-sultum), -silire, § 115, 3, α'.

salvĕre, § 89, 3.

sancio κυρῶ, sanxi, sanctum, sancire, § 89, 3.

sapio, § 84, καὶ § 89, 2. Ἐν συνθέσει -sipio, (-sipui), -sipĕre, § 89, 2 καὶ § 115, 3, α'. Βλ. καὶ resipisco.

sarcio ἐπισκευάζω, sarsi, sartum, sarcire, § 89, 3.

scalpo σκαλίζω, γλόφω, -psi, -ptum, -pĕre, § 87, 2, γ'.

scando, § 88, 1, β'. Ἐν συνθέσει -scendo, ὡς descendo καταβαίνω, κλπ. § 115, 3, α'.

scindo σχίζω, scīdi, scissum, scidĕre, (ῥιζ. scid-, § 86, 2, α').

scio οἶδα, (scīvi καὶ scii, scītum), seire. Ἐκ τούτου scīscō πυν-
 θάνομαι, scīvi, scītum, sciscēre, § 110, 2, α'.
scribo γράφω, scripsi, scriptum, scribēre, § 87, 2, γ'.
sculpo γλύφω. Ὡς scalpo.
seco, § 89, 3. Μτχ. μέλλ. secatūrus.
sēdeo κάθηνται, sēdi, sēssum, sedēre, § 89, 2. Ἐν συνθέσει -sīdeo,
 -sēdi, -sēssum, -sidēre· ἀλλὰ circum-sedeo, super-sedeo, § 115,
 3, α' καὶ Σημ. 2.
senesco, § 86, 2, γ'.
sentio αἰσθάνομαι, sensi, sensum, sentire, § 89, 3.
sepelio θάπτω, -pelīvi, -pultum, -pelire.
sequor ἕπομαι, secūtus sum, secūtum, sequi, § 80.
sero, § 89, 4, Σημ. 1. Ἐν τοῖς συνθέτοις τὸ σουπῖνον -sītum, § 115,
 3, α'.
sero εἴρω, (serui), sertum, serēre.
serpo ἔρπω, -psi, -pēre, § 89, 2 καὶ 87, 2, γ'.
sīdo καθεζώ, sēdi, sessum, sīdēre.
sileo σιωπῶ, silui, silēre, § 89, 2.
sino, § 89, 4, Σημ. 1.
sisto ἵστημι, stīti, (ἢ stēti), stātum, sistēre (si-sto, § 86, 3).
 Τὰ σύνθετα absisto, desisto, κλπ. ἔνθεν ὑπέρβου.
soleo, § 81, 1.
solvo λύω, solvi, solūtum, solvēre.
sono ἤχῶ, -nui, -nāre, § 89, 3. Μτχ. μέλλ. sonaturus.
sorbeo ῥοφῶ, -bui, -bēre, § 89, 2.
sordeo ῥυπῶ, -dui, -dēre, § 89, 2.
spargo πάσσω, διασκορπίζω, -rsi, -rsum, -rgēre. Ἐν συνθέσει -spergo,
 § 115, 3, α'.
specio, § 84. Εὐχρηστον ἐν συνθέσει -spicio, spēxi, -spectum,
 -spicēre, § 115, 3, α'.
sperno καταφρονῶ, sprēvi, sprētum, spernēre.
splendo λάμπω, -dūi, -dēre.
spondeo ἐγγυῶμαι, spopondi, sponsum, spondēre, § 87, 2, β' καὶ §
 89, 3.
spuo πτύω. Ὡς τὸ tribuo.
squaleo ἀνέχω, -lēre, § 89, 1.

statuo ἰδρύω. 'Ως τὸ tribuo. 'Εν συνθέσει -stituo, § 115, 3, α'.
sterno στορνέυνμι, strāvi, strātum, sternēre.
sternuo πτάρνυμαι, -nui, -nuēre, § 89, 2.
stinguo. Συνήθως σύνθετον ex-stinguo σβέννυμι, -stinxi, stinctum, -stinguēre. Τὰ σύνθετα di-stinguo διαστέλλω, in-stinguo κεν-τρίζω, inter-stinguo διαστρίζω, προέρχονται ἐξ ἐτέρου stinguo = κεντῶ.

sto ἵσταμαι, stēti, (stātum, ἀλλὰ stāturus), stāre, § 100, 2.
strepo, § 89, 3.

strideo τρίζω, -di, -dēre καὶ strido, -dēre, § 99, 2, καὶ 3.

stringo σφίγγω, strinxi, strinctum, stringēre.

struo σωρεύω, strūxi, structum, struēre.

studeo σπουδάζω, -dui, -dēre, § 89, 2.

stupeo ἐκθαμβός εἰμι, -pui, -pēre, § 89, 2.

suādeo πείθω, suāsi, suāsum, suadēre, § 89, 3.

suēscō ἐθίζομαι, suēvi, suētum, suescēre.

sugo μύζω, sūxi, suctum, sugēre.

sum, § 77 καὶ 100, 2.

sūmo λαμβάνω, sumpsi, sumptum, sumēre. ('Εξ τοῦ subs + čmo).

suo ῥάπτω. 'Ως τὸ tribuo.

surgo ὀρθῶ, ἐγείρομαι, surrēxi, surrectum, surgēre. ('Εξ τοῦ sub + rego). Καὶ subrigo.

tabeo τήκομαι, -bēre, § 89, 2.

taceo σιωπῶ, tacui, tacēre. Μτχ. μέλλ. tacitūrus. 'Η παθητ. μετοχή tacitus, (ἐπίθετον) = σιωπηλός, § 81, 2, Σημ. 'Εν συνθέσει -ticeo, -ticeui, -licere, § 89, 2 καὶ § 115, 3, α'. Βλ. καὶ con-licesco.

taedet (me) σιγχλίνομαι, taeduit ἢ (per) taesum est, taedēre, § 99, 2 καὶ § 115, 3, Σημ. 1.

tango, § 86, 2, α'. 'Εν συνθέσει tingo, ὡς at-tingo ἐφάπτομαι, -tīgi, -tactum, -tingēre, § 115, 3, α'.

tēgo στέγω, texi, tectum, tegēre.

temno καταφρονῶ, tempsi, temptum, temnēre.

tendo, § 87, 2, β' καὶ Σημ. Σύνθετον at-tendo προσέχω, -tendi, -tentum, -tendēre.

teneo κρατῶ, tenui, (tentum), tenēre. 'Εν συνθέσει -tineo, -tinui,

- tentum, -tinēre, § 115, 2, β', καὶ 3, α'. Τοῦ συνθέτου sustineo ὑπομένω, sustentātum, ἐκ τοῦ sustentare.
- tepeo** χλιαρός εἰμι, -pēre, § 89, 2. Ἐκ τοῦ tepesco χλιαίνομαι, -pui, -pescēre, § 110, 2, α'.
- tergeo** καὶ σπανάως tergo σμήλω, tersi, tersum, tergēre (καὶ ter-gēre). Πρβλ. § 89, 3.
- tēro** τρίβω, trīvi, trītum, terēre.
- terreo** φοβῶ. Ὡς τὸ habeo.
- texo** ὑφαίνω, -xui, -xtum, -xēre.
- timeo** φοβοῦμαι, -mui, -mēre, § 89, 2.
- tingo** ἢ linguo βρέχω, βάπτω, (πρβλ. τέγγω), -nxi, -nctum, -ngēre.
- tollo** αἶρω, (sus-tūli, sub-lātum), tollēre. Πρβλ. fero, § 115, 2, β'.
- tondeo** κείρω, totondi, tonsum, tondēre, § 87, 2, β', καὶ § 89, 3.
- tono** βροντῶ, -nui, (nītum), -nāre, § 89, 3.
- torpeo** ναρκῶ, -pēre, § 86, 2. Ἐκ τοῦ torpesco (ναρκοῦμαι), -pui, -perscēre, § 110, 2, 2, α'.
- torqueo** στρέφω, torsi, tortum, torquēre, § 89, 3.
- torreo** ξηραίνω, torrui, tostum, torrēre.
- trado** προδίδω, -dīdi, -dītum, -dēre. Βλ. do.
- trāho** ἔλκω, traxi, tractum, trahere.
- tremo** τρέμω, -mui, -mēre, § 89, 2.
- tribuo** ἀπονέμω, tribui, tribūtum, tribuēre, § 74, 3, γ' καὶ § 89, 4, Σημ. 1.
- trūdo** ὠθῶ, trūsi, trūsum, trudēre, § 87, 2, γ'.
- tueor** τηρῶ, tuēri, § 80. Πρξμ. tutātus sum.
- tumeo** οἰδῶ, (-mui), -mēre, § 89, 2. Ἐκ τοῦ tumesco (ὀγκοῦμαι), -mui, -mescēre, § 110, 2, α'.
- tundo** χροῶ, tutūdi, tūsum, tundēre, § 87, 2, β'.
- turgeo** οἰδῶ, -rgēre, § 89, 2.
- ulciscor** τιμωροῦμαι τινος, ultus sum, ultum, ulcisci, § 80.
- unguo** ἢ ungo ἀλείφω, unxi, unctum, unguēre, § 87, 2, γ'.
- urgeo** ἢ urgueo ὠθῶ, -ursi, -gēre, § 89, 2.
- uro** καίω, ussi, ustum, urēre (ρίζ. us-, ἐκ τῆς eus-, Ἑλλ. εὔω· πρβλ. πρβλ. § 23, 2, Σημ.).
- utor** χρῶμαι, usus sum, usum, uti, § 80.

vado βάζινω (vāsi, vāsum), vadēre, § 87, 2, γ'.
valeo ύγιαίνω, valui, valēre. Μτχ. μέλλ. valiturus.
vēho όχθω, vexi, vectum, vehēre.
vello τίλλω, άννασπώ, velli, vulsum, vellēre, § 88, 1.
vendo πωλώ, -dīdī, -dītum, -dēre. Έκ τοῦ venum, αλτιατικῆς τοῦ
 άχρήστου εις άλλην πτωσιν άνόμωτος venus (= πώλησις) καί
 do. Πζθητ. veneo.
veneo πωλοῦμαι, (venīvi ἢ venīi, venītum), venīre. (Έκ τοῦ
 venum + eo. Βλ. προηγούμενον, § 83, Σημ. καί § 89, 4, Σημ. 1).
vēnio, § 89, 3.
vercor, § 80.
vergo κλίνω πρὸς τι, versi, vergēre, § 89, 2.
verro σαρρῶ, (versum), verrēre.
verto στρέφω, verti, versum, vertēre.
vescor έσθίω, versi, § 80 καί § 89, 2. Πρσμ. ēdī, έκ τοῦ edo.
veto άπκγορεύω, § 89, 4. Σημ. 1.
vīdeo όρῶ, vīdī, vīsum, vidēre, § 89, 3.
vīco δέω, πλέκω, vīctum, -ēre, § 89, 2.
vīgeo άκμάζω, -guī, gēre, § 89, 2. Έκ τούτου vīgesco άναθάλλω,
 -guī, -gescēre, § 12, 2, α'.
vincio δέω, vinxi, vinctum, vincere, § 79, 3.
vinco νικῶ, vīci, victum, vincēre, § 86, 2.
vireo χλωρός είμι, -rēre, § 89, 2. Έκ τούτου vīresco χλοάζω, -rui,
 -rescēre, § 110, 2, α'.
viso έπισκέπτομαι, (visi), visēre, § 89, 2. Βλ. video.
vivo ζῶ, vīxi, vivēre. Μτχ. μέλλ. victūrus, § 100, 1.
volo, § 95.
volvo έλίττω, volvi, volūtum, volvēre.
vomo έμῶ, -mui, -mītum, -mēre.
voveo εύχομαι, τάζω, vōvi, vōtum, vovēre.

121. ΟΛΙΓΑ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΡΩΜΑΪΚΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ

1. Ἐν τῇ χρονολογήσει ἱστορικῶν γεγονότων χρονικὴν ἀφετηρίαν εἶχον οἱ Ῥωμαῖοι τὸ ἔτος τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης (ab urbe condita=ἀπὸ κτίσεως τῆς πόλεως, ἀφ' οὗ ἐκτίσθη ἡ πόλις, ἦτοι ἀπὸ τοῦ 753 π.Χ.). Κανονικῶς ὅμως ἕκαστον ἔτος καθόριζον διὰ μόνων τῶν ὀνομάτων τῶν ὑπάρχοντων τοῦ ἔτους τούτου (M. Messāla et M. Pisōne consulibus = ὑπατευόντων τοῦ Μ. Μ. καὶ τοῦ Μ. Π.), σπανιώτερον δὲ προσέθετον καὶ τὸν ἀριθμὸν, τὸν ὅποιον εἶχε τὸ ἔτος τοῦτο, ἀφ' οὗ ἐκτίσθη ἡ Ῥώμη. (Anno quingentesimo quinquagesimo primo ab urbe condita, P. Sulpicio Galba C. Aurelio consulibus, bellum cum rege Philippo initum est).

2. Ἦρχιζε δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν ἔτος παλαιότερον μὲν ἀπὸ τοῦ Μάρτιου, ἦτοι ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἔαρος, βραδύτερον δὲ (ἦτοι ἀπὸ τῶν μέσων τῆς δευτέρας π.Χ. ἑκατονταετηρίδας) ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου, καθ' ὃν μῆνα ἐγίνετο ἕκτοτε καὶ ἡ ἐγκατάστασις τῶν νέων ἐνιαυσίων ἀρχόντων (ὑπάρχοντων, πραιτόρων κλπ.).

Διηρεῖτο δὲ τὸ ἔτος, ὡς καὶ παρ' ἡμῶν νῦν, εἰς 12 μῆνας, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα ἀρχῇθεν ἦσαν τὰ ἐξῆς: 1ος Martius, 2ος Aprilis, 3ος Maius, 4ος Junius, 5ος Quintilis, 6ος Sextilis, 7ος September, 8ος Octōber, 9ος November, 10ος December, 11ος Januarius, 12ος Februarius.

Τὰ ὀνόματα ταῦτα τῶν μηνῶν (κυρίως ἐπίθετα, δι' ἕκαστον τῶν ὁποίων ὑπονοεῖται τὸ ὄνομα mensis = μῆν) παρέμειναν καὶ ἀφ' οὗ μετετοπίσθη ἡ ἀρχὴ τοῦ ἔτους, μόνον δὲ δύο ἐξ αὐτῶν τὰ ὀνόματα, μετεβλήθησαν κατόπιν κατὰ τοὺς αὐτοκρατορικοὺς χρόνους, ἦτοι τοῦ Quintilis διὰ τοῦ Julius, εἰς τιμὴν τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος, καὶ τοῦ Sextilis διὰ τοῦ Augustus, εἰς τιμὴν τοῦ Ὀκταβίου Αὐγούστου. Σταθερώτερον δὲ καθωρίσθησαν τὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ ἡμερολογίου ὑπὸ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος (ἐξ οὗ τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον).

3. Τῶν δὲ ἡμερῶν τοῦ μηνὸς ὁ καθορισμὸς κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν ἡμερολόγιον δὲν ἐρίνετο, ὥπως νῦν παρ' ἡμῶν, δι' ἀπλῆς ἀριθμήσεως ἀπὸ τῆς πρώτης τοῦ μηνὸς ἡμέρας καὶ ἐξῆς, ἀλλὰ κατὰ ἰδιόρρυθμον ὅλως τρόπον, τὸν ἐξῆς :

Τρεῖς ὀρισμέναι τοῦ μηνὸς ἡμέραι, ἔχουσαι ἴδιον ἐκάστη ὄνομα (Calendae Καλάνδαι, Nonae Νῶναι, Idus Εἰδοί, § 31), ἐλογίζοντο κύριαι, καὶ αὗται ἐχρησίμευον ὡς βάσεις εἰς τὸν καθορισμὸν τῶν ἄλλων ἡμερῶν τοῦ μηνός. Καὶ Calendae μὲν ἦτο ἡ πρώτη τοῦ μηνός, Nonae δὲ ἡ 5ῃ καὶ Idus ἡ 13ῃ, ἐξαίρεσαι τῶν μηνῶν Μαρτίου, Μαΐου, Ἰουλίου καὶ Ὀκτωβρίου, τῶν ὁποίων Nonae ἦσαν ἡ 7ῃ καὶ Idus ἡ 15ῃ τοῦ μηνός. Μετὰ δὲ τῶν ὀνομάτων τῶν τριῶν τούτων ἡμερῶν συνήπτετο τὸ ὄνομα τοῦ οἰκείου μηνός ὡς ἐπιθετικῶς προσδιορισμὸς αὐτῶν κατὰ γένος θελησύν, ὡς Calendae Januariae = ἡ πρώτη Ἰανουαρίου, Calendis Januariis (ἀφαιρ.) = τῇ πρώτῃ Ἰανουαρίου, κ.ο.κ.

Ὁ δὲ καθορισμὸς μιᾶς ἐκάστης τῶν λοιπῶν ἡμερῶν τοῦ μηνός ἐρίνετο πάντοτε **ὀπισθοχωρητικῶς**. Καὶ ἡ μὲν προηγούμενη μιᾶς τῶν ἀνωτέρω τριῶν κυρίων ἡμερῶν, ἐδηλοῦτο διὰ τοῦ ἐπιρρήματος pridie (= τῇ προτεραιᾷ) συναπτομένου μετὰ τῆς αἰτιατικῆς τοῦ ὀνόματος τῆς οἰκείας ἐκάστοτε ἐκ τῶν τριῶν κυρίων ἡμερῶν, ὡς pridie Calendas Maias = τῇ προτεραιᾷ τῶν Καλάνδων τοῦ Μαΐου (ἦτοι τῇ 30ῇ Ἀπριλίου), pridie Nonas Junias = τῇ προτεραιᾷ τῶν Νῶνων τοῦ Ἰουνίου (ἦτοι τῇ 4ῃ Ἰουνίου), pridie Idus Octobres = τῇ προτεραιᾷ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου (ἦτοι τῇ 14ῃ Ὀκτωβρίου) κ.ο.κ.

Τῶν δὲ λοιπῶν ἡμερῶν ἐκάστη ἐδηλοῦτο δι' ἐμπροθέτου ἀποτελουμένου ἐκ τῆς προθέσεως ante (= πρὸ) καὶ τῆς αἰτιατικῆς πρῶτον τοῦ ὀνόματος dies μετὰ τοῦ τακτικοῦ ἀριθμητικοῦ τοῦ δηλοῦντος τὴν τάξιν τῆς ὀριζομένης ἡμέρας πρὸ τῶν ἐπομένων Νῶνων ἢ Εἰδῶν τοῦ τρέχοντος μηνός ἢ τῶν Καλάνδων τοῦ ἐπομένου, καὶ δεύτερον τῆς αἰτιατικῆς τοῦ ὀνόματος μιᾶς τῶν κυρίων ἡμερῶν τούτου, ὡς ante diem quartum Nomas Februarias (τῇ τετάρτῃ ἡμέρᾳ πρὸ τῶν Νῶνων τοῦ Φεβρουαρίου), ante diem decimum Calendas Maias (= τῇ δεκάτῃ ἡμέρᾳ πρὸ τῶν Καλάνδων τοῦ Μαΐου) κ.ο.κ.

Πρόδηλον νῦν, ὅτι τὴν ἡμέραν τοῦ μηνός, τὴν καθ' ἡμᾶς ἀντιστοιχοῦσαν εἰς τοιοῦτόν τινα χρονικὸν ὀρισμὸν, δυνάμεθα νὰ εὐρίσκωμεν **δι' ἀφαιρέσεως**. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ῥωμαῖοι ἀριθμοῦντες κατὰ τὸν ἀνωτέρω τρόπον συνυπελόγιζον καὶ τὴν ἡμέραν τῶν προσεχῶν

Νωνῶν ἢ Εἰδῶν ἢ Καλανδῶν, ἀπὸ τῶν ὁποίων ὀπισθοχωρητικῶς ὠρίζον τὰς ἡμέρας τῶν μηνῶν, διὰ τοῦτο πρέπει, ἂν μὲν ἡ καθοριζομένη ἡμέρα εἶναι πρὸ τῶν Νωνῶν ἢ Εἰδῶν, νὰ προσθέτωμεν μίαν μονάδα εἰς τὸν ἀριθμὸν τὸν δεικνύοντα τὴν ἡμερομηνίαν τούτων καὶ ἔπειτα νὰ ἀφαιροῦμεν, ἂν δὲ ἡ καθοριζομένη ἡμέρα εἶναι πρὸ τῶν Καλανδῶν τοῦ ἐπομένου μηνός, νὰ προσθέτωμεν δύο μονάδας εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν τοῦ μηνός, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει ἡ καθοριζομένη ἡμέρα, καὶ καὶ μετὰ τοῦτο νὰ κάμνωμεν τὴν ἀφαίρεσιν. Οὕτω ἡ ante diem quartum Nonas Februarias εἶναι ἡ 2α Φεβρουαρίου (Nonae Februariarum ἡ 5, προσθέτοντες λοιπὸν 1 εἰς τὸ 5 καὶ ἀφαιροῦντες 4, ἔχομεν 2), ἡ δὲ ante diem decimum Calendas Maias εἶναι ἡ 22α Ἀπριλίου. (Ὁ Ἀπρίλιος ἔχει 30, προσθέτοντες δὲ εἰς ταύτας 2 καὶ ἀπὸ τὸ ἄθροισμα 32 ἀφαιροῦντες τὸ 10 ἔχομεν 22).

Σημείωσις. Αἱ ἄνω φράσεις ὀρισμοῦ τῶν ἡμερῶν τοῦ μηνός εἶναι συντακτικῶς σόλοικοι. Τὸ συντακτικῶς κανονικὸν εἶναι die quatro ante Nonas Februarias — die decimo ante Calendas Maias, κ. τ. τ. Λαμβάνονται δὲ αἱ φράσεις αἱ δηλοῦσαι ἡμερομηνίαν ὡς μία ἔννοια καὶ διὰ τοῦτο δύναται νὰ προτάσσεται αὐτῶν ὁλοκλήρων ἢ πρόθεσις in ἢ ad ἢ ex, ὡς : Caedem optimatium contulerat Catilina in ante diem V Cal. Novembres — Supplicatio indicta est ex ante diem V Idus Octobres. — In Formiano esse volumus usque ad pridie Nonas Maias.

122. ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΑΙ

1. Ὀνομάτων προσώπων

Ἐκάστου Ῥωμαίου τὸ ὄνομα κανονικῶς ἦτο τριπλοῦν, ἥτοι συνίστατο ἐκ τοῦ προωνυμίου (praenomen), τοῦ ὀνόματος (nomen) καὶ τοῦ ἐπωνύμου (cognomen), ὡς π.χ. Marcus Tullius Cicero. Τοῦ προωνυμίου ἐγράφετο συνήθως μόνον τὸ πρῶτον γράμμα ἢ τὰ πρῶτα γράμματα. Οὕτω.

A. = Aulus	L. = Lucius	Q. ἢ Qu. = Quintus
App. = Appius	M. = Marcus	S. ἢ Sex. = Sextus
C. ἢ G. = Gaius	M' = Manius	Ser. = Servius
Cn. ἢ Gn. = Gnaeus	Mam. = Mamercus	Sp. = Spurius
D. = Decimus	N. ἢ Num. = Numerius	T. = Titus
K. = Kaeso	P. = Publius	Ti. ἢ Tib. = Tiberius

2. Ὀνομάτων ἀρχόντων, ἀρχῶν, ἐπισήμων εὐχῶν, κ.τ.τ.

aed. = aedilis.
can. = candidatus.
cos. = consul.
coss. = consules.
D. = Divus.
des. = designatus.
E. Q. R. = eques Romanus.
Ictus = iuris consultus.
imp. = imperator.
leg. = legatus.
O. M. = optimus maximus.
p. = populus.
p.c. = patres conscripti.
pl. = plebs.

P. M. ἡ Pont. Max. = pontifex maximus.
 pr. = praetor.
 P. R. = populus Romanus.
 praef. = praefectus.
 proc. = proconsul.
 Q. D. B. V. = quod deus bene vertat.
 Q. F. F. Q. S. = quod felix faustumque sit.
 Quir. = Quirites.
 Resp. = respublica.
 S. C. ἡ SCtum = senatus consultum.
 S. P. Q. R. = senatus populusque romanus.
 tr. = tribūnus.
 tr. pl. = tribūnus plebis.

3. Χρονολογιῶν

(Βλ. περὶ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ ἡμερολογίου, § 121).

a.d. = ante diem.
 a.u.c. = ab urbe condita.
 C. ἡ Cal. = Calendae.
 Id. = Idus.
 N. = Nonae.

4. Ἐν ἐπιγραφαῖς μνημείων

d.d. (d.). = dono dedit (dicavit).
 D.M. (S). = Dis Manibus (sacrum).
 d.s. = de suo.
 d.s.p.p. = de sua pecunia posuit.
 f. = filius ἡ filia.
 f.c. ἡ fac. cur. = faciendum curavit.
 g.p.r.f. = genio populi romani feliciter.
 h.s.e. = hic situs (ἡ sita) est.
 l. = libertus ἡ liberta.
 n. = nepos.
 pr. = pronēpos.
 (p.) v.a. = (pius) vixit annos.
 s.t.t.l. = sit tibi terra lēvis.

5. Ἐν ἐπιστολαῖς

s.v.b.e.v. = si vales bene est ; ego valeo.

s.d. (ᾗ s. p. d.) = salutem dicit (ᾗ salutem plurimam dicit).

6. Ἐν βιβλίοις

cf. = confer.

l. s. = loco sigilli.

i.e. = id est.

mss. = manuscripti.

l.c. = loco citato.

scil. = scilicet.

l. l. = loco laudato.

sq. = sequens.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ
ΤΗΣ
ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ
ΤΗΣ
ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΕΥΣΕΩΣ

ΓΕΝΙΚΗ ΠΡΟΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΙΣ

123. Ἡ σύνταξις τῶν λέξεων (constructio dictiōnum ἢ structūra) ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ εἰς πολλὰ εἶναι ἢ αὐτὴ ἢ παροιμία πρὸς τὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς. Ἐν τοῖς ἐπομένοις ἐξετάζονται προπάντων τὰ διάφορα καὶ ἰδιάζοντα ἐν τῇ συντάξει τῆς λατινικῆς γλώσσῃς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΟΡΟΙ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΣ ΚΑΙ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΑΥΤΩΝ

124. Ὡς ὑποκείμενον (subiectum) προτάσεως σπανίως τίθεται ἐν τῇ λατινικῇ ὄνομα ἐπίθετον καὶ ἰδίως μετοχὴ (διὰ τὴν ἑλλειψιν ἐν αὐτῇ ἄρθρου, τὸ ὁποῖον νὰ οὐσιαστικοποιῇ ταῦτα): *beati sunt possidentes* μακάριοι (εἰσιν) οἱ κατέχοντες.

Ἀντὶ δὲ μετοχῆς τίθεται συνήθως ὡς ὑποκείμενον ἀναφορικὴ πρότασις : *divitissimus est (is), qui paucis contentus est* πλουσιώτατός ἐστιν ὁ ὀλίγοις ἀρκούμενος. (Πρβλ. νεοελλην. ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἢ ἐκεῖνος πού).

125. Ὄνομα οὐσιαστικὸν ὡς κατηγορούμενον (praedicatum) τίθεται καὶ ἐν τῇ λατινικῇ κατὰ γενικὴν (κτητικὴν κλπ.), ὡς *horti sunt Caesaris* οἱ κήποι εἰσι τοῦ Καίσαρος. Ἄλλ' ἐν αὐτῇ ὄνομα οὐσιαστικὸν ὡς κατηγορούμενον τίθεται καὶ κατὰ δοτικὴν πρὸς δῆλωσιν σκοποῦ καὶ κατ' ἀφαιρετικὴν πρὸς δῆλωσιν καταστάσεως ἢ ιδιότητος : *Themistoclis consilium salutis fuit* τοῦ Θεμιστοκλέους ἡ βουλὴ (εἰς σωτηρίαν ἐγένετο), *σωτηρία ὑπῆρξεν bono animo* (ἀφαιρ.) *sum* ἔχω θάρρος, *θαρρῶ*. *Britanni sunt capillo promisso* οἱ Βρετταννοὶ καθειμένῃ τὴν κόμην ἔχουσι.

126. Τοῦ ῥήματος τοῦ τε συνδετικοῦ (copula) καὶ τοῦ κατηγορηματικοῦ (verbum finitum) ἡ συμφωνία πρὸς τὸ ὑποκείμενον ἐν γένει γίνεται ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ. Ἄλλ' εἰς τὴν Λατινικὴν δὲν ὑπάρχει σύνταξις οἷα ἡ λεγομένη Ἀττικὴ σύνταξις τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς.

127. Τῆς ὀνομαστικῆς καὶ τῆς κλητικῆς, τῆς γενικῆς, τῆς δοτικῆς καὶ τῆς αἰτιατικῆς ἢ σημασίᾳ καὶ ἡ συντακτικὴ χρῆσις ἐν τῇ Λατινικῇ εἶναι ἐν γένει ὁποῖα καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ.

128. Ἡ ἀφαιρετικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν

1) **πόθεν;** (ἀπὸ ποῦ; ἀπὸ ποιόν; κλπ.), ἥτοι ἡ ἀφαιρετικὴ δηλοῦν πρῶτον **τὴν ἀφετηρίαν** ἐνεργείας τινὸς τοῦ ὑποκειμένου: *venit Romā* ἔρχεται ἐκ Ῥώμης (ablativus separativus, ἥτοι ἀφαιρετικὴ τοῦ ἀποχωρισμοῦ, κυρίως ἀφαιρετικὴ, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ἀφαιρετικὴν γενικὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς· προβλ. Θέτις ἀνέδου **πολιτὴς ἄλλος**·

2) **μετὰ τίνο;** (με ποιόν; με τί; πῶς;) ἥτοι ἡ ἀφαιρετικὴ δηλοῦν δευτέρον τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον **συνοδεύει** τὸ ἀντικείμενον κατὰ τινα ἐνεργείαν του: *decem navibus Romam rediit* με δέκα ναῦς εἰς τὴν Ῥώμην ἐπέστρεψεν (ablativus sociativus, ἀφαιρετικὴ τῆς κοινωνίας ἢ τῆς συνοδείας, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ὁμοίαν δοτικὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς· προβλ. κατέπλευσεν εἰς Πάρον **ναυσὶν εἵκοσιν**).

Ἐκ τῆς ἀφαιρετικῆς ταύτης προῆλθεν ἡ ablativus instrumentalis, ἥτοι ἡ **ὀργανικὴ ἀφαιρετικὴ**, (ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ὁμοίαν δοτικὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς: *secūri* (ἀφαιρ.) *hostem percussit* διὰ πελέκους τὸν ἐχθρὸν ἐπληξε (· προβλ. τὴν θύραν **τῇ βακτηρίᾳ** ἔκρουε).

Σημείωσις. Ἀντὶ ἀπλῆς ἀφαιρετικῆς τῆς συνοδείας τίθεται καὶ ἐμπρόθετον ἀποτελούμενον ἐκ τῆς *cum* μετ' ἀφαιρετικῆς, ἰδίᾳ ὅταν ἡ ἀφαιρετικὴ αὕτη δὲν ἔχῃ ἐπιθετικὸν τινα προσδιορισμὸν: *cum exercitu profectus est* ἀπῆλθε μετὰ τοῦ στρατοῦ.

Ἀντὶ τῆς ὀργανικῆς ἀφαιρετικῆς, ὅταν τὸ δι' οὗ ἐνεργεῖ τίς τι εἶναι **πρόσωπον**, τίθεται ἡ *per* μετ' αἰτιατικῆς ἢ ἡ (ἀφαιρετικὴ) *opērā* ἢ *auxiliō* μετὰ γενικῆς τοῦ προσώπου: *per servum certior est* ἐπληροφορήθη **διὰ** τοῦ δούλου. *Ciceronis opērā* *respublica conservata est* **διὰ** τοῦ Κικέρωνος διεσώθη ἡ πολιτεία. *Ōtō* καὶ *opērā* *meā, nostrā* — *opērā* *tuā, vestrā*, κ.τ.τ., ἀντὶ *per me, per nos, per te*, κλπ.

3) ποῦ; ἤτοι ἡ ἀφαιρετική δηλοῦ τὸν τόπον ἐνεργείας τινὸς τοῦ ὑποκειμένου: *Babylōne mortuus est* ἐτελεύτησεν ἐν Βαβυλῶνι (*ablatus locativus*, **τοπικὴ ἀφαιρετική**, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ὁμοίαν δοτικὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς· πρὸβλ. πατὴρ αὐτόθι μέμναι **ἀγρῶ**).

Σημείωσις. Ὡς τοπικὴ πτῶσις λαμβάνεται εἰς ὁρισμένες περιπτώσεις καὶ ἡ (ἐνικὴ) γενική. (Βλ. κατωτέρω).

Χρήσις ἐκάστης τῶν πτώσεων

1. Ἑνικὴ

α) Μετὰ οὐσιαστικῶν, ἐπιθέτων καὶ ἐπιρρημάτων

129. 1) Ἡ γενικὴ **κτητική** (*genetivus possessivus*) ἐν τῇ Ἀστικῇ μετὰ τινων ὀνομάτων, ὡς *nomen, vox, virtus* κ.τ.λ., ἔχει τὴν ἐννοιαν παραθέσεως ἢ ἐπεξηγήσεως: *nomen regis in odio fuit Romanis* (τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως, ἤτοι) τὸ ὄνομα **βασιλεὺς** μισητὸν ἐγένετο τοῖς Ῥωμαίοις (*genetivus explicativus* ἢ *epexegeticus*).

Σημείωσις. Ἀντὶ τῆς γενικῆς τῶν προσοικῶν ἀντωνυμιῶν (*mei, tui, nostri*, κλπ., § 56) ὡς κτητικῆς, χρησιμοποιοῦνται κανονικῶς ἐν τῇ Λατινικῇ αἱ ἀντίστοιχοι κτητικαὶ ἀντωνυμίαι. Οὕτω λέγεται π.χ. *nulla epistula tua* (οὐχὶ *tui*) οὐδεμία ἐπιστολὴ σου. Ἄν ὅμως ὑπάρχῃ καὶ κατὰ παράθεσιν ἢ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς τοῦ προσώπου, τὸ ὅποιον νοεῖται ὑπὸ τῆς κτητικῆς ἀντωνυμίας, οὗτος ἐκφέρεται κατὰ γενικὴν: *mea consulis opera* δι' ἐμοῦ τοῦ ὑπάτου (πρὸβλ. § 128, 2, Σημ.).

2) Ὡς γενικὴ **διαιρετική** (*genetivus partitivus*) λαμβάνεται ὅλως ἰδιορρυθμῶς ἐν τῇ Λατινικῇ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἢ ἐνικὴ γενικὴ ὀνόματος οὐσιαστικῶ ἢ τοῦ οὐδετέρου **δευτεροκλίτου** ἐπιθέτου οὐσιαστικῶς λαμβανομένου, καίτοι ταῦτα δὲν σημαίνουν διηρημένον τι ὅλον ἢ ποσόν. Μετὰ τοιαύτης δὲ γενικῆς συντάσσονται:

α) τὸ οὐδέτερον ἐπιθέτων ἢ ἐπιθετικῶν ἀντωνυμιῶν ποσοῦ σημαντικῶν, καθὼς καὶ τὸ οὐδέτερον ἄλλων ἀντωνυμιῶν, οὐσιαστικῶς λαμβανόμενον κατὰ πτῶσιν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν ἢ αἰτιατικὴν ἐκφερομένην ἄνευ προθέσεως, ὡς *multum, plus, plurimum — paulum, minus, minimum — tantum, quantum — hoc, id, idem, quod, quid, aliquid, nihil*, κλπ. Π.χ. *multum laboris* πολὺς μόχθος· *virtus nihil expēdit praemii* ἢ ἀρετὴ οὐδεμίαν ἀμοιβὴν ἀπαιτεῖ· *quid novi? nihil novi?* τί νέον; οὐδὲν νέον;

Σημείωσις. Ἐν ἡ ὅλη ἔκφρασις ἀποτελεῖ ἐμπρόθετον ἢ ἂν τὸ μετὰ τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα ἢ ἀντωνυμίας ἐπακολουθοῦν ἐπίθετον εἶναι **τρίτοκλιτον**, τότε δὲν γίνεται χρῆσις γενικῆς διακρετικῆς, ἀλλ' ἐπιθετικοῦ προσδιορισμοῦ. Οὕτω (*tantum audaciae* τοσαύτη τόλμη, ἀλλὰ) *ad tantam audaciam* εἰς τοσαύτην τόλμην (*aliquid boni* ἄγαθόν τι, ἀλλὰ) *aliquid memorabile* ἀξιωμακρόν τι (καὶ οὐχὶ *aliquid memorabilis*, γεν.).

β) τὰ ποσοτικὰ ἐπιρρήματα *satis, nimis, parum*. Π.χ. *ea amicitia non satis habet firmitatis* ἡ φιλία αὕτη δὲν ἔχει ἱκανήν σταθερότητα.

3) α) Μετὰ γενικῆς **ἀντικειμενικῆς** (*genetivus obiectivus*) συντάσσονται καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ πολλὰ ἐπίθετα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται ὡσαύτως μετὰ τοιαύτης γενικῆς. Ἰδιαιτέρως σημειώσεως ἄξιον εἶναι τὸ ἐπίθετον *certior* (συγκριτικὸν τοῦ *certus* βέβαιος, ἀσφαλῆς), συντασσόμενον καὶ αὐτὸ μετὰ γενικῆς *ἀντικειμενικῆς* εἰς τὰς φράσεις *certior fio alicuius rei* πληροφοροῦμαι **περί τινος**, καὶ *certiorem facio aliquem alicuius rei* πληροφοροῦ τινά **περί τινος**.

β) Μετὰ γενικῆς *ἀντικειμενικῆς* συντάσσονται καὶ πολλὰ μετοχὰ ἐνεστώτος ἐνεργητικῶν μεταβατικῶν ῥημάτων συντασσόμενων μετ' αἰτιατικῆς, ὅταν αὗται λαμβάνονται ὡς ἐπίθετα καὶ δηλοῦν διαρκῆ τινα ἰδιότητα: (*amo patriam*, ἀλλὰ) *amans patriae* = φιλόπατρις, (*appeto laudem*, ἀλλὰ) *appetens laudis* φιλόδοξος. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. **οἶωνων** σάφα **εἰδώς**, κ.τ.τ.).

β') Μετὰ ῥημάτων

130. Ἀντικείμενον κατὰ γενικὴν ἐν τῇ Λατινικῇ δέχονται μόνον τὰ μνήμης καὶ λήθης σημαντικὰ ῥήματα (*memini*, § 98, 1, *reminiscor, obliviscor*, κλπ.) καὶ τὰ ἀναμνηστικὰ (*admoneo, commoneo*, κλπ.), τὰ ὅποια, ὅταν εἶναι ἐνεργητικὰ μεταβατικά, ἔχουν καὶ ἕτερον ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν, δηλοῦν τὸ πρόσωπον, τὸ ὅποιον ὑπενθυμίζει τις: *memini amicorum* μέμνημαι τῶν φίλων *legati foederis Carthaginienes admonuerunt* οἱ πρέσβεις ὑπέμνησαν τοὺς Καρχηδόνιους τὴν συνήθη.

Τίθεται ὅμως καὶ κατ' αἰτιατικὴν τὸ ἀντικείμενον τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων, ὅταν δὲν δηλοῖ πρόσωπον, κανονικῶς δὲ τίθεται οὕτως, ὅταν εἶναι τὸ οὐδέτερον ἀντωνυμίας ἢ ἐπιθέτου: *iniurias obliviscitur* λησμονεῖ τὰς ὕβρεις *illud semper memento* ἐκείνου ἀεὶ μέμνησο.

Σημείωσις. Τὰ ἄλλα ῥήματα τῆς Λατινικῆς, τὰ ἀντιστοιχοῦντα πρὸς ῥήματα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, συντάσσονται μετὰ γενικῆς, συντάσσονται ἐν αὐτῇ εἴτε μετὰ δοτικῆς εἴτε, τὰ πλεῖστα, μετ' ἀφαιρετικῆς. (Βλ. κατωτέρω).

131. Συντάσσονται μετὰ γενικῆς τῆς αἰτίας (genetivus causae)

1) τὰ δικαστικὰ ῥήματα (verba iudicialia), ὡς accusare, damnare, absolvēre, κ.τ.π., ἐκ τῶν ὁποίων τὰ ἐνεργητικὰ μεταβατικὰ ἔχουν καὶ ἕτερον ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν, δηλοῦν τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον κατηγορεῖ τις, καταδικάζει, κλπ. : Miltiades proditiōnis accusatus est ὁ Μιλτιάδης κατηγορήθη διὰ προδοσίαν consulem condemnaverunt inertiae τοῦ ὑπάτου ἀμέλειαν κατέργωσαν.

Κατὰ ταῦτα λέγεται καὶ accusare aliquem capitis (ὁπάγειν τινὰ θανάτου) καὶ damnare aliquem capitis (καταργεῖν τινὸς ὀνόματον).

Σημείωσις. Ἀντὶ τῆς γενικῆς τῆς αἰτίας τίθεται μετὰ τῶν ῥημάτων τούτων καὶ ἐμπρόθετον ἀποτελούμενον ἐκ τῆς προθέσεως de μετ' ἀφαιρετικῆς : eum (repetundarum ἢ) de repetundis damnaverunt κατεδίκασαν αὐτὸν διὰ κάκωσιν ἐπαρχίας. Κανονικῶς δὲ λέγεται accusare ἢ damnare aliquem de vi (ἐπὶ βίῃ). Πρβλ. § 27, 6.

2) τὰ δηλοῦντα συναίσθημα ἀπρόσωπα ῥήματα piget, pudet, paenitet, taedet, pertaesum est καὶ miseret (§ 99, 2). Τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον δοκιμάζει τὸ συναίσθημα, δηλοῦται δι' αἰτιατικῆς : eum pudet deorum hominumque αἰσχύνεται θεοὺς καὶ ἀνθρώπους : paenitebit vos huius consilii (μεταμελήσει ὑμῖν ταύτης τῆς βουλῆς) θὰ μεταμελήθῃτε διὰ τὴν ἀπόφασιν ταύτην.

Σημείωσις. Ἄν τὸ δηλοῦν τὸ αἶτιον τοῦ συναίσθηματος ἐκφράζεται διὰ ῥήματος, τοῦτο τίθεται κατ' ἀπαρέμφατον : me pudet ea dicere αἰσχύνομαι ταῦτα λέγων. Ἄν δὲ ἐκφράζεται δι' ὠδετέρου ἀντωνυμίας, τότε γίνεται χρῆσις προσωπικῆς συντάξεως μὲ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος τὴν ἀντωνυμίαν ταύτην : non te haec pudet ? δὲν αἰσχύνεσαι διὰ ταῦτα ;

132. Μετὰ γενικῆς συντάσσεται καὶ τὸ ἀπρόσωπον ῥῆμα inter-est (=διαφέρει, ἐνδιαφέρει), δηλοῦ δὲ ἡ γενικὴ μετὰ τούτου τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ἐνδιαφέρει τι : Ciceronis interest διαφέρει τῷ Κικέρωνι (ἐνδιαφέρει τὸν Κικέρωνα). Προσωπικῆς ὅμως ἀντωνυμίας γενική (mei, tui, κλπ.) δὲν τίθεται μετὰ τοῦ interest, ἀλλ' ἀντ'

αὐτῆς τίθεται ἡ ἐνικὴ ἀφαιρετικὴ τοῦ θηλυκοῦ τῶν ἀντιστοίχων κτη-
τικῶν ἀντωνυμιῶν (*meā, tuā, suā, nostrā, vestrā*, ὡς *mea (tua)*)
interest διαφέρει μοι (σοι) μὲ (σέ) ἐνδιαφέρει. (Πρβλ. § 128, 2,
Σημ. καὶ § 129, 1, Σημ.). Ἄλλ' ὅμως λέγεται *omnium nostrum*
(ἢ *vestrum*) interest πᾶσιν ἡμῖν (ἢ ὑμῖν) διαφέρει.

Σημείωσις α'. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐνδιαφέρει τινά, ἐκφράζεται ποικι-
λοτρόπως, ἤτοι δι' ἀπαρεμφατικῆς προτάσεως, διὰ πλαγίας ἐρωτήσεως, διὰ βου-
λητικῆς προτάσεως εἰσαγομένης διὰ τοῦ *ut* ἢ τοῦ *ne* καὶ τοῦ οὐδετέρου δεικτικῆς
ἀντωνυμίας, (οὐδέποτε ὅμως δι' ὀνόματος οὐσιαστικοῦ) : *tua et mea maxime*
interest *te valēre* ἢ (*ut valeas*) σὲ καὶ ἐμὲ τὰ μέγιστα ἐνδιαφέρει σὺ νὰ ὑγιαίνης.
hoc reipublicae interest τοῦτο ἐνδιαφέρει τὴν πολιτείαν. Τὸ πόσον δὲ ἐνδιαφέρει
τινὰ τι ἐκφράζεται πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ διὰ γενικῆς (τῆς ἀξίας, *genetivus pretii*) :
illud Ciceronis magni intererat ἐκεῖνο μεγάλως ἐνδιέφερε τὸν Κικέρωνα.

Σημείωσις β'. Ὁμοίως μὲ τὸ interest συντάσσεται καὶ τὸ συνώνυμον
αὐτοῦ *refert* (διάφορον τοῦ *refert*, ἤτοι τοῦ γ' ἐνικοῦ τοῦ *refero* — ἀναφέρω).
Ἀλλὰ μετὰ τοῦ *refert* συνήθεις εἶναι μόνον αἱ φράσεις *meā (tuā, κλπ.)* *refert*
καὶ *quid refert?* *nihil refert* τί ἐνδιαφέρει ; οὐδὲν ἐνδιαφέρει.

2. Ἡ Δοτικὴ

α') Μετὰ οὐσιαστικῶν, ἐπιθέτων καὶ ἐπιρρημάτων

133. Ἡ σύνταξις οὐσιαστικοῦ μετὰ δοτικῆς εἶναι πολὺ σπανία
(ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ) : *obtemperatio legibus* ὑπακοὴ
εἰς τοὺς νόμους (ὅπως *obtempero legibus* ὑπακούω τοῖς νόμοις).

2) Ἐπίθετα συντασσόμενα μετὰ δοτικῆς καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ εἶ-
ναι πολλὰ, ἀντιστοιχοῦντα σχεδὸν πάντα πρὸς τὰ ἐπίθετα τῆς ἀρχαίας
Ἑλληνικῆς τὰ συντασσόμενα μετὰ δοτικῆς, ὡς *amicus, inimicus, si-*
milis (κλπ.) *alicui*.

Πολλὰ ὅμως ἐκ τούτων οὐσιαστικῶς λαμβανόμενα συντάσσονται
καὶ μετὰ γενικῆς (κτητικῆς), ὡς *amici Ciceronis* οἱ φίλοι τοῦ Κι-
κέρωνος. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. φίλος *τινὶ* -φίλος *τινός*, κ.τ.τ.), Πάν-
τοτε δὲ λέγεται *mei* (*tui, nostri, κλπ.*) *similis* ὅμοιος ἐμοὶ (σοί,
ἡμῖν, κλπ.), καθὼς καὶ *veri similis* (= πιθανός), οὐχὶ δὲ *mihi*
(*tibi, κλπ.*) *similis*, οὐδὲ *vero similis*.

3) Μετὰ δοτικῆς συντάσσονται καὶ ἐπιρρήματα παραγόμενα ἐξ
ἐπιθέτων συντασσομένων μετὰ δοτικῆς ἢ ἔχοντα συγγενῇ πρὸς ταῦτα

σημασίαν : naturae (δοτ.) *convenienter vivere συμφώνως τῇ φύσει* ἔσῃ.

Τὰ ἐπιρρήματα ὅμως *propius* (ἐγγύτερον) καὶ *proxime* (ἐγγύτατα) συντάσσονται πάντοτε μετ' αἰτιατικῆς (ὅπως ἡ συγγενῆς πρὸς ταῦτα προθέσις *prope*, § 102, 1) : *proxime Pompeium sedebat* ἐγγύτατα τοῦ Πομπηίου ἐκάθητο.

Ὁμοίως δὲ πρὸς ταῦτα συντάσσονται καὶ μετ' αἰτιατικῆς προσέτι τὰ ἐπίθετα *propior* (ἐγγύτερος) καὶ *proximus* (ἐγγύτατος) : *Ubii proximi Rhenum incoluerunt* οἱ Οὐβιοὶ ἐγγύτατα τοῦ Ῥήνου κατέσκησαν.

Σημειώσεις. Μετὰ δοτικῆς συντάσσονται καὶ τὰ ἐπιφωνήματα *vae* καὶ *hei* : *vae victis* οὐαὶ τοῖς ἡττημένοις· *hei mihi misero* ὦ μοι (ἐμοὶ) τῷ δυστήνῳ.

β') Μετὰ ῥημάτων

134. Ἀντικείμενον κατὰ **δοτικὴν** δέχονται ἐν γένει ῥήματα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται ὁμοίως μετὰ δοτικῆς. Οὕτω καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ συντάσσονται μετὰ δοτικῆς :

1) ῥήματα σημαίνοντα ἐν γένει φιλικὴν ἢ ἐχθρικήν πρὸς τινα ἐνέργειαν ἢ διάθεσιν, ἔχοντα τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀρμόζειν, πρέπειν, κ.τ.τ. ὡς *obtemperare, ignoscere, placere, fidere, invidere, favere, irasci alicui* — *convenire alicui*, κ.τ.τ. : *oboediamus legibus* πειθόμεθα τοῖς νόμοις· *vir probus invidet nemini* ὁ χρηστός ἀνὴρ οὐδενὶ φθονεῖ· *haec ornamenta tibi conveniunt* ταῦτα τὰ κοσμήματα ἀρμόζουσίν σοι·

2) ῥήματα ἔχοντα ἐν γένει τὴν σημασίαν τοῦ λέγειν, δεικνύειν, δίδειν, πέμπειν, κ.τ.τ., ὡς *dicere, narrare, indicare, dare, mittere*, κλπ., μετὰ τῶν ὁποίων, ἐκτὸς τῆς **δοτικῆς**, ἥτις ἐπέχει θέσιν **ἐμμέσου ἀντικειμένου**, συνάπτεται συγχρόνως καὶ αἰτιατικὴ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου : *timor addit alas pedibus* ὁ φόβος προσθέτει πτερὰ τοῖς ποσίν· *suum cuique tribuere* (τὸ ἑαυτοῦ =) τὸ ἴδιον ἐκάστῳ ἀπονέμειν.

3) ῥήματα σύνθετα μετὰ τῶν προθέσεων *ad, ante, eum, in, inter, ob, post, prae, sub* ἢ μετὰ τοῦ ἀχωρίστου μορίου *re* (§ 114, 2, ε'), συγγενεύοντα κατὰ τὴν σημασίαν πρὸς τὰ ἀνωτέρω ῥήματα :

adsum alicui παρίσταμαι (βοηθῶ) τινι· committo alicui pecuniam ἐγχειρίζω (ἐμπιστεύομαι) τινι τὰ χρήματα· succedo alicui διαδέχομαι τινι· resisto alicui ἀνθίσταμαι τινι· terror incidit exercitui φόβος (πανικός) ἐνέπεσε τῷ στρατεύματι.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς α'. Μετὰ δοτικῆς συντάσσονται ἐν τῇ Λατινικῇ, ἐπεὶ δὲ ἐν αὐτῇ λαμβάνονται ὡς ἀμετάβατα, καὶ πολλὰ ῥήματα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται μετ' αἰτιατικῆς (ἢ γενικῆς), ὡς prodesse, nocēre alicui ὠφελεῖν, βλάπτειν **τινά**, (ἀλλὰ πρβλ. λυσιτελεῖν τινι), suadēre, persuadere alicui πείθειν, καταπείθειν **τινά**, blandiri alicui κολακεύειν **τινά**, κ.ἄ. —parcēre alicui φειδесθαί **τινος** : Themistocles persuasit Atheniensibus, ut... ὁ Θεμιστοκλῆς κατέπεισε **τούς Ἀθηναίους** νά... philosophia medētur animis ἡ φιλοσοφία θεραπεύει **τὰς ψυχάς**.

Παθητικὸν δὲ τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων σχηματίζεται μόνον ἀπροσώπως, ὡς mihi (tibi, κλπ.) invidētur φθονοῦμαι (φθονεῖσαι κλπ.) : parcetur victis (φειδῶ ἔσται τοῖς ἡττημένοις), οἱ ἡττημένοι θὰ τύχῃσι χάριτος.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς β'. Πολλὰ ῥήματα συντάσσονται ἄλλοτε μετὰ δοτικῆς καὶ ἄλλοτε μετ' αἰτιατικῆς, καθόσον λαμβάνονται μετὰ διάφορον σημασίαν. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. ἀγαπᾶν **τινα** καὶ ἀγαπᾶν **τινι**). Οὕτω π.χ. consulo aliquem (π.χ. medicum) συμβουλευομαι **τινα** — consulo alicui (π.χ. fratri) ἐπιμελοῦμαι **τινος**, φροντίζω **περὶ τινος** : caveo, timeo aliquem ἢ aliquid φυλάττομαι, φοβοῦμαι **τινα** ἢ **τι**—caveo, timeo alicui (rei) λαμβάνω πρόνοιαν, φοβοῦμαι **ὕπέρ τινος**, **περὶ τινος**, (διὰ **τινα**, διὰ **τι**), tempero aliquid κεράννυμι **τι**—tempero aliqui (= parco alicui) φειδομαι **τινος**.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς γ'. Μετὰ **δοτικῆς** τοῦ ἐμμέσου ἀντικειμένου καὶ **αἰτιατικῆς** τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου συντάσσονται προσέτι ῥήματα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται μετὰ δύο αἰτιατικῶν ἢ ἔχουσι διάφορον σύνταξιν, ὡς induere, exuere alicui aliquid ἐνδύειν, ἐκδύειν **τινά τι** : adspargere, circumfundere alicui aliquid περιβάλλειν, περιχέειν **τινά τι** : adspargere, inspergere alicui aliquid βραίνειν **τινά τι** : Herculi tunicam induit τὸν Ἡρακλέα τὸν χιτῶνα ἐνέδυσε· murum urbi circumdederunt τείχει τὴν πόλιν περιέβαλον.

Τὰ δὲ ῥήματα donare, adspargere, circumdare, induere καὶ intercludere συντάσσονται ὅχι μόνον μετὰ **δοτικῆς** τοῦ προσώπου καὶ **αἰτιατικῆς** τοῦ πράγματος, ἀλλὰ καὶ μετ' **αἰτιατικῆς** τοῦ προσώπου καὶ **ἀφαιρετικῆς** τοῦ πράγματος, ὡς victori coronam donant τῷ νικητῇ στέφανον δωροῦνται καὶ victorem coronā donant τὸν νικητὴν στεφάνῳ τιμῶσι.

Ἐκ τῆς τῷ αὐτῇ διττῆς συντάξεως προῆλθε καὶ ἡ φράσις interdicere alicui aqua et igni (ἀφαιρ.) εἴργειν **τινά** ὕδατος καὶ πυρός, (κατὰ σύμφυρσιν ἐκ τῶν δύο συντάξεων interdicere alicui aquam et ignem καὶ interdicere aliquem aqua et igni).

135. Μετὰ ῥημάτων συνάπτεται ἡ **δοτική** καὶ ὡς προσωπική, ἔχουσα σημασίαν ὑποίας καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ (δοτική προσωπική **κτητική, χαριστική ἢ ἀντιχαριστική, ἠθική, τῆς ἀναφορᾶς, τοῦ ἐνεργούντος προσώπου**). Ἰδιαιτέρως περὶ ταύτης ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν τὰ ἑξῆς :

1) Ἐν τῇ φράσει *est alicui nomen ἢ cognomen* (ἔστι **τινι** ὄνομα ἢ ἐπώνυμον) τὸ ὄνομα (ἢ τὸ ἐπώνυμον) ἐκφέρεται εἴτε κατ' ὀνομαστικήν, συμφωνοῦν πρὸς τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως (*nomen ἢ cognomen*), εἴτε κατὰ **δοτικήν**, συμφωνοῦν πρὸς τὴν ἐν τῇ προτάσει ὑπάρχουσαν **κτητικὴν δοτικὴν**. Οὕτω λέγεται π.χ. *est meo filio nomen Gaius* καὶ *est meo filio nomen Gaio* (= ὁ υἱός μου ὀνομάζεται Γάϊος).

2) **Δοτικὴ χαριστικὴ** συνάπτεται πρὸς τοὺς ἄλλους καὶ μετὰ τοῦ ῥήματος *vacare* (σχολάζειν, διατρίβειν **περὶ τι**) καὶ τοῦ ῥήματος *nubēre* (ὑπανδρεύεσθαι **τινα**). Οὕτω λέγεται π.χ. *Cicero vacabat philosophiāe* (δοτ.) ὁ Κικέρων διέτριβε **περὶ τὴν φιλοσοφίαν**. *Venus nupsit Vulcano* (δοτ.) ἡ Ἀφροδίτη ὑπανδρεύθη τὸν Ἥφαιστον.

Σημείωσις. Τὸ *nubēre* ἀρχῇθεν σημαίνει **καλύπτεσθαι, θέτειν** (νυμφικὴν **καλύπτραν**). Ὡστε *nubere alicui* κυρίως = **καλύπτεσθαι χάριν τινός**. Περὶ δὲ τοῦ ἀνδρὸς λέγεται *aliquam uxorem ἢ in matrimonium ducere* ἄγεσθαι **τινα, λαμβάνειν τινὰ γυναῖκα, σύζυγον**.

3) **Δοτικὴ τοῦ ἐνεργούντος προσώπου** (*dativus auctōris*) πρὸς δῆλωσιν τοῦ (προσωπικοῦ) ποιητικοῦ αἰτίου τίθεται κανονικῶς μετὰ τοῦ γερονδιακοῦ (§ 75, 5), πολλάκις ὅμως καὶ μετὰ τῶν συνθέτων χρόνων τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, σπανίως δὲ μετὰ τῶν ἄλλων χρόνων αὐτοῦ: *Sors sua est cuique ferenda* τὴν ἑαυτοῦ τύχην δεῖ ἕκαστον φέρειν *mihi consilium iam diu captum est* ἀπόφασις ὑπ' ἐμοῦ πρὸ πολλοῦ ἤδη ἔχει ληφθῆ. (Πρβλ. ὁ ποταμός ἐστίν **ἡμῖν διαβατέος** ταῦτα **Θεμιστογένη** γέγραπται).

Σημείωσις. Καὶ μετὰ τοῦ γερονδιακοῦ, ὅπως κανονικῶς μετὰ τῶν παθητικῶν ῥημάτων ἐν γένει, τὸ (προσωπικόν) ποιητικόν αἶτιον ἐκφέρεται πολλάκις διὰ τῆς *ab* (ἢ *a*) καὶ ἀφαιρετικῆς, ὅταν ἡ χρῆσις ἀπλῆς δοτικῆς ὡς δοτικῆς τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ φέρῃ σύγχυσιν εἰς τὸ νόημα τῆς φράσεως, ἰδίᾳ δὲ ὅταν τὸ γερονδιακὸν ἀνήκῃ εἰς ῥῆμα δεχόμενον τὸ ἀντικείμενον τοῦ κατὰ **δοτικὴν** : *a patribus consulendum est libēris* οἱ πατέρες πρέπει νὰ φροντίζωσι περὶ τῶν τέκων. (Τὸ *consulo* ἐν τῇ σημασίᾳ τοῦ φροντίζειν συντάσσεται μετὰ

δοτικῆς, § 134, 3, Σημ. β'. "Αν λοιπὸν ἐλέγετο **patribus consulendum est liberis** ἥτο δυνατόν νά ἐκληφθῇ καί = περί τῶν πατέρων πρέπει νά φροντίζωσι τὰ τέκνα).

136. Ἰδιορρυθμῶς χρησιμοποιεῖται ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ δοτικὴ μετὰ ῥημάτων καὶ ὡς **κατηγορηματικῇ**, πρὸς δήλωσιν σκοποῦ (**dativus finālis** ἢ **dativus praedicativus**). Οὕτω δὲ χρησιμοποιεῖται ἡ δοτικὴ οὐσιαστικοῦ ὀνόματος (οὐχὶ συγκεκριμένου, **ἐνικοῦ δὲ πάντοτε ἀριθμοῦ**) πρῶτον μετὰ τοῦ ῥήματος *esse* (§ 125), ἔπειτα δὲ μετὰ τῶν ῥημάτων *accipere, arcessere, habēre, dare, relinquere, mittere, tribuere, dicere, ducere, venire*, κ.ἄ.δ., ἕνα δηλωθῇ ὁ σκοπὸς (ἢ τὸ ἀποτέλεσμα) τῆς ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημεινομένης πράξεως. Συνοπάρχει δὲ σχεδὸν πάντοτε μετὰ τῆς δοτικῆς ταύτης τοῦ σκοποῦ καὶ ἑτέρα δοτικὴ (**χαριστικὴ ἢ ἀντιχαριστικὴ ἢ τοῦ ἐμμέσου ἀντικειμένου**). "Όταν δὲ τὸ ῥῆμα εἶναι ἐνεργητικὸν μεταβατικόν, συνοπάρχει πρὸς τούτοις καὶ αἰτιατικὴ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου: *hoc mihi curae* (δοτ.) *est* τοῦτ'οι μοι εἰς φροντίδα ἐστί, μέλει μοι τούτου. *Aedui equitatum auxilio* (δοτ.) *Caesari miserunt* οἱ Αἰδουοὶ ἵπτικόν τῷ Καίσαρι πρὸς ἐπικουρίαν ἐπεμψαν· (*πρβλ. νεοελλ. γιὰ βοήθεια*).

3. Ἡ αἰτιατικὴ

α') Μετὰ ὀνομάτων καὶ ἐπιρρημάτων ἢ ἀπολύτως

137. 1) Ἡ σύνταξις οὐσιαστικοῦ μετ' αἰτιατικῆς (*σπανία* καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ) δὲν εἶναι εὐχρηστος ἐν τῇ Λατινικῇ, ἐπιθέτου δὲ ἡ ἐπιρρήματος ἢ σύνταξις μετ' αἰτιατικῆς, εἶναι σπανία. (*Βλ. § 133, 3*).

2) Συνήθης εἶναι ἡ χρῆσις αἰτιατικῆς, εἴτε μόνης εἴτε μετ' ἐπιφωνημάτων (*heu! o!*), εἰς **ἀναφωνήσεις**, πρὸς ἔκφρασιν ἐκπλήξεως ἢ πόνου: *me miserum! o me miserum!* ὦ μοι ἐγὼ τλήμων.

Σημείωσις. Ἡ τοιαύτη αἰτιατικὴ ἐξηγεῖται ὡς προσελθοῦσα ἐκ πληρεστέρων ἀρχῆθεν φράσεων, ἐν ταῖς ὁποῖαις ἐπεῖχε θέσιν ἀντικειμένου: *videte me miserum!* ὁρᾶτέ με τὸν ἄθλιον. (*Πρβλ. νεοελλ. ὦ τὸν δυστυχῆ! ἔ τὸν ἄθλιον!*).

β') Μετὰ ῥημάτων

138. Τὸ κατ' αἰτιατικὴν ἀντικείμενον ῥημάτων εἶναι καὶ ἐν τῇ Λα-

τινικῇ ἢ ἐξωτερικὸν ἀντικείμενον, π.χ. Romulus Remum interfecit ὁ Ῥωμύλος τὸν Ῥώμον ἀπέκτεινε· Deus edificavit mundum ὁ Θεὸς ἐδημιούργησε τὸν κόσμον· ἢ ἐσωτερικὸν ἀντικείμενον, π.χ. sollicitam (ἢ exsulis) vitam vivimus πολυμέριμον (ἢ ἐξορίστου) βίον ζῶμεν· longam viam imus μακρὰν ὁδὸν πορευόμεθα. (Figura etymologica ἐτυμολογικὸν σχῆμα).

Σημείωσις. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ παραλείπεται πολλάκις ἡ αἰτιατικὴ τοῦ συστοίχου οὐσιαστικοῦ, ὁ δὲ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς αὐτοῦ ἐκφέρεται τότε κατ' οὐδέτερον γένος ἐνικού ἢ σπανίως πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ: dulce ridet ἡδὺ γελᾷ (= dulcem risum ridet)· graviora patimur βαρύτερα πάσχομεν.

Ὁμοίως δὲ εἰς τινὰς φράσεις ἡ σύνταξις γίνεται κατὰ βραχυλογίαν, ὡς stadium currere (= cursum stadii currere· πρβλ. ἀγωνίζεσθαι στάδιον)· piscis sapit mare ὁ ἰχθύς χυμὸν θαλάσσης ἔχει (= piscis saporem maris sapit· πρβλ. τὸ νευέλλην. τὸ ψάρι μυρίζει θάλασσα), κ.ἄ.τ.

139. Μετ' αἰτιατικῆς ἐξωτερικοῦ ἀντικειμένου συντάσσονται καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ τὰ κυρίως μεταβατικὰ ῥήματα. Ἀλλὰ λαμβάνονται ὡς τοιαῦτα καὶ συντάσσονται μετ' αἰτιατικῆς καὶ πολλὰ ῥήματα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται διαφόρως (ἴτοι μετὰ δοτικῆς ἢ μετὰ ἐμπροθέτου), ὡς

1) τὰ ῥήματα aequare, adaequare (aliquem ἢ aliquid = ἰσοῦσθαι τινι), iuvare, adiuvere (aliquem = βοηθεῖν τινι), sequi, secutari (§ 80, aliquem = ἔπεσθαι, ἀκολουθεῖν τινι· ἀλλὰ πρβλ. διώκειν τινά), decere, dedecere (aliquem = πρέπειν, οὐ πρέπειν τινι· πρβλ. ὁμῶς § 134, 1): virtus maiorum famā adaequat ἡ τῶν προγόνων ἀρετὴ ἰσοῦται τῇ φήμῃ. te toga decet σοὶ πρέπει ἡ τήβεννος.

2) ῥήματα ψυχικοῦ πάθους σημαντικά, ὡς indignari, queri (§ 80 aliquid = ἀγανακτεῖν, μεμψιμορεῖν ἐπὶ τινι), ridere (aliquid = γελοῦν ἐπὶ τινι), iniuriam queror = μεμψιμορεῖω ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ.

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 134, 3, Σημ. β'.

140. Μετὰ διπλῆς αἰτιατικῆς συντάσσονται ἐν τῇ Λατινικῇ

1) ῥήματα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται ὁμοίως, ἴτοι:

α) τὰ παιδευτικὰ (docere, edocere) καὶ τὸ ῥῆμα celare (aliquem aliquid, τινά τι): Cato filium litteras docuit ὁ Κάτων τὸν

υῖόν (του) γράμματα ἐδίδαξε· nemo potest deum celare consilia sua οὐδείς δύναται νὰ ἀποκρύπτῃ ἀπὸ τὸν θεὸν τὰς βουλὰς του·

β) τὰ αἰτητικά, ὡς poscere, flagitare (aliquem aliquid, τι-νὰ τι) : pacem te poscimus εἰρήνην ἀπὸ σέ ζητοῦμεν· ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ ἡ σύνταξις τοῦ ῥήματος rogare (ἐρωτᾶν) ἐν τῇ φράσει τοῦ ἐπι-σήμου λόγου rogare aliquem sententiam ἐρωτᾶν τινα τὴν (ἐαυτοῦ) γνώμην (ἐν τῇ συγκλήτῳ)·

γ) ῥήματα κλητικά (ὡς appellare, κλπ.), δοξαστικά (ὡς pu-
tare, existimare, κλπ.), προχειριστικά (ὡς creare, eligere, κλπ.), μεταποιητικά (ὡς facere, reddere, κλπ.), κ.ἄ.τ.: solitudinem pa-
cem appellant τὴν ἐρημίαν (τὴν ἐρήμωσιν) εἰρήνην καλοῦσι· cupi-
ditas homines caecos reddit τὸ πάθος τοὺς ἀνθρώπους τυφλοὺς κα-
θιστᾷ· ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ ἡ φράσις aliquem certiores facere (ali-
cuius rei ἢ de aliqua re. Βλ. § 129, 3, α')

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 184, Σημ. γ' (induere, κλπ.).

2) ῥήματα μεταβατικά σύνθετα μετὰ τῆς προθέσεως trans, ὡς
transducere ἢ traducere, transportare, κ.τ.τ. (= διαβιβάζειν, διακο-
μίζειν, κλπ.), ἐπὶ τῶν ὁποίων ἡ ἑτέρα αἰτιατική, ἡ δηλοῦσα τόπον τινὰ
(ποταμόν, κ.τ.τ.), ἀνήκει κυρίως εἰς τὴν πρόθεσιν trans : dux exer-
citus flumen transportavit ὁ στρατηγὸς τὸν στρατὸν εἰς τὸ πέραν
τοῦ ποταμοῦ διεβίβασε· (πρβλ. καὶ dux exercitus trans flumen
traduxit).

Σημείωσις. Ῥήματα διπλῶτα συντασσόμενα μετ' αἰτιατικῆς μὲν καὶ
γενικῆς βλ. ἐν § 130 καὶ 131, μετ' αἰτιατικῆς δὲ καὶ δοτικῆς ἐν § 134, 2, 3, καὶ
Σημ. γ'. Κατωτέρω καὶ μετ' αἰτιατικῆς καὶ ἀφαιρετικῆς.

3. Ἡ ἀφαιρετική

α') Μετὰ ὀνομάτων καὶ ἐπιρρημάτων

141. Ἀφαιρετική οὐσιαστικοῦ (συνοδευομένη πάντοτε ὑπὸ ἐ-
πιθετικοῦ τινος προσδιορισμοῦ) χρησιμοποιεῖται ὡς προσδιορισμὸς
ἑτέρου οὐσιαστικοῦ, ἵνα δηλωθῇ χαρακτηριστικὴ τις ιδιότης τούτου :
vir summō ingenio ἄνθρωπος μεγίστης εὐφυΐας (εὐφρέστατος) (ablati-
vus qualitātis, ἀφαιρετικὴ τῆς ιδιότητος, ὑπαγομένη ὑπὸ τὴν abla-
tivus sociativus, § 128, 2. Πρβλ. νεοελλ. π. χ. ἀνθρωπὸς μὲ πολὺ
μυαλό).

Χρησιμοποιείται όμως προς δήλωσιν ιδιότητος παρομοίως καὶ ἡ γενικὴ (*genetivus qualitatis*), ὅπως ἐν τῇ Ἑλληνικῇ, κανονικῶς, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ διαρκὲς τις ιδιότης, ἰδίᾳ δὲ (μετ' ἀριθμητικῶν), ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ μέτρον ἢ βάρος ἢ ἡλικία κ.τ.τ.: *vir magnae prudentiae* ἀνὴρ μεγάλης συνέσεως (συνετώτατος)· *fossa pedum quindecim* τάφος δεκαπέντε ποδῶν· *puer decem annorum* παῖς δέκα ἐτῶν.

142. Ὡς προσδιορισμὸς ἐπιθέτου (ἢ ἐπιρρήματος) συνάπτεται ἀφαιρετικὴ οὐσιαστικοῦ (καὶ σπανιώτερον ἐπιθέτου), καὶ

1) καθαρὰ ἀφαιρετικὴ (§ 128, 1) συνάπτεται

α) με ἐπίθετα σημαίνοντα ἀπαλλαγὴν, στέρησιν, κ.τ.τ., ὡς *liber, nudus, orbis, vacuus*, (*alienus*) κ.τ.τ.: *liber metu* ἀπὸ ἀπληγαγμένους φόβου (ἄφοβος)· (πρβλ. νεοελλ. : ἐλεύθερος ἀπὸ φροντίδης)·

β) με συγκριτικὰ ἐπίθετα : *nemo fuit divitior Croeso* οὐδεὶς ὑπῆρξε πλουσιώτερος τοῦ Κροίσου· (*ablativus comparativus*, ἀφαιρετικὴ συγκριτικὴ, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν συγκριτικὴν γενικὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς. Πρβλ. νεοελλ. : ὁ Πέτρος εἶναι πλουσιώτερος ἀπὸ τὸν Παῦλο).

Σημείωσις. Ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται κατ' ἀφαιρετικὴν πάντοτε, ὅταν οὗτος εἶναι ἀναφορικὴ ἀντωνυμία : *Cato, quo tum nemo fuit doctior* ὁ Κάτων, οὗτινος οὐδεὶς τότε ὑπῆρξεν ἐπιστημονέστερος. Ἀλλῶς ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται καὶ διὰ τοῦ συγκριτικοῦ *quam* (= ἡ) καὶ ὁμοιοπτώτως με τὸν α' ὅρον τῆς συγκρίσεως : *patria mihi carior est quam vita* (= *carior vitā*) ἡ πατρίς ἐμοὶ προσφιλεστέρα ἐστὶ τῆς ζωῆς (ἡ ἢ ζωῇ).

Ἐκφέρεται δὲ κανονικῶς διὰ τοῦ *quam* ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως, ὅταν ὁ α' ὅρος εἶναι εἰς πτώσιν γενικὴν ἢ δοτικὴν ἢ ὅταν με τὴν ἀφαιρετικὴν ὡς β' ὅρον τῆς συγκρίσεως εἶναι δυνατόν νὰ ἐπέλθῃ σύγκρισις τοῦ νοήματος τῆς προτάσεως : *peius victoribus* (α' ὅρος τῆς συγκρίσεως, δοτικὴ) *quam vietis* (β' ὅρος τῆς συγκρίσεως, πάλιν δοτικὴ) *accidit* χεῖρον συνέβη τοῖς νικηταῖς ἢ τοῖς ἡττημένοις. *Brutum non minus amo quam tu* τὸν Βροῦτον ὕχι ὀλιγώτερον ἀγαπῶ ἢ σύ. (Ἄν ἐτίθετο ἀφαιρετικὴ *te*, ἦτο δυνατόν νὰ ἐκληφθῇ αὕτη ὡς = ἡ σέ).

Μετὰ δὲ τὰ συγκριτικὰ *plus, amplius, longius* ἀκολουθεῖ ἐνίοτε ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἄνευ τοῦ *quam* ὁμοιοπτώτως με τὸν α' ὅρον : *plus* (ἢ *amplius*) *mille homines convenerunt* πλείονες τῶν χιλίων ἀνθρώπων συνῆλθον.

2) ἀφαιρετικὴ τῆς κοινωνίας ἢ τῆς συνοδείας (§ 128, 2) συνάπτεται

α) με τὰ ἐπίθετα onustus, praeditus, reffectus, καθὼς καὶ με τὰ δηλοῦντα ψυχικὸν πάθος ἐπίθετα contentus, fretus, laetus, superbus, tristis, κ.τ.τ.: navis **frumento** onusta ναὺς πλήρης σίτου· **paucis** contentus ὀλίγοις ἀρκούμενος (ὀλιγαρκής)· (πρβλ. νεοελλ. : γεμᾶτος με χόρτο, κ.τ.τ.)·

β) με τὰ ἐπίθετα dignus, indignus καὶ διάφορα ἄλλα, μετὰ τῶν ὁποίων ἡ ἀφαιρετικὴ δηλοῖ τὸ **κατὰ τι** ἢ **ἀναφορὰν** (ablativus limitationis) : dignus **laude** ἐπαίνου ἄξιος· claudus **altero pede** χωλὸς (κατὰ) **τὸν ἕτερον πόδα** par ingenio ὥσος κατὰ τὴν εὐφυΐαν· ἐνταῦθα ἀνήκουν καὶ τὰ maior ἢ minor **natu** (πρεσβύτερος ἢ νεώτερος)· maximus ἢ minimus **natu** (πρεσβύτατος ἢ νεώτατος)·

γ) με συγκριτικὰ ἐπίθετα (ἢ ἐπιρρήματα) καὶ ἐν γένει με ἐπίθετα (ἢ ἐπιρρήματα) ἔχοντα παραθετικὴν ἔννοιαν, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ **μέτρον** ἢ **διαφορὰ** (ablativus mensurae ἢ discriminis): **dimidio** minor κατὰ τὸ ἥμισυ ἐλάσσων· multis annis ante πολλοῖς ἔτεσι πρότερον· paulo post ὀλίγω ὕστερον.

β') Μετὰ ῥημάτων

143. α') Μετὰ **καθαρᾶς ἀφαιρετικῆς** (§ 128, 1) συντάσσονται τὰ ῥήματα τὰ σημαίνοντα ἐν γένει **ἀπομάκρυνσιν** ἢ **χωρισμόν**, προέλευσιν, ἀπαλλαγὴν, στέρησιν, κ.τ.τ., ὡς expellere, prohibere, abesse, liberare, privare, spoliare, κλπ. (ablativus separativus), parere, egere, vacare (ablativus inopiae). Ἐκ τούτων τὰ ἐνεργητικὰ μεταβατικὰ δέχονται πρὸς τῇ ἀφαιρετικῇ καὶ **αἰτιατικῇ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου**: Tarquinius regno expulsus est ὁ Ταρκύνιος ἐξεβλήθη τῆς βασιλείας· consules cives metu liberaverunt οἱ ὕπατοι ἀπῆλλάξαν τοὺς πολίτας τοῦ φόβου· alter alterius **auxilio** eget ὁ ἕτερος τῆς τοῦ ἑτέρου ἐπικουρίας χρεῖαν ἔχει. (Πρβλ. καὶ § 142, 1, α').

Τῆς ἀφαιρετικῆς ταύτης προτάσσεται πολλὰκις καὶ ἡ πρόθεσις **ab** (ἢ **ex** ἢ **de**). Κανονικῶς δὲ τίθεται ἡ **ab** πρὸ τῆς τοιαύτης ἀφαιρετικῆς, ὅταν αὕτη δηλοῖ πρόσσωπον : patriam a tyrannis liberavit τὴν πατρίδα **ἀπὸ** τῶν τυράννων ἡλευθέρωσε.

Σημείωσις. Ἐπὶ **καταγωγῆς** ἀντὶ ἀπλῆς ἀφαιρετικῆς (ablativus originis) τίθεται καὶ ἡ **ex** μετ' ἀφαιρετικῆς (ἐπὶ ἀμέσου καταγωγῆς, μετὰ τοῦ ῥήματος nasci) ἢ ἡ **ab** μετ' ἀφαιρετικῆς (ἐπὶ ἐμμέσου καταγωγῆς, μετὰ τοῦ ῥήματος

oriri) : Achilles ex Thetide natus est ὁ Ἀχιλλεύς ἐγεννήθη ἐκ τῆς Θέτιδος' plerique Belgae a Germanis orti sunt οἱ πλεῖστοι Βέλγαι ἀπὸ τῶν Γερμανῶν κατάγονται. (Πρβλ. οἱ ἐκ Διὸς — οἱ ἄφ' Ἡρακλέους).

144. β') Μετ' ἀφαιρετικῆς τῆς κοινωνίας ἢ τῆς συνοδείας (§ 128, 2) συντάσσονται διάφορα ῥήματα, ἥτοι

1) τὰ δηλοῦντα πλησμονὴν ἢ πλήρωσιν, ὡς abundare, (com-, ex -) im - plere, eumulare κλπ., καθὼς καὶ τὰ ῥήματα afficere, ornare, imbuere, instuere, κ.ἄ.ῶ. (ablativus copiae). Ἐκ τούτων τὰ ἐνεργητικὰ δέχονται πρὸς τῇ ἀφαιρετικῇ καὶ αἰτιατικῇ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου: otio abundat περισσὴν σχολὴν (ἄνεσιν) ἔχει aras donis eumulant τοὺς βωμοὺς δώρων πληροῦσιν· eives victores laudibus ornant οἱ πολῖται τοὺς νικητὰς ἐπαίνους κοσμοῦσιν (πρβλ. § 142, 2, α).

2) τὰ σημαίνοντα πωλεῖν, ἀγοράζειν, μισθοῦν (ἐκ)τιμᾶν, ἐκτιμᾶσθαι, κ.τ.τ., ὡς vendere, venire, (τοῦ veneo), emere, conducere, locare, stare, constare, esse (μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ τιμᾶσθαι, ἀξιζειν), docere, κ.ἄ.τ., ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἡ τιμὴ ἢ ἀμοιβὴ ὠρισμένη (ablativus pretii). Τὰ ἐνεργητικὰ μεταβατικὰ ἐκ τούτων δέχονται πρὸς τῇ ἀφαιρετικῇ καὶ αἰτιατικῇ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου: hortum viginti minis emit τὸν κῆπον (ἀντὶ) εἴκοσι μινῶν ἡγόρασε. decem talentis constat τιμᾶται (κοστίζει) δέκα ταλάντων· Socrates non docebat mercēde ὁ Σωκράτης δὲν ἐδίδασκεν ἀντὶ μισθοῦ (ἐπ' ἀμοιβῇ).

“Ὅταν ὅμως ἡ τιμὴ ἢ ἡ ἀξία δὲν εἶναι ὠρισμένη, ἀλλ' ἐκφράζεται ἀορίστως δι' ἐπιθέτου ἢ ἐπιθετικῆς ἀντωνυμίας (ποσοῦ σημαντικοῦ), τότε χρησιμοποιεῖται οὐχὶ ἀφαιρετικῇ, ἀλλὰ γενικῇ (genetivus pretii). Οὕτω συνάπτονται μετὰ τῶν ῥημάτων vendere, emere, locare αἱ γενικαὶ quanti, tanti, tantidem, pluris, minoris, μετὰ δὲ τῶν ῥημάτων aestimare, ducere, facere, habere, pendere, putare καὶ τοῦ esse (= aestimari) αἱ γενικαὶ magni, permagni (οὐχὶ ὅμως καὶ multi), parvi, pluris (οὐχὶ ὅμως καὶ maioris), minoris, maximi, plurimi, minimi, quanti, tanti, tantidem, nihil, π.χ. vendit agrum tanti, quanti eum emit πωλεῖ τὸν ἀγρὸν τόσον, ὅσον ἡγόρασεν αὐτόν· pluris decet facere virtutem, quam pecuniam προσήκει περὶ πλείονος ποιεῖσθαι τὴν ἀρετὴν ἢ τὰ χρήματα”

2) τὰ ἀποθετικὰ ῥήματα utor, fungor, fruor, pascor, versor καὶ

potior (δεχόμενα κατ' ἀφαιρετικήν τὸ ἀντικείμενον των) : quousque tantem, Catilina, abutere patientia nostra? ἕως πότε, Κατιλίνα, θὰ καταχρᾶσαι τὴν ὑπομονήν μας; fungitur officiis ἐπιτελεῖ τὰ καθήκοντα· lacte et carne vescuntur μὲ γάλα καὶ κρέας τρέφονται· urbe potitus est ἐκυρίευσεν τὴν πόλιν. (Ἀλλὰ πάντοτε rerum potiri καὶ οὐχὶ rebus potiri=γίγνεσθαι κύριον τῶν πραγμάτων, καταλαμβάνειν τὴν ἐξουσίαν·)

4) ἡ φράσις opus est, συνώνυμος τῆς φράσεως usus est (= χρεια ἐστὶ) : libris nobis opus est βιβλίων (ἡμῶν χρεια ἐστὶ) χρειαν ἔχομεν. Οὕτω καὶ (μετ' ἀφαιρετικῆς τοῦ ἐνικοῦ τοῦ οὐδετέρου τῆς μετοχῆς τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου, ἰσοδυναμούσης πρὸς ἀπαρέμφατον ἐνεστώτος) : consulto (= consulere) opus est δεῖ βουλευέσθαι.

Σημείωσις. Μὲ τὴν λέξιν opus καὶ τὸ ῥῆμα esse γίνεται χρῆσις καὶ προσωπικῆς συντάξεως, ὡς libri nobis opus sunt βιβλίων χρειαν ἔχομεν. Ἡ τοιαύτη δὲ σύνταξις εἶναι ἡ κανονικὴ, ὅταν ἐκεῖνο, τοῦ ὁποῖου ὑπάρχει χρεια, ἐκφράζεται δι' οὐδετέρου ἐπιθέτου ἢ ἀντωνυμίας : Themistocles celeriter, quae opus erant, reperiebat ὁ Θεμιστοκλῆς ταχέως τὰ δέοντα ἐπευρίει.

5) τὰ παθητικὰ ῥήματα. Κατ' ἀφαιρετικήν ἐκφέρεται μετὰ τούτων τὸ ποιητικὸν αἴτιον, ὅταν τοῦτο εἶναι ὄνομα δηλοῦν πρᾶγμα (ablativus rei efficientis) : discordia maximae res dilabuntur ὑπὸ τῆς διχονοίας (μὲ τὴν διχόνοιαν) μέγιστα πράγματα διαλύονται. "Ὅταν ὅμως τὸ ποιητικὸν αἴτιον εἶναι ὄνομα προσώπου (ἢ καὶ πράγματος ἢ ζώου προσωποποιουμένου), τότε τοῦτο κανονικῶς ἐκφέρεται δι' ἐμπροσθέντος ἀποτελουμένου ἐκ τῆς ab μετ' ἀφαιρετικῆς (καθαρᾶς, § 128, 1, ablativus auctoris) : Roma a Romulo condita est ἡ Ῥώμη ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Ῥωμύλου· eo a natura ipsa deducimur εἰς τοῦτο ὑπὸ αὐτῆς τῆς φύσεως ἀγόμεθα· (βλ. καὶ § 135, 3).

6) ῥήματα ψυχικοῦ πάθους σημαντικά, ὡς gaudere, laetari, dolere, maerere, κ.τ.τ. (ablativus causae, ἀφαιρετικὴ τῆς αἰτίας· πρβλ. § 131) : delicto dolere, correctione gaudere oportet ἐπὶ μὲν τῷ ἁμαρτήματι πρέπει νὰ λυπῇται τις, ἐπὶ δὲ τῇ ἐπανορθώσει νὰ χαίρῃ.

Σημείωσις. Ἀφαιρετικὴ τῆς αἰτίας δύναται νὰ συνάπτεται καὶ μὲ πᾶν ἄλλο ῥῆμα. Συνήθεις δὲ ἀφαιρετικαὶ δηλοῦσαι τὸ αἴτιον τὸ κινεῖν μετα εἰς τινα πρᾶξιν εἶναι amore, odio, metu, misericordia, spe, κλπ. : hostes metu abscesserunt οἱ πολέμιοι ἐκ φόβου (ἐνεκα φόβου) ἀπεχώρησαν. Δύνανται ὅμως αἱ ἀφαιρετικαὶ

αὐτοὶ νὰ συνεκφέρωνται καὶ μετὰ τινος καταλλήλου μετοχῆς τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου, ὡς ἀφαιρετικαὶ τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου (ὡς coactus, ductus, compulsus, incitatus, κλπ., odio, amore, κλπ.). Κανονικῶς δὲ ἐκφέρεται οὕτως εἰς ἀρνητικὰς προτάσεις τὸ κωλύον αἷτιον, τὸ ὑποῖον ἐκφέρεται καὶ δι' ἐμπροθέτου ἀποτελουμένου ἐκ τῆς προθέσεως prae καὶ αἰτιατικῆς : morbo impeditus non adfui ad iudicium ὑπὸ νόσου κωλυθεὶς (= ἔνεκα νόσου) δὲν παρέστην εἰς τὸ δικαστήριον· prae lacrimis loqui non potest ἔνεκα τῶν δακρύων δὲν δύναται νὰ ὁμιλῇ.

7) ῥήματα ἔχοντα ἔννοϊαν παραθετικὴν, ὡς antecellere, antevenire, praestare, superare, malle, κ.ἄ.τ., παρὰ τὰ ὅποια ἡ ἀφαιρετικὴ δηλοῖ τὸ κατὰ τι ἢ μέτρον ἢ διαφοράν· (πρβλ. § 142, 2, β' καὶ γ') : hostes numero militum superant οἱ πολέμοι ὑπερέχουσι κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν στρατιωτῶν. multo malo hoc κατὰ πολὺ προτιμῶ τοῦτο.

145. Μὲ οἰονδήποτε ῥήμα δύναται νὰ συνάπτεται ἀφαιρετικὴ (τῆς κοινωνίας) πρὸς δήλωσιν τοῦ τρόπου ἐνεργείας τινὸς (ablativus modi, ἀφαιρετικὴ τροπικὴ) : summa aequitate res constituit μετὰ μεγίστης δικαιοσύνης τὰ πράγματα διέταξε.

Συνήθεις ἀφαιρετικαὶ τοῦ τρόπου εἶναι silentio, (hoc, eo) modo, (ea, simili) ratione, (hac, ea, illa) conditione, lege, (nostro, maiorum) more, (aequo, forti) animo, κ.ἄ.τ.

Ὡσαύτως ἀφαιρετικὰ δηλοῦσαι τρόπον σωματικῆς ἐμφανίσεως, ὡς capite nudo ἢ operto, capillo promisso, barba promissa, pedibus nudus, κ.ἄ.τ. : multi pecudum ritu vivunt πολλοὶ βοσκημάτων δίκην (ὥσπερ ζῶα) ζῶσι.

Σημείωσις. Ἡ τροπικὴ ἀφαιρετικὴ προῆλθεν ἐκ τῆς ὀργανικῆς ἀφαιρετικῆς, περί-τῆς ὁποίας βλ. § 128, 2.

5. Αἱ πλάγιοι πτώσεις εἰς προσδιορισμὸν τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου

146. Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου γίνεται καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ὅχι μόνον δι' ἐπιρρημάτων (§ 101, 1 - 2) ἢ ἐμπροθέτων (§ 102), ἀλλὰ καὶ δι' ἀπλῆς πλαγίας πτώσεως, (ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ. πρβλ. : ἐνίκησεν Ἰσθμοῦ καὶ Νεμέα· οἱ λαγὼ τῆς νυκτὸς νέμονται).

147. α') 'Ο προσδιορισμός τοῦ τόπου ἐκφέρεται γενικῶς εἰς δῆλωσιν μὲν τῆς ἐν τόπῳ στάσεως (ubi ? ποῦ ;) διὰ τῆς in μετ' ἀφαιρετικῆς, εἰς δῆλωσιν δὲ τῆς εἰς τόπον κινήσεως (quo ? ποῦ ;) διὰ τῆς in μετ' αἰτιατικῆς, καὶ εἰς δῆλωσιν τῆς ἀπὸ τόπου κινήσεως (unde ? πόθεν ;) διὰ τῆς ex ἢ (ab) μετ' ἀφαιρετικῆς : in horto sum — eo in hortum — venio ex horto — venio ex Italia — ab urbe exchoμαι ἐξ Ἰταλίας, ἀπὸ τῆς πόλεως. (Πρβλ. ὁμοίαν διαφορὰν τῆς ἐκ καὶ τῆς ἀπὸ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ).

Ὅταν ὅμως τὰ πρὸς προσδιορισμὸν τοῦ τόπου λαμβανόμενα ὀνόματα εἶναι ὀνόματα πόλεων ἢ μικρῶν νήσων (ἢ χερσονήσων), τότε

1) εἰς δῆλωσιν τῆς ἐν τόπῳ στάσεως χρησιμοποιεῖται ἀπλῆ μὲν γενικὴ (τοπικὴ), ἂν τὸ ὄνομα τῆς πόλεως ἢ τῆς μικρᾶς νήσου εἶναι τῆς α' ἢ τῆς β' κλίσεως καὶ ἐνικοῦ ἀριθμοῦ, ἀπλῆ δὲ ἀφαιρετικὴ (τοπικὴ, § 128, 3), ἂν τὸ ὄνομα τοῦτο εἶναι τῆς γ' κλίσεως ἢ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ, οἰσδῆποτε κλίσεως : Romae, (Corinthi, Deli) habitat — ἀλλὰ Babylone (Athenis, Delphis, Sardibus) habitat κατοικεῖ ἐν Ῥώμῃ, κλπ. — ἐν Βαβυλῶνι, κλπ. :

2) εἰς δῆλωσιν τῆς εἰς τόπον κινήσεως χρησιμοποιεῖται ἀπλῆ αἰτιατικὴ : eo Romam (Athenas, Sardes, κλπ.) πορεύομαι εἰς Ῥώμην, εἰς Ἀθήνας, εἰς Σάρδεις, κλπ. :

3) εἰς δῆλωσιν τῆς ἀπὸ τόπου κινήσεως χρησιμοποιεῖται ἀπλῆ ἀφαιρετικὴ (§ 128, 4) : venio Romā (Athenis, Corintho, κλπ.) ἐρχομαι ἐκ Ῥώμης, ἐξ Ἀθηνῶν κλπ.

Σημείωσις 1. Καὶ μετὰ τῶν ὀνομάτων τῶν πόλεων χρησιμοποιεῖται τὸ κατάλληλον ἐμπρόθετον, ἂν ταῦτα ἀκολουθοῦν εὐθὺς μετὰ τὰς λέξεις urbs, oppidum, (municipium) ὡς ἐπεξήγησις αὐτῶν : in oppido Citio ἐν τῇ πόλει Κιτίῳ (ἐνῶ ἀπλῶς Citii = ἐν Κιτίῳ) : in oppidum Cirtam εἰς τὴν πόλιν Κίρταν (ἐνῶ ἀπλῶς Cirtam = εἰς Κίρταν) : ex urbe Corintho ἐκ τῆς πόλεως Κορίνθου (ἐνῶ ἀπλῶς Corintho = ἐκ Κορίνθου). Ἀλλὰ : Corinthi (in) pulcherrima Graeciae urbe — Tarquinius se contulit, in urbem Etruriae florentissimam — Athenis, ex urbe doctissima ortus est.

Σημείωσις 2. Εἰς δῆλωσιν τῆς ἐν τόπῳ στάσεως χρησιμοποιεῖται ἐν γένει ἀπλῆ ἀφαιρετικὴ, ὅταν τὸ δηλοῦν τὸν τόπον ὄνομα ἔχῃ ἐπιθετικόν τινα προσδιορισμὸν, ἰδίᾳ δὲ τὸ ἐπιθετικὸν totus ἢ τὴν ἀντωνυμίαν ipse π.χ. totā urbe, totā Italiā, totīs castrīs (ἐν πάσῃ τῇ πόλει, ἐν ὅλῃ τῇ Ἰταλίᾳ, ἐν παντὶ τῷ στρατοπέδῳ) — ipsā Romā, ἐν αὐτῇ τῇ Ῥώμῃ. Οὕτω καὶ hoc loco (ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ), multis locis, κλπ.

Σημείωσις 3. Ὁμοίως μὲ τὰ ὀνόματα τῶν πόντων καὶ τῶν μικρῶν νή-
 σων χρησιμοποιούνται καὶ τὰ ὀνόματα domus, (§ 30, 3), rus καὶ humus (§ 17),
 π.χ. domi est οἶκος ἐστὶ—humī sedet χαμαὶ κάθεται — domum (rus) rediit
 ἐπέστρεψεν οἶκαδε, (εἰς τὴν ἐξοχὴν) — domo profugit ἔφυγεν (ἐκ τοῦ οἴκου),
 ἐκ τῆς πατρίδος — rure rediit ἐπέστρεψεν ἐκ τῆς ἐξοχῆς — humo surgit ἀνίσταται
 χαμόθεν. Κατὰ δὲ τὸ domi, ὅπερ σημαίνει ὅχι μόνον οἶκος ἀλλὰ καὶ ἐν εἰρήνῃ (ἐν
 καιρῷ εἰρήνης), λέγεται καὶ belli ἢ militiae (= ἐν πολέμῳ, ἐν στρατείᾳ) εἰς τὰς
 φράσεις domi bellique — domi militiaeque (= ἐν εἰρήνῃ καὶ ἐν πολέμῳ). Ἄλλως,
 λέγεται in bello, in militia.

148. Ἡ διὰ τόπου κίνησις (qua ? πῇ ;) ἐκφέρεται δι' ἀπλῆς
 ἀφαιρετικῆς (τοπικῆς, § 128, 3) κανονικῶς, ὅταν πρόκειται περὶ ὁδοῦ,
 γεφύρας, πόλεως, κ.τ.τ. Ἄλλως χρησιμοποιεῖται καὶ ἐμπρόθετον ἀπο-
 τελούμενον ἐκ τῆς per καὶ αἰτιατικῆς : via Appia — per forum pro-
 ficiscitur διὰ τῆς Ἀππίας ὁδοῦ — διὰ τῆς ἀγορᾶς πορεύεται.

Ἐνταῦθα ἀνήκουν καὶ αἱ (τοπικαὶ) ἀφαιρετικαὶ terra, mari
 (= per terram, per mare) — terra marique διὰ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης.

149. β') Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ χρόνου ἐκφέρεται :

1) δι' ἀπλῆς ἀφαιρετικῆς (τοπικῆς, § 128, 3), ὅταν πρόκειται
 νὰ δηλωθῇ ἀπλῶς τὸ πότε (quando ?) : quā nocte natus Alexan-
 der est, eādem Dianae Ephesiae templum deflagavit ἢ νυκτὶ ἐγεν-
 νήθη ὁ Ἀλέξανδρος, τῇ αὐτῇ (νυκτὶ) ἐπυρπολήθη ὁ ναὸς τῆς Ἐφε-
 σίας Ἀρτέμιδος.

Συνήθεις τοιαῦται ἀφαιρετικαὶ εἶναι : (eō, quō) tempore, annō,
 diē — (eā, quā) horā, aestate — (primā, secundā, tertiā) vigi-
 liā κ.τ.τ.

2) δι' ἀπλῆς ἀφαιρετικῆς (ὀργανικῆς, § 128, 2), ὅταν πρόκειται
 νὰ δηλωθῇ τὸ ἐντὸς πόσου χρόνου ἢ μετὰ πόσον χρόνον : biduo
 sciemus ἐντὸς δύο ἡμερῶν θὰ γνωρίζωμεν. Agamemnon vix decem
 annis unam cepit urbem ὁ Ἀγαμέμνων μόλις μετὰ δέκα ἔτη μίαν
 πόλιν ἐκυρίευσεν.

3) δι' ἀπλῆς αἰτιατικῆς, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ πόσον χρό-
 νον διαρκεῖ πρᾶξις τις : quaedam bestiolae unum diem vivunt ζῶν-
 τινὰ τινα μίαν ἡμέραν ζῶσι.

Σημείωσις. Πρβλ. καὶ § 142, 2 γ'.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΙΝΕΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ

α') Προσωπικαί, κτητικαί (§ 56 καὶ § 57)

150. 1) Αἱ πλάγχυαι πτώσεις τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου χρησιμοποιοῦνται καὶ ἐπὶ αὐτοπαθείας : *laudo me* ἐπαινῶ ἑμαυτὸν — *laudatis vos* ἐπαινεῖτε ὑμᾶς αὐτούς.

2) Ἡ προσωπικὴ ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου (*sui, sibi, se*), καθὼς καὶ ἡ κτητικὴ τοῦ γ' προσώπου (*suus, sua, suum*) χρησιμοποιοῦνται μόνον ἐπὶ αὐτοπαθείας (ἀμέσου ἢ ἐμμέσου) : *Ajax gladio se interfecit* ὁ Αἴας ξίφει ἑαυτὸν ἀπέκτεινε. *sua pauci vitia cernunt* ὀλίγοι τὰς ἰδίας ἑαυτῶν κακίας βλέπουσι. *Athenienses Socratem capitis damnaverunt, quod filios suos corrumperet* οἱ Ἀθηναῖοι τὸν Σωκράτη εἰς θάνατον καταδίκασαν, διότι (κατὰ τὴν γνώμην των) διέφθειρε τοὺς υἱοὺς αὐτῶν.

3) Ἡ αἰτιατικὴ τοῦ πληθυντικοῦ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (*nos, vos, se*) μετὰ τῆς προθέσεως *inter* πρὸ αὐτῶν χρησιμοποιεῖται καὶ ἐπὶ ἀλληλοπαθείας : *furtim interse aspiciebant* λάθρᾳ προσέβλεπον ἀλλήλους.

Σημείωσις. Ἡ ἀλληλοπάθεια ἐν τῇ Λατινικῇ ἐκφράζεται προσέτι ὡς ἑξῆς : *λαμβάνεται dis* τὸ οἰκεῖον ὄνομα ἢ ἡ ἀντωνυμία *alter* (ἐπὶ δύο) ἢ ἡ *alius* (ἐπὶ πολλῶν), πρῶτον μὲν κατ' ὀνομαστικὴν (ὡς ὑποκείμενον), δεύτερον δὲ κατὰ μίαν τῶν πλαγίων πτώσεων, ὅποιαν ἀπαιτεῖ ἡ σύνταξις τῆς προτάσεως : *manus manum lavat* (πρβλ. : *χειρ χεῖρα νίχει*) · *alter alterum adiuvat* βοήθουσιν ἀλλήλους · *alius alium increpabant* ἐπέπληττον ἀλλήλους (πρβλ. νεοελλ. : κατηγορορεῖ ὁ ἕνας τὸν ἄλλον).

β') Δεικτικαί, ὀριστικαί (§ 58 καὶ § 59)

151. 1) Ἡ δεικτικὴ ἀντωνυμία *iste* ἀναφέρεται κανονικῶς εἰς τὸ β' πρόσωπον, (διὸ πολλάκις συνοδεύεται καὶ ὑπὸ τῆς κτητικῆς ἀντωνυμίας *tuus*) : *ista vox aucti* ἡ φωνὴ (σου) · *iste furor tuus* αὕτη ἡ μανία σου.

2) Ἡ ἀντωνυμία *is* (*ea, id*) χρησιμοποιεῖται κανονικῶς ἐπὶ νοη-

τῆς δειξέως, ἦτοι δι' αὐτῆς ὁ λέγων δεικνύει τι, τὸ ὅποιον ἐλέγχθη ἤδη (ἢ μέλλει νὰ λεχθῇ ἢ νὰ διασφαρθῇ διὰ προσδιοριστικῆς ἀναφορικῆς προτάσεως) : apud Helvetios longe nobilissimus fuit **Orgetorix**; is coniurationem fecit παρὰ τοῖς Ἑλβετοῖς ὑπερευγενέστατος ἦτο ὁ **Ὀργέτοριξ**· οὗτος συνωμοσίαν ἔκαμε. divitissimus est is, qui paucis contentus est. (Βλ. § 124).

Οὕτως εἰς τὰς π λ α γ ί α ς π τ ὠ σ ε ι ς λαμβάνεται ἡ is ὡς **ἐπα-ναληπτικὴ** ἀντωνυμία : **Deum agnoscis ex operibus eius τὸν Θεὸν ἀναγνωρίζεις ἐκ τῶν ἔργων αὐτοῦ.**

Σημείωσις. Μετὰ τὴν is δύναται ν' ἀκολουθῇ πρότασις ἐκφερομένη καθ' ὑποτακτικὴν, ἀναφορικὴ ἀποτελεσματικὴ (εἰσαγομένη διὰ τοῦ qui) ἢ καθαρὰ ἀποτελεσματικὴ (εἰσαγομένη διὰ τοῦ ut), ὅποτε ἡ is ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν talis (τοιοῦτος) : non is sum, **qui** (= ut) errare dēn εἶμαι τοιοῦτος, ὥστε νὰ καταπλήττωμαι.

γ') Ὑπόκειστοι (§ 62)

152. Ἐκ τῶν διαφόρων ἀορίστων ἀντωνυμιῶν τῆς Λατινικῆς, αἱ ὁποῖαι σημαίνουν ὅ,τι σημαίνει ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἡ **τίς**,

1) ἡ **quidam** (§ 62, 5) χρησιμοποιεῖται, ὅταν πρόκειται περὶ προσώπου ἢ πράγματος, τὸ ὅποιον ὁ λέγων δὲν θέλει ἢ δὲν δύναται νὰ κατονομάσῃ : **quaedam bestiolae unum diem vivunt.** (βλ. § 149, 3). **Perses puidam** Πέρσης **τίς**·

2) ἡ **aliquis** (ἐπιθετικῶς aliqui, § 62, 2) καὶ ἡ **quispiam** (§ 62, 3) χρησιμοποιοῦνται κανονικῶς εἰς καταφατικὰς προτάσεις, ἐνῶ ἡ **quisquam** καὶ ἡ **ullus** (§ 62, 4) μόνον εἰς προτάσεις ἀρνητικὰς ἢ καταφατικὰς ἐρωτηματικὰς ἰσοδυναμοῦσας πρὸς ἀρνητικὰς : **dicat quispiam** (εἴποι τις ἄν) δυνατόν νὰ εἴπῃ τις. **sine ulla spe pacis domum redierunt** ἄνευ **τινὸς** ἐλπίδος εἰρήνης οἴκαδε ἐπέστρεψαν· **an quisquam Croeso divitior fuit** ? ἄρά γε ὑπῆρξε τις πλουσιώτερος τοῦ Κροίσου ; (= οὐδεὶς ὑπῆρξε, κλπ.)·

3) ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία **quis** (ἐπιθετικῶς qui, § 62, 1) χρησιμοποιεῖται ἀντὶ τῆς **aliquis** μετὰ τὰ μόρια si, nisi, ne, num καὶ μετὰ ἀναφορικὰς λέξεις ἐν γένει : **ne quid respublica detrimenti capiat** μή τινα ἢ πολιτεία βλάβην λάβῃ (§ 129, 2, α')· **num quod** (= aliquod) **vestigium apparet** ? μή τι ἕχνος φαίνεται· **quo quis**

sapientior est, eo solet esse modestior ὅσῳ τις σοφώτερος εἶναι, τόσῳ συνήθως μετριοφρονέστερος εἶναι.

4) Ἡ ἀντωνυμία **quisque** (§ 62,9) χρησιμοποιεῖται

α') μετὰ τὰς (αὐτοπαθεῖς) ἀντωνυμίας (sui, sibi, se) καὶ τὴν κτητικὴν τοῦ γ' προσώπου (suus, -a, -um) : **se quisque** diligit ἐαυτὸν (= ἑκάστος) φιλεῖ. **suum cuique** tribuendum est. (Βλ. § 134, 1).

β') μετὰ ὑπερθετικὰ ἐπίθετα καὶ ἀριθμητικὰ τακτικά : **optimum quidque** rarissimum est (πᾶν) τὸ ἄριστον εἶναι σπανιώτατον· **vix decimus quisque** miles sine vulnere erat μὲν δέκατος τις (= μετὰ τὸν δέκατον εἷς) στρατιώτης ἦτο ἄτρωτος·

γ') μετὰ τὰ ἀναφορικὰ ἐν γένει : **quam quisque** norit (= novit) artem, in hac se exercet· πρβλ. ἔρδοι τις, ἣν ἑκάστος εἰδείη τέχνην.

ΟΙ ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ

1. Τὸ ἀπαρέμφατον

153. α') Ἀπαρέμφατον ὑποκείμενον. Μὲ ἀπαρέμφατον (πτώσεως ὀνομαστικῆς) ὡς ὑποκείμενον συντάσσονται ἀπρόσωπα ῥήματα (§ 99, 2 καὶ § 100, 2) καὶ ἀπρόσωποι φράσεις : *legem brevem esse oportet* ὁ νόμος πρέπει νὰ εἶναι σύντομος· *patriae irasci nefas est* οὐχ ὕσιόν (ἐστὶ) ὀργίζεσθαι τῇ πατρίδι.

154. β') Ἀπαρέμφατον ἀντικείμενον. Μὲ ἀπαρέμφατον (πτώσεως αἰτιατικῆς) ὡς ἀντικείμενον συντάσσονται πλεῖστα ῥήματα.

1) Μὲ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον συντάσσονται τὰ λεκτικὰ καὶ τὰ δοξαστικὰ ῥήματα, ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, (ὡς *dicere, narrare — putare, iudicare, κλπ.*)· ἐκτὸς τούτων ὁμως καὶ τὰ αἰσθητικὰ, τὰ γνωστικὰ, τὰ μνήμης, δείξεως ἢ δηλώσεως σημαντικὰ καὶ τὰ ψυχικοῦ πάθους σημαντικὰ, (ὡς *sentire, videre, audire — scire, ignorare — meminisse, § 98, 1, oblivisci — demonstrare, docere, certiorum facere — gaudere, dolere, adminari, κλπ.*), τὰ ὅποια ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ κανονικῶς συντάσσονται μετὰ μετοχῆς (κατηγορηματικῆς) : *Democritus dicebat innumerabilis esse mundos* ὁ Δημόκριτος ἔλεγεν ὅτι ὑπάρχουν ἀνυρίθμητοι κόσμοι. *sentit animus se suā vi, non alienā moveri* ἡ ψυχὴ αἰσθάνεται ὅτι ὑπὸ τῆς ἰδίας ἐκυτῆς δυνάμεως καὶ οὐχὶ ὑπ' ἄλλοτρίας κινεῖται· *memento te hominem esse ἐνθυμοῦ ὅτι εἶσαι ἄνθρωπος· fortuna gaudet illudēre rebus humanis* ἡ τύχη χαίρει ἐμπαίζουσα τοῖς ἀνθρωπίνους πράγμασι.

Σημείωσις. Τὰ ψυχικοῦ πάθους σημαντικὰ ῥήματα συντάσσονται καὶ μὲ πρότασιν (αἰτιολογικὴν), εἰσαγομένην διὰ τοῦ *quod* : *doleo quod amicis careo* λυποῦμαι, ὅτι στεροῦμαι φίλων.

2) Μὲ τελικὸν ἀπαρέμφατον συντάσσονται τὰ ἐφρετικὰ καὶ τὰ δυνητικὰ ἐν γένει ῥήματα, ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, (ὡς *velle, nolle, malle, cupere — posse, scire* μὲ τὴν ἑννοιαν τοῦ *ἰκα-*

νὸν εἶναι, κλπ.)· ἐκτὸς τούτων ὅμως καὶ τὰ ἐνάρξεως καὶ λήξεως σηματικά, (ὡς incipere, coepisse, § 98, 1, desinere, κλπ.), τὰ ὁποῖα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ κανονικῶς συντάσσονται μετὰ μετοχῆς (κατηγορηματικῆς) : volunt omnes boni videri πάντες θέλουν ἀγαθοὶ νὰ φαίνονται· mons moveri coepit τὸ ὄρος ἤρχισε νὰ κινῆται (βλ. § 98, 1, Σημ.)· desino loqui παύομαι λέγων.

155. Ἀπαρεμφατική σύνταξις (accusativus cum infinitivo).

Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου ἐπὶ ἑτεροπροσωπίας τίθεται καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ εἰς πτώσιν αἰτιατικὴν : Platonem Cicero scribit Tarentum ad Archytam venisse (Cicero scribit - Plato venit) ὁ Κικέρων γράφει ὅτι ὁ Πλάτων εἰς Τάραντα πρὸς τὸν Ἀρχύταν ἦλθεν.

Ἀλλ' ἐν τῇ Λατινικῇ καὶ ἐπὶ ταυτοπροσωπίας τίθεται τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου εἰς πτώσιν αἰτιατικὴν.

1) κανονικῶς μετὰ τοῦ εἰδικοῦ ἀπαρεμφάτου (§ 154, 1), ὅταν τοῦτο ἐξαρτᾶται ἐκ ῥήματος ἐνεργητικοῦ ἢ ἀποθετικοῦ : nego me esse mendacem (ego nego — me esse) ἀρνοῦμαι, ὅτι εἶμαι ψεύστης· Socrates nihil se scire profitebatur (Socrates profitebatur - Socrates scire) ὁ Σωκράτης ἰσχυρίζετο, ὅτι οὐδὲν ἐγίνωσκε.

2) συνήθως καὶ μετὰ τοῦ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου (§ 154, 2), ὅταν τοῦτο εἶναι παθητικὸν ἢ τὸ esse (ὡς συνδετικόν) Alexanter Jovis filium se appellari voluit ὁ Ἀλέξανδρος υἱὸς τοῦ Διὸς νὰ καλεῖται ἡθέλησε· cupio me esse clementem (ego cupio - me esse) ἐπιθυμῶ νὰ εἶμαι ἐπιεικής.

Σημείωσις. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ σύνταξις τοῦ ἀπαρεμφάτου μὲ ὑποκείμενον κατ' αἰτιατικὴν δὲν ὑπῆρχεν ἀρχῇθεν, ἀλλὰ διεμορφώθη σὺν τῷ χρόνῳ προσελθούσα ἐκ προτάσεων, εἰς τὰς ὁποίας τὸ κατ' αἰτιατικὴν ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος (οἷα τὸ iubeo, sino — video, audio, κ.τ.τ.) ἦτο συγχρόνως καὶ ὑποκείμενον τοῦ ἐξ αὐτοῦ ἐξαρτωμένου ἀπαρεμφάτου. Οὕτω π.χ. εἰς τὴν πρότασιν dominus iussit servos abire (ὁ κύριος διέταξε τοὺς δούλους νὰ ἀπέλθουν) ἦτο δυνατόν νὰ νοηθῇ ἡ αἰτιατικὴ τοῦ (ἀντικειμένου) servos ὡς στενωτέρου συνδεσμένη μετὰ τοῦ ἀκολουθοῦντος ἀπαρεμφάτου (abire) καὶ ὡς οὕσα μᾶλλον ὑποκείμενον αὐτοῦ (dominus) iussit servos abire (ὁ κύριος διέταξε νὰ ἀπέλθουν οἱ δούλοι). Κατὰ ταῦτα κατόπιν ἐλέχθη π.χ. καὶ legem brevem esse oportet, (καίτοι ἐνταῦθα τὸ ῥῆμα oportet δὲν εἶναι ἐκ τῶν δεχομένων ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν).

156. γ') Τὸ ἀπαρέμφατον ἀπολύτως. Τὸ ἀπαρέμφατον χρησι-
μοποιεῖται καὶ ἀπολύτως, (ἤτοι χωρὶς νὰ ἐξαχρῶται ἐκ τινος ῥήματος) :

1) ἐπιφωνηματικῶς (ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ), εἰς
ἀναφωνήσεις δηλούσας ἀγανάκτησιν, ἐκπλήξιν, κ.τ.τ. : ο *spectaculum*
miserum ! In portu Syracusano de classe populi Romani trium-
phum agere piratum ! ὦ θόλιον θέαμα ! Ἐντὺς τοῦ κόλπου τῶν Συ-
ρακουσῶν ἀπὸ τοῦ στόλου τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ νὰ κατὰγῃ θρίαμβον
(εἶς) πειρατῆς ! (Πρβλ. ἐμὲ τάδε παθεῖν φεῖ !).

2) ὅλως ἰδιορρυθμῶς, ἀντὶ ὀριστικῆς παρατατικοῦ, εἰς διηγή-
σεις καὶ περιγραφὰς συναισθημάτων, γινόμενας, μετὰ γοργότητος καὶ
ζωηρότητος : *Hoc ubi Verres audivit... minitari absenti Diodoro,*
vociferari palam, lacrimas interdum vix tenere ὡς τοῦτο, ἤκουσεν
ὁ Οὐέρρης... ἡ περὶ λει τὸν Διόδωρον ἀπόντα, ἐκράυγαζε φα-
νερά, τὰ δάκρυα ἐν τῷ μετὰξὺ μόλις συνεκράτει. (Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ
Ἑλληνικῇ δὲν ὑπάρχει τοιαύτη χρῆσις τοῦ ἀπαρεμφάτου. Ἐν τῇ νέᾳ
Ἑλληνικῇ πρβλ. π.χ. " Ἄμα τᾶκουσε αὐτὰ ὁ Πέτρος, νὰ κλαίῃ, νὰ
φωναίη... = ἔκλαιε, ἐφώναζε).

157. Χρῆσις ἀπαρεμφάτου τοῦ μέλλοντος. Τοῦ ἀπαρεμφά-
του τοῦ μέλλοντος χρῆσις γίνεται, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ πρᾶξις
μέλλουσα νὰ γίνη ἐν γένει μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ κυρίου ῥήματος δηλου-
μένην πρᾶξιν : *spero* (*sperabam*, κλπ.) *amicum meum venturum*
esse ἐλπίζω ὅτι θὰ ἔλθῃ ὁ φίλος μου, (ἔλπίζον ὅτι θὰ ἔλθῃ ἢ ὅτι θὰ
ῥηγετο ὁ φίλος μου, κλπ.).

Ἀλλὰ ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ μέλλοντος γίνεται ἐκ πα-
ραλλήλου χρῆσις τῆς περιφράσεως *fore ut* ἢ *futurum esse ut* μεθ'
ὑποτακτικῆς τοῦ ἐνεστώτος ἢ τοῦ παρατατικοῦ τοῦ οἰκείου ῥήματος :
spero fore (ἢ *futurum esse*) *ut amicus meus veniat* ἐλπίζω ὅτι
θὰ ἔλθῃ ὁ φίλος μου *sperabam fore* (ἢ *futurum esse*) *ut amicus*
meus veniret, κλπ. (§ 77, 4).

Ἡ τοιαύτη σύνταξις εἶναι ἡ κανονικὴ καὶ συνήθης, ὅταν τὸ ῥῆμα
εἶναι παθητικόν, ἀναπόφευκτος δέ, ὅταν τὸ ῥῆμα στερεῇται
σουπίνου (καὶ ἐπομένως καὶ μετοχῆς μέλλοντος, § 85, 3 καὶ 89, 2) :
Romani sperabant fore ut Galli vincerentur οἱ Ῥωμαῖοι ἔλπίζον
ὅτι θὰ νικηθῶσι (ἢ ὅτι θὰ ἐνικῶντο) οἱ Γαλάται *credo fore ut huius*

facti te **paeniteat** πιστεύω ὅτι θὰ μεταμεληθῇς διὰ τὴν προᾶξιν ταύτην· (§ 131, 2).

2. Ἡ Μετοχή

158. Προεισαγωγικὴ παρατήρησις. Ἐπειδὴ ἐν τῇ Λατινικῇ ἐλλείπει μετοχὴ παρακειμένου μὲν (ἢ ἀρίστου) ἐν τῇ ἐνεργητικῇ φωνῇ, ἐνεστώτος δὲ ἐν τῇ μέσῃ (§ 75, 2), καὶ ἐπειδὴ ἐλλείπει καὶ ἄρθρον, ἡ μετοχικὴ σύνταξις ἐν αὐτῇ δὲν εἶναι τόσον ἀνεπτυγμένη, ὅσον ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ. Διὰ τοῦτο εἰς πολλά, ἐκεῖ ὅπου ἐν τῇ Ἑλληνικῇ χρησιμοποιεῖται μετοχικὴ σύνταξις, ἐν τῇ Λατινικῇ χρησιμοποιεῖται σύνταξις προτάσεων καθ' ὑπόταξιν ἢ ἄλλη διάφορος σύνταξις, (ὅπως ἐν τῇ νέᾳ Ἑλληνικῇ· πρβλ. § 124).

159. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ μετοχὴ συντακτικῶς εἶναι :

1) **ἐπιθετικὴ** (οὐχὶ λίαν συνήθης διὰ τὴν ἑλλειψιν τοῦ ἄρθρου) : iucundi sunt acti labores (= labores qui acti sunt) εὐάρεστοι εἶναι οἱ εἰς πέρας ἀχθέντες κόποι.

Συνήθης δὲ εἶναι ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ χρῆσις ἐπιθετικῆς μετοχῆς παθητικοῦ παρακειμένου ἐν ἐμπροσθεῖς ἀντὶ ἀφηρημένου ῥηματικοῦ οὐσιαστικοῦ, ὡς ab urbe condita (ἀπὸ τῆς κτισθείσης πόλεως =) ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς πόλεως (Ῥώμης)· post Troiam delatam (μετὰ τὴν καταστροφῆσαν Τροίαν =) μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Τροίας. (Βλ. καὶ § 81, 2, Σημ.).

2) **κατηγορηματικὴ.** Καὶ ταύτης ἡ χρῆσις εἶναι λίαν περιορισμένη. Οὕτω συντάσσονται μετὰ κατηγορηματικῆς μετοχῆς (ἐνεστώτος χρόνου) μόνον τὰ αἰσθητικὰ ῥήματα (video, audio, κλπ.) καὶ τὰ ῥήματα facio, fingo induco, κ.τ.τ. (μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ παριστάνειν, παρουσιάζειν) : Catonem vidi in bibliotheca **sedentem** εἶδον τὸν Κάτωνα ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ καθήμενον. Homerus facit **Polyphemum cum ariete colloquentem** ὁ Ὅμηρος (ποιεῖ =) παριστάνει τὸν Πολύφημον ὁμιλοῦντα μετὰ τὸν κριόν. (Πρβλ. § 140, γ' καὶ § 154).

Σημείωσις. Ὡς πρὸς τὰς συντάξεις, οἷα π.χ. audio aliquem **legentem** καὶ audio aliquem **legere**, πρβλ. τὰ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς· ἀκούω τινὰς λέγοντος καὶ ἀκούω τινὰ λέγειν, κ.τ.τ.

3) **ἐπιρρηματική**, (ἤτοι δηλοῦσα χρόνον , αἰτίαν, ὑπόθεσιν, παραχώρησιν, κ.τ.τ.). Αὕτη, ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, εἶναι:

α') **συνημμένη** (*participium coniunctum*), ἤτοι ἔχει ὑποκείμενον αὐτῆς ὄνομα ἀνῆκον εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποῖαν προσδιορίζει : *omne malum nascens facile opprimitur* πᾶν κακὸν γεννώμενον (ἐν τῇ γενέσει του) εὐκόλως καταβάλλεται· *mendaci homini ne verum quidem dicenti credere solemus* εἰς τὸν ψεύστην συνήθως οὐδὲ τὴν ἀλήθειαν λέγοντα πιστεύομεν·

β) **ἀπόλυτος** (*participium absolutum*), ἤτοι ἔχει ὑποκείμενον ὄνομα μὴ ἀνῆκον εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποῖαν προσδιορίζει. Αὕτη ἐκφέρεται κανονικῶς κατ' ἀφαιρετικήν, διὸ λέγεται *ablativus absolutus* (ἀφαιρετική ἀ π ὅ λ υ τ ο ς , ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν γενικὴν ἀπόλυτον τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς) : *Solon et Pisistratus Servio Tullio regnante vigerunt* ὁ Σόλων καὶ ὁ Πεισίστρατος ἤμασαν βασιλεύοντος τοῦ Σεργίου Τυλλίου.

160. Διὰ τὸ πρὸς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν σχηματίζεται ἐν τῇ Λατινικῇ ἀφαιρετικὴ ἀπόλυτος προσέτι.

1) **μὲ τὴν μετοχὴν τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου**, καὶ ὅταν ἀκόμη ὑποκείμενον τῆς ὑπὸ τῆς μετοχῆς ταύτης δηλουμένης πράξεως λογικῶς εἶναι αὐτὸ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως, (ὅποτε ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ χρησιμοποιοεῖται οὐχὶ ἀπόλυτος, ἀλλὰ **συνημμένη μετοχὴ ἐνεργητικοῦ ἢ μέσου ἀορίστου ἢ παρακειμένου**, ἥτις δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ Λατινικῇ) : *Amulius expulsō fratre regnavit* (*Amulius expulit fratrem - Amulius regnavit*) ὁ Ἀμούλιος ἐμβαλὼν τὸν ἀδελφόν (αὐτοῦ) ἐβασίλευσε.

Σημείωσις. Τῶν ἀποθετικῶν ὅμως ῥημάτων, τῶν μεταβατικῶν, γίνεται ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ χρῆσις **συνημμένης μετοχῆς**, (ἡ ὁποία ὄντως ἀντιστοιχεῖ πρὸς μετοχὴν ἐνεργητικοῦ ἀορίστου, ἢ παρακειμένου τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς), π.χ. *haec locutus abiit* ταῦτα εἰπὼν ἀπῆλθε, (ἐνῶ *his dictis abiit*)·

2) **ἄνευ οὐδεμιᾶς μετοχῆς**, μὲ ὄνομά τι ἢ ἀντωνυμίαν (**προσωπικὴν ἢ δεικτικὴν**) ὡς ὑποκείμενον καὶ μὲ κατηγορηματικὸν προσδιορισμὸν τούτου.

α') **οὐσιαστικὸν** δηλοῦν ἀξίωμα τι ἢ ἰδιαιτέραν τινὰ σχέσιν ἢ ἐνέργειαν ἢ ἡλικίαν, ὡς *consul, praetor — arbiter, auctor, dux praeceptor, socius, testis — puer, adolescentulus, senex*, κ.τ.τ. :

β') **ἐπίθετον** δηλοῦν ἰδιαιτέραν τινὰ διάθεσιν ἢ κατάστασιν, ὡς adversus, conscius, nescius, incertus, invitus, salvus, superstes, vivus, κ.τ.τ. Δηλοῦ δὲ ἡ τριαύτη ἀφαιρετικὴ ἀπόλυτος τὸ **πότε** ἢ **ὕπο ποίας συνθήκας** γίνεται τι, ὡς Augustus natus est Cicerone et Antonio consulibus ὁ Αὐγούστος ἐγεννήθη ὑπατεούντων (ἐπὶ τῆς ὑπατείας) τοῦ Κικέρωνος καὶ τοῦ Ἀντωνίου· patre vivo haec domus aedificata est ὡκοδομήθη οὗτος ὁ οἶκος ζῶντος τοῦ πατρὸς.

Σημείωσις 1. Δὲν δύναται νὰ λέγεται ὅτι εἰς φράσεις, οἷαι αἱ ἀνωτέρω, νοεῖται ἡ ἀφαιρετικὴ τῆς ἐλλειπούσης μετοχῆς τοῦ ἐνεστώτος τοῦ ῥήματος esse (§ 77, Σημ.), διότι ὅ,τι ἐλλείπει ἐν τινι γλώσσῃ δὲν δύναται βέβαια νὰ νοῆται ὑπὸ τῶν ὁμιλούντων αὐτήν.

Σημείωσις 2. Καὶ ἡ ablativus absolutus δὲν ὑπῆρχεν ἀρχῇθεν ἐν τῇ Λατινικῇ (πρβλ. § 155, 2. Σημ.). Διευρυνθεὶς καὶ αὕτη σὺν τῷ χρόνῳ προσεθεῖσα ἐκ φράσεων, εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἀφαιρετικὴ ὀνόματός τινος μετὰ μετοχῆς ἐδήλου τρόπον ἢ χρόνον, κ.τ.τ. (§ 145 κ.ε.). Ἐν τῇ φράσει π.χ. milites gladiis districtis in hestem impetum fecerunt, ἀρχῇθεν ἡ ἀφαιρετικὴ gladiis μετὰ τὸν μετοχικὸν αὐτῆς προσδιορισμὸν districtis εἶναι ἀφαιρετικὴ ὀργανικὴ (§ 128, 2) καὶ ἡ ἀρχικὴ ἐννοια τῆς ὅλης φράσεως ταύτης ἦτο ἡ ἐξῆς: αἱ στρατιῶται **μετὰ τὰ ξίφη ἀνεσπασμένα** (ἡτοι γυμνά) ὤρμησαν ἐπὶ τὸν ἐχθρόν. Ἀλλ' εὐκόλως ἡ φράσις αὕτη ἠδύνατο νὰ ἐκληφθῇ καὶ ὡς σημαίνουσα τοῦτο: αἱ στρατιῶται **ἀνασπασθέντων τῶν ξιφῶν** (ἡτοι ἀνασπασάντες τὰ ξίφη) ὤρμησαν, κλπ., ὁπότε πλέον ἔχομεν μετοχικὴν σύνταξιν καὶ ἀφαιρετικὴν ἀπόλυτον. Κατὰ ταῦτα καὶ τὰ τριαῦτα ἐλέχθη κατόπιν π.χ. καὶ: venit in Italiam Tarquinio regnante, κ.τ.τ. (Πρβλ. καὶ τὴν προέλευσιν τῆς γενικῆς ἀπολύτου ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ).

3. Τὸ γερούνδιον καὶ τὸ γερουνδιακόν

161. α') Τὸ γερούνδιον (βλ. § 75, 4). Μετὰ δοτικῆς τοῦ γερουνδίου δηλούσης **σκοπὸν** (§ 136) εἰδικῶς συντάσσονται τὰ ἐπίθετα utilis, inutilis, aptus, idoneus, par, impar, τὸ ῥῆμα esse (μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ οἶόν τε εἶναι, ἱκανὸν εἶναι), τὰ ῥήματα creare deligere, praeficere, κ.τ.θ., αἱ φράσεις operam dare, tempus dare, **diem dicere** καὶ τέλος ὀνόματα δηλοῦντα ἀξίωμα, ἰδίως σύνθετα, μετέωρον συνθετικὸν τὸ ὄνομα vir, ὡς decemviri, tresviri, κ.τ.τ.: **aqua semper utilis est bibendo** (δοτ.,) τὸ ὕδωρ εἶναι πάντοτε ὠφέλιμον (εἰς τὸ πίνειν =), ἵνα τὸ πίνηται.

Ἄλλ' ἐν τῇ συντάξει τοῦ γερονδίου μετὰ τῶν ἀνωτέρω κανονικῶς γίνεται γερονδιακὴ ἔλξις. (Βλ. κατωτέρω § 163).

162. β) Τὸ γερονδιακόν. "Ὅπως πᾶν ἐπίθετον λαμβάνεται

1) ὡς ἐπιθετικῶς προσδιορισμός : homo non ferendus ἄνθρωπος οὐκ ἀνεκτός

2) ὡς κατηγορούμενον (μετὰ τοῦ esse). Ἐν τῇ περιπτώσει δὲ ταύτῃ γίνεται χρῆσις δύο συντάξεων, ἥτοι

α') **προσωπικῆς συντάξεως**, ὅταν τὸ ῥῆμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκει τὸ γερονδιακόν, εἶναι μεταβατικὸν συντασσόμενον **μετ' αἰτιατικῆς** : (**delere Carthaginem**) **delenda est** Carthago = καταστρεπτέα ἐστὶν ἡ Καρχηδὼν (**legere libros**) **libri nobis legendi sunt** ἀναγνωστέα ἡμῖν τὰ βιβλία ἐστί. (Βλ. § 135, 3 καὶ πρβλ. ὡ φ ε λ η τ έ α σοι ἡ πόλις· ε δ π ο ι η τ έ ο ι οί συμμαχεῖν βουλόμενοι)

β') **ἀπροσώπου συντάξεως**, ὅταν τὸ ῥῆμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκει τὸ γερονδιακόν, εἶναι ἀμετάβατον, ἢ συντάσσεται οὐχὶ μετ' αἰτιατικῆς : (eo porcupio) **domum nobis eundum est** πορευτέον ἡμῖν οὕκαδε· (**obtempero legibus**, δοτ.) **obtemperandum nobis est legibus** (πρβλ. π ε ι σ τ έ ο ν τῷ νόμῳ)

3) ὡς κατηγορηματικῶς προσδιορισμός, κανονικῶς μετὰ ῥημάτων, τὰ ὅποια ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ **δίδειν** ἢ **ἀναδέχεσθαι τι** πρὸς ὠρισμένον τινὰ σκοπόν, ὡς **do, trado, mitto, relinquo** — **accipio, suscipio, permitto, loco** — **curo** : **urbs militibus diripienda tradita est** ἡ πόλις τοῖς στρατιώταις (διαρπαστέα =) π ρ ὅ ε δ ι α ρ π α γ ῆ ν παρεδόθη. Ἐν τῇ ἐνεργητικῇ συντάξει τῶν ῥημάτων τούτων κανονικῶς ὑπάρχει γερονδιακὴ ἔλξις. (Βλ. ἐπόμενα).

163. Γερονδιακὴ ἔλξις (attractio gerundiva), ἥτοι χρῆσις τοῦ γερονδιακοῦ ἀντὶ γερονδίου.

Συνηθέστατα κατὰ τὰς πλαγίας αὐτοῦ πτώσεις τὸ γερονδιακὸν δὲν εἶναι ἐπίθετον παθητικῆς διαθέσεως, ἀλλὰ ἀντικαθιστᾷ τὸ ἀντίστοιχον γερόνδιον καὶ λαμβάνεται οὕτως, ὅπως ἐκεῖνο, μὲ σημασίαν **ἐνεργητικήν**. Ὅταν δηλαδή τὸ γερόνδιον ἀνήκει εἰς ῥῆμα μεταβατικὸν συντασσόμενον **μετ' αἰτιατικῆς**, πολλακίς τὸ μὲν ἀντικείμενον τοῦ γερονδίου τούτου τίθεται κατὰ **τὴν πτῶσιν** αὐτοῦ, τὸ δὲ γερόνδιον τίθεται κατὰ τὸ **γένος** καὶ τὸν **ἀριθμὸν** τοῦ ἀντικειμένου αὐτοῦ.

Οὕτω π.χ. λέγεται (συνηθέστερον) *consuetudo immolāndorum hominum* ἀντὶ τοῦ *consuetudo immolandi homines* τὸ ἔθος τοῦ θύειν ἀνθρώπους.

Σημείωσις. Γερουνδικὸν καθ' ἑλξιν ἀντὶ γερουνδίου χρησιμοποιεῖται καὶ τῶν μετ' ἀφαιρετικῆς συντασσόμενων ῥημάτων, *utor, fruor, fungor* καὶ *potior* (§ 144, 3), διότι καὶ ταῦτα συνετάσσοντο ἀρχῇθεν μετ' αἰτιατικῆς: *spes urbis potiendae* (= *urbe potiendi* ἢ *urbem potiendi*) ἢ ἐλπίς τοῦ κυριεῦσαι τὴν πόλιν.

164. Χρησιμοποιεῖται πάντοτε γερουνδικὸν (κατὰ γερουνδικὴν ἑλξιν) ἀντὶ γερουνδίου (με ἀντικείμενον αὐτοῦ κατ' αἰτιατικὴν), ὁσάκις ἡ σύνταξις τῆς προτάσεως ἀπαιτεῖ

1) νὰ γίνῃ χρήσις **δοτικῆς** γερουνδίου. Οὕτω π.χ. (οὐχὶ *impar ferendo onus*, § 161, ἀλλὰ) *impar ferendo oneri* ἀνίκανος φέρειν (=νὰ βαστάζῃ) τὸ βῆρος.

2) νὰ γίνῃ χρήσις **αἰτιατικῆς** ἢ **ἀφαιρετικῆς** τοῦ γερουνδίου μετὰ προθέσεως πρὸ αὐτοῦ, (τῆς *ad* ἢ *in* μετ' αἰτιατικῆς ἢ τῆς *ad, de, ex, in* μετ' ἀφαιρετικῆς): *multi philosophi scripserunt de contemnenda morte* (οὐχὶ *de contemnendo mortem*) πολλοὶ φιλόσοφοι ἔγραψαν περὶ τοῦ καταφρονεῖν τοῦ θανάτου.

Σημείωσις 1. Εἰς τὰς ἄλλας περιπτώσεις ἡ χρήσις τοῦ γερουνδικοῦ (κατὰ γερουνδικὴν ἑλξιν) ἀντὶ τοῦ γερουνδίου μετ' αἰτιατικῆς ἀντικειμένου εἶναι προαιρετικὴ. Οὕτω π.χ. δύναται νὰ λεχθῇ *studium evertendi rempublicam* καὶ *studium evertendae rempublicae* ἡ σπουδὴ τοῦ ἀνατρέψαι τὴν πολιτείαν. Δὲν γίνεται ὁμῶς χρήσις γερουνδικοῦ ἀντὶ γερουνδίου, ὅταν τοῦτο ἔχῃ ἀντικείμενόν του ἐπίθετον ἢ ἀντωνυμίαν **οὐδετέρου γένους** *ars vera et falsa diiudicandi* (οὐχὶ *verorum et falsorum diiudicandorum*) ἢ ἐπιστῆμη τοῦ διακρίνειν τὰ ἀληθῆ καὶ τὰ ψευδῆ.

Σημείωσις 2. Περὶ τοῦ σουπίνου βλ. § 75, 3.

165. Προεισαγωγική παρατήρησις. Τὸ χρονικὸν σύστημα τοῦ ῥήματος τῆς Λατινικῆς γλώσσης διαφέρει ἐξωτερικῶς ἀπὸ τὸ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, διότι στερεῖται ἰδιαιτέρου χρόνου, ὁ ὁποῖος νὰ ἀντιστοιχῇ πρὸς τὸν ὁριστὸν τῆς Ἑλληνικῆς (§ 74, 4). Ἐξ ἀντιθέτου ὅμως τὸ ῥῆμα τῆς Λατινικῆς ἔχει ἰδιαιτέρους τύπους τοῦ παρατατικοῦ, τοῦ ὑπερσυντελικοῦ καὶ τοῦ μέλλοντος ἐν τῇ ὑποτακτικῇ, ὁποῖους δὲν ἔχει ἡ Ἑλληνικῇ. Διὰ τῶν ἐπὶ πλέον δὲ τούτων τύπων τῆς ὑποτακτικῆς καὶ διὰ τοῦ τρόπου ἐν γένει, κατὰ τὸν ὁποῖον χρησιμοποιοῦνται οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ, ὁρίζεται ἀκριβέστερον ἐν αὐτῇ παρὰ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἡ χρονικὴ σχέσις δύο ἢ περισσοτέρων πράξεων πρὸς ἀλλήλας καὶ πρὸς τὸ χρονικὸν σημεῖον, κατὰ τὸ ὁποῖον ὁμιλεῖ ὁ λέγων. (Βλ. τὰ παραδείγματα ἐν τοῖς ἐπομένοις).

1. Οἱ χρόνοι ἐν τῇ ὁριστικῇ

166. 1) Ἡ σημασία καὶ ἡ χρῆσις τοῦ ἐνεστώτος, τοῦ παρατατικοῦ καὶ τοῦ ἀπλοῦ μέλλοντος εἶναι καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ γενικῶς ὁποῖα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ.

2) Ὁ παρακείμενος (§ 74, 5, 8') χρησιμοποιοῦται

α') ὡς ἰσοδύναμος πρὸς τὸν ὁριστὸν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς (perfectum historicum): Catilina coniurationem fecit ὁ Κατρίλινας συνωμοσίας ἔκαμει

β') ὡς ὁ (ἀποτελεσματικὸς) παρακείμενος ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ (perfectum praesens ἢ logicum): scippsi epistulam (γέγραφα =) ἔχω γράψει ἢ ἔχω γεγραμμένην τὴν ἐπιστολήν.

3) Ὁ ὑπερσυντελικὸς χρησιμοποιοῦται πρῶτον ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ: scripseram epistulam (ἐγεγράφειν =) εἶχον γρά-

ψει ἢ εἶχον γεγραμμένην τὴν ἐπιστολήν. Ἀλλὰ ἐν τῇ Λατινικῇ ὁ ὑπερσυντέλικος χρησιμοποιεῖται προσέτι εἰς ὑποτελεῖς προτάσεις, ἀπλῶς ἵνα δι' αὐτοῦ δηλωθῇ ὅτι ἡ ἐν τῇ ὑποτελεῖ προτάσει μνημονευομένη παρελθοῦσα πράξις εἶναι χρονικῶς προτέρα τῆς ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει μνημονευομένης παρελθούσης ἐπίσης πράξεως: *legati, quos miserat, redierunt* οἱ πρέσβεις, οὓς ἔπεμψεν, ἐπανῆλθον. (Πρβλ. Οἱ Κερκυραῖοι Κυλλήνην ἐνέπρησαν, ὅτι νῦν παρέρχονται Κορινθίους. "Οχι: παρεσχίμασαν).

4) Ὁ τετελεσμένος μέλλων χρησιμοποιεῖται πρῶτον ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ: *scripsero epistulam* (γεγραφῶς ἔσονται) θὰ ἔχω γράψει ἢ θὰ ἔχω γεγραμμένην τὴν ἐπιστολήν. Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου χρησιμοποιεῖται ὁ τετελεσμένος μέλλων προσέτι εἰς ὑποτελεῖς προτάσεις, ἀπλῶς ἵνα δι' αὐτοῦ δηλωθῇ, ὅτι ἡ ἐν τῇ ὑποτελεῖ προτάσει μνημονευομένη μέλλουσα πράξις εἶναι χρονικῶς προτέρα τῆς ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει μνημονευομένης μελλούσης ἐπίσης πράξεως: *quidquid petieris* (τετελ. μέλλ.), *tibi dabitur* (ἀπλοῦς μέλλ.) ὅ,τι ἂν αἰτήσης, δοθήσεται σοι.

Σημείωσις 1. Ὅπως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, ὑπάρχουν καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ 1) παρακείμενοι με σημασίαν ἐνεστώτος, ὡς *nōni* = *scio* γινώσκω (πρβλ. οἶδα), *constitū* = *sto* ἵσταμαι (πρβλ. ἕστηκα) κλπ., 2) ὑπερσυντέλικοι με σημασίαν παρατατικοῦ, ὡς *noveram* = *sciebam* ἐγίνωσκον (πρβλ. ἤδην), *constiteram* = *stabam* ἵστάμην (πρβλ. εἰστήκειν) κλπ., 3) τετελεσμένοι μέλλοντες με σημασίαν ἀπλοῦ μέλλοντος, ὡς *novero* = *sciam* θὰ γνωρίσω, *constitituro* = *stabo* θὰ σταθῶ (πρβλ. ἐστήξω) κλπ. Βλ. καὶ § 98, 1.

Σημείωσις 2. Ἐν τῇ Λατινικῇ λαμβάνονται ἐν τῇ συντάξει ὡς ἀρκτηκοὶ μὲν χρόνοι ὁ ἐνεστώς, οἱ δύο μέλλοντες καὶ ὁ κυρίως παρακείμενος, ὡς ἱστορικοὶ δὲ χρόνοι ὁ παρατατικός, ὁ ἱστορικός παρακείμενος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος.

167. Χρήσις τῶν χρόνων ἐν τῇ ἐπιστολογραφίᾳ. Ἰδιόρρυθμος εἶναι ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ χρήσις τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς. Διὰ τὸν καθορισμὸν τοῦ χρόνου τῶν διαφόρων πράξεων, περὶ ὧν ὁ λόγος ἐν τῇ ἐπιστολῇ, ὁ γράφων ἔχει συνήθως ὑπ' ὄψει τοῦ τὸ χρονικὸν σημεῖον, κατὰ τὸ ὅποιον ὁ παραλήπτης, θὰ ἔχη πλέον εἰς χεῖράς του καὶ θὰ ἀναγινώσκῃ τὴν ἐπιστολήν. Οὕτω δὲ χρησιμοποιεῖται ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς παρατατικός ἀντὶ ἐνεστώτος, ὑπερσυντέλικος ἀντὶ παρακειμένου, παρακείμενος (ἀόριστος) ἀντὶ μέλλοντος: *Nihil*

habebam (= habeo), quod scribēram (= scribam), neque enim novi quicquam audieram (= audivi) et ad tuas omnes rescripseram pridie (= rescripsi heri) οὐδὲν ἔχω, τὸ ὅποιον νὰ σοὶ γράψω, διότι οὔτε νέον τι ἔχω ἀκοῦσαι καὶ εἰς πάσας τὰς ἐπιστολάς σου ἀπ' ἡν τ' ἔσῃ χθές. Commentarium dedi ei, qui has litteras tibi dedit (= dabit) ὑπόμνημα ἔδωκα εἰς αὐτόν, ὁ ὅποιος τὴν ἐπιστολὴν ταύτην θὰ σοὶ δώσῃ.

Σημείωσις. Περὶ τῆς σημασίας καὶ τῆς χρήσεως τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος ἐν τῇ ὑποτακτικῇ εἰς ἀνεξαρτήτους εἴτε εἰς ἐξηρημένους προτάσεις, βλ. κατωτέρω εἰς τὰ οἰκτεῖα κεφάλαια.

2. Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις

168. Προεισαγωγικὴ παρατήρησις. Συντακτικῶς καὶ σημασιολογικῶς αἱ ἐγκλίσεις καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ εἶναι περισσότεραι ἢ ὅσαι φαίνονται τυπικῶς (§ 75, 4). Ποικίλαι δὲ εἶναι ἰδίαι αἱ σημασίαι καὶ αἱ χρήσεις τῆς ὑποτακτικῆς (conjunctivus), μετὰ τῆς ὁποίας παλαιόθεν συνεχωνεῖται πρὸς τοῖς ἄλλοις ἡ εὐκτική (optativus). Οὕτω δὲ λαμβάνεται ἡ conjunctivus ὡς ἀντίστοιχος ὄχι μόνον τῆς ὑποτακτικῆς τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς εὐκτικῆς καὶ τῆς προστακτικῆς, εἰς ὠρισμένους δὲ περιπτώσεις ὡς ἀντίστοιχος καὶ τῆς ὀριστικῆς αὐτῆς. (Βλ. παραδείγματα ἐν τοῖς ἐπομένοις).

169. α') Indicativus. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ ὀριστικὴ εἶναι ἐγκλίσις τοῦ πραγματικοῦ, ἥτοι αὐτὴ δηλοῖ τι τὸ πραγματικόν, ὅντως ἢ κατὰ τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦ λέγοντος. ("Arnsis non o, den, nonneque, κλπ.): Catilina coniurationem fecit, (Βλ. § 166, 2, α) hoc fieri non potest τοῦτο δὲν δύναται νὰ γίνη.

Σημείωσις. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ὠρισμένοι λέξεις ἢ τρόποι ἐκφράσεως προποιοῦν τὸ νόημα τῆς ὀριστικῆς, οὕτως ὥστε δι' αὐτῆς νὰ δηλοῦται τι τὸ ἀντίθετον τοῦ πραγματικοῦ ἢ τι, τὸ ὅποιον δὲν πραγματοποιεῖται ἢ δὲν ἐπραγματοποιήθη, παρὰ τὴν ἀντίθετον γνώμην ἢ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ λέγοντος: paene mei oblitus sum ὀλίγου ἐπελαθόμην (= λίγο ἔλειψε νὰ λησμονήσω, ἀλλὰ δὲν ἐλησμονήσα) : aequum est (ἢ aequum erat) hoc facere χρὴ ἢ ἔχρην τοῦτο ποιεῖν (= αὐτὸ πρέπει ἢ ἔπρεπε νὰ πράξῃς, ἀλλὰ δὲν τὸ πράττεις ἢ δὲν τὸ ἐπραξες). Πρβλ. ἔδει τὰ ἐνέχυρα τότε λαβεῖν.

170. β') Imperativus (§ 46, 4, γ'). Ἡ προστακτικὴ καὶ ἐν τῇ

Λατινικῇ δηλοῦν προσταγὴν ἢ ἀπαγόρευσιν, προτροπὴν ἢ παραίνεσιν ἢ ἀποτροπὴν, δέξιν, παραχώρησιν, κ.τ.τ.: lege ἀνάγκω·i properate σπεύδετε, σπεύσατε.

Χρησιμοποιεῖται δέ,

1) ἡ προστακτικὴ τοῦ ἐνεστώτος (ἥτις ἔχει μόνον β' πρόσωπον), ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ, ὅτι τὸ προσταττόμενον πρέπει νὰ γίνῃ ἀμέσως ἢ νὰ γίνηται πάντοτε: egredere ex urbe, Catilina, educ tecum omnes tuos; pugra urbem ἐξελθε ἐκ τῆς πόλεως, Κατιλίνα, ἐξάγαγε μετὰ σεαυτοῦ πάντας τοὺς ἐταίρους σου καθάρισον τὸν πόλιν iustitiam cole et pietatem δικαιοσύνην ἄσκει καὶ εὐσέβειαν.

2) ἡ προστακτικὴ τοῦ μέλλοντος, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ, ὅτι τὸ προσταττόμενον πρέπει νὰ γίνῃ οὐχὶ ἀμέσως, ἀλλ' ἐν τῷ μέλλοντι ἐν γένει ἢ ἀφοῦ προηγουμένως γίνηῃ ἄλλη τις πρᾶξις: cras petito (β' ἐνικ.) tibi dabitur αὐριον ζήτησον ὅα σοὶ δοθῇ. respondeto (β' ἐνικ.) ad ea, quae rovanero ἀπάντησον εἰς ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ὅα σὲ ἐρωτήσω (ἐνν. ἀ φ ο ὦ προηγουμένως σὲ ἐρωτήσω· πρβλ. § 166, 4).

Εἶναι δὲ κανονικὴ ἡ χρῆσις τῆς προστακτικῆς τοῦ μέλλοντος εἰς τὰ ἐπιτάγματα τῶν νόμων, (ἐπειδὴ ταῦτα γενικῶς ἀναφέρονται εἰς τὸ μέλλον): regio imperio duo sunt iique consules appellantor; nemini parento βασιλικὴν ἀρχὴν δύο (ἄνδρες) ἐχόντων (= νὰ ἔχωσι) καὶ οὗτοι ὕπατοι καλεῖσθων (= νὰ καλῶνται)· μηδενὶ δὲ ὑπακουόντων (= εἰς κανέναν δὲ νὰ μὴ ὑπακούωσι).

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 98, 2, γ'. Γίνεται δὲ ἡπιωτέρα ἡ προστακτικὴ καὶ διὰ τῆς χρήσεως ὑποτακτικῆς (coniunctivus) μετὰ τοῦ velim (§ 95): dicas mihi velim εἰπέ μοι, ἂν εὐαρεστήσαι (κυρίως = ὅα ἤθελον νὰ μοὶ εἴπῃς).

171. Ἐπὶ ἀπαγορεύσεως ἢ ἀποτροπῆς κανονικῶς χρησιμοποιεῖται

1) τὸ ne (= μὴ), ἀλλὰ μεθ' ὑποτακτικῆς (coniunctivus) ἐνεστώτος ἢ παρακειμένου: hoc ne facias ἢ ne feceris (ὑποτ. παρακειμένου) μὴ ποίει ἢ μὴ ποιήσης τοῦτο· puer ne telum habeat παῖς ὄπλον μὴ ἔχέτω (= νὰ μὴ ἔχῃ).

Μετὰ προστακτικῆς δὲ χρησιμοποιεῖται τὸ (ἀπαγορευτικόν) ne μόνον εἰς τοὺς ποιητάς καὶ εἰς κείμενα νόμων: hominem mortuum in urbe ne sepelito neve urito (ἄνθρωπον) νεκρὸν ἐντὸς τῆς πό-

λεως νὰ μὴ θάπηται τις, μηδὲ νὰ κείη. (Πρβλ. § 168, 2).

2) ἐπὶ τοῦ β' προσώπου μόνον

α) περίφρασις ἐκ τοῦ noli ἢ nolite (§ 95) μετὰ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ ἐνεστώτος τοῦ οἰκείου ῥήματος : noli putare μὴ νόμιζε ἢ μὴ νομίσῃς.

β) περίφρασις ἐκ τοῦ fac ne (§ 84, Σημ.) ἢ τοῦ cave μεθ' ὑποτακτικῆς τοῦ ἐνεστώτος τοῦ οἰκείου ῥήματος : fac ne quid aliud eures μὴ φρόντιζε ἢ μὴ φροντίσῃς δι' ἄλλο τι· cave credas μὴ πιστάσῃς ἢ μὴ πιστεύσῃς.

172. γ') Coniunctivus (βλ. § 168). Ἡ ὑποτακτικὴ χρησιμοποιεῖται

1) εἰς προτάσεις ἐπιθυμίας (coniunctivus voluntativus : ἔρ- νησις ne)

α) εἰς δήλωσιν προτροπῆς ἢ ἀποτροπῆς (coniunctivus hortativus) κανονικῶς κατὰ τὸ α' πληθυντικὸν πρόσωπον τοῦ ἐνεστώτος : eamus ἴωμεν (πᾶμε)· ne euntemur μὴ μέλλωμεν (ἂς μὴ βραδύνωμεν).

β) εἰς δήλωσιν προσταγῆς (coniunctivus iussivus), κανονικῶς κατὰ τὸ γ' πρόσωπον τοῦ ἐνεστώτος, ἢ εἰς δήλωσιν ἀπαγορεύσεως (coniunctivus prohibitivus), μετὰ τὸ ἀπαγορευτικὸν ne πρὸ αὐτῆς, κατὰ τὸ β' πρόσωπον τοῦ ἀορίστου (perfecti, ἔχοντος ἐνταῦθα, ἦν καὶ ὁ ἐνεστώτης σημασίαν) ἢ κατὰ τὸ γ' πρόσωπον τοῦ ἐνεστώτος ἢ τοῦ ἀορίστου : videant consules, ne quid respublica detrimenti capiat (ὁρώντων =) νὰ προσέξουν οἱ ὕπατοι, μὴ ἡ πολιτεία πάθῃ βλάβην τινὰ (§ 129, 2, α')· ne feceris μὴ πράξῃς· ne faciat μὴ πραττέτω, μὴ πράξῃ· moratus sit nemo μηδεὶς μελλησάτω ἢ μηδεὶς μελλήσῃ (κανεῖς νὰ μὴ βραδύνῃ)·

γ) εἰς δήλωσιν εὐχῆς (coniunctivus optativus), κατὰ πάντα χρόνον. Συνήθως τῆς εὐχαιτικῆς τάξεως ὑποτακτικῆς προτάσσεται τὸ μόριον utinam (εἴθε) : valeant mei cives ὑγιαίνουσιν οἱ ἐμοὶ πολῖται· ne vivam, si scio μὴ ζώην, εἰ οἶδα· (πρβλ. νὰ μὴ ζήσω, ἄν...)· ne viverem εἴθε (νὰ) μὴ ἔζων, (ἀλλὰ ζῶ)· utinam viveret εἴθε (νὰ) ἔζη, (ἀλλὰ δὲν ζῇ)· utinam diutius vixisset εἴθε νὰ ἔζη, (ἢ νὰ εἶχε ζήσει) πλεονέτερον.

δ) εἰς δήλωσιν παραχωρήσεως (coniunctivus concessivus)·

κατ' ἐνεστώτα ἢ παρακείμενον μόνον. (Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συν-
ήθως προστακτικῇ) : *odērint, dum timeant μισούντων* (ἄς μι-
σοῦν), ἀρκεῖ μόνον νὰ φοβῶνται :

ε) εἰς δῆλωσιν ἀπορίας, εἰς εὐθείας ἐρωτηματικὰς προτάσεις
(*coniunctivus dubitativus ἢ deliberativus* ἄρησις *non*), κατ' ἐνε-
στώτα : *elōquar an sileam* ? νὰ εἴπω ἢ νὰ σιγήσω ; *quid faciam* ?
τί ποιήσω ; τί νὰ κάμω ;

Ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ ἡ λεγομένη *πολεμικὴ coniunctivus* (καὶ
κατὰ παρατατικόν), διὰ τῆς ὁποίας ὁ ἐρωτῶν ἐντόνως ἀποκροῦει ἢ
ἀποδοκιμάζει τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημεινόμενον ἢ δηλοῖ ὅτι ἤτο ἀδύ-
νατον νὰ γίνη ἄλλως : *huic cedāmus* ? εἰς τοῦτον νὰ ὑποχωρήσωμεν ;
quid facerem ? (τί μ' ἐχρῆν ποιεῖν) ; τί νὰ ἔκαμνα ; (δηλ. ἤτο ἀδύ-
νατον νὰ πράξω ἄλλως).

2) εἰς προτάσεις κρίσεως (ἄρησις κανονικῶς *non*).

α) εἰς δῆλωσιν τοῦ δυνατοῦ (*coniunctivus potentialis*) ἐν τῷ
π α ρ ό ν τ ι (κατ' ἐνεστώτα ἢ παρακείμενον) ἢ ἐν τῷ *π α ρ ε λ θ ό ν τ ι*
(κατὰ παρατατικόν) : *dicat quispiam ἢ dixērit quispiam* λέγοι
τις ἄν — εἴποι τις ἄν, (*πορεῖ νὰ πῇ κανεὶς*) : *velim* βουλόμην ἄν
(*θὰ ἤθελα*) : *qui vidēret urbem, captam (esse) dicēret* ὅστις ἤθελεν
ἶδει τὴν πόλιν, (*εἴποι ἄν =*) ἤθελεν εἶπει ὅτι ἐκυριεύθη (ὑπὸ τῶν
ἐχθρῶν).

β) εἰς δῆλωσιν τοῦ ἀπραγματοποιήτου (*coniunctivus irrealis*) ἐν τῷ
π α ρ ό ν τ ι (κατὰ παρατατικόν) ἢ ἐν τῷ *π α ρ ε λ θ ό ν τ ι*
(κατὰ ὑπερσυντέλικον) : *sine anicis vita tristis esset* ἄνευ φίλων
ὁ βίος ἀνιχνός (*ἦν ἄν =*) *θὰ ἦτο*, (ἀλλὰ *δὲν εἶναι*). *O si tacuisses,*
philosophus mansisses ὦ ἄν ἤθελες σιγῆσεις ! φιλόσοφος (*διέμεινας*
ἄν =) *θὰ διέμενες* (*ἤθελες διαμείνειν* . — ἀλλὰ *δὲν διέμενες*).

3. Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς εὐθείας ἐρωτήσεις

173. Αἱ εὐθεῖαι ἐρωτήσεις, ἦτοι αἱ ἀνεξάρτητοι ἐρωτηματικαὶ προ-
τάσεις.

1) ὅταν ἀντιστοιχοῦν πρὸς προτάσεις κρίσεως, ἐκφέρονται

α) καθ' ὀριστικὴν παντὸς χρόνου : *quo vadis* ? ποῦ ὑπάγεις ;
ubi fuisti ? ποῦ ἦσο ; *ποῦ ἐπῆγες* ; *quando redibis* ? πότε θὰ ἐπα-
νέλθῃς ;

β) καθ' ὑποτακτικὴν δυνητικὴν (§ 172, 2, α') : quis credat hoc ? (τίς ἂν τοῦτο πιστεύσειε ;) ποιὸς μπορεῖ νὰ τὸ πιστεύσῃ ; quid facerem ? (τί μ' ἐχρῆν ποιεῖν ;) τί νὰ ἐκαμνα ; ('Ρητορικὰ ἐρωτήσεις Βλ. § 106, 10, Σημ.)

2) "Οταν ἀντιστοιχοῦν πρὸς προτάσεις ἐπιθυμίας, ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν ἀπορρηματικὴν. (Βλ. παραδείγματα ἐν § 172, 1, ε').

174. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ αἱ ἐρωτήσεις ἐν γένει εἶναι :

1) ἐρωτήσεις ὀλιγκῆς ἀγνοίας. Αὗται ἢ ἐξαγγέλλονται ἀπλῶς διὰ τοῦ (ἰδιαιτέρου) τόνου τῆς φωνῆς ἢ εἰσάγονται διὰ τινος τῶν ἐρωτηματικῶν μορίων ne, num, nonne (§ 106, 10) : Clodius insidias fecit Miloni ? κατεσιεύασεν ὁ Κλώδιος ἐνέδραν τῷ Μίλωνι ; fuistine in foro ? ἦσο ἐν τῇ ἀγορᾷ ; (Βλ. καὶ παραδείγματα § 106, 10, Σημ.).

Σημείωσις. Ἡ ἀπάντησις εἰς τὰς τοιαύτας ἐρωτήσεις δύναται νὰ εἶναι (παρομοίως ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ) ἐν καταφατικῶν ἢ ἀποφατικῶν μέρει (estiam = ναί, non = οὐ) ἢ ἄλλῃ τις βεβαιωτικῇ ἢ ἀρνητικῇ λέξει ἢ φράσει, ὡς ita (est), vero, sane, certe, minime (ἥμισυ), minime vero (οὐδαμῶς), immo, immovero (τοῦναντίον, καὶ ἄλλο), κ.τ.τ.

2) ἐρωτήσεις μερικῆς ἀγνοίας. Αὗται εἰσάγονται διὰ τινος ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας (§ 61) ἢ ἐρωτηματικοῦ ἐπιρρήματος (§ 64) : quid scribis ? (τί γράφεις ;) Epistulam. — quando redibis ? (πότε ὀκ ἐπανέλθῃς ;) Cras (αὔριον).

175. "Οταν ἡ ἐρώτησις εἶναι διμερής, τότε

1) τίθεται εἰς μὲν τὸ α' μέρος αὐτῆς τὸ utrum (= πότερον) ἢ τὸ ἐγκλιτικὸν ne, εἰς δὲ τὸ β' τὸ an (= ἦ) : utrum verum an falsum est ? verumne an falsum est ? πότερον ἀληθὲς ἢ ψευδὲς ἐστὶ ;

2) τίθεται μόνον τὸ an εἰς τὸ β' μέρος τῆς ἐρωτήσεως : verum an falsum est ? elöquar an sileam ? (§ 172, 1, ε').

Σημείωσις. Τὸ ἦ ὅχι ; ἐν εὐθείᾳ διπλῇ ἐρωτήσει ἀποδίδεται διὰ τοῦ an non ? π.χ. fuisti (ne) ibi an non ? ἦσο ἐκεῖ ἢ ὅχι ;

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΣΥΝΘΕΤΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΚΑΘ' ΥΠΟΤΑΞΙΝ

α') Προεισαγωγικαὶ παρατηρήσεις

176. "Οπως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, οὕτω καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ καθ' ὑπόταξιν σύνδεσις τῶν προτάσεων προῆλθεν ἐκ τῆς κατὰ παράταξιν συνδέσεως. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἀρχῇθεν ἦτο δυνατόν λέξις τις τῆς ἐτέρας ἐκ δύο παρατασσόμενων προτάσεων, τῆς περιεχούσης δευτερεύον τι νόημα, (συνήθως ἀντωνυμία τις ἢ ἐπίρρημα), ἰδιαιτέρως πῶς τονιζομένη, νὰ νομίζεται ὅτι αὐτὴ εἶναι τρόπον τινὰ ὁ συνδετικὸς κρίκος τῶν δύο προτάσεων, ὅτι αὐτὴ εἰσάγει τὴν ἐτέραν ἐξ αὐτῶν καὶ δηλοῖ τὴν μεταξὺ των ὑπάρχουσαν λογικὴν σχέσιν.

Οὕτω π.χ. ὁ αἰτιολογικὸς σύνδεσμος quod (ὅτι, διότι) προῆλθεν ἐκ τῆς ἐνικῆς αἰτιατικῆς τοῦ οὐδετέρου τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας qui (§ 60), ἥτοι ἐκ τοῦ quod = ὅ (ὅ,τι). Λαμβανόμενον δηλαδὴ τὸ quod τοῦτο ἐν συντάξει ὡς αἰτιατικὴ τοῦ **κατά τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς**, ἡδύνατο νὰ ἀναφέρεται εἰς οὐδέτερον δεικτικῆς ἀντωνυμίας, ὡς hoc, illud, id, κλπ. (π.χ. in hoc sumus sapientes, **quod** naturam sequimur **εἰς τοῦτο** σοφοὶ ἐσμεν, **ὅ,τι** [= ὡς πρὸς ὅ,τι] τῇ φύσει ἀκολουθοῦμεν).

Ἄλλ' ἐν παρατάξει προτάσεων, οἷα π.χ. quod me valēre putas, (id) erras (ὡς πρὸς τὸ ὅτι νομίζεις ὅτι ὑγιαίνω, ὡς πρὸς τοῦτο πλατύνω), τὸ quod εἰσάγει **πραγματικόν τι γεγονός** (τὴν περὶ τῆς ὑγείας γνώμην τοῦ ἄλλου). Τὸ γεγονός ὅμως τοῦτο δύναται νὰ ἐκλαμβάνεται καὶ ὡς **αἷτιον** τοῦ σημασινομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος τῆς ἐτέρας προτάσεως

(erras), ὥστε τὸ ὅλον νόημα τῆς φράσεως νὰ ἐκλαμβάνεται καὶ οὕτω: ἀπλᾶνθσαι (νομίζων), **διότι** νομίζεις, (**ποὺ** νομίζεις) ὅτι ἐγὼ ὑγιαίνω.

Οὕτως ἐκ τοῦ παρρησιαστικῆς quod προέκυψε κατόπιν τὸ καθαρῶς αἰτιολογικὸν quod, ὡς π. χ. gaudeo, quod vales χαίρω, (ὅτι =) **διότι** ὑγιαίνεις. (Πρβλ. καὶ § 154, 1, Σημ.).

Ὁμοίως ὁ ὑποθετικὸς σύνδεσμος si προῆλθεν ἐκ τοῦ ἐπιρρηματός sic (= οὕτω) χρησιμοποιοιούμενους εἰς (εὐχετικὰς) προτάσεις (§ 172, 1, γ'), ὡς π. χ. sic te amet Venus! οὕτω σὲ φιλοῖται ἡ Ἀφροδίτη! si haberemus illos leones! **εἴθε** (νὰ) εἴχομεν τοὺς λέοντας ἐκείνους! (Πρβλ. οὕτω νῦν Ζεὺς θεῖται — ἔτσι νὰ δώσῃ ὁ Θεός).

Ἄλλ' ἐν παρρησιαστικῇ προτάσει, οἷα π. χ. o si tacuisses! philosophus mansisses (= ὡ **εἴθε** νὰ εἴχης σιωπήσει! θὰ εἴχης μείνει φιλόσοφος), τὸ si ἡδύνατο νὰ ἐκληφθῇ καὶ ὡς ὑποθετικὸν (ὡ **ἂν** εἴχης σιωπήσει, κλπ. κλπ.).

β') Περὶ τῆς χρήσεως τῶν χρόνων εἰς τὰς ἐξηρητημένας προτάσεις

177. Προεισαγωγή. 1) Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ (ὅπως βλέπομεν ἐν τῷ Συντακτικῷ αὐτῆς) εἶναι συνήθης ἡ **ἐγκλισις**, ἡ ὁποία παραλλάσσει εἰς τὰς ἐξηρητημένας προτάσεις, καθόσον ὁ χρόνος τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως εἶναι ἀρκτικὸς ἢ ἱστορικὸς. (Πρβλ. π. χ. **χαίρω** ὅτι **εὐδοκιμεῖς**. Οἱ στρατηγοὶ **ἐθαύμαζον** ὅτι ὁ Κῦρος οὐ **φαίνοιτο**, κ.τ.τ.). Ὁ δὲ **χρόνος** τοῦ ῥήματος τῆς δευτερευούσης προτάσεως δύναται νὰ παραμένῃ ὁ αὐτὸς καὶ μεταβαλλομένου τοῦ χρόνου τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως. (Πρβλ. **λέγω** ταῦτα, ἵνα **πεισθῇτε**=**ἐρῶ** ταῦτα, ἵνα **πεισθῇτε** — **ἔλεγον** ἢ **εἶπον** ταῦτα, ἵνα **πεισθῇτε** ἢ ἵνα **πεισθῇτε**).

2) Ἐν τῇ **Λατινικῇ** εἶναι μὲν ἐκάστοτε ὀρίσμενη καὶ ἡ **ἐγκλισις**, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐκφέρεται δευτερεύουσά τις πρότασις, ἀναλόγως τοῦ νόηματος τῆς ὅλης φράσεως (πρβλ. π. χ. expectavimus, dum pater venit περιεμείναμεν, ἕως ὅτου **ἦλθεν** ὁ πατήρ — expectavimus, dum pater veniret περιεμείναμεν, ἕως ὅτου **νὰ ἔλθῃ** ὁ πατήρ), **χρόνος** ὅμως τοῦ ῥήματος τῆς δευτερευούσης προτάσεως ἐκφερομένης καθ' ὑποτακτικὴν δὲν δύναται νὰ παραμένῃ ὁ αὐτός, ὅταν μεταβληθῇ ὁ χρόνος τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως. (Πρβλ. π. χ. non sum ita hebes, ut istud dicam δὲν εἶμαι τόσον ἀμβλύνους, ὥστε νὰ **εἴπω** αὐτό· ἀλλὰ non eram ita hebes, ut istud dicērem δὲν ἦμην τόσον ἀμβλύνους,

ὥστε νὰ εἴπω αὐτὸ κλπ.). Ἀκολουθεῖ δηλαδή ἐν τῇ δευτερευού-
 σῃ προτάσει, ὅταν αὕτη ἐκφέρεται καθ' ὑποτακτικὴν, ὥρισμένος ἐκά-
 στοτε χρόνος τῆς ὑποτακτικῆς, καθόσον ὁ ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει
 χρόνος τοῦ ῥήματος εἶναι ἀρκτικὸς ἢ παρῳχημένος (§ 166, 4, Σημ. β').

178. Κανὼν τῆς ἀκολουθίας τῶν χρόνων (consecutio tem-
 porum). Ἐν ἐξηρητημένῃ προτάσει ἐκφερομένη καθ' ὑποτακτικὴν,

1) ὅταν τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὑποίας αὕτη ἐξαρτᾶται,
 εἶναι χρόνου ἀρκτικοῦ (ἤτοι ἐνεστώτος ἢ κυρίως παρακειμένου ἢ μέλ-
 λοντος ἀπλοῦ ἢ τετελεσμένου), τίθεται ἐπίσης χρόνος ἀρκτικὸς, (ἐνε-
 στῶς μὲν, ἐὰν πρόκειται περὶ πράξεως συγχρόνου ἐν τῷ παρόντι ἢ διαρ-
 κοῦς, παρακειμένου, δέ, ἐὰν πρόκειται περὶ πράξεως τετελεσμένης ἐν
 τῷ παρόντι ἢ παρελθούσης, καὶ μέλλον, ἐὰν πρόκειται περὶ πράξεως
 μελλούσης)· π.χ.

quaero	ἔρωτῶ	quid scribas τὶ γράφεις
quaesivi	ἔχω ἐρωτήσει	quid scripsēris, τὶ ἔχεις γράψει
		ἢ τὶ ἔγραψες

quaeram	θὰ ἐρωτήσω	quid scripturus sis τὶ μέλλεις.
quaesivēro	θὰ ἔχω ἐρωτήσει	νὰ γράψῃς ἢ τὶ θὰ γράψῃς.

2) ὅταν δὲ τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὑποίας αὕτη ἐξαρτᾶται
 εἶναι χρόνου παρῳχημένου, (ἤτοι παρατατικοῦ, ἱστορικοῦ παρακει-
 μένου, § 162, 2, α', ἢ ὑπερσυντελείου), τίθεται ἐπίσης παρῳχημένος
 χρόνος, (παρατατικὸς μὲν, ἐὰν πρόκειται περὶ πράξεως συγχρόνου ἐν
 τῷ παρελθόντι ἢ διαρκοῦς, ὑπερσυντελείος δέ, ἐὰν πρόκειται περὶ πρά-
 ξεως τετελεσμένης ἐν τῷ παρελθόντι ἢ χρονικῶς προτέρως τῆς δηλου-
 μένης ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει πράξεως, καὶ παρατατικὸς τῆς περιφρα-
 στικῆς συζυγίας, ἤτοι τύπου εἰς — *urus essem*, § 82, 1, ἐὰν πρόκειται
 περὶ πράξεως μελλούσης ἐν τῷ παρελθόντι, ἤτοι χρονικῶς ὑστέρας τῆς
 δηλουμένης ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει πράξεως).

quaerēbam	ἠρώτων	quid scribēres τὶ ἔγραφες
quaesivī	ἠρώτησα	quid scripsisses τὶ εἶχες γράψει
		ἢ τὶ ἔγραψες
quaesivēram	εἶχον ἐρωτήσει	quid scripturus esses τὶ ἔμελλες
		νὰ γράψῃς ἢ τὶ θὰ ἔγραφες.

Σημείωσις 1. Ἐξηρητημένη πρότασις ἐκφερομένη καθ' ὑποτακτικὴν δυνατὸν νὰ ἐξαρτᾶται καὶ ἐξ ἀπαρεμφάτου ἢ ἐκ μετοχῆς (ἐνεστώτος ἢ μέλλοντος) ἢ ἐκ σουπίνου ἢ γερονδίου ἢ γερονδιακοῦ. Ταῦτα ἐν τῇ ἀκολουθείᾳ τῶν χρόνων λαμβάνονται ὡς χρόνοι ἀρктиκοὶ ἢ παρωχημένοι, καθόσον καὶ τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκουν, εἶναι χρόνου ἀρκτηκοῦ ἢ παρωχημένου: Athenienses Delphos miserunt consultum, quo modo se defenderent οἱ Ἀθηναῖοι (ἀπεσταλμένους) εἰς Δελφοὺς ἐπεμψαν, ἵνα συμβουλευθῶσι (τὸ μαντεῖον) κατὰ τῖνα τρόπον νὰ ὑπερασπίσωσιν ἑαυτούς. (Τὸ σουπῖνον consultum, § 75, 3 ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξαρτᾶται ἡ πρότασις quo... defenderent, λαμβάνεται ὡς χρόνου ἱστορικοῦ, διότι τὸ ῥῆμα miserunt εἶναι ἱστορικοῦ παρακειμένου ἢ ἀορίστου, § 162, 2, α').

Σημείωσις 2. Ὁ ἱστορικὸς ἐνεστώς ἐν τῇ ἀκολουθείᾳ τῶν χρόνων λαμβάνεται ἄλλοτε μὲν ὡς ἀρκτηκὸς χρόνος (οἷος εἶναι γραμματικῶς), ἄλλοτε δὲ ὡς παρωχημένος (ἦτοι ὡς perfectum historiceum, § 166, 2, α', οἷος εἶναι λογικῶς)

γ') Αἱ ἐξηρητημέναι προτάσεις

1. Αἰτιολογικαὶ προτάσεις (Βλ. § 178)

179. Αἱ αἰτιολογικαὶ προτάσεις εἰσάγονται διὰ τῶν αἰτιολογικῶν συνδέσμων (§ 106, 2), ἐκφέρονται δὲ κανονικῶς καθ' ὀριστικὴν, ἐκτός ἐάν ἡ αἰτιολογία παρουσιάζεται προβαλλομένη ὡς οὐχὶ ἐκ μέρους τοῦ λέγοντος, ἀλλ' ὡς ἐκ μέρους τοῦ ὑποκειμένου τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως, ὅποτε ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν (ἄρνησις non): Themistocles, quod non satis tutum se Argis videbat, Coreuram demigravit ὁ Θεμιστοκλῆς εἰς Κέρκυραν μετόκησε, διότι ἐν Ἀργεῖ οὐχὶ λίαν ἀσφαλῆ ἑαυτὸν ἐβλεπε· ἀλλὰ noctu ambulabat in publico Themistocles, quod somnum capere non posset τὴν νύκτα ἐξω εἰς τὰς ὁδοὺς ὁ Θεμιστοκλῆς περιεπάτει, διότι (καθὼς αὐτὸς ἔλεγε) δὲν ἠδύνατο νὰ κοιμᾶται.

Οὕτω μεθ' ὑποτακτικῆς συντάσσεται συνήθως τὸ αἰτιολογικὸν cum, ὡς cum vita sine amicis insidiarum plena sit, ratio ipsa monet amicitias comparare ἀφοῦ (ἐπειδὴ) ὁ βίος ἄνευ φίλων πλήρης ἐνεδρῶν εἶναι, αὐτὸς ὁ λόγος (αὕτῃ ἡ λογικὴ) παραινεῖ φιλίας εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς νὰ παρασκευάζωμεν.

Μεθ' ὑποτακτικῆς δὲ συντάσσεται κανονικῶς καὶ τὸ non quo ἢ non quod (§ 106, 2), διότι καὶ αὐτὸ εἰσάγει οὐχὶ ἀληθῆ τινα αἰ-

τίαν : litteras ad te dedi, non quod habērem magnopere, quid scribērem, sed ut loquērer tecum absens ἐπιστολὴν δίδω πρὸς σέ, οὐχὶ διότι ἔχω πολλὰ τινα, τὰ ὅποια νὰ σοὶ γράψω, ἀλλ' ἵνα ἀπὼν ὁμιλήσω μετὰ σοῦ (§ 167).

2. Ὑποθετικαὶ προτάσεις (Βλ. § 178)

180. Αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις εἰσάγονται διὰ τινος τῶν ὑποθετικῶν συνδέσμων (§ 106, 6).

181. Ὑποθετικῶν λόγων ἐν τῇ Λατινικῇ ὑπάρχουν **τρία εἶδη** (καὶ οὐχὶ τέσσαρα, ὅπως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ).

1) Τὸ ὑποτιθέμενον **παρίσταται ὡς πραγματικόν**, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἂν ὄντως εἴναι τι τὸ πραγματικόν. Ἡ ὑπόθεσις ἐκφέρεται καθ' ὀριστικὴν οἰοῦσιν ἢ πότε χρόνου, ἢ δὲ ἀπόδοσις κατὰ πᾶσαν ἔγκλισιν, ἀναλόγως τοῦ συμπεράσματος, τὸ ὅποιον ὁ λέγων συνάγει ἐκ τῆς ὑπόθεσεως. (Καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ὁμοίως) : si vales, bene est εἰ ὑγιαίνεις, καλῶς ἔχει· si hoc fecisti, bene fecisti εἰ τοῦτ' ἐποίησας, καλῶς ἐποίησας· si quid forte novi habes, scribe εἰ τι νέον τυχὸν ἔχεις, γράψον αὐτὸ (§ 129, 2, α') : hoc primum videāmus, si placet τοῦτο πρῶτον σκοπῶμεν, εἰ δοκεῖ.

2) Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι **ἀντίθετον τοῦ πραγματικοῦ**. Ὑπόθεσις καὶ ἀπόδοσις ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν (coniunctivus) ἱστορικῶν χρόνων. (Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἡ μὲν ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ εἰ καὶ ὀριστικῆς ἱστορικῶν χρόνων, ἡ δὲ ἀπόδοσις δι' ὀριστικῆς ἱστορικῶν χρόνων, μετὰ τοῦ ἂν). Si hoc negārem, mentīrer εἰ τοῦτο ἡρνούμην, ἐψευδόμην ἂν plures interfecti essent, nisi nox pugnandi finem fecisset πλείονες ἀπέθانون ἂν, εἰ μὴ ἡ νύξ πέρας τῇ μάχῃ ἐπέθικε.

3) Τὸ ὑποτιθέμενον **παρίσταται ὡς δυνατόν** (ἐν τῷ παρόντι ἢ ἐν τῷ μέλλοντι). Ὑπόθεσις καὶ ἀπόδοσις ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν (coniunctivus) ἁρκτικῶν χρόνων. (Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἡ μὲν ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ εἰ καὶ εὐκτικῆς, ἡ δὲ ἀπόδοσις δι' εὐκτικῆς μετὰ τοῦ ἂν) : si velis, possis εἰ βούλοιο, δύναιο ἂν, (ἂν θὰ ἤθελες, θὰ ἡδύνασο) : si quis id fecerit (coniunctivus perfecti), imprudentem cum dixeris (ὁμοίως coniunctivus perfecti) εἰ τις τοῦτο ποιήσῃ, ἀσύνετον εἴποις ἂν αὐτόν.

Σημείωσις. Τοῦ τετάρτου εἴδους τῶν ὑποθετικῶν λόγων τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, ὅταν εἰς αὐτοὺς ἡ ὑπόθεσις δηλοῖ τι τὸ προσδοκώμενον, ἀντίστοιχοι ὑποθετικοὶ λόγοι ἐν τῇ Λατινικῇ δύνανται νὰ θεωρηθῶν οἱ τοῦ πρώτου εἴδους, οἱ ἐκφερόμενοι καθ' ὀριστικὴν μέλλοντος ἐν τῇ ὑποθέσει καὶ ἐν τῇ ἀποδόσει : si hoc feceris (ὀριστ. τετελ. μέλλ.), paenitebit te ἐὰν τοῦτο ποιήσῃς, μεταμελήσει σοι (§ 166, 4). Ὑποθετικοὶ ὅμως λόγοι, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ ὑπόθεσις νὰ δηλοῖ τι τὸ ἀορίστως ἐπαναλαμβανόμενον (π.χ. ἦν ἐγγὺς ἔλθῃ θάνατος, οὐδεὶς βούλεται θανεῖν), δὲν ὑπάρχουν ἐν τῇ Λατινικῇ, ἀντὶ δὲ ὑποθέσεως ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ γίνεται χρῆσις ἐν αὐτῇ χρονικῇ προτάσει : poetarum libros, cum est otium, legere soleo ποιητῶν βιβλία, (ἐὰν σχολὴν ἔχω =) ὅσας ἔχω καιρὸν, συνηθίζω νὰ ἀναγινώσκω.

3. Παραχωρητικαὶ ἢ ἐνδοτικαὶ προτάσεις (Βλ. § 178)

182. Αἱ παραχωρητικαὶ ἢ ἐνδοτικαὶ προτάσεις (συγγενεῖς πρὸς τὰς ὑποθετικὰς),

1) ὅταν εἰσάγωνται διὰ τῶν συνδέσμων *etsi, tametsi, quamquam* (§ 106, 8), ἐκφέρονται κανονικῶς καθ' ὀριστικὴν (διότι δι' αὐτῶν ἡ παραχώρησις γίνεται πρὸς τι, τὸ ὅποῖον ὁ λέγων δέχεται ὡς πραγματικόν) : *Datis etsi non aequum locum videbat suis, tamen configere constituit* ὁ Δάτις, εἰ καὶ ἔβλεπε ἀκατάλληλον τὸν τρόπον διὰ τοὺς ἰδικούς του, ὅμως ἀπεφάσισε νὰ συνάψῃ μάχην.

2) ὅταν εἰσάγωνται διὰ τῶν συνδέσμων *licet, quamvis, ut, cum* (§ 106, 8), ἐκφέρονται κανονικῶς καθ' ὑποτακτικὴν (*coniunctivus*), διότι δι' αὐτῶν ἡ παραχώρησις γίνεται πρὸς τι, τὸ ὅποῖον ὁ λέγων δέχεται ὡς ἐνδεχόμενον ἢ δυνατόν : *Phocion fuit perpetuo pauper, cum ditissimus esse posset* ὁ Φωκίων διετέλεσε πέννης (ὦν), καίτοι ἡδύνατο νὰ εἶναι πλουσιώτατος.

3) ὅταν εἰσάγωνται διὰ τοῦ *etiamsi* (§ 106, 8), ἐκφέρονται εἴτε καθ' ὀριστικὴν εἴτε καθ' ὑποτακτικὴν (*coniunctivus*), ἀναλόγως τοῦ νοήματος τοῦ λόγου : *quod quis crebro videt, non miratur, etiamsi eum fiat nescit* ὅ,τι τις συχνάκις βλέπει, δὲν θαυμάζει, εἰ καὶ ἄγνωστ' , διατὶ τοῦτο γίνεται — *utilitas efflorescit ex amicitia, etiamsi tu eam minus secutus sis* ἡ ὠφέλεια ἐξανθεῖ ἐκ τῆς φιλίας, καὶ ἂν τις μηδὲλως ἐπιδιώξῃ αὐτήν.

Σημείωσις. Πρβλ. καὶ § 172, 1, δ'.

4. Παραβολικά ή συγκριτικά προτάσεις (Βλ. § 178)

183. Αί προτάσεις, τῶν ὁποίων τὸ περιεχόμενον ἐκφράζει παραβολὴν καὶ σύγκρισιν πρὸς τὸ περιεχόμενον ἐτέρας προτάσεως,

1) ὅταν εἰσάγωνται δι' ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν, ὡς *qualis*, *quantus*, *quot* (§ 60) ἢ δι' ἀναφορικῶν ἐπιρρημάτων (δηλούντων ποῖον ἢ πὸσόν), ὡς *sicut*, *quam*, *quanto*, κλπ. (§ 106, 8), ἐκφέρονται καθ' ὀριστικὴν, (καθόσον ἡ παραβολὴ καὶ σύγκρισις γίνεται πρὸς τι τὸ πραγματικόν) : *qualis habēri vult, talis est* οἷος νομίζεται εἶθ' ἐλεῖ, τοιοῦτός ἐστιν *haec sicut exposui, ita gesta sunt* ταῦτα, ὥσπερ ἐξέθηκα, οὕτω ἐπράχθησαν.

2) ὅταν εἰσάγωνται διὰ παραβολικῶν συνδέσμων ἐχόντων ἔννοιαν ὑποθετικὴν, ὡς *quasi*, *tamquam*, κλπ. (§ 106, 8), ἐκφέρονται πάντοτε καθ' ὑποτακτικὴν (καθόσον ἡ παραβολὴ καὶ σύγκρισις γίνεται πρὸς τι τὸ ὑποτιθέμενον ὡς ἐνδεχόμενον καὶ δυνατὸν πβλ. 172, 2, α') : *Sequāni absentis Ariovisti crudelitatem velut si coram adesset, horrebant* οἱ Σηκουανοὶ τοῦ Ἀριοβίστου τὴν σκληρότητα (καὶ) ἀπόντος, ὥσει οὗτος ἦτο παρὼν ἐνώπιόν των, ἔφριссον.

5. Τελικά προτάσεις (Βλ. § 178)

184. Αἱ τελικαὶ προτάσεις εἰσάγονται διὰ τινος τῶν τελικῶν συνδέσμων (§ 106, 3), ἐκφέρονται δὲ καθ' ὑποτακτικὴν (*coniunctivus*), ἐνεστώτος ἢ παρατακτικοῦ : *edere oportet, ut vivas, non vivere, ut edas* πρέπει τις νὰ τρώγῃ, ἵνα ζῇ, οὐχὶ δὲ νὰ ζῇ, ἵνα τρώγῃ *angustias Themistocles quaerebat ne multitudine circumiretur* (§ 93) τὰ στενὰ ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπεζήτει, ἵνα μὴ ὑπὸ τοῦ πλήθους (τῶν ἐχθρικῶν νεῶν) κυκλωθῇ.

6. Ἀποτελεσματικά ἢ ἀκολουθίας προτάσεις (Βλ. § 178)

185. Αἱ ἀποτελεσματικαὶ προτάσεις εἰσάγονται διὰ τινος τῶν συμπερασματικῶν συνδέσμων (§ 106, 4), ἐκφέρονται δὲ πάντοτε καθ' ὑποτακτικὴν (*coniunctivus*) εἴτε ὡς πραγματικὸν γεγονὸς εἴτε ὡς ἐνδεχόμενον τι παρίσταται τὸ ἐπικαλούμενον τῆς ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει πράξεως : *omnes tam perterriti erant, ut nemo resistere auderet* τοσοῦτον εἶχον καταπληγῇ πάντες, ὥστε οὐδεὶς ν' ἀντισταθῇ ἐτόλ-

μα· (πραγματικὸν ἀποτέλεσμα)· *tanta vis prohibitōis est, ut eam in hoste etiam diligāmus* τοσαύτη τῆς χρηστότητος ἡ δύναμις εἶναι, ὥστε ταύτην καὶ ἐν τῷ ἐχθρῷ (ἀγαπᾶν =) ν' ἀγαπῶμεν (ἐνδεχόμενον ἀποτέλεσμα).

186. Ἀποτελεσματικαὶ προτάσεις ἀκολουθοῦν ἐν τῇ Λατινικῇ συνηθέστατα μὲν κατόπιν ἐπιθέτων ἢ ἀντωνυμιῶν ἢ ἐπιρρημάτων ἐχόντων ἐπιτακτικὴν σημασίαν (ὡς *tantus, tot, talis*, κλπ. — *sic, ita, tam*, κλπ. βλ. παραδείγματα § 185), πρὸς δὲ τοῦτοις,

1) κατόπιν συγκριτικῶν ἐπιθέτων: *maiora deliquerunt, quam ut iis ignosci possit* διέπραξαν μεγαλύτερα πλημμελήματα ἢ ὥστε νὰ εἶναι δυνατόν νὰ παρασχεθῇ εἰς αὐτοὺς συγγνώμη, (τόσον μεγάλη, ὥστε νὰ μὴ εἶναι δυνατόν νὰ, κλπ.).

2) κατόπιν τῶν ἀπροσώπων ἐκφράσεων *accidit, evenit, mos ē consuetudo est, usu venit, fieri potest, factum est*, καθὼς καὶ κατόπιν τῶν ῥημάτων *facere, efficere, perficere, adsequi*, κ.τ.λ.: *accidit, ut abessent* = συνέβη (αὐτοῖς ἀπεῖναι =) νὰ εἶναι ἀπόντες. — *spes victoriae efficit, ut milites fortius pugnent* ἢ ἐλπίς τῆς νίκης (κατεργάζεται) συντελεῖ, ὥστε οἱ στρατιῶται ἀνδρείοτερον νὰ μάχωνται. (βλ. καὶ § 106, 4, Σημ. *quin*).

7. Βουλευτικαὶ προτάσεις (βλ. § 178)

187. Βουλευτικαὶ λέγονται αἱ προτάσεις, αἱ ὅποια εἰσάγονται διὰ τῶν βουλευτικῶν συνδέσμων (§ 106, 5) καὶ αἱ ὅποια ἐκφράζουν τὸ περιεχόμενον βουλήσεώς τινος ἐν γένει. (Αἱ ἀντίστοιχοι αὐτῶν ἐν μὲν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἐκφράζονται κανονικῶς διὰ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου, ἐν δὲ τῇ νέᾳ Ἑλληνικῇ διὰ τοῦ νὰ καὶ ὑποτακτικῆς. βλ. τὰ κατωτέρω παραδείγματα).

Αἱ βουλευτικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται πάντοτε καθ' ὑποτακτικὴν (*coniunctivus*), ἀκολουθοῦν δέ:

1) ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας (ἥτοι ὡς ἀντικείμενον) ῥημάτων, τὰ ὅποια δηλοῦν ἐντολήν, παρακλήσιν, εὐχὴν, ἐπιθυμίαν ἐν γένει, ὡς *dicere*, (*ad*) *monere, respondere, scribere, imperare, postulare, rogare, orare, petere, optare, cupere*, κ.τ.τ. (*opto, ut salvus redeas* εὐχομαι (σῶρον ἐπανέλθειν σε =) νὰ ἐπανέλθῃς σῶος· *cura, ut valeas* (ἐπιμελοῦ τοῦ ὑγιαίνειν =) φρόντιζε νὰ εἶσαι ὑγιής

Pythia respondit, ut Athenienses navibus se defendērent ἡ Πυθία (ἀνέειλε τοῖς Ἀθηναίοις ταῖς ναυσὶν ἀμύνεσθαι =) ἐχρησιμοδότησε νὰ ἀμυνθῶσιν οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τοῦ στόλου.

2) ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας (ἤτοι ὡς ὑποκειμενον) τριτοπροσώπων ῥημάτων, ἢ ἀπροσώπων ἐκφράσεων, ὡς sequitur, restat, reliquum est, proximum est, iustum est, prudentiae est, pietatis est, κ.λ.τ.: restat, ut doceam (λοιπὸν ἐστὶ διδάξαι με =) ὑπολείπεται νὰ διδάξω prudentiae est, ut sociorum saluti consulātis (φρόνιμόν ἐστι ἐπιμελεσθῆναι ὑμῶς =) ἡ φρόνησις ἐπιβάλλει νὰ φροντίσετε περὶ τῆς σωτηρίας τῶν συμμάχων.

Σημεῖοσις. Μετὰ τὰς φράσεις velim, malim, vellem, malle (§ 172, 2, α') ἀκολουθεῖ κανονικῶς βουλευτικὴ πρότασις καθ' ὑποτακτικὴν ἀσυνδέτως, ἤτοι ἄνευ τοῦ ut, ὡς velim pater mox redeat (βουλομένην ἂν ἐπανελθεῖν τὸν πατέρα =) θὰ ἤθελα νὰ ἐπανεέλθῃ μετ' ὀλίγον ὁ πατήρ· malle tacuisses θὰ προσέτιμον νὰ εἶχες σιωπήσῃς ἢ νὰ εἰσώπας (§ 176). Ἐνταῦθα ἔχομεν κυρίως ἀπλὴν παράθεσιν μιᾶς προτάσεως δυνητικῆς καὶ ἐτέρας εὐχεντικῆς (§ 172, 1, γ').

188. Μετὰ βουλευτικῆς προτάσεως συντάσσονται καὶ τὰ ῥήματα τὰ ἔχοντα τὴν ἐννοίαν τοῦ κωλύειν ἢ τοῦ ἐναντιοῦσθαι, ὡς deterreo, impedio, prohibeo, obsto, resisto, recuso, interdico, caveo, κ.τ. Εἰσάγεται δὲ ἡ βουλευτικὴ πρότασις κατόπιν τῶν ῥημάτων τούτων, ὅταν μὲν ταῦτα ἐκφέρωνται ἄνευ ἀρνήσεως, διὰ τοῦ ne (καὶ σπανίως διὰ τοῦ quominus), ὅταν δὲ ταῦτα ἐκφέρωνται μετ' ἀρνήσεως διὰ τοῦ quin ἢ τοῦ quominus: lex impedit ne hoc fiat ὁ νόμος κωλύει (τοῦτο γίνεσθαι =) νὰ γίνη τοῦτο· Socrates non recusavit quin (ἢ quominus) poenam subiret ὁ Σωκράτης (οὐκ ἀνένευσεν ὑποστῆναι =) δὲν ἡρνήθη νὰ ὑποστῇ τὴν ποινὴν (§ 106, 4, Σημ.).

189. Ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις. Βουλευτικαὶ προτάσεις εἶναι καὶ αἱ ἐξαρτώμεναι ἐκ ῥημάτων ἢ φράσεων φόβου δηλωτικῶν, ὡς timeo, metuo, vereor, metus est, periculum est, κ.τ.τ. Καὶ αὗται ἐκφέρωνται καθ' ὑποτακτικὴν (coniunctivus), εἰσάγονται δὲ

1) διὰ τοῦ ne, ὅταν ὁ φόβος εἶναι μήπως γίνηται ἢ ἔγινεν ἢ γίνηται τὸ φοβερὸν καὶ ἀνεπιθύμητον διὰ τὸν λέγοντα: timeo ne sero pater veniat φοβοῦμαι μὴ ἀργὰ ἔλθῃ ὁ πατήρ· timebant ne evenirent

ea, quae ceciderunt ἐφοβοῦντο, μὴ γίνουιν ἐκεῖνα, ἅπερ συνέβησαν·

2) διὰ τοῦ *ut* ἢ *ne non*, ὅταν ὁ φόβος εἶναι μήπως δὲν γίνεταί ἢ δὲν ἔγινεν ἢ δὲν γίνη τι, τοῦθ' ὅπερ εἶναι τὸ ἀνεπιθύμητον διὰ τὸν λέγοντα: *timeo ut* (ἢ *ne non*) *sustineant milites impetum hostium* φοβοῦμαι, μὴ δὲν ἀντίσχωσιν οἱ στρατιῶται εἰς τὴν ἔφοδον τῶν πολέμιων.

Σημείωσις. Πολλὰ ῥήματα ἔχοντα σημασίαν οἷαν τὰ ἀνωτέρω (§ 187 κ.ε.) συντάσσονται, (ὡς εἶδομεν ἐν § 154, 2), καὶ μετὰ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου, (ὅπως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ). Μερικὰ δὲ τούτων συντάσσονται ἄλλοτε μὲν μετὰ βουλευτικῆς προτάσεως (§ 187 κ.ε.), ἄλλοτε δὲ μετ' ἀπαρεμφάτου, ἄνευ διαφορᾶς σημασίας, ὡς *concedo, permitto ut exeat* ἢ *tibi exire* συγχωρῶ, ἐπιτρέπω (σοι ἐξιέναι =) νὰ ἐξέλθῃ· *prohibeo, impedio ne veniat* ἢ *eum venire* (καλύω αὐτὸν ἐλθεῖν =) ἐμποδίζω αὐτὸν νὰ ἔλθῃ. Συνήθως ὅμως ἡ διάφορος σύνταξις ἐνέχει καὶ διαφορὰν σημασίας, ὡς *timeo exire* φοβοῦμαι (ἐξελεθεῖν =) νὰ ἐξέλθῃ (ἐκ φόβου δὲν ἔρχομαι)· *timeo ne moriar* φοβοῦμαι μὴ ἀποθάνω· *concedo tibi hoc verum esse* (ὁμολογῶ σοι τοῦτο ἀληθὲς εἶναι =) συμφωνῶ ὅτι τοῦτο εἶναι ἀληθὲς — *concedo tibi ut hic maneat* ἐπιτρέπω (σοι ἐνθάδε μένειν =) εἰς σὲ νὰ μένῃς ἐδῶ.

8. Χρονικαὶ προτάσεις (Βλ. § 178)

190. Αἱ χρονικαὶ προτάσεις εἰσάγονται διὰ τῶν χρονικῶν συνδέσμων (§ 106, 9), ἐκφέρονται δὲ

1) καθ' ὀριστικὴν παντὸς χρόνου, ὁσάκις δηλοῦν π ρ α γ μ α τ ι κ ὄ ν τι γεγονός, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὁποίου ἢ πρὸ τοῦ ὁποίου ἢ μετὰ τὸ ὅποιον γίνεταί ἢ ἔγινεν ἢ ὅα γίνη τι: *dum vivo*, spero ἐφόσον ζῶ, ἐλπίζω, *postquam hostes flumen transierunt*, proelium commissum est ἀφοῦ οἱ πολέμοιοι διέβησαν τὸν ποταμὸν, συνήθη μάχη· *domi mansimus, dum pater rediit* ἐν τῷ οἴκῳ ἐμείναμεν, ἕως (ὅτου) ἐπανῆλθεν ὁ πατήρ.

Σημείωσις. Τὸ χρονικὸν *dum* εἰς διηγήσεις λαμβανόμενον μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ ἐν ᾧ χρόνῳ, καθ' ὃν χρόνον, συντάσσεται κανονικῶς μετὰ (ἱστορικοῦ) ἐνεστώτος ἀντὶ παρατατικοῦ (Λατινισμός): *Mardonius dum apud Plataeas in primis pugnabat* (= *pugnabat*) *interfectus est* ὁ Μαρδόνιος, ἐν ᾧ μεταξὺ τῶν πρώτων ἐμάχετο ἐν Πλαταιαῖς, ἐφονεύθη.

Τὸ δὲ *postquam*, ὁσάκις ἐν τῇ χρονικῇ προτάσει ὑπάρχει προσδιορισμὸς δηλῶ ν χρονικὴν διαφορὰν ἥτοι ποσὸν χρόνου μεσολαβούντος μεταξὺ δύο πράξεων, συντάσσεται μετὰ ὑπερσυντελικοῦ ἀντὶ παρακειμένου (ἀορίστου § 166, 2, α'): *De-*

cum annis postquam ille natus erat (= natus est), consul factus sum δέκα ἔτη ἀφ' οὗ ἐκεῖνος ἐγεννήθη (μετὰ τὴν γέννησιν ἐκεῖνου), ὑπατος ἐγενόμην. (Περὶ βλ. § 142, 2, γ' καὶ § 166, 3).

2) καθ' ὑποτακτικὴν (coniunctivus), ὁσάκις δηλοῦν καὶ ἐπιθυμία ν' ἔπιδιωκόμενον σκοπόν: domi manebimus, dum pater redeat ἐν τῷ οἴκῳ θὰ μένωμεν, ἕως ἔσται (νὰ) ἐπανέλθῃ ὁ πατήρ: exspectabamus, dum hostes flumen transirent περιεμένομεν, ἕως ἔσται οἱ πολέμοι διαβῶσι τὸν ποταμόν (= διὰ νὰ ἢ νὰ διαβῶν).

Ὁὕτω δὲ καθ' ὑποτακτικὴν ἐκφέρονται αἱ χρονικαὶ προτάσεις καὶ κατόπιν γενικῶν καὶ ἀορίστων ἐκφράσεων, οἷαι π.χ. est (erat, fuit) dies ἡ tempus, κ.τ.τ.: fuit tempus, cum Germanos Galli virtute superarent ὑπῆρχε χρόνος, ὅτε τοὺς Γερμανοὺς οἱ Γαλάται εἰς τὴν ἀνδρείαν ὑπερέβαλλον.

Σημείωσις. "Ὅταν χρονικὴ τις πρότασις δηλοῖ πράξιν ἀπλῶς μέλλουσαν νὰ γίνῃ (καὶ δὲν συνυποδηλοῦται ἐν αὐτῇ ἐπιθυμία ἢ ἐπιδιωκόμενος σκοπός), ἐκφέρεται αὕτη καθ' ὀριστικὴν μέλλοντος, συνήθως τετελεσμένου: cum Romanam venero, tibi scribam ὅταν (θὰ) ἔλθω εἰς Ῥώμην, θὰ σοὶ γράψω (§ 166, 4).

191. Αἱ χρονικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἐπαυράληψιν περιάξιος, ἐκφέρονται καθ' ὀριστικὴν, καὶ δὴ καὶ

1) ἐπὶ ἀορίστου μὲν ἐπαναλήψεως ἐν γένει καθ' ὀριστικὴν ἀρκετικῶς τινος χρόνου: cum sumus negotiis vacui, tum cupimus aliquid vidēre, audire, addiscere ὅταν σχολάζωμεν, τότε ἐπιθυμοῦμεν τι νὰ βλέπωμεν, νὰ ἀκούωμεν νὰ μνησθώμεν cum rus veni, ad te adeo ὁσάκις (ἔγω ἔλθω) ἔλθω εἰς τὴν ἐξοχὴν, ἔρχομαι πρὸς σέ (§ 147, 3, Σημ. γ').

2) ἐπὶ ἀορίστου δὲ ἐπαναλήψεως ἐν τῷ παρελθόντι καθ' ὀριστικὴν παρατακτικῶς ἢ ὑπερσυντελείου: cum ruri eram, ad te adibam ὁσάκις ἤμην ἐν τῇ ἐξοχῇ, ἤρχόμην πρὸς σέ: ubi rus veneram, venando delectabar ὁσάκις μετέβαινον εἰς τὴν ἐξοχὴν, (τῷ θηρᾶν) μετὰ τὸ κυνήγιον ἐτερόμην (§ 75, 4).

192. Περὶ τοῦ cum καὶ τοῦ antequam καὶ priusquam παρατηρήτέον ὅτι:

1) Τὸ μῶριον cum (ἀρχαϊκῶς quum) προῆλθεν ἐκ τοῦ quom, ἀρχαίως αἰτιατικῆς τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας qui, ἀρχικῇ

δὲ σημασίαν αὐτοῦ εἶναι (quo tempore, § 149, 1 =) ἐν ᾧ χρόνῳ, καθ' ὃν χρόνον. Δύο δὲ χρήσεις τοῦ cum ὡς χρονικοῦ συνδέσμου εἶναι ἄξια ἰδιαιτέρως σημειώσεως, ἧτοι

α) πολλάκις, ὅταν πρόκειται περὶ ἀμέσου ἀκολουθίας δύο πράξεων, τὸ cum χρησιμοποιεῖται οὕτως, ὥστε ἡ πρότασις, τὴν ὁποίαν εἰσάγει ὡς χρονικὴν, νὰ εἶναι κατ' οὐσίαν ἡ κυρία πρότασις, ἡ δὲ συντακτικὴ σχέσις κυρίας καὶ δευτερευούσης προτάσεως παρέχεται οὕτω ἀντεστραμμένη (διὸ καὶ τὸ cum τότε λέγεται cum inversivum): vix hostes flumen transierant, cum proelium commissum est μόνις οἱ πολέμοι τὸν ποταμὸν διέβησαν, (ὅτε =) καὶ ἀμέσως συνήφθη μάχη (ἀντὶ: cum vix... transierant, proelium commissum est· πρβλ. § 166, 3)·

β) πολλάκις τὸ cum χρησιμοποιεῖται, ἵνα δηλωθῇ ὅτι τὸ περιεχόμενον τῆς προτάσεως, τὴν ὁποίαν εἰσάγει, συμπίπτει, ἧτοι εἶναι τὸ αὐτὸ μὲ τὸ τῆς κυρίας προτάσεως, εἰ καὶ παρουσιάζεται ἀντίθετον (cum coincīdens ἢ explicativum): cum tacent, clamant ἐν ᾧ (χρόνῳ) σιωπῶσι, κραυγάζουσι — μὲ τὸ νὰ σιωποῦν φωνάζουν, (ἡ σιωπὴ τῶν εἶναι κραυγὴ)·

Σημείωσις. Περὶ τῶν διαφόρων σημασιῶν καὶ χρήσεων τοῦ cum βλ. καὶ § 179, § 182, 2, § 190 καὶ § 191.

2) Οἱ σύνδεσμοι antequam καὶ priusquam προσέρχονται ἐξ ἐνώσεως τῶν ἐπιρρημάτων ante καὶ prius μετὰ τοῦ (συγκριτικοῦ συνδέσμου) quam (= πρότερον ἢ, πρὶν ἢ· πρβλ. § 142, 1, β' Σημ.), πολλάκις δὲ τὰ συστατικά τῶν μέρη ταῦτα, χωρίζονται διὰ τῆς παρεμβολῆς μιᾶς ἢ περισσοτέρων λέξεων, ὡς non ante dimisit eum, quam fidem dedit (= non dimisit eum, antequam, κλπ.) δὲν ἀπέπεμψεν αὐτόν, πρὶν (= εἰ μὴ ἀφοῦ) πίστιν ἔδωκε.

Αἱ δὲ διὰ τῶν συνδέσμων τούτων εἰσαγόμεναι προτάσεις ἐξεφέροντο ἄρ χ ἦ θ ἐ ν καθ' ὅ υποτακτικὴν (coniunctivus), διότι δι' αὐτῶν κανονικῶς ἐδηλοῦτο ἄρχῃθεν σκοπὸς (πρβλ. § 190, 2) : Caesar hostes, priusquam se recipērent, persecutus est ὁ Καῖσαρ τοὺς πολεμίους, πρὶν ἢ ἀναλάβωσι (= ἵνα μὴ προλάβωσι καὶ ἀναλάβωσι), κατεδίωξε.

Ἄλλ' ὡς χρονικοὶ σύνδεσμοι τὸ antequam καὶ τὸ priusquam συντάσσονται κατόπιν καὶ μεθ' ὀριστικῆς, προκειμένου περὶ πραγματικοῦ γεγονότος (§ 190, 1) : hostes non prius fugere destite-

runt, quam ad Phenum pervenerunt οἱ πολέμοι δὲν ἔπαυσαν φεύγοντες, πρὶν ἢ τὸν Ῥήνον κατέρθασαν.

Ἐνίστα ὁμῶς ἐναλλάσσονται οἱ δύο ἐγκλίσεις.

9. Ἐξηρητημένοι ἢ πλάγιοι ἐρωτήσεις (βλ. § 178)

193. Αἱ ἐξηρητημένοι ἢ πλάγιοι ἐρωτήσεις

1) εἰσάγονται κανονικῶς

α) αἱ μὲν ἀπλᾶς διὰ τινος τῶν μορίων ne, num, nonne ἢ διὰ τινος ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας ἢ ἐρωτηματικοῦ ἐπιρρήματος, ὅπως καὶ αἱ ἀντίστοιχοι εὐθεῖαι ἐρωτήσεις (βλ. § 174, 1 καὶ 2).

β) αἱ δὲ διμερεῖς διὰ τοῦ utrum ἢ τοῦ ne εἰς τὸ πρῶτον μέρος τῆς διμεροῦς ἐρωτήσεως καὶ διὰ τοῦ an (ἢ anne) εἰς τὸ δεύτερον ἢ διὰ τοῦ an ἢ τοῦ ne εἰς τὸ δεύτερον μόνον μέρος τῆς διμεροῦς ἐρωτήσεως. (Πρβλ. § 175 βλ. πρᾶδειγμα κατωτέρω).

Σημείωσις. Τὸ « ἢ ὄχι » ἐν διπλῇ ἐξηρητημένῃ ἐρωτήσει ἀποδίδεται διὰ τοῦ necne (σπανίως δὲ διὰ τοῦ annon) : quaeritur a philosophis, utrum sint dii necne ζητεῖται ὑπὸ τῶν φιλοσόφων, πότερον ὑπάρχουσι θεοὶ ἢ ὄχι. (Πρῶλ. § 175, Σημ.).

2) ἐκφέρονται κανονικῶς καθ' ὑποτακτικὴν : quaesivit, num quid novi eo absenti accidērit ἠρώτησεν, ἂν τι (ἢ μή τι) νέον ἐκείνου ἀπόντος συνέβη (Εὐθ. ἐρώτ. Num quid novi me absente accidit?). saepe non utile est scire, quid futurum sit πολλάκις δὲν εἶναι ὠφέλιμον νὰ γινώσκῃ τις, τί θὰ συμβῇ· nesciebam, quo fugerem ἠγνόουν, ποῦ νὰ φύγω· inter praetores magna est contentio, utrum moenibus se defendant an obviam eant μεταξὺ τῶν στρατηγῶν μεγάλη διαφωνία ὑπάρχει, πότερον ἀπὸ τῶν τειχῶν νὰ ἀμυνθῶσιν ἢ νὰ ἀντεπξέλωσιν κατὰ τῶν πολεμίων· neutri sciebant, vicissent victine essent οὐδέτεροι ἐγίνωσκον, ἂν εἴχον νικήσει ἢ εἴχον νικηθῇ.

194. Πλάγιοι ἐρωτήσεις ἀκολουθοῦν προσέτι

1) εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ si (= εἰ, ἂν,) μετὰ ῥήματα ἢ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐνέχουν τὴν ἔννοιαν τῆς ἀποπειράς (ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ) : circumfunduntur hostes, si quem aditum reperire possent συνωθοῦνται περὶξ οἱ πολέμοι, (ἂν ἢ) μήπως θὰ ἠδύναντο νὰ

ἀνακαλύψουν ἑξοδὸν τινα. (Πρβλ. ὁ Κύρος ἔεται, εἴ τι δύναίτο βοη-
θῆσαι).

2) εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ **an** (= εἰ, ἂν) μετὰ τὰ ῥήματα **dubito**, **nescio**, **haud scio**, κ.τ.τ., μετὰ τὴν φράσιν **incertum est**, κ.ἄ.β.: **du-
bito an hoc verum sit** ἀμφιβάλλω, ἂν τοῦτο εἶναι ἀληθές·

Σημείωσις. Αἱ φράσεις **dubito an**, **nescio an**, **haud scio an**, **incertum
est an**, κ.τ.τ. λαμβάνονται συνήθως βραχυλογικῶς ὡς ἰσοδύναμοι πρὸς τὸ ἐπίρρημα
ἴσως: **tanti tibi honores habiti sunt, quanti haud scio an nemini** τηλικαῦτα
τιμαὶ σοὶ ἀπεδόθησαν, ἥλικαι ἴσως οὐδενὶ (ἄλλω).

3) εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ **quin** (= ὅτι δὲν, νὰ μὴ, νὰ — ὅστις δὲν)
μόνον μετὰ ῥήματα ἢ φράσεις ἀρνητικὰς ἢ μετὰ φράσεις ἐρωτηματι-
κὰς ἰσοδυναμούσας πρὸς ἀρνητικὰς. (Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἀντὶ
πληγίας ἐρωτήσεως ἀντιστοιχεῖ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον): **nemo dubi-
tat, quin ante Homērum fuerint poetae** οὐδεὶς ἀμφιβάλλει, ὅτι πρὸ
τοῦ Ὀμήρου ὑπῆρχαν ποιηταί· **non recuso, quin tibi oboediam** δὲν
ἀρνούμαι νὰ ὑπακούω εἰς σέ· **quis est** (= **nemo est**) **quin hoc intel-
lēgat** ? τίς ἐστὶν ὁ μὴ κατανοῶν τοῦτο; (ὅστις δὲν κατανοεῖ τοῦτο ;)
(Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ.: ὁ δ' ἀναίνετο μηδὲν ἐλέσθαι).

Σημείωσις. Τὸ μόριον **quin** ἐκ τοῦ **qui** (ἀρχαίως ἀφαιρετικῆς τῆς ἐρω-
τηματικῆς ἀντωνυμίας **qui**, § 60, Σημ. 1) καὶ τοῦ ἀρνητικοῦ **ne** (= οὐ, δὲν, πρβλ.
ne - scio οὐκ οἶδα, **ne - uter** οὐδέτερος), ἀρχικῇ δὲ σημασίᾳ αὐτοῦ εἶναι πῶς
οἷ; πῶς δὲν; ὡς **quin respondes** ? πῶς (διατὶ) δὲν ἀποκρίνεσαι ;

Συναπτόμενον ἔπειτα τὸ **quin** μὲ ὑποτακτικὴν (**coniunctivus**), προτρεπτικὴν
ἢ δυνητικὴν, (§ 172, 1, α' καὶ 2, α') προσέλαβεν ἔννοιαν παρακλεισματοειδή
(= ἄγε, ἔθι — ἐμπρὸς ἧς, ἧς). Οὕτω π.χ. ἐκ σειρᾶς φράσεων, οἷα **hoc fieri po-
test** ? **Quin** ? **experiamus** (= δύναται τοῦτο γενέσθαι ; πῶς ; πειραθῶμεν ἢ πει-
ρασθῆμεν ἂν), προῆλθε κατόπιν τὸ **quin experiamus** (= ἄγε πειραθῶμεν), ἧς
δοκιμάσωμεν.

Εἰσαγωγικὸν δὲ πληγίας ἐρωτήσεως (ὡς ἀνωτέρω 3) κατέστη σὺν τῷ χρόνῳ
τὸ **quin** ἐξ ἀπλῆς ἀρχῇθεν παραθέσεως δύο ἀνεξαρτήτων προτάσεων (§ 176),
μιας ἀρνητικῆς ἢ ἐνεχούσης ἔννοιαν ἀρνητικὴν καὶ ἐτέρας ἐρωτηματικῆς, εἰσαγομέ-
νης διὰ τοῦ **quin**, ἀφοῦ αἱ δύο αὐταὶ προτάσεις συνεδέθησαν στενωτέρον. Οὕτω π.χ.
ἐκ τοῦ **quin tibi oboediam** ? **non recuso** (πῶς νὰ μὴ ὑπακούσω εἰς σέ ; δὲν ἀντιέ-
γω ἢ **non recuso**· **quin tibi oboediam** ? προῆλθε κατόπιν τὸ **non recuso, quin tibi
oboediam**. (Βλ. καὶ § 188).

195. Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις (ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ) διακρίνονται

1) εἰς κυρίως ἀναφορικὰς, ἥτοι ἀναφορικὰς προσδιοριστικὰς ἢ διασχωρητικὰς. Αὗται ἐκφέρονται (ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ) κατὰ **πᾶσαν ἐγκλίσιν**, ἀνελόγως τοῦ περιεχομένου αὐτῶν : **odi homines, qui mali sunt** μισῶ τοὺς ἀνθρώπους, **οἳ κακοὶ εἰσιν**· **nemo est, qui hoc neget** (negaverit) οὐδεὶς ἐστίν, **ὅστις τοῦτ' ἂν ἀρνοῖτο** (ἢ ἂν ἀρνηθεῖν § 170, 2, α')· **bonum tibi librum dono, quem legito** ἀγαθὸν σοι βιβλίον δωροῦμαι, **ὃ ἀνάγνωθι**.

Σημείωσις 1. Εἰς ἀναφορικὴν προσδιοριστικὴν πρότασιν δύναται νὰ τεθῇ ὑποτακτικὴ (conjunctivus) ἀντὶ ὀριστικῆς **καθ' ἑλξιν** πρὸς ὑποτακτικὴν ὑπάρχουσαν ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει (attractio modi ἑλξιν ἐγκλίσεως) : **quis eum diligat, quem metuat** ? (ἀντὶ metuit) τίς ἂν φιλοῖ (τοῦτον), ὃν μισεῖ ; Πρβλ. ἔρδοι τις ἦν ἕκαστος εἰδείη τέχνην. (Βλ. § 152, 4, γ').

Σημείωσις 2. Ἡ σύνδεσις ἀναφορικῆς προσδιοριστικῆς προτάσεως μετὰ τῆς κυρίως προτάσεως εἶναι πολλὰκις λίαν χαλαρὰ οὕτως, ὥστε ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία ἢ εἰσαγούσα αὐτὴν ἰσοδυναμεῖ πρὸς δεικτικὴν μετὰ τινος παρατακτικοῦ συνδέσμου (et, autem, igitur κλπ.) : **multas ad res perutiles Xenophontis libri sunt ; quos legite, quaeso, studiose** (= **eos igitur legite** κλπ.) εἰς πολλὰ πράγματα λίαν ὠφέλιμα εἶναι τοῦ Ξενοφῶντος τὰ συγγράμματα· **ταῦτα λοιπὸν ἀναγινώσκετε, παρακαλῶ, ἐπιμελῶς**. (Παρομοίως συντάξεις τῆς **ὅς** βλ. ἐν τῷ Συντακτικῷ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς).

2) εἰς ἐπιρρηματικὰς ἀναφορικὰς προτάσεις, ἥτοι ἀναφορικὰς αἰτιολογικὰς, ὑποθετικὰς, τελικὰς, ἀποτελεσματικὰς, ἐνδοτικὰς, παραβολικὰς. Ἐκ τούτων,

α) αἱ ἀναφορικαὶ αἰτιολογικαί, (αἱ ὅποσαι κατὰ κανόνα ἀκολουθοῦν μετὰ τινος ἐπιφωνηματικῆν ἔκφρασιν),

β) αἱ ἀναφορικαὶ τελικαί,

γ) αἱ ἀναφορικαὶ ἀποτελεσματικαί, καὶ

δ) αἱ ἀναφορικαὶ ἐνδοτικαί

ἐκφέρονται κανονικῶς καθ' ὑποτακτικὴν. π.χ. **o fortunate Achilles, qui** (= cum) **Homerum praeconem factorum invenēris** ὦ ἄλβιε Ἀχιλλεῦ, **ὅς** (= διότι) **τὸν Ὅμηρον κήρυκα τῶν κατορθωμάτων σου εὑρες** (πρβλ. § 179)· **legati Delphos missi sunt, qui** (= ut) **deum consulērent** πρέσβεις εἰς Δελφοὺς ἐπέμφθησαν (συμβουλευ-

σόμενοι =) ἵνα συμβουλευθῶσι τὸν θεὸν (πρβλ. § 184)· non is sum, qui (= ut) terrear δὲν εἶμαι τοιοῦτος, ὥστε νὰ καταπλήττωμαι (πρβλ. § 185 καὶ ἰδὲ § 151, 2, Σημ.)· Athenienses, **qui** (= cum) barbaris numero inferiores essent, tamen victoriam consecuti sunt οἱ Ἀθηναῖοι, **ἀν καὶ** ἦσαν ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν κατώτεροι τῶν βαρβάρων, ὅμως κατέρθωσαν νὰ νικήσωσι. (Πρβλ. § 182).

Σημείωσις. Με ἀναφορικὴν ἀποτελεσματικὴν πρότασιν συντάσσονται συνηθέστατα τὰ ἐπίθετα aptus, idoneus, dignus, indignus· π.χ. vir est **dignus**, **qui** (= ut) laudetur ὁ ἀνὴρ ἐστὶν ἥξιός (ὥστε) ἐπαινεῖσθαι. (Βλ. καὶ § 142, 2, β').

ε) αἱ ἀναφορικαὶ παραβολικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται καθ' ὀριστικὴν: **tantum scimus, quantum memoriā tenemus** τοσαῦτα γινώσκουμεν, ὅσα ἐν τῇ μνήμῃ διαφυλάσσομεν.

ς) αἱ ἀναφορικαὶ ὑποθετικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται καθ' ὀριστικὴν ἢ καθ' ὑποτακτικὴν, ὅπως αἱ ἀντίστοιχοι αὐτῶν ὑποθετικά: **qui** (= si quis) **tacet**, consentire videtur ὅστις (= εἴ τις) σιωπᾷ, νομίζεται ὅτι συμφωνεῖ (πρβλ. § 181, 1)· **qui** (= si quis) **hoc crederet**, erraret ὅστις (= εἴ τις) τοῦτο ἐπίστευε, ὁ δὲ ἐπλανᾶτο. (Πρβλ. § 181, 2)· **qui** (= si quis) **hoc credat**, erret ὅστις (= εἴ τις) τοῦτο ὁ δὲ ἐπίστευε, ὁ δὲ ἐπλανᾶτο. (Πρβλ. § 181, 3).

Πλάγιος λόγος (Βλ. § 178)

196. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ὁ λόγος παρουσιάζεται (ἐν τοῖς συγγραφείοις) ὅχι μόνον εὐθύς (oratio recta), ἀλλὰ καὶ πλάγιος (oratio obliqua). Κανονικῶς δὲ πλάγιός τις λόγος ἐξαρτᾶται (ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ) ἐκ τινος ῥήματος λεκτικοῦ ἢ γνωστικοῦ ἢ ἐρωτηματικοῦ. (Πρβλ. § 154, 1 καὶ βλ. παραδείγματα κατωτέρω).

197. α') Αἱ ἀνεξάρτητοι προτάσεις τοῦ εὐθέως λόγου, ἦτοι

1) αἱ προτάσεις κρίσεως (αἱ ἐκφερόμεναι καθ' ὀριστικὴν, § 169), εἰς τὸν πλάγιον λόγον μετατρέπονται εἰς ἀπαρεμφατικὰς προτάσεις (με εἰδικὸν ἀπαρέμφατον καὶ αἰτιατικὴν)· π.χ. (εὐθύς λόγος : **innumerabiles sunt mundi**) — Democritus **dicebat** **innumerabiles esse mundos**. (Βλ. § 154, 1).

Σημείωσις. Ὁμοίως μετατρέπεται καὶ ὁ εὐθύς λόγος ὁ ἐκφερόμενος καθ' ὑποτακτικὴν **δυνητικὴν** (§ 172, 2, α'), διότι καὶ διὰ ταύτης ἐκφράζεται κρίσις· π.χ. (εὐθύς λόγος: *amicum si habeam, felix sim*) — *dicit se, amicum si habeat, felicem futurum esse* λέγει ὅτι, εἰ φίλον ἔχει, εὐτυχὴς ἂν εἴη.

2) αἱ προτάσεις ἐπιθυμίας (αἱ ἐκφερόμεναι καθ' ὑποτακτικὴν ἢ προστακτικὴν § 170 κ.ε.), εἰς τὸν πλάγιον λόγον ἐκφέρονται κανονικῶς καθ' ὑποτακτικὴν ἐνεστώτος ἢ παρατατικοῦ, σπανίως δὲ καὶ διὰ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου (§ 154, 2) ἢ διὰ βουλητικῆς προτάσεως (§ 187)· π.χ. (εὐθύς λόγος: *cave Acherusiam aquam*) — *Pyrrho a Dodonaeo Jove dictio data erat, cavēret Acherusiam aquam* τῷ Πύρρῳ ὑπὸ τοῦ Δωδωναίου Διὸς ἐδόθη χρησμός, νὰ φυλάσσεται (ἀπὸ) τὴν Ἀχερουσίαν λίμνην. (Εὐθύς λόγος: *milites, rescindite pontem ἢ pontem milites rescindant*, § 172, 1, β') — *Caesar iussit milites pontem rescindere ἢ dixit ut milites pontem rescinderent* ὁ Καῖσαρ διέταξε τοὺς στρατιώτας νὰ διαλύσουν τὴν γέφυραν — ἢ — εἶπε νὰ διαλύσουν οἱ στρατιῶται τὴν γέφυραν.

3) αἱ ἐρωτηματικαὶ προτάσεις (ἢτοι αἱ εὐθείαι ἐρωτήσεις, § 173 κ.ε.).

α) ἐὰν μὲν περιέχουν πραγματικὴν ἐρώτησιν (§ 106, 10, Σημ.), εἰς τὸν πλάγιον λόγον ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν (βλ. παραδείγματα § 193, 2).

Σημείωσις. Ἐν τῷ πλαγίῳ λόγῳ μένει φυσικὰ καὶ ἡ ὑποτακτικὴ (conjunctivus) τῶν ἀπορηματικῶν ἐρωτήσεων· π.χ. εὐθύς λόγος: *quid faciam?* (172, 1, ε') — *nescit, quid faciat*, δὲν γνωρίζει, τί νὰ πράξῃ.

β) ἐὰν δὲ περιέχουν ῥητορικὴν ἐρώτησιν (§ 106, 10, Σημ.), εἰς τὸν πλάγιον λόγον ἄλλοτε μὲν μετατρέπονται εἰς πρότασιν ἀπαρεμφατικὴν, (ἐπειδὴ κατ' οὐσίαν εἶναι προτάσεις κρίσεως), ἄλλοτε δὲ ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν, συνήθως ὅταν τὸ ῥῆμα τῆς τοιαύτης εὐθείας ἐρωτήσεως ᾗτο β' προσώπου π.χ. (εὐθύς λόγος: *quis tam est potens, cui nihil sit timendum? = nemo tam est potens, κλπ.*) *quem esse tam potentem dixeris, cui nihil esset timendum?* τίς δύνασται νὰ εἴπῃς, ὅτι εἶναι τόσον ἰσχυρός, ὥστε τίποτε νὰ μὴ πρόβῃ νὰ φοβῇται; (πρβλ. § 195, 2, γ'). (Εὐθύς λόγος: *quid tandem veremini, milites? = nihil, est quod veremini*) — *Cae-*

sar graviter incusavit milites, quid tandem vererentur ὁ Καῖσαρ σφοδρῶς ἐπετίμησε τοὺς στρατιώτας, (λέγων) τί ἐπὶ τέλους ἐφοβοῦντο.

198. β') Αἱ ἐξηρημέναι προτάσεις τοῦ εὐθέως λόγου (§ 179, κ.ε.) εἰς τὸν πλάγιον λόγον ἐκφέρονται κανονικῶς, πᾶσαι καθ' ὑποτακτικὴν (Εὐθὺς λόγος: omnes in eo, quod sciunt, satis eloquentes sunt) — Socrates dicere solebat omnes in eo, quod scirent, satis eloquentes esse (§ 178) ὁ Σωκράτης συνήθιζε νὰ λέγῃ, ὅτι πάντες εἰς ἐκείνο, τὸ ὅποῖον γνωρίζουν, ἀρκούντως εὐγλωττοι εἶναι. Εὐθὺς λόγος: non iam ne deos quidem in nostris urbibus, ab quos confugiāmus, habemus, quod eorum simulacra sanctissima C. Verres ex delubris religiosissimis sustulit, (§ 179) — Siculi aiebant, sese iam ne deos quidem in suis urbibus, ad quos confugerent, habere, quod eorum simulacra santeissima C. Verres ex delubris religiosissimis sustulisset (§ 178) οἱ Σικελοὶ ἔλεγον ὅτι ἤδη οὐδὲ θεοὺς ἐν ταῖς ἐαυτῶν πόλεσι, πρὸς τοὺς ὁποῖους νὰ καταφύγωσιν, εἶχον, διότι τὰ ἁγιάσματα ἀγάλματα αὐτῶν ὁ Γ. Οὐέρρης ἐκ τῶν σεμνοτάτων ἱερῶν ἀφήρπασεν.

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΜΕΡΟΣ Α'

ΦΘΟΓΓΟΛΟΓΙΚΟΝ

Σελίς

Κεφάλαιον Α'	5
--------------	---

ΜΕΡΟΣ Β'

ΤΥΠΟΛΟΓΙΚΟΝ

Κεφάλαιον Β' Γενικοί γραμματικοὶ ὅροι	11
Κεφάλαιον Γ' Κλίσεις τῶν ὀνσιαστικῶν	13
1. Πρώτη κλίσις (Declinatio prima)	13
2. Δευτέρα κλίσις (» secunda)	14
3. Τρίτη κλίσις (» tertia)	16
4. Τετάρτη κλίσις (» quarta)	24
5. Πέμπτη κλίσις (» quinta)	25
6. Ἀνώμαλα ὀνόματα	26
Κεφάλαιον Δ' Τὰ ἐπίθετα	29
1. Δευτερόκλιτα ἐπίθετα	29
2. Τριτόκλιτα	31
3. Ἀνώμαλα	34
4. Αἱ μετοχαί	34
5. Τὰ παραθετικά	35
Κεφάλαιον Ε' Αἱ ἀντωνυμίαι (Pronomia)	41
Κεφάλαιον ΣΤ' Τὰ ἀριθμητικά (Numeralia)	51
Κεφάλαιον Ζ' Τὸ ῥῆμα (Verbum)	60
Κεφάλαιον Η' Ἀκλιτα μέρη τοῦ λόγου (Particulae)	
1. Ἐπιρρήματα (Adverbia)	97
2. Προθέσεις (Praepositiones)	97
3. Σύνδεσμοι (Coniunctiones)	99
4. Ἐπιφωνήματα (Interiectiones)	102

ΜΕΡΟΣ Γ'
ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ

Α' Παραγωγή (Derivatio)	103
Β' Σύνθεσις (Compositio)	110

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Κατάλογος ανωμάτων ῥημάτων	115
----------------------------------	-----

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Ὅλιγα περὶ Ῥωμαϊκοῦ Ἡμερολογίου	136
---------------------------------------	-----

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

Συντομογραφίαι: 1. Ὄνόματα προσώπων	139
2. Ὄνόματα ἀρχόντων, ἀρχῶν, ἐπισήμων εὐχῶν κ.τ.π.	139
3. Χρονολογιῶν	140
4. Ἐν ἐπιγραφαῖς μνημείων	140
5. Ἐν ἐπιστολαῖς	141
6. Ἐν βιβλίοις	141

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ

ΜΕΡΟΣ Α'

Γενική προεισαγωγικὴ παρατήρησις	145
Κεφάλαιον Α' Ὅροι τῆς προτάσεως καὶ συμφωνία αὐτῶν	145
Κεφάλαιον Β' Αἱ πτώσεις	146

ΧΡΗΣΙΣ ΕΚΑΣΤΗΣ ΤΩΝ ΠΤΩΣΕΩΝ

1.	Ἡ γενικὴ	α') Μετὰ οὐσιαστικῶν, ἐπιθέτων καὶ ἐπιρρημάτων	147
		β') Μετὰ ῥημάτων	148
2.	Ἡ δοτικὴ	α') Μετ' οὐσιαστικῶν, ἐπιθέτων καὶ ἐπιρρημάτων	150
		β') Μετὰ ῥημάτων	154
3.	Ἡ αἰτιατικὴ	α') Μετ' ὀνομάτων ἢ ἐπιρρημάτων ἢ ἀπολύτως	154
		β') Μετὰ ῥημάτων	154
4.	Ἡ ἀφαιρετικὴ	α') Μετ' ὀνομάτων καὶ ἐπιρρημάτων	156
		β') Μετὰ ῥημάτων	158
5.	Αἱ πλάγια πτώσεις εἰς προσδιορισμὸν τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου		161
Κεφάλαιον Γ' Παρατηρήσεις τινὲς εἰς τὴν χρῆσιν τῶν ἀντωνυμιῶν			
		α') Προσωπικαί, κτητικαί	164
		β') Δεικτικαί, ὀριστικαί	164
		γ') Ἀόριστοι	165

Κεφάλαιον Δ'	Οι ονομαστικοί τύποι τοῦ ῥήματος	
1.	Τὸ ἀπαρέμφατον	167
2.	Ἡ μετοχή	170
3.	Τὸ γερονδιον καὶ τὸ γερονδιακόν	172

ΜΕΡΟΣ Β'

Κεφάλαιον Ε'	Χρόνοι καὶ ἐγκλίσεις	175
1.	Οἱ χρόνοι ἐν τῇ ὀριστικῇ	175
2.	Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις	177
3.	Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς εὐθείας ἐρωτήσεις	180

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΣΥΝΘΕΤΟΣ ΛΟΓΟΣ

Κεφάλαιον ΣΤ'	Σύνδεσις προτάσεων καθ' ὑπόταξιν	
α')	Προεισαγωγικαὶ παρατηρήσεις	183
β')	Περὶ τῆς χρήσεως τῶν χρόνων εἰς τὰς ἐξηρητημένας προτάσεις	184
γ')	Αἱ ἐξηρητημέναι προτάσεις	
1.	Αἰτιολογικαὶ προτάσεις	186
2.	Ὑποθετικαὶ προτάσεις	187
3.	Παραχωρητικαὶ ἢ ἐνδοτικαὶ προτάσεις	188
4.	Παραβολικαὶ ἢ συγκριτικαὶ προτάσεις	189
5.	Τελικαὶ προτάσεις	189
6.	Ἀποτελεσματικαὶ ἢ ἀκολουθίας προτάσεις	189
7.	Βουλητικαὶ προτάσεις	190
8.	Χρονικαὶ προτάσεις	192
9.	Ἐξηρητημέναι ἢ πλάγαι ἐρωτήσεις	195
10.	Ἀναφορικαὶ προτάσεις	197
Πλάγιος λόγος		198

Ἐξόφυλλον Ζωγράφου Τ. ΧΑΤΖΗ

Ἐπιμελητὴς ἐκδόσεως Κ. ΑΡΑΠΟΠΟΥΛΟΣ (ἀπ. Δ.Σ. ΟΕΣΒ 3896/13-5-61)

Τὰ αντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιοσῆμον εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

Ἀντίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπον.

Ὁ διαθέτων, πωλὼν ἢ χρησιμοποιῶν αὐτὸ διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 7 τοῦ νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 (Ἐφ. Κυβ. 1946, Α' 108).

ΕΚΔΟΣΙΣ ΙΑ', 1964 (VII) ΑΝΤΙΤΥΠΑ 45.000 - ΣΥΜΒΑΣΙΣ 1237/13-5-64

Ἐκδόσεις - Βιβλιοδεσία : ΠΑΝ ΙΣΤΙΑ ΓΑΡΜΠΗΣ, Ἡρακλείου 67—Ἀθῆναι

